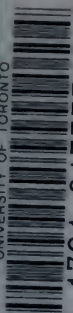

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01777710 3

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
Ontario Council of University Libraries

CONTINENTAL EMBLEM BOOKS

No. 11

Selected and Edited by
JOHN HORDEN

Introductory Note by
HESTER M. BLACK

Herman Hugo

Pia Desideria

1624

SCOLAR PRESS 1971

BV
4515
H85
16243

*Published and Printed by The Scolar Press Limited
20 Main Street, Menston, Yorkshire
England*

NOTE

Reproduced (original size) by permission of the Librarian of Glasgow University Library from the copy in the Stirling-Maxwell Collection, pressmark: SM 619.

Emblem books were much favoured by the Jesuits for the purposes of teaching, as religious propaganda, and to provide subjects for meditation. Many such books were published during the seventeenth and eighteenth centuries, and of these one of the best known is Herman Hugo's *Pia Desideria*, 1624 (v. Augustin and Aloys de Backer and Carlos Sommervogel, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*, IV, 1893, col. 512). *Pia Desideria* is one of the "Amor and Anima" emblem books, that is, it features Divine Love or the Holy Child Jesus and the human soul in the guise of two children, a boy and a girl. The idea had evolved from the erotic emblem books concerning the adventures of Cupid which became very popular in the late sixteenth century and were repeatedly published throughout the following century. Otto van Veen had published such a book, *Amorum Emblemata*, in 1608, and in 1615, at the suggestion of his patroness, the Infanta Isabella of Spain, he turned these emblems of human love into emblems of divine love, substituting the Holy Child for Cupid, and published them as *Amoris Divini Emblemata*. It was mainly on this latter book that Hugo's work was based, though it may also have owed something to *Via Vitæ Æternæ*, by Antoine Sucquet, another Jesuit, published at Antwerp in 1620, which was also an emblem book arranged as a series of meditations.

The title-page of *Pia Desideria* shows the human heart, a favourite theme of religious emblem books, borne on wings and with flames issuing from it. On either side are the figures of David and St Paul and below them Moses and Jeremiah, each with a text expressing his "pious desire". At the foot is Daniel in the lions' den, with the text from

Daniel 10. 11 which describes him as "vir desideriorum". The book is dedicated to Pope Urban VIII, who was Maffeo Barberini, and an engraving of his arms faces the dedication. Much play is made with the subject of the bees on the Barberini arms in the two poems following the dedication, the first by Gaspar Maximilian van Habbeke, a Jesuit who was also a lyric poet, and the second by Baudouin Cabilliau, who had originally published it in his *Epigrammata Selecta*, Antwerp, 1620. The three parts into which *Pia Desideria* is divided correspond to the threefold way of the mystic life — Purgation, Illumination, Union. Each part contains fifteen sections or emblems, each consisting of a picture, a biblical text, verses by Hugo, and quotations from the Fathers and Doctors of the Church, all on the same theme. There is also a preliminary emblem in which the soul speaks of her hidden longing for God. Of the forty-six biblical texts, twenty-three are from the Book of Psalms, thirteen from the Song of Solomon, and five from the Book of Job. Those from the Song of Solomon appear in books II and III and they were chosen because the Bridegroom could be equated with Divine Love and the Bride with the soul.

Herman Hugo was born in Brussels in 1588 and entered the Jesuit noviciate at Tournai in 1605. He became Professor of Humanities at Antwerp and Prefect of Studies at Brussels. Later, he followed the Duc d'Arschot, whose confessor he was, into Spain. On returning to Flanders he became almoner to Ambrogio Spinola and accompanied that general on all his expeditions. Hugo died of the plague at Reinberg in 1629. He was a poet, theologian, historian and archaeologist, and wrote several books, of which the only one now remembered, besides *Pia Desideria*, is *De Prima Scribendi Origine*, published at Antwerp in 1617 (v. de Backer-Sommervogel, *loc. cit.*).

The reasons for the enormous popularity of *Pia Desideria* are clear. Its use of mystical conceits and sensuous

images appealed to the spirit of the age. It combined genuine religious feeling with fashionable ideas, and its use of the child Amor was in tune with the cult of the Holy Child Jesus which was then spreading through Europe. The religious eroticism implicit in both text and illustrations was made acceptable by turning the protagonists into small children. Indeed, it was to the charm of the illustrations above all else that the book owed its contemporary popularity and they are its most appealing feature today. Hugo was fortunate in his illustrator, Boëtius à Bolswert, brother of Schelte à Bolswert, the celebrated engraver of Rubens. Boëtius, who was also a great engraver in the baroque style, was a pupil of Abraham Bloemaert and had a print-selling business in Antwerp. He illustrated a number of books including several emblem books (v. M. Funck, *Le Livre Belge à Gravures*, 1925, p. 248).

No less than forty-two Latin editions of *Pia Desideria* published between 1624 and 1757 are listed by de Backer-Sommervogel (*loc. cit.*) and a few more are added by A. Spamer in *Das kleine Andachtsbild vom XIV. bis zum XX. Jahrhundert*, 1930, p. 143 ff. Two editions of an adaptation in Latin for the use of Protestants were published in 1657 at Frankfurt and Danzig. Translations and adaptations in French, Spanish, Flemish, German, Polish, Italian, Danish and English appeared during the seventeenth and eighteenth centuries. In 1717 Madame Guyon published a French version of *Pia Desideria*, together with Veen's *Amoris Divini Emblemata*, entitled *L'Ame Amante de son Dieu*. She omitted the quotations from the Fathers and supplied her own verses which are superior to those of Hugo in intensity of feeling and mystical content; some of her verses were translated into English by William Cowper. This version is particularly interesting because it provides an opportunity of comparing Hugo's emblems with those of Veen and also because of its preface which gives information about previous editions and general remarks on the

use of emblems in religious books. In England the illustrations to *Pia Desideria* first were copied in books III-V of Francis Quarles' *Emblemes*, 1635, but for the most part Quarles' verses are not translations of those of Hugo. In 1686 Edmund Arwaker, a clergyman, published a free translation entitled *Pia Desideria: or Divine Addresses*. Much less well known is the version produced by Thomas Gent, an enterprising printer of chapbooks, in 1724, entitled *Divine Entertainments: or, Penitential Desires, Sighs and Groans of the Wounded Soul*. It is illustrated by forty crude woodcuts, of which all but two are copies of those in *Pia Desideria*. Thirty-eight of the emblems are translations of Hugo's verses into English doggerel. The production is very nearly a chapbook and Gent states in his preface that it is his intention to place Hugo's work within reach of poor and simple people.

The history of the illustrations is as complicated as that of the text. They were copied, imitated and adapted many times and turn up here and there, sometimes one alone, sometimes two or three, in emblem books and other works for over a century. The title-page and several of the plates in the 1624 edition strongly resemble those in *Via Vitæ Æternæ* (q.v., *supra*), which was also illustrated by Bolswert, and his illustrations to *Schola Cordis*, by Benedictus van Haften, another Amor and Anima emblem book, published at Antwerp in 1629, combine many of the themes and figures in the two earlier books, though they are more sophisticated and debonair in spirit. Any discussion of Bolswert's illustrations to *Pia Desideria* should take into consideration his designs for these other two books. Marie Chèvre in her article on *Pia Desideria Illustrés par Boëce de Bolswert* in *Gutenberg Jahrbuch*, 1966, describes the illustrations as though they existed in isolation. The edition published at Antwerp in 1628 was illustrated with woodcuts by Christoffel van Sichem which were copies of Bolswert's copperplate engravings. These plates were inferior

to Bolswert's but were used again in the Antwerp, 1645, edition of the Flemish translation and also appeared with excerpts from that translation in two books published at Amsterdam in 1646 and 1648, *'t Schat der Zielen* and *Bibels Tresoor. Goddelicke Aendachten*, possibly by Salomon Savery, published at Amsterdam about 1653, had forty-six woodcuts in the text from Sichem's blocks for *Pia Desideria*. An edition published by Aertssens at Antwerp in 1636 has copperplate engravings similar to those of Bolswert but differing greatly in detail. Crude reversed copies of these appeared in the Latin edition published at London in 1677. Another edition published at Cologne in 1673 and edited by two Jesuits, Matthias Rader and Johann Niess, had copperplates based on the 1636 Antwerp edition but again differing considerably. An undated edition published at Venice and edited by Giovanni Palazzi is a strange combination of two emblem books. Its title is *Hermanni Hugonis Pia Desideria, seu Cor Iesu Amanti Sacrum*, and the text consists of the verses from *Pia Desideria*. But seventeen of the illustrations are copied from *Cor Iesu Amanti Sacrum*, a "heart" emblem book published early in the seventeenth century. Of the remaining twenty-nine illustrations, all save two are copied from those of *Pia Desideria*, but each scene is placed inside a heart. Bolswert's designs continued to exercise their spell in the next century. The illustrations by Jan Smit used in Madame Guyon's French version in 1717 (*q.v.*, *supra*) and again in *De Godlievende Ziel Vertoont in Zinnebeelden door Herman Hugo en Otto van Veen met Dichtkunstige Verklaringen van Jan Suderman*, Amsterdam, 1724, were closely copied from those of Bolswert but in many of them the background was much elaborated and embellished with contemporary gardens and buildings. *Spiegel Sonder Bedrogh*, a translation of an Italian work by Pinamonti, published at Antwerp in 1733, had twenty-two copperplate engravings copied from those in *Pia Desideria*, and many of

the illustrations in *Camino de el Cielo*, by Diego Suarez de Figueroa, published probably in Madrid in 1738, were from the same source.

The fact that Bolswert's illustrations to *Via Vitæ Aeternæ* and more especially those to *Schola Cordis* resemble those of *Pia Desideria* in so many points, shows that the detail of the illustrations must have been his own invention and not due to the author. Indeed, though the text of *Pia Desideria* describes Christ seeking the soul and the soul's longing and search for Christ, it does not present Christ and the soul as children, and this most important feature of the illustrations may have been Bolswert's idea. Rudolf Berliner, in his article *God is Love* in *Gazette des Beaux-Arts*, July-August, 1953, erroneously stated that the concept of Christ as the Winged Boy first appeared in the illustrations to *Pia Desideria*. In fact it had been used as long ago as 1571 in Emblem 45 of Georgette de Montenay's *Emblemes ou Devises Chrestiennes*, but it had been greatly elaborated by Veen, whose book was probably the source used by Bolswert. The curious devils and infernal beasts (I. ix) and the woman of fashion representing Vanity (II. xx) were certainly Bolswert's inventions and not Hugo's, for they figure prominently in the illustrations to the other two books. A number of symbols from the sixteenth-century emblem books are repeated here, such as the fountain (I. viii and III. xli), the snare (I. ix), the figures of Day, Night and Time (I. xv), the maze (II. xvii), the anchor (II. xxviii), the sunflower and the compass (III. xxxiv), the lighthouse (III. xxxv), and the figure trying to rise but chained to a weight (III. xxxix), but it is likely that by this time such symbols had become a part of the mental furniture of most educated people.

HESTER M. BLACK

GLASGOW UNIVERSITY LIBRARY

P I A

DESIDERIA

EMBLEMATIS

ILLVSTRATA.

GLASGOW
UNIVERSITY
LIBRARY:

SANCTISSIMO
D. NOSTRO
VRBANO
OCTAVO
PONTIFICI
MAXIMO.

VI secūdum Deum,
PIA DESIDERIA,
nisi desiderio orbis
Christiani, Tibi, in-
quam, BEATISSI-
ME PATER, dedicarem? Certè
videntur Diuinâ huc quâdam de-
signatione destinata, quæ iam
dudum Tibi olim Cardinali, ma-
ximo literatorum Patrono, à me
* 4 fuerant

fuerant tacitâ cogitatione consecrata.

Iam quidem Sacra Tua Pontificis Majestas tantum deterrebat, quantum nuper MAPHÆ I CARDINALIS BARBERINI notissima humanitas inuitabat : ambitiosus tamen hic libellus meus, omnibus DESIDERIIS suis , ampliùs etiam Pontificis quàm Cardinalis patrociniò vindicari expetebat.

Venit ergo suo sibi argumento, cultuque diffidens , Tuarum verò Virtutum inuitatu audax, ne dicam inuerecundus. Vt optaret, Tuus in literas meliores amor impulit ; vt auderet, VRBANI nomen suasit; vt timeret, sua infantia, Tuaque summa eruditio fecit

fecit. Urbanitatem, cum BARBERINVS esles, expertum se prolixissimè indicabat Carolus Scribani noster, oblato nuper Prodigio suo. Amorem in literatos omnes & publica fama loquebatur, & confirmabat testimonium Tarquini Gallutij, qui in scriptâ Tibi suarum Orationum præfatione narrat: *Ita Te solitum eos excipere, qui Musis hisce mansuetioribus delectantur, ut exterorum prope nemo Romam ingrediat, qui Te non conueniat, conuentumque sic admiretur, ut palàm pronunciare non dubitet, vnum Te esse, cui, si facultas daretur, voluntas etiam esset, fugientes literas à situ atque ab interitu vindicandi.*

Eruditionem denique etiam-

*

5

num

num testantur politissimorum
poëmatum Tuorum immortalia
monimenta.

Etenim VRBANE PON-
TIFEX MAXIME, (quod sine
adulationis notâ deprædicant om-
nes)

*Seu per audaces noua dithyrambos
Verba devoluis, numerisq̃ue ferris
Lege solutis;*

*Seu Deum, Regesq̃ue —
Concinis majore . . . . plectro,
Multa te Cælo leuat aura Cycnum.*

Et quid ego, ad aras Tuas, semi-
paganus afferam, quæ

— *Apis Matinæ
Mere modoq̃ue*

— *operosa paruus
Carmina finxi?*

Hic metus, ne Marfyæ calami-
tate

tate multarer , ad rudiores aures
trepidantem relegabat , cùm de-
nuo blandissimi nominis Tui ve-
nit in mentem , plusq̃ue ab VR-
BANO sperare iussit,quàm Mar-
syæ licuit ab inurbano Apol-
line.

Cogitabam præterea excusa-
ri me quoque temeritatis posse;
si venissem , non quasi interpel-
laturus sacratissimas *Tuæ Beatitu-
dinis* curas , reuocatione studio-
rum iam pridem depositorum,
sed valedicturus tantum . Sic e-
nim intelligebam , ad sacrum
Conclauē (cùm in eo degeres
Pontifex designandus) aduolasse
apes (Musis olim sacras) cellasq̃ue
suas , haud procul fenestrâ Mu-
sæi Tui construxisse; non alio, vt
ego

ego quidem auguror portento,
quàm quasi valedicerent Phœbo
suo ; prædicerentque Maiorum
tuorum ceras , insigniaque abs
se expressa , deinceps Pontificiæ
Tiaræ velut sacro alueari supponenda.

O vaticinium cœlesti omine
designatum , euentu certissimo
approbatum ! Quamquam non
apibus modò naturâ suâ diuinantibus , verùm etiam cuius vel
crassissimo auguri , longè facillimum fuerit præsentire , Pontificem Te Maximum futurum , priùs
quàm factus esse renunciareris.
Certè enim maxima virtutum
Tuarum decora , eruditionis , rerumque abs Te gestarum fama,
ita orbem perualerat vniuersum,

vt

vt priùs Póntifex Maximus , omnium esles acclamatione factus , quàm Purpuratorum Patrum sententiis dictus. Nimirum, iam Pontifex eras , sed Oraculo tantùm sanctissimi illius Senatus designandus . Et ne meritis testimonium deesset , calculis quinquagenis ; quaternis præterea reliquis (qui soli desiderabantur) eligendus , nisi humanâ potius quàm Diuinâ conspiratione id factum credi potuisset.

Permitte igitur, BEATISSIME PATER, vt qualem Te per omnem retro vitam præstisti , qualemque admirati sunt plurimi, Omnes aliquando orbe toto noscant, venerenturque.

Non

Non equidem par Maieſtati Tuæ
pictor ſum , ſed (quod Modeſtiæ
Tuæ ſcio gratius fore) anguſtâ ta-
bellâ Magnitudinem Tuam (vt
ille olim ſolo pollice Cyclo-
pem) aliquatenus adumbra-
bo.

*Ignosce noſtri læſus obſequio ſtyli,
Amoris hoc crimen tui eſt.*

Sacra Hebraicæ linguæ adyta
ſtudioſus indagator penetraſti. At-
tici ſermonis peritiſſimus , mella
loqueris

— *Dulcius illo*

*Melle, quod in ceris Attica
ponit apis.*

Inter Latinos, ita chorum du-
cis , vt ſanctiſſimos Pontifices,
Damaſum , Nazianzenum , O-
rientium , Ennodium , Am-
bro-

brofium , Paulinum , Proſpe-
rum , Sidonium imitatus , ſer-
monem elegantiffimis , ne di-
cam prope diuinis , numeris alli-
garis.

Venio ad honorum gradus , per
quos Tua Te Virtus duxit . An-
no ætatis decimo nono Te Six-
tus Quintus ad prælaturam e-
uexit ; nempe iam tum orbis
principatui maturum , ſi id æta-
tis Tibi Pontificatum adoleſcen-
tia , vt Auguſto Imperium , per-
miſiſſet.

*Iam tunc canities animi , iam dulce
loquendi*

*Pondus & ingenium venerat
ante diem ,*

*Ingenium cœleſte ſuis velocius an-
nis.*

Pro-

Protonotarius deinde Apostolicus, Abbreuiator Parci maioris, Referendarius vtriusque signaturæ, Clericus cameræ factus es.

Anno vigesimo primo, Clemens VIII. maritimum Tibi Umbriæ oppidum, Fanum Fortunæ, pro se gubernandum dedit; auguratus nimirum quòd fortunam ipsam deinceps arbitrato tuo rectorus esses.

Et quæ, quantaque deinde à Te munera, domi, forisque (fortunâ semper veluti morigerante) administrata sunt?

Redeunte in Pontificios census, Ferrariensi dominatu, instrumento extincti feudi scribundo præfuiſti.

. Bene-

Beneuentanis finibus regundis, vnà cum *Alexandro Ludouiso* Cardinali , (qui Pontifex postea Gregorij XV. nomen accepit) arbiter datus es.

Iudex æstimandæ litis de Perusino lacu , fundisq̃ue Vmbriæ constitutus, Perusiam triginta sex scutorum millibus æris alieni liberasti.

A Clemente VIII. Ferrariam ductus, celebrati abs se matrimonij inter Serenissimum Archiducem Albertum , duodecim Austriacorum Imperatorum sanguinem , & Elisabetham , Claram, Eugeniam Philippi I I. Maximi illius Hispaniarum Regis filiam, nuptiales tabulas conscripsisti.

* *

For-

Fortunatissimorum Sponsa-
lium conditiones , inter Catho-
licum Hispaniarum Regem Phi-
lippum III. & Margaretam Au-
striacam eiusdem Pontificis au-
thoritate abs te scriptæ , latæque,
tam auspicas fecêre nuptias , vt
meritò Tibi Hispania debeat po-
tentissimum suum Regem Phi-
lippum IV. Gallia Reginam An-
nam Austriacam ; Roma Cardi-
nalem Ferdinandum ; cætera Re-
gna spes maximas suorum con-
iugiorum.

Denique ab eodem Clemen-
te VIII. in Galliam legatus, e-
ius verbis Henrico Magno gra-
tulatum iuisti, natâ sibi prole Lu-
douico XIII Rege iustissimo,
quem brachiis sublatum , Pon-
tificis

tificis Maximi nomine, à sacro Baptismatis fonte suscepisti . O præclaram Pontificátus Tui arrham! Ecquis enim non intelligeret Te Cœlo aliquando ferendo successurum, qui Regium illud Christianissimi Regni fidus Athlantis instar manibus sustineres? Ita nempe naturâ comparatus eras, vt ad maxima quæque gerenda, perficiendaque natus videreris.

Igitur in Vmbriâ Commissarium Apostolicum ; in Galliâ Nuncium , Bononiæ Legatum Pontificium gessisti . Quid amplius?

Ductus per omnes dignitatum formulas,

Meritusque plura quàm gerens.

Primùm Archiepiscopus Nazarenus, Cardinalis deinde, tum Episcopus Spoletinus, Præfectus signaturæ Iusticiæ, Scotorum Protector, Congregationis de propagandâ fide à Gregorio XV. (vt olim à Clemente VIII. Congregationis de Principum debitis exigendis) Denique PONTIFEX MAXIMVS factus es.

Liceat igitur nunc, BEATISSIME PATER, illud quoque aliquousque in Te conferre, quod in CHRISTVM Pontificem immortalem Apostolus dixit:

Talis enim decebat vt nobis esset Pontifex.

Etenim hæc ætas nostra Tali Pon-

Pontifice indigebat ; & Tu Talis,
ætate nostrâ , solus Pontifex esse
merebaris.

Adeòque; ne vlli fas esset dubitare (quod olim Sanctiss. Pontifici Fabiano euenisse, accepimus) cùm in Conclauì esset , candidissimæ columbæ ad fenestram tuam aduolantis indicio (Diuinitùs haud dubiè) es designatus . Id quod ego, nemini ambiguum esse posse, tum certò mihi persuasi, cùm intellexi, Te iam recens Pontificem omnium admurmuratione dictum , nondum solenni ritu è throno salutatum , genibus humi nixis , manibus, oculisque sublati , Deum his verbis publicè compellasse:

*Domine, si hæc electio, non est aut
è gloriâ tuâ, aut è bono Ecclesiæ,
aut salute meâ, priùs hinc efferar
è Conclavi mortuus, quàm vi-
uus.*

O vocem Urbano Pontifice
dignam ! vocem aris, templi^{que}
omnibus consecrandam ! vo-
cem , quæ quàm dignus Pon-
tificatu esses, quo instinctu ad
eum prouectus, facilè indica-
ret.

Sic viue diu Ecclesiæ Tuæ VR-
BANE OPTIME MAXI-
ME, cui Princeps iubente cœ-
lo præfectus es ; & cùm hoc
meum qualecumque munuscu-
lum aspicias , neque Pontifi-
cem Te esse, neque eum cuius
tanta sit Maiestas , sed VRBA-
NVM

NVM recordare : Cætera Tua,
vtpote maxima omnia, plus ni-
mio me deterrent ; VRBANI
soli pedes audeo submississimo
osculo venerari.

Sanctitatis Tua

Seruus minimus

HERMANNVS HVG O
Soc. IESV.

L V S V S

I N

GENTILITAS SVÆ SANCTITATIS A P E S.

VRBA NE *terris* OPTIME MAXIME
Bene ominato nomine PONTIFEX,
Frustrà repugnas; quando Cæli
Auspiciis agitatur urna.

HONOR *fugacem persequitur virum;*
Fugit sequacem: si fugis, occupat
Vt umbra, venantesq; ludit
Niliacâ Crocodilus algâ.

Quisquîs pudendæ miles adoreæ
Tinctam rubenti murice purpuram
Cretatus ambit, pestilente
Virus atrox bibit ille gemmâ.

Frustrà repugnas; difficilem sequi
Te Te prehensat gloria, Terapit:

A P E S *q;*

APESq̃ de Cælo propinant
Lethifero sine felle mella.

Frustrà repugnas; scilicet obuiâ
Ceruice mortem Prodigus inuocans,
Stapertinax non ferre plexam
Mellifluis APIBUS tiaram.

Frustrà repugnas; nunc APIBUS BONIS
Iubente Cælo subjice verticem,
Sagriq̃ signent BARBERINVM
Astragalo meliore fasti.

Fasti auspiciatas indigent APES,
Faustq̃ faustos, dicite barbita;
Nutrice lactatus Camænâ
Pindarico bibit ore nectar.

APVM rigatæ munere fasciæ,
Fauisq̃ cunæ dulcibus augures,
Nomenq̃ & omen melle plenum
Nectaris AMBROSIO dederunt.

Ætas metalli diuitis aurea,
Regnata quondam falcigero seni,
Sudare, Portentum! cauatis
Ilicibus sua mella vidit.

Non vidit auri fulgure splendor
APES Hymetti lambere verticem;

**

5

Damnosa

*Damnosa quid Mida vetustas
Vota canit pereuntis auro?
O Roma gemmis Ambrosiam bibe
Secura; dulci miscuit utile
Aurumq; melli BARBERINVS,
Delicias opibus maritans.
Aurata nunc sunt secula! mellea
Nunc vinit atas! aurea, mellea,
Exundat vbertas, beato
Roma fauos sociat metallo.*

MAXIMILIANI HABBEQVII
S. I.

VRBANI VIII.

A P E S

IN SIDERA RELATÆ

CÆLESTEM CRATEREM

IMPLENT NECTARE.

C*Vr modò caruleis APIS emicat aurea campis,
Sueta priùs viridi carpere mella thymo?
Aluear vt subiit, quod terna Tiara coronat,
Mutat ouans Cælo Dia Melissa solum.
Scis quid agat Superis felicior aduena Regnis?
Id quod humi fecit, iam facit illa Polo.
Mel APIS alma fauis instillat & impluit Astris,
Quale dat Enna suis, quale dat Etna rosis,
Quale dat Hybla sacras inuitans ruris alumnas,
Quale dat Actæis hospes Hymettis agris.
Sic olim sitiens liquido sine nectare fidus,
Sidereus Crater, iam noua mella biber.*

BALDVINI CABILIAVI
S. I.

*Domine, ante te omne desiderium meum, et
gemitus meus à te non est absconditus. Psal. 37.*

DESIDERIO
COLLIVM ÆTERNORVM
CHRISTO IESV

IN QVEM
Desiderant Angeli prospicere

AMORI ET DESIDERIO SVO

Vir Desideriorum.

Domine ante te omne desiderium
meum, & gemitus meus à te non *O.*
est absconditus. *Psal. 37.*

Quot mihi clàm tacitis mens astuet anxia votis,
Indicio potuit discere nemo meo.
Nemo, nisi arcani qui pectoris intima lustrat,
Quem fugit humani nulla latebra sinus.
Ille, meos gemitus, mea scit suspiria solus;
Ille, oculis etiam persecat ima suis.
Ecquis in alterius sua sensa profuderit aurem,
Sit nisi secreti proditor ipse sui?
Si tamen vlla foret speranda hâc arte medela,
Ars desideriiis hæc foret vna meis.

Sed

Sed neque compressas leuat auris amica querelas,
 Nec desiderijs hâc fit ab arte modus.
 Cœperat, heu! natos Rachel vlulare peremptos;
 Mox, vbi nil flendo profuit, abstinuit.
 Scilicet ipse suas facit ignis, editq₃ fauillas,
 Quasq₃ pluit, nubes, ipsa resorbet aquas:
 Sic melius, proprios quos fudi, combibo fletus,
 Inq₃ suum recidit tutius vnda sinum.
 Quæ mea sint igitur, dum tristè gemo, lamenta,
 Non nisi nos soli nouimus, ille, & ego.
 Quid voueam, tacitis dum compleo littora votis,
 Non nisi nos soli nouimus, ille, & ego.
 Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt,
 Non nisi, non nisi nos nouimus, ille, & ego.
 O quoties fictas animus gerit histrio partes,
 Et pugnant animo frons, oculiq₃ suo!
 Dum gemit & patitur tragicos mens caca cothurnos,
 Sapiùs in mimo Roscius ore salit.
 Nulla fides lacrymis, lacrymæ simulare docentur,
 Fictaq₃ trîstitiâ risibus, ora tegunt.
 Soluor vt in fletus, putat omina tristia vulgus;
 Soluor vt in risus, omina lata putat:
 Fallitur ah! nostri neque scit mendacia vultus,
 Cùm lator, lacrymor; rideo, cùm doleo.
 Vix tibi tot, Protheu, quot sunt simulantibus ora,
 Vota quibus laruam dant, rapiuntq₃ suam.
 Nemo meos gemitus, suspiria, vota₃ nouit;
 Nemo, duo nisi nos, & duo sufficimus.

LIBER PRIMVS.

GEMITVS

ANIMÆ

POENITENTIS.

Anima mea desideravit te in nocte . Psalms 26.

I.

Anima mea desiderauit te in nocte.

Isaia 26.

HEi mihi quã densis nox incubat atra tenebris!
 Talis erat, Pharios qua tremefecit agros.
 Nubila, lurida, squallida, tetrica, terribilis nox;
 Nocturno in censu perdere digna locum.
 Non ego tam tristes Scythico, puto, cardine lunas,
 Tardat vbi lentas Parrhasis Vrſa rotas:
 Nec tot Cimmerio glomerantur in athere nubes,
 Vnde suos Phœbus vertere iussus equos:
 Nec reser inuisi magis atra cubilia Ditis,
 Fertur vbi furuã nox habitare casã.
 Nam licet hîc oculis nullam dent sidera lucem,
 Non tamen est omni mens viduata die:
 Nocte, suam noctem populus videt ille silentûm,
 Et se, Cimmerij, Sole carere vident:
 Arctica cûm senos regnauit Cynthia menses,
 Dat fratri reduci septima luna vices.
 Ast me perpetuis damnat sors dira tenebris,
 Nullaque vel minimo sidere flamma micat.
 Et neque (quod cecis vnum solet esse leuamen)
 Ipsa suam noctem mens miseranda videt.
 Quin tenebras amat ipsa suar; lucemque perosa,
 Vertit in obscœna noctis opaca diem.
 Nempe suas animo furata Superbia flammæ,
 Nubilat obscuro lumina ceca peplo.

A

Nes

Nec finit Ambitio nitidum clarescere solem,
 Fuscet & ingenuas Idalis igne faces.
 Heu, quoties subit illius mihi noctis imago,
 Nox animo toties ingruit atra meo!
 Sors oculis nostris melior, quibus ordine certo,
 Alternas reparant lunæque solque vices!
 Nam quid agat ratio, quid agat studiosa voluntas,
 Quas habet, ut geminos mens peregrina duces?
 Maior, habere oculos, dolor est, ubi non datur uti,
 Quàm, quibus utaris, non habuisse oculos.
 Qui dolet oppressus lapsis velocius umbris
 Latior aggreditur manè viator iter.
 Sed nimis hac longas tenebris nox prorogat horas,
 Quæ tibi manè negat cedere, Phæbe, diem.
 Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,
 Exultat reducis quisque videre iubar.
 Scilicet Aurora gens vertitur omnis in ortus,
 Quisque parat primus dicere, Phæbus adest!
 Sic ego, sæpè oculos tenui sublimis Olympo,
 Aspiciens, gemino qui iacet orbe, Polum.
 Et dixi tam sæpè; Nitesce, nitesce meus Sol!
 Sol mihi tam multos non venerare dies!
 Exorere, exorere, & medios saltem exere vultus,
 Vel scintilla tui sola sat esse potest.
 Si quoque vel tanti renuis mihi luminis vsum,
 Sufficiet vultus expetiisse tuos.

Anima

Anima mea desiderauit te in nocte.

Itaia 26.

ERAT enim tempus quando non cognoscebam te. Væ tempori illi quando non cognoscebam te! Væ cæcitati illi quando non videbam te! Illuminasti me lux mundi, & vidi te.

Aug.
Soliloq
cap. 31.

Serò te cognoui lumen verum, serò te cognoui. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ: ita vt videre non possem solem iustitiæ, & lumen veritatis. Inuoluebar in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? vbi eram homo cæcus sedens in tenebris & umbra mortis? Quis accepit manum meam vt inde me educeret? Quis est ille illuminator meus? Non eum quærebam, & ipse quæsiuit me. Non vocabam eum, & ipse vocauit me. Vocasti enim me nomine tuo, intonasti desuper voce grandi in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux, & facta est lux; & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa quæ operuerat oculos meos; & vidi lucem tuam, & cognoui vocem tuam, & dixi: Verè Domine tu es Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & umbra mortis,

Ibid.
cap. 37

& vocasti me in admirabile lumen tuum; & ecce video. Gratias tibi illuminator meus, & conuersus sum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tenebrosam in quâ iacueram, & contremui, & expaui, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus iacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantie meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminasti me, & cognoui te. Serò cognoui te veritas antiqua. Serò te cognoui veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

Aug.
Soliloq
cap. 17.

Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum, in quâ ambulant filij tui sine offensione, & sine quâ omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

D. Gre-
gor. in
Iob
cap. 21.

Nox quippe est vita præsens, in quâ quamdiu, per hoc, quod interna conspiciamus sub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desiderauit te in nocte.* Ac si aperte diceret: In hâc obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubo circumscribor.

Facile

Facile enim homini est, quidlibet desiderare à Domino, & ipsum Dominum non desiderare.

Aug.
in Psal.
76.

Habet namque mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico, quia noctes habet mundus, cum pænè totus ipse sit nox, & totus semper versetur in tenebris. Nox est, Iudaica perfidia; nox, ignorantia Paganorum; nox, hæretica prauitas; nox, etiam Catholicorum carnalis animalisue conuersatio. An non nox, ubi non percipiuntur ea quæ sunt spiritus Dei? Frustrà per has noctes, iustitiæ solem & lumen quæritis veritatis, id est sponsum; quia nulla societas luci ad tenebras.

Bern.
in Cât.
serm.
75.

ps. 116

Nobis ergo vnde in his tenebris veritas? vnde charitas, in hoc sæculo nequam, in mundo, qui totus positus est in maligno? Putaserit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit utique si conuer-
tamur ad Christum, ut velamen de cordibus auferatur: hic est enim de quo scriptum est: *Habitantibus in regione vmbra mortis, lux orta est eis.*

Bernar.
de As-
cens.
Domi-
ni serm. 6

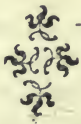
Gratias illi, qui me quæsiuit fugitium, qui me vocando ab interitu reuocauit, qui fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim est quamdiu ista vita agitur. Quomodo est nox illuminata? Quia Christus descendit in noctem. Accepit Christus carnem de isto

August.
in Psal.
138.

saeculo, & illuminauit nobis noctem; perdidit enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam*. Sapientia Dei perdidit drachmam. Quid est drachma? Numus: in quo numo imago erat ipsius Imperatoris nostri. (Factus est enim homo ad imaginem Dei, & perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam*. Lucerna de luto est, sed habet lucem quâ inueniatur drachma. Lucerna ergo sapientiae, caro Christi est. De luto facta est, sed verbo suo lucet, & inuenit perditos, & *nox illuminatio in deliciis meis*. Facta est mihi nox in deliciis. Deliciae nostrae Christus.

Aug.¹
lib.7.
Con-
fessio-
num
cap.10.

O aeterna veritas, & vera charitas, & chara aeternitas! Tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Et cum te primum cognoui, tu assumpsisti me, ut viderem esse, quod viderem, & nondum me esse qui viderem. Et reuerberasti infirmitatem aspectus mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inueni longè me esse à te in regione dissimilitudinis.

*Deus tu scis insipientiam meam, et delicta
mea à te non sunt abscondita. Psal. 68. 2.*

II.

Deus tu scis insipientiam meam , &
delicta mea à te non sunt abs-
condita. *Psalm. 68.*

de l'ira

SI tibi stultitia nulla est patientia nostra,
Omnia consilio qui sapiente regis,
Nullus ab offenso veniam sibi numine speret,
Nullus enim culpâ, stultitiâq; vacat.
Hac quoque præcipuas afflat contagio mentes,
Et sua stultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid simulasse iuuat? semel insaniuimus omnes,
Quisque, quod infectum sapius optet, habet.
Et pater & mater, generis primordia nostri,
Maxima stultitiæ signa dedere sue.
Credite posteritas, fatali vendita pomo es;
Stultius hâc aliquid venditione fuit?
Nec minùs insanus, magni patrimonium census
Perdidit esuriens, munere pultis, Esau.
Et Salomon genuit lusam vertigine mentem,
Quem vagus in furias præcipitauit amor.
Non igitur vatis præsaga oracula fallunt;
Maxima stultorum qui fore regna canit:
Cassa nec alterius meritis, puto, vota querelis,
Quæ simili lacrymans sudit ad astra prece:
O vtinam saperent! vtinam ventura viderent!
Ad mala procliuus non ita turba foret.

Sic habet. Humanas agitant deliria mentes;
 Si saperent; terris crimina nulla forent.
 Quis (nisi desiperent) quosdam dixisse putaret,
 Nullum qui terris imperet, esse Deum?
 Quilibet ut peccet (aliàs peccare timeret)
 Esse sibi nullum fingit in orbe Deum.
 Ipsa igitur nostros auertunt crimina sensus,
 Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
 Sed neque se praeceps tenet his dementia claustris,
 In noua quotidie probra, notasq; ruit.
 Extruimusq; domos, cœlog; educimus arces,
 Ceu data perpetuò terra colenda foret:
 Crastinus at vita iubet, heu! statione moueri;
 Quis neget insanas nos fabricasse domos?
 Conserimus platanos, disponimus ordine lauros,
 Areolas hortis diuidimusq; suas:
 Qua stolidi serimus, vix tertius aspicit hares,
 Ecce operæ pretium, quod tuus hortus habet.
 Sic, puto, dat senibus puerilis natio risum,
 Cum fabricat luteas, paruula turba, casas:
 Ludicra sollicitis seruet respublica curis,
 Hic scœnum, hic paleas conuehit, ille trabes;
 Aggerit hic grauido plumas & stramina plaustro,
 Huius erat testâ querere munus aquam.
 Et sibi tum structa gratantur mœnibus vrbs,
 Magnaq; se pueri regna locasse putant.
 Hac videt, ac ridet quæ transit grandior atas,
 Vixq; graues sese virq; senexq; tenent.
 Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
 Regnaq; pro nidis, quæ fabricamus, habent.

Hoc

Hoc quoque stultitiæ genus est memorabile nostræ,
 Corpora tam varias nostras subire togas:
 Parca vel hoc studio peregrinus ad oppida currat,
 Inueniet vestes per loca quæque nouas.
 Si sedcant vno semel omnes forte theatro,
 (Quot sua distinctos pompa, colorq₃ facit)
 Ridiculus videat plenissima pulpita mimis,
 Rideat & socij pallia quisque sui.
 Iam quis non gemmas, quis non sibi congerit aurum?
 Sudat in hoc hominum conteriturq₃ labor.
 Quid tamen est aurum, fuluæ nisi puluis arcæ?
 Gemmaq₃, quàm vitrei gutta gelata maris?
 Et petit has tantâ gens stulta cupidine gazas,
 Seu foret hinc miseris vna petenda salus.
 Ecce tibi minimo cælum venale labore,
 Et cælum hoc pretio, quantula turba petit?
 Heu genus insanum! terras praponitis astris,
 Ducitis æternis lucra priora bonis!
 Quis pueros (lusu si fors ita turpiter errent)
 Ludibrio dignos helleboroq₃ neget?
 Nempe sciunt leuibus quid distent æra lupinis,
 Vt semel abiectas deseruere nuces.
 Nos mage desipimus, cum parua crepundia, cælo,
 Prò pudor! & fatuas pluris habemus opes.
 O medici mediam stolidis pertundite venam!
 Stultitiæ queat hic proximus esse furor.
 Sed videt hæc, magnus qui temperat arbiter orbem,
 Nostraq₃, stultitiæ nomine, multa tegit.
 Et mea propitius deliria plurima transit,
 Multaq₃, scit cæcâ dissimulanda manu.

Et qui ius adimat, nouit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi seruet opes.
Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitia custos esto vel ipse mea.

Deus

*Deus tu scis insipientiam meam, & delicta
mea à te non sunt abscondita.*

Pſalm. 68.

STULTISSIMVS sum virorum, & ſa-
pientia hominum non eſt mecum. Non didici
ſapientiam, & non noui ſcientiam ſanctorum.

PROV.
30.

Vtinam ſuſtineretis modicū quid inſipientia mea!

Stultitia [enim] colligata eſt in corde pueri.

2. ad
COR. II.
PROV.
22.

[Sed] vis noſcere quis ſit inſipiens, &
quis ſtultus? Reſpondeo; inſipiens eſt
qui ſe à Paradifi gaudijs peregrinum eſſe
non conſiderat, & ſe exulem in hoc exilio
non attendit: ſtultus eſt, qui licet iſta cogno-
uerit, liberari tamen à mundi miſeriâ per
vitæ meritum non intendit.

TOMO
9. AUG.
IN SPEC.
PECCAT.
CAP. 8.

Dicergo te ſtultum, & ſapiens eris. Sed dic,
dic, & intus dic, quia ſic eſt vt dicis. Si dicis,
noli coram hominibus dicere, & coram Deo
non dicere. Prorſus quod ad te ipſum per-
tinet, quod ad tua; tenebroſus es. Quid eſt
enim aliud, eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebro-
ſum in corde?

AUG.
SERM. 8.
DE TÊP.
CAP. 5.

Quis eſt ſtultus ille qui tamquam luna
mutatur, niſi Adam in quo omnes pec-
cauerunt?

AUG.
EPIST.
119.

Inſipientiam quoque [Dauid] ſtul-
tum ſuum factum nominat, ab inſipientiâ
procedens. Omne enim peccatum per ſtul-
titiā

BAſIL.
HOMIL.
IN PſAL.
37.

titiam fit . Qui igitur in peccatis perseuerant, inque eis consistentes gaudent, & se oblectant ac deliciantur, nihilo dissimiles porcis sunt sese in volutabro luti prouoluentibus . Docet autem in quibus fuerit, cum incideret in peccatum . Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum* : tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam sustinebat perturbationem prauo confusa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulsor, obducta; adeò vt in *insipientiam* inciderit. ideò dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ*. Conturbatum itaque cor eius, quoniam in *insipientiâ* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat:

Orig.
in Psal.
37.

Chryf.
homil.
17. in
Genes.

14.
Chryf.
homil.
41. in
cap. 6.
Joan.

Rectè [autè] peccatū *insipientiam* vocauit, nemo enim sapiens id aliquando cōmittit.

Nihil peccato peius ; insipientes facit eos, qui antea intellectu, & sapientiâ multâ præditi fuerant.

[Et certè] malitia omnis ex *stultitiâ* oritur ; siquidem superbus & iracundus (quoniam sapientiâ carent) his affectibus absumuntur. ideò inquit Propheta: *Non est sanitas in carne mea à facie insipientiæ meæ*: vt omne peccatū è *stultitiâ* ortum habere demonstret: nam qui virtuti studet, qui Deum timet, is sapientissimus est. *Initium*, inquit, *sapientiæ timor Domini*.

Quod

Quod si ita est; malus, qui Dei timorem non habet, sine dubio non est sapiens. Qui hac verâ caret sapientiâ; stultissimus est.

Nihil enim ab insanientibus differunt, qui terrenas res, & breuî duraturas tamquam in somnis suspicantur. Videntur diuitijs affluere, cûm nullis affluant, in delicijs esse, cûm non sint: neque ante se deceptos intelligunt, quàm ab insaniâ liberentur.

Delirare tibi videor, cûm hæc loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni consilij, magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura, fortassis & de eloquio, de iuris consultatione, de militiâ; addis, & de sœnore. primò hoc à te quero: scis eum possessurum cui seruas? aut si nondum natus est, scis nasciturum? seruas filiis; incertum est, an futuris, an possessuris?

Sed quid est, dic quæso, stultius homine qui laborat, & se excruciat, & tantas opes congregat, vt ex eius laboribus alij se voluptate expleant? Quid est autẽ; *simul insipiens & stultus peribũt*? Hic mihi videtur verba facere de impijs, qui toti rebus præsentibus affixi sunt, easq; suspiciũt; de futuris autẽ nihil philosophantur, ea de causâ vocans eos *insipietes*.

Vocauerunt nomina sua in terris suis. Ecce aliud genus amentia; ædificijs, agris, & balneis

Chrys.
hom. 4
in Ios.

German.
p16

Aug. in
Psal. 38.

Chrys.
in Psal.
48.

Ibid.

neis sua nomina inscribere, & putare se magnam consolationem ex eo accipere, & vinbram pro rei veritate consequi.

Ibid.

Aggloriâ suâ exturbati sunt. Quidnam potest cum hâc conferri stultitiâ, quando ea faciunt de quibus puniuntur; pro quibus ignominiâ afficiuntur?

Chrys.
hom. I.
55. ad
pop.
Antioc

Lignum quidē quod plantasti, manet; domus quam ædificas, & ipsa manet; faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cūm hæc fiant, tamquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat: *Ædificaui mihi domos*, inquit, *plantavi hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarum.* Sed quid ait post hæc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non simpliciter vanitas, sed per excellentiam. Et quæso credamus, & res apprehendamus in quibus non est vanitas: si splendida respicias ædificia, & horum te fallit aspectus, statim in cælum respice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum sint & culicū opera.* cōtemplare spectaculum; ascende ad cœlestia, illinc ædificiorum disce splendorem, & hæc nihil esse inuenies, sed *paruulorū ludibria puerorū.* verūm nō ferunt pueri, ut de re vllâ vtili curam gerant.

Chrys.
hom. 4
in 1. ad
Corin.
cap. 1.

Ita etiam quidam semper volunt ludere, humique semper iacent & humi serpunt ac reptant, & quæ humi sunt, nempe

pe

pe terrena, affectant. Pueri autem sæpè, cùm nos loquamur de rebus necessariis, eorum quæ dicuntur, nihil sentiunt, sed semper rident: ita etiam quidam, quando de regnò loquimur, rident. Pueri rursus, quando latronem viderint, & quæ sunt intus auferentem, non solum non prohibent, sed etiam arrident insidiatori. Sin autem calathulum aut sistra abstuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, se dilacerant & solum pulsan. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia sibi auferentem, rident, ad eum tamquam ad amicum accurrentes: si quisquam autem aut possessiones, aut diuitias, aut puerile aliquid abstulerit, se discerpunt. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Nolite pueri effici sensibus.* Parui enim pueri, parua quidem hianti ore stupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici; hoc est, insipientes, ubi oportet esse sapientes.*

Pueris quidem iis, qui sunt adhuc paulo minores, patres præbent eiusmodi: calceos, vestes, aureas quasdam bracteas & armillas. Postquam autem creuerint; illis eis ablatis, dant alia maiora. Ita etiam fecit Deus: nos à paruis illis & puerilibus abducens, ea quæ sunt in cœlis pollicitus est. Ne hæc ergo quæ

Ps. 93.
1. ad
Cor. 14.
Chrys.
homil.
36. in
hunc
locum.

Chrys.
homil.
12. Ps. 4.

quæ fluunt & prætercurrunt admireris, nec sis pusilli & abiecti animi.

Aug.
Cont.
1. ca. 9.

Sed maiorum nugæ negotia vocantur; puerorum autem talia cùm sint, puniuntur à maioribus.

Ambr.
in Psa.
118.
O&on.
5.

Beatus vir cui nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Qui non respicit hæc beatus est, qui autem respicit, insanus atque furiosus est. & ideo resipiscat vnusquisque à furore sæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animumque perturbant, vt composui esse non possit.

Pla. 24.

Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris [Domine.]

Aug. 1. r
de peccat.
mer.
cap. 35.

Ipsos namque fatuos videmus (quos vulgo moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æstimatione, preciosiores esse cordatis. Et suum paruulum filium, à quo garriente talia pater lætus exspectat, prouocat; sed dū spes subest incrementorum, & ingenij lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit vt conuicia paruulorum, etiam in parentes, non solum iniuriosa non sint, verum etiam grata atque iucunda, [Quid] quòd in hæc etiam concitentur studio ridendi, & vanitate maiorum? nam plerumque illa ætas, iam patrem, matremque agnoscens, neutricorum audet maledicere, nisi ab altero eorum, aut ab vtroque, vel permissa vel iussa.

*Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum; sana
me Domine, quoniam contrita sunt ossa mea. Psal. 6.*

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Psal. 6.

Conquerar, an fileam? iustas dedit ira querelas.

Heu sine Pæoniâ sola relinquo ope!

Non ego (verba licet mihi quis iurata dedisset)

Sperassem, cordi non magis esse tibi.

Siccine tardus ades, neque nostra pericula tangunt?

Quæ potuit tanta caussa fuisse mora?

O mea spes! Numen quo non presentius agris,

Sic potis es nostri non memor esse mali?

Nunc aderant pariter Podalyrius, atque Melampus,

Phillyrides Chiron, Pæoniusq₃ senex.

Multaque præterea comitata Machaõne, turba;

Quiq₃ aliquod medicâ nomen ab arte gerunt:

Tu solus deeras, morborum publica cura,

Postq₃ tot Hippocrates vltimus ecce venis.

O mea spes! numen quo non presentius agris,

Sic potis es nostri non memor esse mali?

Omnibus est oris visus color indice linguâ,

Omnibus admotâ vena notata manu:

Nil, aiunt, vitale rubet, neque languida certas

Vena notat, pulsu præmoriente, moras.

Idq₃ ego plus ipsis deprendo medentibus agra,

Destituit medicos ars sua, meq₃ salus.

B

Quid-

PHYSICIANS -
omitted in
Arwaker

Quidnam igitur sperem fugientibus orba Magistris,
 Morbus ubi vincit sauior artis opem?
 Cæca per infectas serpunt contagia venas,
 Imag₃ subsidit lapsus in ossa dolor;
 Et caput & cubiti se sustentare recusant,
 Tinctaque vix Baccho vena medente redit.
 Et iam vix anima superest pars vltima nostra,
 Heu paror inferius proxima pompa meis!
 Denique qui morbos cupit omnes discere nostros,
 Copia quod fieri non finit, ille cupit.
 Hic status, hac rerum facies miseranda mearum est,
 Nec iuuor vllius, qui medeatur, ope.
 Aspice, vix nostram poteris dignoscere formam;
 Vultus abest vultu, seq₃ nec ipse refert.
 Lumina suffossis retrò fugere cauernis,
 Magnaque purpureis facta ruina genis,
 Ante diem niuei, lapsiq₃ è fronte capilli
 Decrepitam fieri cogitis ante diem.
 Nec quisquam hanc ferro potuit compescere noxam,
 Quin caput & faciem carperet atra lues.
 Tetrica quid memorem vigilis fastidia lecti?
 Quæq₃ manu tangi vulnera cruda timent?
 Vulnera, pròh nullis mulcenda Machaonis herbis!
 Qualia, quæ secuit barbarus ensis, hiant:
 Vulnera, sed penitas animi populantia fibras,
 Quæ nullus medicâ claudat hiulca manu.
 Nempe graues, mea sunt, quas feci, vulnera noxa,
 Vulnera, trux anima carnificina mea.
 Adde, quod intus, opum dirus mihi turgeat hydrops,
 Lentaque pigritia repat in ima lues;
Tensaq₃

Tensa^que ventosi propè rumpant ilia fastus,
 Et Veneris tacitus pectora cancer edat.
 Hac ego sapè dedi varijs tractanda Magistris,
 Semper at oblata cura fefellit opis.
 Scilicet ipse suas, hic tentet inaniter artes,
 Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.
 Quig³ potestates succorum norât & vsum,
 Vna salus agris spesq³, Epidaure, tuis.
 Nec iuuat hic Chiron, operosa viribus herba,
 Nec summum medici numen Apollo chori.
 Officium tanto cedit minus omne dolori,
 Non habet hic vllum succus, odorvè, locum.
 Quas igitur spectem, vestri nisi Numinis, aras,
 Funeribus nullis quas Libitina notat?
 O mea spes! Numen quo non præsenti^{us} vllum!
 Ecce tuam veneror, mortua panè, manum.
 Sanus Apollineâ non indiget arte vel herbâ,
 Lege Machiaonia, qui dolet, artis eget.
 Mens mihi laesa dolet, plus simplice vulneris ictu;
 Ne doleat, vires experire tuas.
 Illa ego sum, Solymis quam prado cruentus arenis
 Strauit, & immiti diffidit ense latus.
 Tu Samarita, mero; Tu vulnera mitis oliuo
 Obline, barbaricâ vulnera facta manu;
 Quosq³ Leuita negat, medicos inuerge liquores,
 Crescet ab infuso rore meroq³ salus.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psal. 6. v. 3.

Aug.
soliloq.
cap. 2.

AGROTUS sum, ad medicū clamo; cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, IESU NAZARENE; misere-re mei fili David; misere-re mei fons misericordix. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ transis, expecta cæcum; præbe ei manum ut ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

Aug.
medit.
cap. 36.

Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serua, istam sana. *Sana me Domine & sanabor, saluum me fac & saluus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conseruas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

Guilb.
Abb.
ser. 46.
in Cât.

Utinā tibi Domine, aliquæ filix Hierusalem nuncient lāguores meos, si qui sunt in me qui commendari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigentes curari. O me felicem si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: *Domine puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur!* utinam Domine statim respondeas,

Ego

Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & sanabor. Verbo enim ades, quia verbum es.

Medicinas de terra, propter singulas Auguft. soliloq. cap. 20.
quasque suas corruptelas creasti. Singula solatia singulis malis obuiantia præparasti; quoniam es misericors, & miserator.

Hei mihi, Domine, miserere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum. Auguft. lib. 10. confef. cap. 28.

Nunquid non potens est manus tua Deus omnipotens sanare omnes languores animæ meæ? Idem ibidem cap. 30.

Multas infirmitates habet anima nostra. Quot peccata, tot infirmitates. Hiero. in Psal. 102.

Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, sed peccatis. Aug. ser. 59. de verbis Domini cap. 11.

Non modò enim paralyfi dissolui, verum etiam peccare, languor est, & longè illo languore deterior, ac tanto utique, quanto est corpore anima præstantior. Chryf. homil. 14. in c. 4. Mat. Aug. medit. cap. 40.

Præsta mihi Domine medicinam vnde mea possint curari vulnera: visita me infirmum, cura me ægrum, sana me languentem, & suscita me mortuum.

Varios siquidem languores habemus animarum, & hi sunt quibus [Christus] principaliter vult mederi. Chryf. in c. 4. Matth. homil. 14.

Propterea enim illas ægritudines sanat, ut istas scilicet de nostris animabus expellat.

Ambr.
tra& de

42. mā-
fioni-
bus.

Ambr.
lib. 4.
in cap.
4. Luc.

Animæ languor peccatum est, unde dixit Propheta; *Sana animam meam, quia peccaui tibi*, lāguor animę nostrę superbia est, auaritia est.

Etiam in typo mulieris illius, socrus Simonis & Andreæ, variis criminum febribus, caro nostra languebat, & diuersarum cupiditatum immodicis æstuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris esse dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammatur; febris enim nostra, auaritia est: febris nostra, libido est, eò quòd ignitæ sint cupiditates: febris nostra, iracundia est: febre libido flagrantior est, grauiùsque præcipitat & inflammatur.

Chrys.
in cap.
3. ad
Philip.
ser. 11.
digres-
sione
moral.

Vexabat enim nos morbus grauis ac febris vehemens, decumbēbamurque, non in lecto, sed in ipsa met vitiositate, perinde ac in stercore. In improbitate volutabamur, scattentes vlceribus, fœtorem spirantes, squallidi, incurui, vmbre potius quàm homines.

53 in
German.
Aug.
serm.
59 de
verbis
Domi-
ni, c. 11.

Quin iacet toto orbe, ab Oriente vsque ad Occidentem, grandis ægrotus; sed ad sanandum grandem ægrotum descendit omnipotens medicus. Humiliauit se vsque ad mortalem carnem, tamquam vsque ad lectum ægrotantis.

Chrys.
in cap.
3. ad
Philip.
ser. 11.

Vidit in stercore iacentem, à vermibus exulceratum, à febre & fame oppressum, nullo non morbi genere laborantem. Nam & febris vexabat [hoc enim est improba cupiditas]

tas] & inflammationes vrgebant [hoc enim arrogancia] & quædam insatiabilis fames occupabat [hoc enim auaritia] & sanies vndiq; [hoc enim scortatio] & cæcitas oculorum [hoc enim idololatria] & surditas & stupor [hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui] & multa deformitas [hoc enim vitiositas] triste nimirum quiddam & morbus grauissimus. Vidit, absurdius (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non auersatus est, non odio persecutus; Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosa pharmaca;

Et quia ipse est & verbum Dei, ægris suis non herbarum succis sed verborum sacramentis medicinam conquirat.

Orig.
hom. x.
in Leuit. ca.
12. & 13.

Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

Orig.
hom. x.
in Ps. 37

Nouerat, venâ inspectâ, quid intus ageretur in ægroto.

Aug. in
Ps. 43.

Erat humanarum ægritudinum Pæonius
B 4 Medi-

Clem.
Alex. 1

lib. 1.
Pædag.
cap. 2.

Medicus, & sanctus ægrotæ animæ incantator. *Saluum*, inquit, *fac seruum tuum Deus meus sperantem in te. Miserere mei Domine, quia clamaui ad te totâ die.* Bonus autem Pædagogus, qui est sapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus est cælum) vniuersi figmenti curam gerit, eiusque corpori & animæ medetur: qui est omni ex parte sufficiens medicus, humanæ naturæ seruator: *Surge*, inquit Paralytico, & sublato, in quo iaces, grabato, *vade domum*; & qui prius erat infirmus, extemplò sanus & firmus euasit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex sepulcro exijt, qualis erat antequam moreretur, meditatus resurrectionem.

Aug.
vel
quis
alius
lib. de
verâ &
falsâ
Pœn.
cap. 5.

Ideò autem tot saluauit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne desperet de se peccator: medicum se vocat, & non sanis sed malè habentibus opportunum.

Aug.
de doctrinâ
Christianâ
lib. 1.
cap. 14.

Et sicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; sicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam similia: sic Dei sapientia hominem curans, seipsam exhibuit ad sanandum; ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum. Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stultitiâ

titiâ liberamur. Iam verò similia, quasi ligamenta membris & vulneribus nostris adhibita, illa sunt; quod per feminam deceptos, per feminam natus; homo, homines; mortalis, mortales; morte, mortuos liberavit.

Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prædo & tyrannus, vel à Hierusalem in Hiericho descendentem, vel alibi vspiam inermem & imparatum nactus, vsque adeò fauciauit;

Neziâ.
Crist. 16

Clama; Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccaui tibi: sanat te Deus confitere tantum vulnus tuum. Iaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fouet, vrit, secat; æquanimiter tolera, tantum noli attendere nisi vt saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.

Aug.
hom.
12.

Vulnus, medicum quærit; Medicus, confessionem exigit.

Amb.
in Psal.
40.

Conuertere ad me, ait Dominus, numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filie populi mei? grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ.

Amb.
ad Virg.
l. lap.
sâm
cap. 8.

Aug.
serm.
37 de
verbis
Dom.

Totum enim genus humanum , est ille homo, qui iacebat in viâ semivivus, à latronibus relictus ; quem contempsit transiens Sacerdos & Levites; & accessit ad eum curandum eiûque opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Amb.
de 42.
man-
fion.
man-
fione 9

Ideo vnusquisque nostrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum IESVM CHRISTVM (*qui sanat omnes infirmitates nostras*) & cum Prophetâ dicat. *Sana me Domine & sanabor, salua me, & saluabor.* dicat & cum Dauid: *Sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.*

Chryf.
in Psal.
26.

Omnis enim qui medicum non agnoscit, phræneticus est. Nam quoties phræneticos videmus medicis contumeliam facere, resistere sanitati, nolle curari, deridere veram curam?

Ibid.

Currite ad medicum dum potestis ; ne, cùm velitis, non possitis.

Aug. in
Psal.
102.

Si adhuc quibusdam perturbationibus anima quatitur post remissionem peccatorum, languor est; *sanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, inquires; sed maior est medicus.

dicus. Omnipotenti medico nullus languor infanabilis occurrit; tantum tu curarite sine; manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantum delecteris cum fouet, sed etiam tolere, cum secat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans sanitatem: ferto ergo manus eius, ô anima, quæ benedicis eum, non obliuiscens omnes retributiones eius, *sanat enim omnes languores tuos.*

Planè committamus nos medici manui, Aug. in Psal. 40 non enim errat, ut sanum pro putri fecet. Nouit quod inspicit, nouit vitium, quia ipse fecit naturam: quid ipse condidit, quid de nostrâ cupiditate accessit, discernit. scit se sano homini præceptum dedisse, ne languorem incurreret; dixisse in Paradyso, hoc manduca, & hoc noli. Non audiuit sanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus ut surgat.

Quisquis ergo es, ô Christiane, qui sanitatem iactas & te vulneratum fuisse dissimulas, qui integritate gaudes & te ægrotum fuisse non meres, qui te destitutum iacuisse non respicis, sed erectum in Ecclesiâ gloriaris; ama CHRISTVM qui te à prædonibus liberauit, dilige Dominum qui te prostratum iacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum, qui te in Ecclesiæ stabulum, per semetipsum

Chrys. in cap. 10. Lucæ, homil. de Samarit.

ipsum, inuexit; qui rectori stabulario commendauit; qui duos denarios, hoc est, legem & Euangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: *ecce sanus es*. Dominus enim caram tuam salutem habet, qui propter te in sæculum venit, & te à nefandis latronibus liberauit.

*Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte
universa delicta mea! Psal. 24. 4.*

I V.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea. *Psalm. 24.*

Aspicis, heu sauuus! nostris neque tangere curis?
 Aspicias, & credi vis tibi, me quod ames?
 Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;
 Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.
 Aspicias & pateris; neque cura est vlla iuuandi;
 Verus amor promptam non ita tardat opem.
 Aspice, quàm turpi iubeat vigilare labori;
 Aspice, cui tendam colla premenda iugo.
 Si foret ingenuâ saltē labor indole dignus,
 Nec nimis abiecta vilis artis opus.
 Multa meos casus magnorum exempla leuarent,
 Et faceret propriam, sors aliena, leuem.
 Sæpè Ducum proauos, Regesq; nouerca cœgit
 Augustas operi sors adhibere manus:
 Protea frenantem septēmplicis ostia Nili,
 Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.
 Dextra Syracosij sceptris assueta Tyranni
 Sic ferulas, pueris sceptrā verenda, tulit.
 Flēda exempla quidē, tamen haud ducenda pudori,
 (Non etenim miseris sunt sua fata probro)
 Ast mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est
 Quæ roto seruiles spontē subacta, molas.

Qua-

Qualis ab infidâ Sampson detonsus amicâ,
 Circuit indignas, hoste vidente rotas.
 Atque vtinam famulas tantum damnarer ad artes!
 Explerem ingenuâ sordida pensa manu:
 Turpibus ac seruum vitijs addicere pectus,
 Vilius est quâuis mancipis arte probrum.
 Ah pudet! & (duplicis noua quæ mihi causa ruboris)
 Ipsa meum damnans execror author opus.
 Vix benè pertasum est, rursusq; reuoluitur error,
 Crescit & attextis nexa catena malis.
 Scilicet illa manet plectendas vltio noxas,
 Admissum sequitur mox noua culpa scelus.
 O quàm sæpè meo sensi hæc ludibria damno!
 Nectamen est damni mens reuocata metu.
 Nempe trabor vario studia in diuersa duello,
 Vt ratis ambiguus iam pila facta Notis.
 Et trahit hinc (vitijs, quæ lena comesq;) voluptas,
 Quicq; subit vitium, retrahit inde dolor.
 Sæpius illa tamen redit è certamine victrix,
 Assiduus vitio sit licet ille comes.
 Sic habet alternos virtus, vitiumq; triumphos,
 Et meus aeterno vertitur orbe, labor.
 Tu super hæc etiam loris seruilibus instas,
 Addis & in pœnas verbera dura meas;
 Pœnâq; cum culpa sit culpa, secunda peracta
 Supplicijs pœnas adijcis vsque nouas.
 Nempe Ixionius non est modò fabula terror,
 Vincita sed æterna vertor in orbe mola.
 Aspicias hæc durus, neque nostro tangere fato?
 Aspice, & in pœnas mitior esto meas.

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem
meum: & dimitte vniuersa delicta
mea. *Psal. 24.*

IN quantam tribulationem deueni! in quos flu- Mach.
6.
ctus tristitie, in quâ nunc sum; qui iucundus eram
& dilectus in potestate meâ! nunc verò reminiscor
malorum quæ feci.

Vide humilitatem meam, attende deiectionem infirmitatis meæ. Beda
in Psal.
24.

Contrarietas culpæ facta est homini pondus pœnæ; vt corruptioni suæ malè liber feruiat, qui benè seruus de incorruptionis libertate gaudebat. Greg.
cap. 22.
in cap.
7. Iob.

Nunc etenim menti cedit caro, nuncq; vicissim

Mens carnem sequitur. ———

Namq; bonū cupiens, facit id tamen ipsa quod odit;

Seruitium lacrymis persequiturq; grææ.

Quamuis [enim] quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abiectos abiectissimus, cum à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum seruus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato viuit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil enim tam præter rationem est, quàm peccatū; vnde ait Propheta, *Homo cum in honor esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus.* Naziā.
carin.
de ani-
mæ ca-
lamita-
tibus.
Chryf.
hom. 9
in epi-
stola 1.
ad Cor.
tom. 4.

Sanè

Orig.
hom. 16
in cap.
67. Ge
nes.

Sanè si intelligamus spiritualiter , quæ sit Ægyptiorum seruitus; agnoscimus, quia seruire Ægyptijs, nō aliud est, quàm obnoxium fieri carnalibus vitijs, in quod vtique vnumquemque non extrinsecus illata necessitas cogit , sed segnities animi & libido ac voluptas corporis subegit, cui se animus per concordiam subdit. Denique & Saluator de libertate & seruitute in Euangelio differens; ita loquitur. *Omnis, inquit, qui peccat seruus est peccati.*

Hom. 8
in cap.
15. Exo.

Sicut ergo Ægyptus (ista terrena prouincia) filijs Israël, domus dicitur seruitutis, ad comparationem Iudææ & Ierusalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ita ad comparationem cœlestis Hierusalem (quæ vt ita dicam ; mater est libertatis) totus hic mundus, & omnia quæ in hoc mundo sunt , domus est seruitutis.

Aug.
serm.
12. de
verbis
Domini.

Quid ergo mirum si mundus multa vapulat? seruus est, sciens voluntatem Domini sui & faciens digna plagis; non ergo recuset vapulare multis, quoniam si non vult audire præceptorem iniuste, iuste patietur ultorem; vel non murmuret contra castigatorem, cum videat se plagis dignum, vt misericordiam mereatur.

Prou.
26. v. 3.

Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.

Bein.

Ergone bestię sumus nos? bestię prorsus.

Homo

Homo cùm in honore esset, non intellexit, compara- serm. 3.
super
tus est iumentis insipientibus. Qui ha-
bitat in
adiutorio.
Bern.
serm. 5.
de As-
cenf.
Paulin.
epist. 4.
ad Se-
uerum:

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cùm ieiunare cõsentis, vrget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?*

Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ [Sampson] carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis; vt illi hostis illudet, & vertendis molis velut asinos deputabit Vnde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum iugo Christi dignum faciamus *asinariâ molâ*) admonet per Prophetam : *nolite fieri sicut equus & maurus, quibus non est intellectus.* Homo enim, vt alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur iumentis & similis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus euidenter expletum, qui stoliditatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus & in iustitiâ relapsus, iustè vt Sampson sapientiæ pariter & gratiæ virtute defertus, cæcitate punitur & *molâ*; quia dignus est opere iumentario; qui semetipsum lumine rationis orbauerit, & in similitudinem belluarum corporis seruus, abiecerit. Considera huiusmodi mortalium vitam, & tota tibi species *iumentis molentis* occurrat. Vt ille pannis oculos corporis, sic iste

C

fordi-

fordibus vitæ suæ oculos mētis obsutus, per errores suorum sensuum, quasi circa *ambages molarum* laboriosâ miser statione versatur, vsui suo vacuus, laboriosus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditarum suarum, & ipse sibi carcer est, obsessus tenebris erroris sui, & conscientiae squallore concretus in semetipso *pistrini ergastulum* patitur, saxum cordis sui pertinaciâ iniquitatis induratum quasi *molam versat*, farinam hostibus suis, de corruptâ animæ suæ fruge, conficiens; quia sicut scriptum est: *peccator de animâ suâ currit*. Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ suæ, hostile triticum molit vt Zabulum pascit, cui panis est anima, quæ sibi fames est.

Orig.
traç.
5. in
Matth.
cap. 18.

Sunt autem & *molarum differentia*, vt sint quædam earum humanæ, aliæ asinariæ. Et humana quidem est illa de quâ scriptum est: *Duæ erunt molentes ad vnâ molam; vnâ assume- tur & altera relinquetur.*

Ambr.
in c. 17.
Lucæ.

Discutiamus ergo, quæ molant, quid molant, quidue pistrinum sit: & fortasse mundus iste pistrinum est, & quod in eo humani corporis forma referatur, in quo anima nostra velut quodam carcere includitur, panem si consulat boni, operatura cœlestem. In hoc ergo pistrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & graui humore corruptum, non potest interiora ab exteriori-

rioribus separare, & ideò relinquitur, quia eius similago displicuit.

Afinaria autem mola non irrationabiliter dici potest grauissimum hominis malum, quod semper deorsum trahit.

Nam quid per *molam afinariam*, nisi actio terrena signatur, quæ dum colla mentis per stulta desideria constringit, hanc *in laboris circuitum* mittit.

Molendinum enim labor est huius sæculi;

Et molendinum puto dictum mundum istum, quia rotâ quâdam temporum voluitur, & amatores suos conterit.

Testatur Sampson Allophylis captus, qui postquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus est; quia nimirum maligni spiritus postquam tentationum stimulis intus aciem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt*.

Et quare in *molendino*? quia in isto mundo versantur: vbi *molendinum* intelligitur, quia *sic vertitur mundus iste, quo modo mola*.

Quare in *molendino*? quia deuincti in sæculo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam *molâ* detinentur.

Et trahebant me post se, *in circuitu*, de vitio in vitium, & de luto in lutum.

Vnde bene quoque per Psalmistam dicitur, *Deus meus, pone illos vt rotam. vt rota po-*

Orig.
tract. 9.
in Mat.
cap 8.

Greg.
lib. 6.
mora.
26. in
cap. 5.
Iob.

Aug.
ser. 107
de tēp.

Aug. in
Psal. 36

Greg. 7
mor. c.
16 . c.
6. Iob.

Aug. in
Psal. 132.

In Psal.
99.

Aug.
soliloq.
cap. 6.

Greg.
lib. 6.
mor. c.

30. in c.
24. Iob

nuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris* *missi*, dum ea quæ antè sunt negligunt, & ea quæ deferenda sunt sequuntur, ex posterioribus eleuantur, & in anterioribus cadunt.

Greg.
lib. 2.
mor. c.
4. in 1.
c. Iob.

Hinc est enim quod per Psalmistam dicitur: *in circuitu impij ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

Bernar.
hom. 31
in Cât.

Miser ego homo! quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia homo, miser quia seruus, & pro seruitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se, cum esset libera, seruam fecit peccati, peccato assentiendo, quia qui facit peccatum, seruus est peccati.

V.

*Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me ,
et in pulverem reduces me ! Job. 10. 5.*

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum
feceris me, & in puluerem reduces
me. *Iob 10.*

Credideram Superis procul esse obliuia regnis,
Resq; suas memori Numina ferre sinu:
Serpit at hic Superis, video, quoque mentibus error,
Aut aliquem simulant Numina cauta dolum.
Tu vel es, aut certè cupis immemor esse videri,
Quid dubitas proprium quale creâris opus.
Si nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?
Me Tua de luteâ dextera fecit humo.
Quæris vbi? toto locus est notissimus orbe,
Primus vbi pater est conditus, hortus erat.
Fons vbi de riguis argenteus exilit herbis,
Quadruplicique suas flumine findit aquas.
Scire lubet tempus? minimo post tempore, salsas
Cum maris aggeribus terra coëgit aquas.
Addo, (quod historia facit, hâc quoque parte, pro-
Puniceo rubuit Dadala gleba solo. [bandæ)
Hinc tribus es modicam digitis admensus arenam,
Primâque massa mei corporis illa fuit.
Nec primis erit his natalibus exitus impar,
Nil nisi pulvis eram, nil nisi pulvis ero.
Sic faber argillam samijs dum repperit agris,
Ædificat facili pocula ficta luto.

Principiò, terra segmenta ligonibus vrget,
 Indè leui madidam flumine molliit humum;
 Denique materiem pernix rota versat in orbem,
 Amphorâque admotæ nascitur arte manus;
 Nascitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,
 Frangitur, inq₃ suam fracta recurrit humum.
 Haud magè firma mea fundamina condita vitæ,
 Et leuis extremos finiet vmbra dies.
 Cur igitur, veluti fuga non satis incitet annos,
 Precipites glomerat mobile tempus equos?
 Sponte, meus pulvis, nimis heu cito, sponte fatiscit,
 Et mea, non vllò, vita premente fugit!
 Si mihi, seu vitreâ concreuit Olympus ab vndâ,
 Calite crystallo membra gelata forent!
 Aut qualis memorant, cœlestia lumina, stellas,
 Quas suus è liquidis condidit author aquis:
 Aut foret Angelicæ, sine corpore, portio vitæ,
 Elisiis qualem mentibus esse ferunt!
 Sperarem Angelicis equalia secula lustris,
 Cœlestesq₃ annos, sideriosq₃ dies.
 Sed data squammigera magè fortia corpora turmæ
 Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
 Quin etiam volucres cunis melioribus orta,
 Plumea queis nitida membra dedi stis aquæ.
 O vtinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
 Aut durent neruos firma metalla meos!
 Felices Scythica fatò meliore sorores,
 Fama quibus fuluo finxit ab ære manus
 Cuiq₃ fuit solo corpus penetrabile talo,
 Cætera nam triplex as tibi corpus erat!

Sed

*Sed quid ago, damnoq; mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vasa suo faciunt conuicia fabro,
Nec faber ipse suum iure refutat opus.*

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me.

Iob 10.

Hieremias 18.

SURGE, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, & dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto, manibus suis: conuersusq; fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis eius, vt faceret. & factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël, ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos, in manu mea.

Hugo Card. in hunc locum.

Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest aduersus Deum, sicut nec lutum aduersus figulum; vnde Rom. 9. dicitur: numquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere, quid me fecisti sic? & Isaïæ 45. *Va, qui contradicit fictori suo, testa de samijs terra.* Numquid dicet lutum figulo suo, *Quid facis?* & Isaïæ 64. *Et nunc Domine Pater noster es tu; nos verò lutum; & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.* igitur in domum figuli descēdere, est considerare fragilitatem carnis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem siue thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum

Spiritum, ad imaginē Dei creatum 2. Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Deus autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur fieri super totam; vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem. secundum illud Genesis 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

Vt lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod sanctus vir benè pietati iudicis objeit, cum postulans dicit: *Memento quaeso, quòd sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: Infirmi-
Greg. lib. 10. mor. c. 36. in c. 10. Job.
 tatem carnis considera, & reatum iniquitatis laxa. Vbi aptè quoque mors eius carnis adiungitur, cum protinus subinfertur: *& in pulverem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: *Memento quaeso, quod per carnem à terra venio, & per eius interitum, ad terram tendo.*

Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet ut breuiter replicando monstremus. *Memento quaeso, quòd sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noster interior existit: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, ut ad intellectum sui conditoris erigatur; humana namque cogitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quasi irrigata terra, viridescit. Sed sæpè, dum perceptis superni

doni virtutibus, sine interruptione utimur, ad priuatam fiduciam, usu continuæ prosperitatis eleuamur: vnde fit plerumque, ut idem qui subleuauerat, parumper spiritus deserat, quatenus ipsum sibi hominem ostendat. Quod sanctus vir protinùs exprimit, cùm subiungit, & *in puluerem deduces me.*

Quia, cùm per subtractionem spiritus mens aliquantulum in tentatione deseritur, quasi ab humore pristino, terra siccatur; ut infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione supernæ gratiæ, quātum homo aruit, agnoscat: qui aptè quoque reduci ad puluerem dicitur, quia dimissus sibi, cuiuslibet aura tentationis raptatur.

Rupertus lib.
3. c. 20.
in Gen.

Hoc ergo (sicut dignum erat) perpendentes homines sancti, pulcra plasmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipsum Creatorem, suum plāsten; seipso autem, lutum appellauerunt; eleganti confessione, lacrymosâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit Isaias, *Tu Pater noster es & nos lutum; & factor noster, & opera manuumstrarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plāstes noster Deus: *Nunquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël? ecce sicut lutum in manu figuli, ita vos, in manu mea, domus Israël.* Ostenderat enim illi figulum facientem opus suum super rotam: *Et dissipatum est*, inquit, *vas quod ipse faciebat è luto manibus suis, conuersusq;*

uerſusq; fecit illud, vas alterum, ſicut placuerat in oculis eius, vt faceret. Hinc idem qui ſuprà dicit Iſaias: *Væ qui contradicit ſictori ſui, teſta de ſamÿſterra*. Hæc & illis ſimilia ſciens ille Iuriſperitus cœleſtis Paulus ait: O homo tu quis es qui reſpondeas Deo? Nunquid poteſt figmentum dicere ei qui ſe finxit; *Quare me feciſti ſic? Aut nunquid non habet poteſtatem figulus, facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Magnum reuerentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continentis linguæ instrumentũ. Deus plaſtes noſter eſt, nos autem lutum. Monet hoc vehementi increpatione Apoſtolus vas electionis, placitumq; æterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, vt cum Prophetâ iſto, præſens diuinæ poteſtatis exemplar videamus. Cùm enim abiectionem fratrum ſuorum Iſraëlitarum congemuiffet; *Quid ergo, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? abſit*. nimirum vt hæc diceret, ipſe quoque mente humili; in iſto Prophetâ, descenderat in domum figuli, & viderat quod domus Iſraël lutum eſſet, æquè vt omne cœnum gentium; & quia non pro debito ſed pro ſolâ gratiâ *Deus figulus omnium*, ſumpſit Abraham, cùm eſſet lutum Chaldaïcum & ex illo, & ex ſeminis eius maſſâ luteâ, fecit quæ voluit vaſa miſericordiæ, vaſa honoris & gra-

Ruper-
tus lib.
I. in Ie-
remiã
cap. 10.

& gratiæ. Quid ampliùs illi debebat, quàm vniuerso luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ideò verè sapiens quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Iustitiam, rebelles lutum in manu eius dissipatum fuerat. Porro vt ad spectandam similitudinem figuli reuertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognouit figmentum nostrum, suscipiendo puluerem nostrum, tunc ipse faciebat opus è lato manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritus sancti, vt perfecta iam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris. Sed ausum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirum figulo iustissimè digitos suos foris contrahente, & cum totâ manu feriente, dissipatum est vas, dissipatione validâ.

Aug.
soliloq.
cap. 31.

Num quæram igitur quis fecit me. Tu Domine fecisti me sine quo factum est nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago Domine Deus meus, per quem viuo ego, & per quem omnia viuunt, quoniam fecisti me. Gratias tibi plasinator mei, quia manus tuæ fecerunt me & plasmauerunt me.

Aug.

Novisti figmentum nostrum figulus noster

ster & omnes quasi lutum in manu tuâ.

Nempe figmentum fragilius, quàm vasa quæ illâ rotatione finguntur.

Igitur quia sic voluit, & sic sapientia distavit, vnum de quo cæteri propagarentur, formavit hominem de limo terræ. de limo, inquam terræ. Manifestum est hoc, quia secundum corpus, homo terra est. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

Nouit, quid fecerit, quomodo lapsum sit; quomodo reficiendum sit, quomodo adoptandum sit, quomodo ditandum sit. Ecce facti sumus de limo. Primus homo de terra, terrenus; secundus homo de cælo cælestis.

Nosce tamen te ipsum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Canticorum. *Ni cognoueris te formosa in mulieribus.* Cognosce te anima quia non de terra, non de luto es, quia insufflauit in te Deus animam viuentem. Attende tibi, vt lex dicit. tibi, id est, Animæ tuæ: sæcularia te & mundana non teneant; terrestria non morentur; ad illum tota intentione festina, ex cuius inspiratione consistis.

Cognosce te anima, quia non de terra, non de luto es, quia insufflauit in te Deus, & fecit te in animam viuentem. Opus magnificentum est homo, Dei inspiratione formatum. Disce homo, vbi grandis, vbi pretiosus sis, vilem

solilo.
cap. 20.
Aug.
lib. 5.
de ciu.
cap. 3.
Rupertus lib.
2. c. 27.
in Gen.

Aug. in
Ps. 102.

Ambr.
in Psal.
118.

Ambr.
ibid.
O& 10.

vilem te terra demonstrat , sed gloriosum
virtus facit , fides rarum , imago pretiosum.
An quicquam tam pretiosum , quàm imago
Dei est?

*Peccaui. Quid faciam tibi, O custos hominum!
quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7. 6.*

VI.

Peccaui : quid faciam tibi ô custos
hominum, quare posuisti me con-
trarium tibi? *Iob 7.*

ET iuuat & merui: pleno scelus ore fatendum est,
Culpa mea est nullo digna patrocinio.

Peccaui; fateor; nec quæ malè crimina feci,
Vllo fucari posse colore, puto.

Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,
Flagitio merui publica probra pati.

Ecce manus vltro supplex tibi porrigo victus,
Quæ mihi sit, tantum, pœna luenda, rogo.

Quid tibi vis faciam? quæ te mihi, munera, mitem,
Quæ mihi quæ lenem victima reddat, erit?

Vis tua centenis cumulari altaria libis?

Aut pia fumosis tura micare focus?

Aut meus ipse tuas mauis, cruor imbuat aras,

Hostia criminibus substituenda meis?

Ah, foret illa mea vix par quoque victima noxæ!

Namq; meo est omnis crimine pœna minor.

Non tamen esse reor tam seuas Numinis iras,

Quæ, nisi contentæ cadibus, esse negent.

Sapè tuus parti superata mucro pepercit,

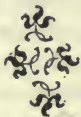
Et conseruato nomen ab hoste tulit.

Non finit ingenium tantos tibi surgere motus,

Quantis pro merito culpa pianda foret.

O bone

O bone terrigenûm custos, tutelaq, mundi
 Tot cui seruata remq, caputq, ferunt.
 En tua se mediâ clementia monstrat in irâ,
 Quâq, manu gladios, hâc quoq, tendis opem.
 Si pateris (quamuis summo mea cûsa patri
 Eloquio, melior nullius esse queat)
 Pauca tamen pro me, vel pro te: (quod magis, optein)
 Ne tua fors etiam sit mala cûsa, loquar.
 Non nego, peccaui; communis at hic fuit error:
 Cur ego, communi in crimine, sola luam?
 Cûm ruerent alijs, malè quo suus impetus illos
 Impulit, in flammas Bacche Venusq, tuas?
 Dextra suum fulmen, quamuis vibrata, remisit,
 Tensaq, pro gladio lenis oliua fuit.
 Cur mihi perpetho contra aduersâre duello,
 Ceu gladiator ego, tuq, lanista fores?
 Non satis est, culpam fassas tibi tendere palmas,
 Criminibusq, iram promeruisse tuam?
 Quid, quod & egregij dederim tibi muneris ansam,
 Materies laudis, dum mea culpa, tua est.
 „ Nã nisi peccassem, quid tu concedere posses?
 „ Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccaui

Peccaui: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Iob 7.

FAmosâ lucta & totius ore Ecclesiæ per orbem celebrata, quâ homo cum Deo luctatus est.

Rupertus in Gen. li. 3. ca. 6. Orig. in Psal. 36. homil. 26

Sicut enim sunt quædam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica Iustitiæ & gladius Spiritus & scutum Fidei; ita etiam sunt arma diaboli quibus indutus homo peccator. A contrarijs igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; vnum militem Dei, alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet loricam iustitiæ, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit iniustitiæ loricam. Et si miles Dei in galeâ coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo; est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc euaginare dicuntur peccatores.

Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritus Sancti?

Ambrosius in Ps. 36

Quomodo autem putandi sunt peccatores euaginare gladium? dum iam impuden-

Orig. hom. 2. Ps. 36.

D₁ ter

ter, & absque vilo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reuerentur nec tamquam in vagina nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elatò spiritu, velut gladium quemdam denudant.

Ambr.
in c. 17.
Apoc.
Hugo
Card.
in eun-
dem
locum.
Iob 15.
Greg
in huc
locum.

Cum agno pugnauerunt qui Ecclesiam Dei persecuti sunt.

Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

Tetendit [impius] aduersus Deum manũ suam, & contra omnipotentem roboratus est.

Sunt namque nonnulli, qui etsi quâ aliquando agere contra Omnipotentis Dei iudicium nituntur, ipsâ impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad eum, quem contemnere voluerant, conuertuntur; & qui discedere longè poterant, si quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando saluantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; vnde ad se reducti, cuius sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

Aug. li
22. cõr.
Faustũ.
cap. 70.

Sic Saulum Ecclesiam persequentem Deus de cœlo vocauit, prostrauit, tamquam percussit.

Basil.
hom.
33 in
Ps. 48.

Nam qui omnia nostra moderatur, ac dispensat Deus, nobis per malitiæ viam incenditibus occurrit, offendicula obijciens,
quæ

quæ nos à peccato remorentur, & abar-
teant.

Sed & nonnulli sunt, qui hoc quod per-
uersè contra Deum appetunt, iusto Dei iu-
dicio implere nequius permittuntur, & cum
eos malitia accendit, potèntia roborat, tan-
to iam semetipsos in errore cognoscere ne-
queunt, quanto in rebus affluentibus extra
se semper per potentiam trahuntur; de quo-
rum intentione dicitur: *Tetendit aduersus Deum
manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.*

[Sed] contra Deum pugnare non est facile. Eccles.

Tu [igitur anima mea] ne existimes tibi im-
punè futurum, quod contra Deum pugnare tentaue-
ris. 46.
Mach.
2. c. 7.

Job, cuius rei gratiâ, dimicaret, nesciebat;
nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra
erat proposita; sermonem ad iudicem vertit,
animæque oculum ad alta dirigit, non bla-
sphemans sed orans cum lacrymis; *Vt quid
me posuisti contrarium tibi?* Chryf.
homil.
4. de
patien-
tiâ Job.

Tunc autem sibi contrarium Deus homi-
nem posuit, cum homo Deum peccando de-
reliquit. Iustus verò conditor hunc sibi con-
trarium posuit, quia inimicum ex elatione
deputauit. Greg.
in c. 7.
Iob l. 8.
cap. 22.

Et ecce fatetur [Iob] malum, quod fecit,
sed bonum, quod Deo in recompensatio-
nem debeat offerre, non inuenit; quia ad ab-
luendam Greg.
in c. 7
Iob. li
8. c. 21.
& 22.

luendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foueat: Cur [ergo] quasi contrarium tibi hominem despicias, qui certus scio, quia perire ipsum, quem despiciere crederis, non vis?

Aug.
ma-
nual.
cap. 23.

Peccaui peccatum grande, & multorum sum mihi conscius delictorum; nec sic despero, quoniam ubi abundauerunt delicta, superabundauit & gratia.

Bern.
serm.
81, in
Cant.

Miser ego homo? quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia similis Deo, miser quia contrarius Deo. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi? posuisti, cum non prohibuisti: Alioquin ipse me posui, & factus sum mihi met grauis. Iustissimè quidem ut hostis tuus, sit hostis meus; & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipsi contrarius sum.

*Cur faciem tuam abscondis et arbitraris
me inimicum tuum ? Job . 13. 7.*

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? *Iob. 13.*

ERgo meus, tanta causam tibi praeiuit ira
 Qui condonandus leniter error erat?
 Credideram toruos tantum te fingere vultus,
 Nec nisi compositis os simulare minis.
 Scilicet ut flenti genitrix negat vbera nato,
 Sed negat, ut lacrymis sapius illa petat.
 Aut qualis puero fugiens negat oscula nutrix,
 Oscula, quoties, dum fugit ille, dedit.
 Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
 Utq; magis sequerer, fingere velle fugam.
 At geritur video, dictores seria bello,
 Falsa, nec, ut rebar, larua, sed ira suis.
 Auertisq; oculos, dedignarisq; videri,
 Pax veluti numquam concilianda foret.
 Et fugis, ut viso fugit eminus hostis ab hoste,
 Aut quem fulmineo dente lacebit Aper.
 Seu timeasq; oculis visus saxeffere nostris
 Oculis opposita lumina cauta manu.
 Quo precor, ah tantam merui pro crimine poenam,
 Ut velut indignans ora videnda neges?
 An quia peccaui, vultu frustraris amantem?
 Ah vultu! miseris qui solet esse salus.
 Aut mea ne magicas iaculentur lumina flammæ,
 Sibilet aut nostro Regulus ore, times?

*Anteueni tutis Cyrceos visibus orbes,
 Vibratamq₃ oculo pelle nocente necem.
 Donec enim verso me dedignabere vultu,
 Te, dolor, irato viuere, maior erit.
 Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
 Nullius alterius labra, genaq₃ mouent.
 Pulcra tuos possum Tithonia spernere crines,
 Pœna nec est oculis, Phœbe carere tuis.
 Possum formosisq₃ comis, oculisq₃ carere,
 Nullaq₃ me vinc̃tam compede forma tenet.
 Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor
 Viuere, non aliter quàm sine corde, queo.
 Cense igitur reliquos, quos abdo pectore questus,
 Sitam dura, oculis, pœna, carere tuis?
 O quanto!ô quanto mihi grandius hoc tormentũ est,
 Te quod amem mea lux, me tamẽ haud redames,*

Cur

*Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris
me inimicum tuum? Iob 13.*

QVare faciem tuam auertis, gaudium
meum per quod gaudeo? ubi es abs-
conditus, pulcer, quem desidero? odorem
tuum haurio, viuo & gaudeo; te autem non
video; vocem tuam audio & reuiuifco; sed
cur faciem tuam abscondis? fortè dicis; *Nō videbit
me homo & viuet.* Eia Domine, moriar, vt te vi-
deam; videam, vt hīc moriar. Nolo viuere,
volo mori; dissolui cupio, & esse cum CHRIS-
TO; mori desidero vt videam CHRISTVM;
viuere renuo, vt viuam cum CHRISTO.

Aug.
solilo.
cap. 1.

———— Lumen persapè tuenti,
Numinis aterni, nubes densissima, sese
Protinùs iniecit mediam, seq̃, abdidit ingens
Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem,
Vt mihi iam propiùs posito se prapete cursu
Eripuit, cepitq̃ fugam. Cur istud? Amari
An quod à me semper cupiat, cupideq̃, requiri?
Namque ita moris habent homines quoque. ———

Nazīā.
de vir-
tute
huma-
nā.

Si quis enim offenderit seruulorum, Ambr.
auertere ab eo vultus solemus. Si apud Apo-
homines hoc graue dicitur, quanto magis apud log. pro
Deum? vides enim quòd faciem suam. Dauid.
Deus à Cain muneribus auertit. Ideò Dauid
orat vt flagelletur potiùs quàm proijciatur à
facie Dei. Ideò iustus ait: *Vultum tuum Domine*

requiram. grande ergo supplicium, projici à facie Dei. Proiectus est Adam de Paradyso; neque immeritò, ipse enim antè *se absconderat à facie Dei.* Exiuit & Cain à facie Dei; quia putauit Deum esse fallendum, vt crimen negaret. Quomodo projiciat Deus à facie suâ, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

Bern.
serm.
35. in
Cant.

Igitur quæ Anima semel à Deo didicit in intimis suis Dei præsentia suspirare, & *querere faciem eius semper*, talis anima, nescio, an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusve ducat, quàm post spiritalis studij huius, gustatam semel suauitatem, exire denuò ad illecebras, vel potius molestias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es, inquit, Domine sperantibus in te, anima quarenti te.* audi & alium similem huic: *Tibi dixit cor meum; exquirit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.* Ab hoc bono, si quis auertere sanctam illam animam conaretur, puto, haud secus accepisset, quàm si se de Paradyso, & ab ipso introitu gloriæ, conspiceret deturbari.

Ambr.
in Psal.
43.

Est enim [CHRISTVS] fulgor æternus animorum, quem ideò Pater misit in terras, vt eius illuminati vultu, æterna & cœlestia sperare possimus, qui antè terrenâ caligine tenebamur inclusi.

Amb.

Desiste [ergo anima] hominis habere peccata,

cata, & videbis faciem meam; qui enim fa- in Psal.
ciem meam videt, debet esse sine peccato, 118.
Esto Angelus, hoc est diuini minister impe-
rij; obsequere mandatis Domini: cùm fueris
Angelus, videbis faciem Domini. ipse Do-
minus IESVS ait: *Beati mundo corde, ipsi enim*
Deum videbunt: aduertis quid à te exigatur vt
videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

[Sed] auertere à nobis Deum faciem suam, Ambr. in Psal.
putamus, quando sumus in aliquibus affli- 43.
ctionibus constituti.

Ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne exi- Bern in
stimes te contemni, si paulisper tibi subtra- Scala.
hit Sponsus faciem suam. Omnia ista coo-
perantur tibi in bonum, & de accessu & re-
cessu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & re-
cedit; venit ad consolationem, recedit ad
cautelam.

O bona absconditio, quæ efficitur perfe- B. An-
ctio! Gloria mea, Deus meus, abscondis the- selmi
saurum tuum, vt incites cupidum; recondis medit.
margaritam, vt augeas quærentibus amo- cap. 5.
rem; differs dare, vt doceas petere; dissimu-
las audire petentem, vt facias perseveran-
tem. quod planè indicat illa flebilis, quæ
tuum in sepulcro natum CHRIS TVM, iter
mortuos, quærebat viuum, durantibus ad-
huc tenebris; quàm accenderas vt quæreret,
sed quærenti disparebas vt perseveraret: per-
seuerauit sperans, & sperauit perseverans; &

D. 5

quia

quia in spe perseverauit, videre te meruit.
Beata visio & plena exultatio.

Aug.
medit.
cap 39.

Placare, obsecro, & miserere mei, & non
auertas faciem tuam à me, qui pro me redimen-
do non auertisti faciem tuam ab increpantibus &
conspuentibus in te.

*Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis
fontem lacrymarum ? Hierem. 9. 8.*

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam , &
oculis meis fontem lacrymarum,
& plorabo die ac nocte ?

Hierem. 9.

Quis mihi det , liquidas caput hoc vertatur in
vndas,

Totq³ fluat guttis , quod stetit antè, comis?
Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,

Ripa nec, vt fluctus exspatiantur, obest.

O mea, si subitò, duo flumina, lumina fiant!

Sat capiet geminas alueus aptus aquas.

Ille meis totus lacrymis non sufficit imber,

Perpetuò flentis , qui rigat ora senis.

Capta nec Andromache , quâ lumina proluit vnda,

Illa meis lacrymis vnda sat esse potest.

Nec tua, Ieside, lacrymati balnea lecti,

Balnea nocturnis humida semper aquis.

Nec quibus es solitus ieiunia pascere, guttae,

Nocte, dieq³, tuus quæ tibi panis erant:

Illa nec illuies plorabilium lacrymarum

Quam pluit in Domini Magdala mœsta pedes:

Nec (tibi, qui geminis inarauerat humida sulcis

Lumina) fons mœsta, Petre perennis aqua.

Sed tua, Nile, velim septemplete flumina riuo,

Cùm vagus Isiacos obruis amnis agros.

Aut qualis madidum cùm mergit Aquarius annum,
 Totaq; in hybernas astra liquantur aquas;
 Aut potius trepidas qualis ruit imber in vrbes,
 Omnia cùm pluuio claustra reclusa Ioui.
 Culminaq; & turres & acuta cacumina, cautes,
 Et nemora & montes, nil nisi pontus erant.
 Hos oculis voueam grauidis mihi currere nimbos,
 Et caput hoc, totus fiat vt Oceanus.
 Aut saltem in geminos tabescere lumina riuos,
 Perpetuòve meas amne natare genas.
 Nec siccare oculos, nisi cùm stupor obstitit illis,
 Finiat vt lacrymas vltima gutta meas.
 Felices nimium, vitrea, gens carula, nympha,
 Membra quibus fluido sunt liquefacta vitro!
 Vosq;, paludosis mutata fontibus artus,
 Quas vetus est quondam fama professa nurus.
 Cur mihi non liquidis stillant quoque brachia riuus,
 Glaucaq;, muscosis fluctuat vnda comis?
 Illa ego sum, fontem qua non admittor in vllum,
 Illa ego sum frustra qua liquor esse velim.
 O vtinam! celerem vertar, nouus Acis, in amnem,
 Qui, Galatea, tuo flumen amore fuit.
 Aut aliquod, fieri iubeat me Biblida, Numen,
 Quod fieri iussit Biblida, fontis aquam!
 Aut, Acheloë, tuâ liceat mihi ludere formâ,
 Hercule decepto, cùm .æue flumen eras!
 Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,
 Taurus, vt exuto fluminis ore, puter.
 Et licet obscuri fuerim nisi nominis annis,
 Non ego me nomen vile fuisse, querar.

*Iugis aqua largus tantùm mihi suppetat imber, ,
Cætera, securum nomen honoris erit.
Tam mea inexhaustos deducunt luminarios,
Pindus vt æstiuâ de niue, voluit aquas.
Perq̃³ fluent lacryma, veluti vaga flumina, vultum,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec nisi flere, meis oculis erit vlla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina mersa meis.*

Quis

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte ? Hierem. 9.

Hieron
Xn c. 9.
Hierē

SI totus vertar in fletum, & nequaquam guttæ sint lacrymarum, sed abundantia fluminis, non satis dignè fleuero.

Bern.
ser. 16.
in Cât.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum ? vt præueniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula; & pondus catenarum prementium, stringentium, vrentium, nec confumentium. Heu me mater mea, vt quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

Ambr.
in Psal.
118.

Nescit flere qui flenda committit; & cum sit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas suæ.

Greg.
lib. 3.
dial. c.
34. & l.
6. regi-
stri.

Axa suspirans, à patre terram irriguam petit; quia à creatore nostro, cum magno desiderio, quærenda est lacrymarum gratia. Hinc irriguum superius accipit anima, cum sese in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferius accipit, cum inferni supplicia, flendo, pertimescit.

August
medit.
cap. 36.

Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtutum magister, docuisti nos verbo & exemplo, gemere ac flere, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Tu fleuisti defunctum

ctum amicum, & lacrymatus es valdè super perituram ciuitatè. Rogo te, bone IESV, per illas preciosissimas lacrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quam multùm desiderat & appetit anima mea; quia sine dono tuo, non possum habere eam: sed per Spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti Patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, vt plangam me in omni vitâ meâ, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum superius & irriguû inferius, vt sint mihi lacrymæ panes die ac nocte. Da mihi, dulcissime, fontem irriguum fontemque perspicuum, in quo lauetur assiduè istud iniquitatum holocaustum. Da mihi gratiam lacrymarum benediçte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione misericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, vt iste calix tuus inebrians & præclarus satiet sitim meam.

Lacrymæ siquidem sunt peccati diluuium & mundi piamentum.

Nazî.
orat. 3.

Et sicut torrens, diuersa obstacula diruit, sic lacryma feruētis desiderij, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & cursum suum ad Deum peragit, vsque dum perueniat ad aspectum Dei. Ecclesiastici c. 35.

Hugo
Cardi-
nal. in
cap. 9.
Hier.

Nonne

v. 16. *Nónne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt? A.*
 Verſ. 19 *maxillâ enim aſcendunt, vſque ad cælum.*

Aug.
 medit.
 cap. 37. Percute Domine, percute, obſcero hanc
 duriffimam mentem meam, piâ & validâ cu-
 ſpide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima pe-
 netra potenti virtute; & ſic de capite meo educ a-
 quam immenſam, & de oculis meis verum fontem
 lacrymarum iugiter manantem ex nimio affe-
 ctu, deſiderio viſionis pulcritudinis tuæ; vt
 lugeam die ac nocte, nullam in præſenti
 vitâ recipiens conſolationem.

Aug.
 medit.
 cap. 36. Da mihi, quæſo, lacrymas ex toto affectu
 internas, quæ peccatorû meorû poſſint ſol-
 uere vincula, & cœleſti iucûditate ſemper re-
 pleant animam meam. Venit mihi in mētem
 alterius mulieris deuotio mira, quæ te in ſe-
 pulcro iacentem, præ amore quærebat, quæ
 recedentibus diſcipulis de ſepulcro non
 recedebat, quia ſedebat ibi triftis ac mærens.
 Si ergo ita fleuit, & in fletu perſeuerauit mu-
 lier, quæ viuentem cum mortuis quærebat,
 quæ te manu fidei tangebât; quomodo te
 plângere & in planctu perſiſtere debet ani-
 ma, quæ te redemptorem ſuum iam cœlo
 præſidentem, & vbique regnantem corde
 credit, ore, confitetur? Quomodo ergo ge-
 mere & flere debet talis anima, quæ te toto
 corde diligit, teque toto deſiderio videre
 concupiſcit?

*Dolores inferni circumdederunt me, praecur-
pauerunt me laquei mortis. Psal. 17.* 9.

I X.

Dolores inferni circumdederunt
me, præoccupauerunt me laquei
mortis. *Psal. 17.*

ERgo iterum Actæon aliquis noua fabula fiet,
Infelix canibus, præda voranda suis?
En, mihi mens nemorum studijs iuuenilibus arsit,
Et perijt studijs mens prope capta suis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;
Non tamen in syluis; pulcra Diana, tuis.
Sylua mihi rapidis non est latrata molossis,
Lustra nec infestâ sollicitata cane.
Nec iuga Taygeti neque Menala territa cornu,
Nec fuluus volucris cuspide stratus aper.
Nec mea Parthenijs circumdata retia syluis,
Nec meditata feris callida lina dolos.
Numquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel arcus,
Vllâve Spartana Virginis arma tuli.
O vtinam mens ista mihi, Dictynna, fuisset!
Non ego nunc præda cingerer arte mea.
Heu quibus imprudens studiis mihi torpuit ætas!
Quin potius, nemorum crura notata rubis?
Cur quesita tuis mihi præmia, Bacche, trapetis?
Aut agitata tuis præda, Cupido, iugis?
Non tantum pharetram neque tantum tela Cupido,
Cauta sed, vt fallas, fila, plagasq; geris.

E

Pampineas

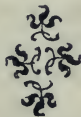

Pampineos tantùm neque concutis Euie thyrsos,
 Sunt quoque, quèis capias ebria crura, doli.
 Cùm surgit Dalila Sampson malè tonsus ab vlnis,
 Vinc̃ta Philisthæo brachia fune tulit.
 Cùm iacet ignoto Noè superatus Iaccho,
 Compede succiduos stringis Iacche pedes.
 Ecce, volupta suis iam me quoque casibus ambit,
 Quæ toties votis prada petita meis.
 Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cingor!
 Seu fera venantùm prapete septa globo.
 Scilicet illa fuit spectri feralis imago,
 Antonio, celsi culmine visa iugi:
 Cùm patuère, oculi collecta sub vnus ictum
 Omnia, quæ mundo dedita regna iacent;
 Omnia, ceu parua tellusq₃, polusq₃, tabellâ,
 Pictaq₃ stant minimo corpora tota vitro:
 Omniaq₃ hæc ingens obsepserat vndique rete,
 Multaq₃ furtiuis stamina sparsa vijs.
 Quisque suos laqueos, sensit sua vincula quisque,
 Hic caput, ille pedes vinc̃tus, & ille manus.
 Nempe suâ capitur laqueatus quisque voluptâ,
 Vt visco stolidæ decipiuntur aues.
 Ah! sua nexilibus tendit mors vndique tramis
 Retia, arachneæ callidiora dolo.
 Vtq₃ sedet nigro venator araneus antro,
 Insidians pennis, stridula musca, tuis:
 Sensit vbi motâ trepidare cubilia, tela,
 Emicat, & trepidam raptat in antra feram:
 Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,
 Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.

Linige.

*Linigeros abdit vicino gramine vallos,
Spargit & in nitido plurima grana solo.
Et circum inclusas secretâ crate volucres,
Quæq; canant vinctæ compede, ponit aues.
Hæ, saltu, & cantu, levis ille foramine buxi,
Hæ socias; prædam, decipit ille suam.
Venantûm haud aliter scelerum comitata coronâ
Implicat insidijs mors sua quemque suis.
Quiq; super laqueos nîsus dare corpora saltu,
Heu miser, in stygias præcipitatur aquas!*

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Ps. 17.

Aug.
solilo.
cap. 12.

ECce Domine Deus meus, mundus totus plenus est concupiscentiarum laqueis, quos parauerunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

Hiere.
Thren.
3.

Venatione ceperunt me quasi auem inimici mei gratis.

Ambr.
de bo
no
mortis;
cap. 5.

Auis enim quæ descendit ex alto, vel quæ in altum se extollere non potest, frequenter aut laqueis capitur, aut visco fallitur, aut quibuscumque irretitur insidijs: sic quoque & anima nostra. Laqueus, in auro; viscus, in argento; nexus, in prædio; clauus est in amore. Dum aurum petimus, strangulamur; dum argentum quærimus, in visco eius hæremus; dum prædium inuadimus, alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, astringit.

Bern.
serm. 3.
super
*Qui ha-
bitat in
aduto-
rio.*

Sed qui sunt venatores isti? venatores utique pessimi & nequissimi, callidissimi & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant ut audiantur, sed sagittant in occultis immaculatum. Ipsi Rectores sunt tenebrarum harum, astutissimi versutiâ & malitiâ diabolicę fraudis; ita ut, sicut est ante venatorẽ bestia; sic ad eorum comparationẽ sit quilibet astutissimus hominum.

Bonau.
cap. 1.
foli.
loq.

O anima fragilis ad resistendum, facilis ad cadendum, difficilis ad surgendum! qualiter istius aduersarij laqueos euadere poteris, quem

quem tantis subtilitatibus præditū agnoscis?

Intellige quia in medio laqueorum ambulat, & subtrus machinas tranſeas imminentes. Omnia retibus plena ſunt; Diabolus laqueo cuncta compleuit.

Orig.
hom. 2.
in Cāt.

Ecce tetendit ante pedes noſtros laqueos infinitos, & omnes vias noſtras varijs impleuit decipulis, ad capiendas animas noſtras, & quis effugiet? laqueos poſuit in diuitijs, laqueos poſuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in ſomno, & in vigiliā; laqueos poſuit in verbo, & in opere, & in omni viā noſtrā.

Aug.
ſoli-
loq.
cap 16.

Abscondita eſt in terrā pedica eius, & decipula illius ſuper ſemitam. In terrā pedica abſconditur, cū culpa ſub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe inſidians oſtendit humanæ menti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum, vt eius animam ſtringat, quatenus videat quid eſt quod concupiſcere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoſte ſuper ſemitam decipula ponitur, quando in actione huius mundi, quam mens appetit, peccati laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, ſi videri potuiſſet; ſic quippe decipula ponitur, vt dum eſca oſtenditur, nequaquam ipſa à tranſeunte videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpâ honores, diuitiæ, ſalus,

Greg.
lib. 14.
mor. c.
6, in c.
18, Iob.

E 3 & vita.

& vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam vidēs appetit, in culpâ constringitur, quæ non videtur.

Basil.
de non
adhæ-
rendo
rebus
sæcula-
ribus.

Et quemadmodum peruersi quidam & subdoli homines, quorū studium est & propositum ex aliorum bonis ditescere, sciam tamen potentiam non habent, ut aperrâ violentiâ vtantur) vias insidiosè obsidere solent; & si locum aliquem circa illas aut conuallibus profundis interruptum, aut dumorum densitate obscurum viderint, in illum sese abdunt; & huiusmodi velamento, viatorum circumquaque conspectum, ne præuideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur, ne quisquam eorum laqueos periculosos videre prius queat, quàm in illos incidat: ita & Satan infensus nobis, & antiquus hostis, mundanarum oblectationum ymbris sese insinuās (quæ periculosæ circa vitæ huius viam, latronem occulere solent, & latibula præbere insidiatori) indè improvisos nobis perditionis laqueos substernit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuò vigiles circumquaque diducere, & quidquid iucundum apparet, mox suspectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiamsi aurum copiosè propositum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiamsi quascumque delicias terra proferat,

proferat , & preciosa tabernacula ostendet: etiamſi choreas, comeſſationes, ebrietates, & menſas concentuum modulatione iucundas videamus; etiamſi offeratur venuſtas corporum. Sub his namque omnibus ita iucundis, latebras habet communis noſter hoſtis, expectans num per obiectorum ſpectacula illecti, relictâ Regiâ viâ , ad ipſius aliquando inſidias ipſi vtrò declinemus. Et plurimùm fanè timendum eſt, ne quo pacto illis incautè accurrētes, & oblectationem illam, quam vſurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo ſtatim guſtu, doſoſè abditum hamum voremus, atque illo poſtea (nolumus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem*, ſcilicet, per huiusmodi illecebras, imprudentes trahamur.

Attolle [ô homo] animam tuam ne eam Ambr. lib. de bono mortis cap. 6. illiciat eſca laqueorum. Voluptates ſæculi, eſcæ quædam ſunt, & (quod peius eſt) eſcæ malorum, eſcæ tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculuſ enim meretricis laqueuſ amatoris eſt; oculuſ ergo meretricis, eſt laqueuſ. Laqueuſ eſt etiam ſermo meretricis, qui obdulcat ad tempuſ, fauceſ tuas, & poſtea exaſperat eaſ amaritudine conſcientiæ peccatricis. Laqueuſ eſt aliena poſſeſſio plena amœnitatiſ. Omne iter iſtius vitæ plenum laqueorum eſt. Vnde iuſtuſ dicit: *In viâ hâc, quâ ambula-*

bam , absconderunt laqueos mihi.

Ibid.

Quoties inimicus, cordi nostro conatur inferere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito & pijs votis? Quoties corporeos inflamat ardores? Quoties occurfare facit oculos meretricios, quibus castum sustentet affectû, vt improuiso amoris spiculo feriat imparatû? Quoties inserit animo tuo verbum iniquû, & cogitationes cordis absconditas? His anima, quæ cupit euolare, deponitur. Sed tu oblutare quasi bonus miles CHRISTI IESV.

Ibid.

Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cauendi in ipso hoc corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt, quos debemus vitare.

Ambr.
lib. 4.
in c. 4.
Lucz.

Honorum gratia, sublimitas potestatum, epularum suauitas, forma meretricis, laqueus est Diaboli.

Ambr.
de bo-
no
mor-
tis. c. 9.
Aug in
Pl. 68.

Ergo nō laqueis nos credamus, & retibus ijs quæ decipiunt & illudunt; non sequamur illecebrosa & seductoria.

Sed tantum valet animi præsumptio, vt & coram ipsis muscipula sit, & incidant in eam; obscurentur oculi eorum ne videant.

Aug.
foli-
loq. c.
16.

Sed tu Domine libera nos de laqueo venantiû, & à verbo aspero, vt cōfiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

X.

*Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non
iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Psal. 140.*

X.

Non intres in iudicium cum seruo
tuo. *Psal. 142.*

Quod decus est Dominis, ad iura laceffere ser-
uos?

Palmaq₃ quæ serui, iure vadantis Herum?
Et seruilis hero vertit victoria probro,
Et reus offensa seruus herilis abit.
Credere mihi, pudor est, mecum tibi texere rixas,
Iurgia nec tecum conuenit esse mihi.
Non ego sum, tanta cui sit fiducia pugnae,
Non ego materies litibus apta tuis.
Nempe tuis scribi vis bella forensia fastis,
Aut mea, fortè, tuam vincere, caussa potest:
Cuius erit felix aded facundia lingua,
Quæ sperare sibi tanta tropæa queat?
Iuridici nulla est ita vox exercita rixis,
Quo tua debilior caussa, loquente, cadat.
Heu nimis immitem dispensas cognitor vrnam,
Nec tuus inflecti se rigor ille finit!
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;
Blanda q₃ & in pœnas est tibi lenta manus:
Mœsta q₃ cum statuis, tristi tibi mœror in ore est,
Tam q₃ rei damno, quàm reus ipse, doles.
Par q₃ tibi pœna est de crimine sumere pœnam,
Ac sua de plexo crimine pœna reo est.

Nec sibi, quam patitur, possit quis demere noxam,
 Quisque sui quamuis arbiter ipse foret.
 Non tamen vt veras habeant hæc carmina laudes
 Ausim Iudicij puncta subire tui.
 Nam licet in miseros bonus es, veniaq; paratus,
 In fontes etiam, iure, seuerus agis;
 Et tibi tam iustâ pendet lænx vtraque librâ,
 Par sit vt ex æquo gratia, parq; rigor.
 Nec finis affectus, captiuâq; pectora duci,
 Nec subigunt animum lenia verba tuum.
 Nec, si caussidici vox incantauerit aures,
 Facundâ minimum diluat arte nefas.
 Perdidit hic cassas facundiâ, Suadaq; vires,
 Et filet hoc omnis gratia muta loco,
 Nec prece, nec precio; nec fraude, nec arte, nec astu
 Prostitit hoc vniquam vendita caussa foro.
 Quis secet intrepidus tam duro Iudice lites,
 Aut tantum impavidus pareat ante Deum?
 Non ego si saui vocer inter ouilia Martis,
 Dura tui metuam septa, Gradiue, fori.
 Nec trepidem (licet ipsa Decem citet hasta virorum)
 Ne mea, centeno iudice, caussa labet.
 Nec tua, (caussarum scopulos) infamia, Cassi,
 Pulpita, si iubeat Pretor, iniqua querar.
 Nec Rhadamantæi verear subsellia regni,
 Scamnaq; Dytæi litigiosa Ducis.
 Nec, quibus inclusas tenet arbiter AEacus umbras,
 Infernis dubitem iura subire plagis.
 Quilibet in caput hoc dictet suffragia iudex
 Et serat immites qualibet vrna notas:

Causarum

Caussarum mihi tot lingua est inflata tropais,
 Se putet ut nullo cedere posse foro.
 Vnius at timuit solummodo Iudicis urnam,
 Iudicis & testis qui vice solus agit.
 Qui, semel ut seuâ sententia lata tabellâ est,
 Nec prece, nec lacrymis, triste retractat opus.
 O durum, ô fatalereis, miserisq; tribunal,
 Quo Iudex rigido tam grauis ore sedet!
 Dicitur immotus triduoq; supinus apertis,
 Hunc oculis Agathon extimuisse diem.
 Utq; sibi noxæ Paulus non conscius esset,
 Hoc tamen est veritus iudice stare nocens.
 Quiq; sui Salomon doctissimus audiit aui,
 Mens pura est, quemquam dicere posse, negat.
 Quin sacer hâc etiam trepidus formidine Psalter;
 Iudice te, tutus quis reus, inquit, erit?
 Quiq; tot aduersos tulit æquo pectore casus,
 Vix fore clara satis sydera; Iobus ait.
 Si trepidant igitur, tanto censore, columnâ.
 Quo stabunt tabula, ligna caduca, pede?
 Siq; tremunt pauida nutante cacumine cedri,
 Quâ spe parua suam sylua tenebit humum?
 Frigidus, heu! refugit mihi toto corpore sanguis,
 Aspectus quoties hæc subit urna meos.
 Non secus ac visâ cum vinctima sortè securi,
 Decepto refugit verbere tunsa caput.
 Parce precor, neque ius mihi dic hâc cognitor urnâ
 Sancta Themis causâ qua cadat ipsa suâ.

Non

Non intres in iudicium cum seruo tuo.

Psal. 142.

Aug. in
Psal. 142.

Non litigemus ; nolo tecū habere causam, ut ego proponam iustitiam meam, tu conuincas iniquitatem meam. Indignum est tibi, cum seruo tuo intrare in iudicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in iudiciū Domine Deus meus. Quamtuilibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & prauus inuenior; *ne intres in iudicium cum seruo tuo: misericordiā indigeo, fugitiuus ideo, pacem quæro.*

Iob 14. *Dignum ducis, super huiusmodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?*

Ambr.
in Psal.
36.

Vocat te: in iudicium venies. Quid responsurus es ei, qui nisi iterum tibi donet, peristi? ideo S. Dauid iudicium refugit, misericordiam poscit, dicens: *& ne intres in iudicium cum seruo tuo.*

Bern.
serm. 8.
super
Beati
qui ha-
bitant.

Quid enim tam pauendum, quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm iudicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam. *Horrendum est, ait Apostolus, incidere in manus Dei viuentis.*

Ambr.

Ipse est autem testis & Iudex, Iudex & testis

testis, quem nulla conscientia peccatrix effu-
gere potest. Omnia enim nuda & aperta sunt
oculis eius.

in ora-
tioni-
bus.

Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, Chryf.
vnà cum ipsis catenis ad iudicium protra-
huntur, sic omnes animæ, cùm hinc emigra-
uerint, varijs peccatorum catenis implicitæ
ad terribile illud ducentur tribunal.

in c. 4.
Matth.
hom.
14^a

[Et ecce ego] iam iam præsentabor ante
districtum iudicem de operibus meis ratio-
nem redditurus. Væ mihi misero cùm vene-
rit dies illa Iudicij, & aperti fuerint libri, in
quibus omnes mei actus & cogitationes Do-
mino præsentandæ recitabuntur. Tunc de-
misso capite præ confusione malæ conscien-
tiæ in iudicio, coram Domino, stabo trepi-
dus & anxius, vtpote commemorans scele-
rum commissâ meorum. Tunc anima inue-
niens oculos clausos, & os, aliosque corporis
sensus, per quos solemus egredi & delectari
in his exterioribus, reuertetur ad se, & cader
sub se: & quia amore mundi & carnis volu-
ptate, Dei amorē dereliquerat, derelinque-
tur à Deo misera in horâ tantæ necessitatis,
atq; dæmonibus tradetur in inferno cruciân-
da. [Anima mea] ingenti horrore cōcutitur,
& multiplicibus cogitationum æstibus agi-
tatur, cùm vrgente solutione carnis, & sub-
ductis è medio omnibus, se & illum termi-
num considerat, cui appropinquat; & post
paululum

Bern.
medit.
cap. 2°

paululum hoc inuenit quod in perpetuum mutari non poterit.

Greg.
lib. 24.
mor.
cap. 7.

Neque enim tunc immeritò cuiuslibet anima terretur, quando post pusillum hoc inuenit quod in æternum mutare non possit. Consideramus quippe quod viam vitæ præsentis nequaquam sine culpâ transire potuimus. Consideramus etiam, quia nec hoc quidem, sine aliquo reatu nostro est, quod laudabiliter gessimus, si remotâ pietate iudicemur. Quis enim nostrum vitam præcedentium Patrum valeat vel superare vel assequi. Et tamen Dauid dicit, *Ne intres in iudicium cum seruo tuo; quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens*. Paulus cum diceret, *Nihil mihi conscius sum*; cautè subiunxit: *Sed non in hoc iustificatus sum*. Ioannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos subducimus, & veritas in nobis non est*. Iacobus ait: *In multis offendimus omnes*. Quid ergo facient tabulæ, si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia stabunt, si huius pauoris turbine etiam cedri quatuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam iusti anima turbatur.

Greg.
cap. 23.
in 7. c.
Iob.

Quantâlibet enim iustitiâ polleant, nequaquam sibi ad innocentiam vel electi sufficiunt, si in iudicio districtè requirantur: sed hoc tunc ad solatium suæ ereptionis inueniunt,

niunt, quod nequaquam se posse sufficere humiliter sciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio se tantæ animaduerſionis abscondunt, & quo terrorem venturi Iudicis præſtolantes continuo timore trepidant, eo indefinenter agitur vt paratiores fiant.

Noli, quæſo, piſſime Domine, ſcribere aduerſum me amaritudines meas, vt *intres in iudicium cum ſeruo tuo, ſed ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.*

Aug.
medit.
cap. 39.

Væ mihi miſero, cum venerit dies Iudicij, & aperti fuerint libri conſcientiarum, cum dicetur de me: *ecce homo & opera eius.* quid faciam tunc, Domine Deus meus, cum cœli reuelabunt iniquitatem meam, & aduerſum me terra conſurget? Ecce nihil reſpondere potero, ſed demifſo capite, præ confuſione, coram te ſtabo trepidus & confuſus. Heu me miſerum, quid dicam! clamabo ad te, Domine Deus meus, *quare iacens conſumor?* Plange anima mea, ſicut vidua ſuper virum pubertatis ſuæ; vlula miſera & plora, quoniam dimiſit te ſponſus tuus? Miſerere, ne deſperem, ſed te ſperando reſpirem; & ſi ego commiſi vnde me damnare potes, tu non amiſiſti vnde ſaluare ſoles. ne memineris dulciſſime I E S V, tuæ Juſtitie aduerſus peccatorem tuum, ſed eſto memor benignitatis tuæ aduerſus creaturam tuam; ne memineris ire aduerſus reum, ſed me-

mor

mor esto miserationis tuæ aduersus miserum, obliuiscere superbum prouocantem, & respice miserum inuocantem. Quid enim est IESVS nisi Saluator?

*Non me demergat tempestas aquar, neq; absor-
beat me profundum ! Psal. 68 :*

XI.

Non me demergat tempeſtas aquæ,
neque abſorbeat me profundum.
Psalm. 68.

Omnis inſtabilis levis inconstantia Ponti,
Qui tot pellicibus carbaſa fallis aquis!
N. ipe fluis vitreis reſuiſq; argenteus vndis,
Mentiturq; tuus dura metalla liquor.
Nonnumquam placidus, tacita ſtas more paludis,
Neo magis vlla lacu ſtagna modeſta iacent.
Sapè tibi horriſcat vix ſummum fluctibus æquor,
Cum levis exiguo ſtringitur vnda Noto.
Mobilibusq; ſalit circum caua ligna choreis
Subſiliuntq; leui vela petulca rate.
Quin ſinis æratis findi freta mollia roſtris,
Vtq; tibi canas tonſa flagellet aquas:
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
Tot tereris remis, terra quot ipſa rotis.
Et tua, ne quâ parte, fides ſuſpecta laborer,
Marmora perſpicuo pandis aperta ſinu:
Quis tam perſpicuo fraudem putet eſſe profundo?
Aut vitreo tantos amne latere dolos?
Ecce vbi diſcin&am iam non tenet anchora puppem,
Auraq; remigio prona ſecundat iter;
Quàm citò deſerto diſceſſit littore pinus,
Et iam nulla domus, nulla videtur humus,

F

Improniſa

Impronisa ratem medio circum aquore cingunt, *Armenian 643*
 Hippotada laxis agmina missa cauis.
 Non secus ac saevâ servus damnatus arenâ
 Opprimitur Libycis prada voranda feris. 645
 Aut nemorum latebris deprensus fortè viator,
 Pradonum subito cingitur orbe latus.
 Tum surgit tumidis praesagum fluctibus aquor.
 Venturoq; tremet discolor vnda metu:
 Mox ubi decertant simul Africus & simul Eurus,
 Et Notus & Boreas incubuere salo;
 Finditur abruptus varia in diuortia pontus,
 Distrahit ut fluctus quæque procella suos.
 Et patet horrendo præceps Neptunus hiatus
 Mersurus pelago circumeunte ratem.
 Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxia fluctu,
 Et perit, undecimâ si prior vnda venit.
 Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
 Tam citò de placido sæva sit vnda mari.
 Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto,
 Non ego de vestris, Tethy, querebar aquis.
 Nec mihi, de rapidis, qui torquent aquora, ventis,
 Nec mihi, de regnis, AEole, verba tuis.
 Nec mihi de leuibus, temerarie Typhy, carinis
 Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
 A patrio numquam soluit mea littore puppis,
 Nec vidi virides, Numina salsa, Deos.
 Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
 Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.
 Quem cecini pontus, mea vita, simillima ponto est,
 Quæq; tulit puppis, illa ego, puppis eram.

AEolida

*AEolidae magno flantes circum agmine fratres,
 Sunt animi motus, gens violenta, mei.
 His ventis, hâc naue, per hâc ego carula currens,
 Tot sensi humanis rebus inesse vices.
 O fallax nimium mendaci vita sereno,
 Quæ nigra de latis tam citò regna facis?
 Nulla deest Venerum tibi copia, nulla leporum;
 Omnia blanditijs, lætitijsq; fluunt.
 Plurima incunda celebrantur festa voluptas;
 Arâq; trîstitia nulla dicata litat.
 Dum farit intus amor, venisq; agitata libido,
 Triste nihil, fraudem fraude tegente, patet.
 At modò, cùm stygio vitiorum erumpere fluctu,
 Hisq; animum ventis asseruisse lubet;
 Tunc videt, heu! quâto fuerit mens hausta profundo,
 Quoq; gemit, scelerum quàm græve sentit onus.
 Atque utinã! vt, liquidis Pélagi qui mergitur vndis,
 Exerit Oceano terq; quaterq; caput;
 Sic imò scelerum mersus semel aquore mentem,
 Submersas superis tendat ab æmine manus!
 Sed velut in tetrum putei qui labitur antrum,
 Quem simul & putei tracta ruina tegit;
 Aut gelidas fracto subiit qui marmore crustas,
 Nequicquam obstructo flumine tentat iter:
 Non aliter, prono scelerum qui vortice raptus
 Vix tulit à superis, vnus & alter, opem.
 Aspicias, vt certem pugnantibus, vna, duobus;
 Bella mouente Noto, bella mouente salo? [da,
 Aspicias, vt caput hoc propè mergat & Auster & vn-
 lamq; necaturas ducere cogar aquas?*

Aspicias hanc animam gemino succumbere fato?

Nec tua sunt velis astra secunda meis?

Aspice nec rabido luctantem desere ponto,

Naufraga nec medio lina relinque freto.

Tende manum potius misera, Palinure, natantis,

Et mento digitos subde vocate tuos.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. Psalm. 68.

QVAM diu miser iactabor in fluctibus mortalitatis meæ, clamans ad te, Domine, & non exaudis? Audi clamantem Domine *de hoc mari magno*, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo maris huius educti, ad te Deum, portum tutissimum peruenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *littus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium peruenerunt, optatâ iam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris huius magni fluctus procellososq; voragines nauim trahimus* ignorantes an ad portum salutis peruenire valeamus!

Aug.
solilo.
cap. 35.

Pater misericordiarum, audi ciulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optimam adiutricem, vt retrahat me *de profundis aquarum, & de lacu miserie & de luto facis*, ne peream vidente misericordiâ oculorum tuorum, aspiciente clementiâ viscerum tuorum, sed euadam ad te, Dominum Deum meum.

Aug.
solilo.
cap. 37.

Pelagus enim est longè lateq;ue protensum *hec vita*; & quemadmodum in mari vniuerso sinus diuersi, alijs atque alijs tempestatibus commouetur præcipuè: velut *Ægeum* ventis exasperatur; *Thyrrænū* vero fretum propter angustias; *Charybdis* autem quæ est *Libyen* versus, propter stagna *Syrtis* & breuia.

Chrys.
hom.
82. in
Matth.

Pontus magnitudine fluctuum atque impetu; Hispanicus Oceanus, quia inuius, carentiâ portuum & locorum ignorantia intricatus, difficilis nauigantibus est; similiter alia Pelagi pars, alijs de caussis: sic & in vitâ nostrâ fieri videmus.

Rupertus li. 5.
in c. 8.
Apoc.

Nauium quoque nomine vita hominũ transitoria designatur: quemadmodum & in Iob: dies mei, inquit, transierunt sicut naues, poma portantæ.

Greg.
lib. 9.
mór. c.
24. in
cap. 9.
Iob.

Et huc, illucque *mentis nostra nauis* impellitur, quia & Paradysi celsitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus.

Ambr.
præf.
in 4. li.
super
Euang.
Lucæ.
Chryl.
hø. 33.

Quod autem mare abruptius quàm sæculum? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum spirituum flatibus procellosum?

Quod à diuersis peccatis & varijs tentationibus, velut quibusdam fluctibus æstuat. de quo scriptum legimus: *Hoc mare magnum & spatiosum.*

H' erõ.
epi. 1.
ad He-
liod.

Nolite credere, nolite esse securi; licet in modum stagni fustum æquor arrideat; licet vix summa iacentis elemēti spiritu terga crispentur; magnos hic campus montes habet. Intus inclusum est periculum, intus est hostis. In illo æstu, charybdis luxuriæ salutem rotat. Ibi ore virginéo, ad perpetranda naufragia scylla seu renidens libido blanditur.

Hic

Hic barbarum littus, hic Diabolus pirata,
cum socijs portat vincula capiendis.

In hoc magno sæculi huius diluuiio, vbi
circumflantibus procellis non inuenitur fi- Ambr.
in orat.
tion: b.
da statio, & locus eminētiore vbi pes colum-
bæ aliquatenus valeat requiescere.

Magnam faciunt tempestatem multitu- Ambr.
Apol.
poster.
pro Da-
uid c. 3.
dines cupiditatū, quæ velut in quodam fre-
to corporis nauigantem hinc atque inde per-
turbant, vt gubernator sui esse animus non
possit.

Mens quippe humana, quot tentationes Greg.
lib 11
mor. c.
23. in
cap 13.
Iob.
patitur, tot flatibus mouetur. Hæc enim ple-
rumque ira perturbat: cum recedit ira, succe-
dit inepta lætitia; luxuriæ stimulis vrgetur;
æstu auaritiæ longè lateque ad ambienda,
quæ terrena sunt, tenditur: aliquando hanc
superbia eleuat, aliquando verò inordinatus
timor in infimis deponit.

[Ecce Domine] *Iniquitates meæ supergressæ* Aug.
medit.
cap. 39.
sunt caput meum, & sicut onus graue grauata sunt
super me, & nisi tu (cui proprium est misereri
semper & parcere) dexteram tuæ maiestatis
supponas, mergi cogor miserabiliter in pro-
fundum.

Tu dominaris potestati maris, motum autem flu- Psal. 88
ctuum eius tu mitigas.

Magnus est puteus, profunditas iniquita- Aug. in
Ps. 68.
tis humanæ. Illuc quisque, si ceciderit in al-
tum cadet: metuenda ista res est vehemen-

ter. Si videris hominem fecisse iniquitatem, merfus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit: verè peccavi, fateor, non super eum clausit puteus os suum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui; clausit super eum puteus os suum, qua eruatur non habet.

Aug.

foli-

loq.:

cap. 35.

Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium nostrum & virtus, cuius lumē à longè, inter caliginosas nebulas, super maris procellas, quasi stellæ maris radius, oculos nostros irradiat, vt dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, nauim nostram, tuâ dexterâ, clauo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tēpestas aquæ, ne absorbeat nos profundū*; sed vnco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te solamen vnicum nostrum, quē à longè (quasi stellam matutinam, & solem Iustitiæ) vix lacrymantibus oculis, in littore cœlestis Patriæ, nos exspectantem videmus: exaudi nos *Deus salutaris noster, spes omnium finium terra, & in mari longè*. In mari turbulento versamur; tu in littore stans, aspicias pericula nostra: *Saluos nos fac, propter nomen tuum*. Da nobis, Domine, inter Scyllam & Charybdim ita tendere & tenere medium, vt vtroque periculo cuitato, securi pertueniamus ad portum.

*Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me,
et abscondas me donec pertranseat furor tuus? Iob. xij.
12.*

XII.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno
protegas me, & abscondas me, do-
nec pertranseat furor tuus? *Iob 14.*

Q Vis mihi securis dabit hospita tecta latebris?
Tecta, quibus dextra seruer ab igne tua?
Heu! tuas ante oculos quoties furor ille recursat,
Vix ego fida mihi lustra sat vlla reor.
Tunc ego secretas, umbracula frondea, syluas,
Antraq; soliuagis opto relicta feris.
Tunc ego vel medijs timidum caput abdere terris,
Aut maris exesâ condere rupe velim.
Tunc voueam penitâ montis latuisse cauernâ,
Bustorum effossos aut subysse lares.
Aut sinuosa nigri spelea nataste profundi,
Oceanî glaucas, scrupæa regna, domos:
Aut numquam aspectos Phœbo, Phœbæq; penates,
Aut habitasse tuos, nox tenebrosa, specus.
Dum quatit astriferos flammatus Iuppiter orbes
Et iacit accensâ tela trisulca manu;
Tristia; ne noceant, metuendâ fulmina flammâ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.
Tu rubra cùm torques furibundâ spicula dextrâ,
Nulla iuuant folijs laureaserta suis.
Nulla iuuant tacitis latebrosa cubilia syluis.
Sylua tuis oculis omnis & umbrapatet.
Clauserat obscura densis se frondibus umbræ,
Carpserat arboreas qui malè primus opes;

At vbi vicino vestigia Numine sensit,
 Erubuit, lupo proditus ipse suo.
 Nulla iuuat refugo spelunca immanis biatu,
 Hospita montiuagis lustra nec vlla feris.
 Mitia quæ sensit Medus puer antra leonum,
 Effera Chaldaeos antra dedere neci.
 Nulla iuvant penitis spelæa reperta latebris
 Fida nec umbrarum, senta sepulcra, domus.
 Tectus in obscurâ deprêndere, Læthæ, cauernâ,
 Et fratrem è tumulo frater humate vocas.
 Quid memorem vt tuiidâ Ionas se merferit vndâ,
 Nec mersum stabili texerit vnda fide?
 Hauserat immani Ionam quæ bellua ventre,
 Innocuo Ionam bellua ventre vomit.
 Nulla fides vitreo pelagi, nisi vitrea, fundo;
 Peruia perspicuo quid tegat vnda freto?
 Nulla fides clausis, Libitina longa sepulcris;
 Produuntur tumulis ossa sepulta suis.
 Nulla fides tacitis, quas vallant saxa, latebris;
 Tecta cauerna suo sepè relecta sono est:
 Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus umbra,
 Ambo caduca pari fronsq;, nemusq; fide.
 Nec mare, nec tellus, nec lustra, nec antra, nec astra,
 Tuta nec illa mihi, quæ super astra, via.
 Tu potes hoc tutis solus caput abdere claustris,
 Dum tuus abdiderit fulmina stricta furor.

Quis

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranscât furor tuus? Iob 14.

QUò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam? Ps. 138.
Aug. in
hunc
locum.
Quis est locus recepturus fugitiuum Dei: homines qui suscipiunt fugitiuos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm seruum inuenerint alicuius Domini minùs potentis, tum sine vllò timore suscipiunt, dicentes in corde suo; non habet iste talem Dominum, à quo possit inuestigari; cùm autem audierint Dominum potetem, aut non suscipiunt, aut cum magno timore suscipiunt, quia homo potens falli non potest. Vbi non est Deus? quis fallit Deum? quem non videt Deus? à quo fugitiuum suum non repetit Deus? quò ergo ibit fugitiuus iste à facie Dei? vertit se hucatque illuc, quasi quærens locum fugæ suæ: *si ascendero in Cælum, tu ibies, si descendero in infernũ, ades?* Si me extulero, te inuenio represforẽ; si me abscondero, te inuenio inquisitorem. Quò ergo iturus sum, vt à facie tuâ fugiam, id est, iratum te nõ sentiam? Hoc consilium: sic fugiam à facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo; ab ultore spiritu, à vindice facie, sic fugiam. Quomodo? *si recipiam pennas meas in directum, & habitauero in extremis mari.* Sic possum fugere à facie tuâ. Mirum si in extremis
maris

maris non est, qui nec apud inferos deest:

Hierō.
lib. 9.
in c. 29.
Isaia.

Va qui profundi estis corde ut à Domino abscondatis cōsiliū, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis nouit nos? Idcirco arbitrantur Deum sua nescire consilia, quia in tenebris sunt opera eorum, & dicunt, Quis videt nos? & quis nouit nos? non recordantes eius quod ad Deum dicitur: Tenebrae non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, & sicut tenebrae eius ita & lux eius.

Ambr.
lib. 1.
de in-
terpel-
lat. Iob.
cap. 3.

Confidera illū de quo ait in Ecclesiastico Syrah: *homo transgrediens in lecto suo, dicens in animā suā: quis me videt? tenebrae circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui se existimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissā suā posse celari, ymbra prætendit, sed frustra latere se credit, cū oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat. Vanus ergo, qui putat tenebris esse se tutum, cū lucem vitare non possit, quæ *lucet in tenebris, & tenebrae eam non comprehendunt*: quasi fugitiuus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam se occultat agnoscitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita sunt, non solum quæ facta; sed etiam quæ futura sunt.

Hierō.

Hoc errore decepti Adam & Eua, audientes

tes sonitum pedum deambulantis in Paradyso Dei, absconderunt se sub arbore.

Primus [itaque] homo, post culpam, inter arbores Paradyfi, absconfusus inuenitur.

Sic habes Adam abscondentem se, vbi Deum cognouit esse præsentem, & quæsitum latere voluisse, & vocatum à Domino eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc est, *Adam vbi es?* hoc est; cur te abscondis? cur lates? cur fugis eum quem videre desiderabas? Ita grauis culpa est pœnitentiæ, vt sine iudice, ipsa se puniat, & velare se cupiat, & tamen apud Deum nuda sit.

Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, vt fugias Deum tuum, quem antè quærebas? Timor iste culpam fatetur, latebra præuaricationem.

Cain quoque dicens: *si eijs me hodie, à facie tuâ abscondar*, simili stultitiâ Deum arbitratus est ignorare. Et per Amos de impijs & peccatoribus dicitur: *si absconderint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo draconi, & mordebit eos.*

[Et tu] quò fugis Propheta [Iona?] non audisti quod Dauid ait: *quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam?* In terram? sed Domini est terra & plenitudo eius. Ad inferos? & ibi virtus tua non deerit. Ad Cælum? ibi quoque te esse cognosco. In mare? & eò tendit dextera tua. Cùm nauim fuisset ingressus,
turbantur.

lib. 9.
in c. 29.
Isaia.

Gre.
lib. 33.
Moral.

c. 3.
Ambr.
lib. 2.
de pœnit. c.
vlt.

Ambr.
lib. de
Paradyso c.
14.

Hieron
lib. 9.
in cap.
20.
Isaia.

Chryf.
homil.
de Iona.

turbantur maria, fluctus eleuantur, & profundum Pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cum seruum fugam lapsum, (nonnullis etiam communi Domino preciosis ablatis) omni animositate, contra eius retentores insistit, nec antè derelinquit, nisi eum præsentauerit Domino; sic & mare, conseruum agnitum, non alieno patrocínio, nullius postulato subsidio, sed propriâ virtute commotum, ut sibi redderetur, exposcit.

Pauli.
cor. ad
Cythe-
rium.

*Nam qui putarat per mare euadi Deum
Et naui celari, Deo,
Nunc iste & intra belluammersam mari,
Adesse sensit arbitrum.
O digna sancto claustra fugitiuo Dei!
Capitur mari quo fugerat;
Altumq; vastæ missus in ventrem fœæ,
Viuo tenetur carcere.
De naue iactus perit & vndis nauigat
Exul soli & hospes sali.
Spatiaturo antro belluini corporis,
Captiuus & liber reus.*

Isaia 2.

Ingredere in petram, abscondere in fossâ humo, à facie timoris Domini, & à gloriâ maiestatis eius.

Tomo.
9. Hiero-
n. ep.
ad A-
micum
sciētiam
diuinæ
legis.

Si [enim] umbrato repente Cælo, solis claritas nostris aspectibus denegetur, & productis in nostram humilitatem nubibus, pluviæ terris immineant; si commotis, ut assolet, elementis, in rotam sui currus tonitrua

trua concitentur, & hinc, indè fulgurum iacula, palpebris terribiliter obiecta corruſcent, (quamquam & conſuetudine illâ contingant) pauemus, contremiſcimus, & proni ad terram, depositâ ſuperbiâ, ceruices ſubmittimus: quid faciemus in illâ die miſeri, quando reuoluto Cœlo, cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus adueniet? quando cadentibus deſuper ſtellis, ſol in tenebras, & in ſanguinem luna mutabitur? quando montes ſicut cera liqueſcent, quando terra ardebit, & areſcent flumina, & maria ſiccabuntur, & contra rerum naturam conſumpto diuinitus humore, ariditatem in aquis ignis operabitur? Quando peccatores dicent montibus, *Cadite ſuper nos, & collibus, tegite nos*: quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando diſcrimina vertentur in vota, & quod ſemper oderunt homines, concupiſcent?

Eſto mihi [Domine] in Deum protectorem & in domum refugij. domus refugij, tu mihi eſto, Deus protector, domus refugij. Quò fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam ſpeluncam? ad quæ teſta munita? quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocumque iero, ſequor me. Quicquid enim vis, poteſ fugere, homo, præter conſcientiam tuam. Tu mihi eris domus refugij, ad te confugio, nam à te, quò fugiam?

Aug. in
Pl. 30.

giam? Quocumque iero, ibi te inueniam; & si irasceris, ultorem te inuenio; si placatus es, adiutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te fugere, & non à te. Vt euadas hominem Dominum, quicumque seruus es, fugis in ea loca, vbi non est Dominus tuus; vt euadas Deum, fuge ad Dominum; nam non est quò fugias Deum; præstò sunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

*Nunquid non paucitas dierum meorum finiatur
breui ? Dimitte ergo me ut plangam paulu-
lum dolorem meum. Ioh. 10. 13.*

XIII.

Numquid non paucitas dierum
 meorum finietur breui ? dimitte
 ergo me , vt plangam paululùm
 dolorem meum. *Iob 10.*

Scilicet , in magno cupis hoc me ponere lucro,
 Addita quod vitæ portio parua mea.
 Si numerata forent aliquot mihi lustra, vel anni,
 Muneris hic poterat nomen habere fauor:
 Stamina sed breuibus iunxisse fugacia filis;
 Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies?
 Nempe ita, qui vitam modò ducere cœperit infans,
 Dicitur moriens, occubuisse senex.
 Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,
 Vna quibus brevis est, integra vita, dies.
 Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas,
 Natali tumulant quem sua fata die.
 Floscule mane puer, mediâ vir, floscule, luce;
 Floscule, sub noctem, Sole cadente, senex.
 Sic orerisq₃ vno morerisq₃, ô floscule, Phæbo;
 Vno sisq₃ puer, virq₃, senexq₃ die. ←
 Staret adhuc volucrum saltem rota lenta dierum,
 Hora nec admissis qualibet iret equis;
 Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;
 Flosculus, & totidem, diceret, herba sui. — herba
 Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
 Fluminis inq₃ modum, lubricus annus abit.

G

Menstruus

The 3rd

Quar. Emb.

XIII. Jot

Menstruus impulsis rapitur quoque solibus orbis,
 Et fugiunt, nullo frena tenente, dies.
 Denique precipitis volucris rota vertitur hora,
 Nec remeare potest, qua semel hora fuit.
 Invida res, tempus; sua se per puncta trucidat.
 Se pariter fugiens, se pariterq; sequens.
 Qualis teda suo se flammea funerat igne,
 Ipsa sibi bustum facta sibiq; regus.
 Sic redit in proprium sacolorum circulus orbem,
 Flectitur inq; suas annua meta rotas.
 Scilicet hac veterum fuit obuia fabula vatum,
 Ore pater natos dum vorat ipse suos.
 Nempe minus rerum est, quàm temporis, helluo tēpus;
 Seq; fluendo parit; seq; fluendo necat.
 Hora diem, mensēq; dies depascit eundo,
 Bis-senisq; senex mensibus annus obit.
 Annus obit, menseq; diesq; horaq; recedunt
 Et suus in se iterum tempora gyros agit.
 Ergo in eo exiguum spatium concede dolori,
 Non nisi concessio tempore fata querar.
 Non ego supremis tempus mihi risibus oro,
 Non facit ad risus resve, locúsve meos.
 Pro lacrymis spatium, spatium pro planctibus opto,
 Hac mihi tantilla, quam peto, caussa moræ est.
 Ite igitur magnis lacrymæ, mea flumina, riuis;
 Ite, ferite truces ora sinumq; manus.
 Ite per os lacrymæ, sanite in pectora palma;
 Pars bona, dum statis, temporis, ecce fugit.
 Sentio, eunt lacrymæ; repetantur, sentio, planctus;
 Iam fleui & planxi, sistite; iam satis est.

Num-

horæ

) floating line

) HORTUS

ROS

*Numquid non paucitas dierum meorum
finietur breui? dimitte ergo me, ut
plangam paululum dolorem meum.*
Iob 10.

QUID in hoc mundo stabile, quid perenne? Audi cuiusdam venerabilis viri vocem: *tempus, inquit, vita mea leuius cursoribus fuit.*

Chrys.
ep. ad
Theo-
dor.
Mon.
tom. 3.

Cùm enim primùm homo peccauit, æternitas mortalitate mutata est, in nongentos & ampliùs annos; exinde paulatim re-
crudescente peccato, in breue tempus, hominum vita contracta est.

Hierō.
epist.
21. ad
Paulā.

Breuis dies hominis sunt; numerus mensium eius apud te est: constituisti terminos, qui prateriri non poterunt. Iob 14.

Quare cautum se ac sollicitum viuere ostendit, qui breuitatem præsentis vitæ considerans, non eius vsum sed terminum conspicit; ut ex fine colligat nihil esse quod transiens delectat. Hinc namque per Salomone[m] dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus latatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum; qui*

Greg.
lib. 2.
mor. c.
44. in
cap. 10.
Iob.

soul sin
 cū venerint, vanitatis arguentur praterita. Igitur
 cū culpa animi tentat, mens necesse est,
 vt breuitatem suæ delectationis aspiciat ; ne
 ad viuacem mortem iniquitas rapiat , cū
 constet quòd ad terminum citius mortalis
 vita præcurrat.

Greg.
 lib. 7.
 mor. c.
 20. in c.
 6. lob.

Sapè etenim dum præsentis vitæ breuitas,
 quasi diu perseueratura diligitur , ab æternâ
 spe animus frangitur, & delectatus præsentibus ,
 desperationis suæ caligine reuerberatur.

[Sed] sancti viri, quia breuitatem vitæ indefinenter aspiciunt, quasi quotidie morientes viuunt, & tantò se solidius mansuris præparant, quantò & nulla esse transitoria semper ex fine pensant . Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens; ait: *Psillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, sicut fœnum, dies eius.* Hinc Isaias ait, *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, sicut flos agri.*

Aug. in
 Ps. 102.

Attendat quid sit homo ; non superbiat: *homo tamquam fœnum dies eius.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arescens ? Quid superbit fœnum ad tempus vicens, & hoc ad paruum tēpus donec sol candescat ? *Sicut flos agri ita efflorescit.*

Quàm

Quàm exiguo tempore transeunt flores ? & hoc est pulcrum in herbis. Hoc quod valde pulcrum est, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum*. Et claritas luminis vt flos fœni : fœnum aruit & flos decidit,

Quasi flos egreditur & conteritur.

Iob 14.

Quid enim sunt nati homines in mundo, nisi quidam flores in campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præsentis; & ecce quasi tot floribus, quot hominibus plenus est: vita itaque in carne, flos in fœno est. Homo etenim more floris procedit ex occulto, & subitò apparet in publico; qui statim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit, sed ariditas pulueris ab aspectibus retrahit, quasi flos apparuimus, qui non eramus; quasi flos arefcimus, qui temporaliter apparebamus.

In idē
cap. 14.
Iob.
Greg.

[Imò] quid ab his bestiolis distamus, quas ferunt apud Hypanim fluuium (qui ab Europæ parte in pontum influit) nasci, atque vnum diem viuere ? sicut ergo ex his ea quæ octauâ horâ mortua sit, prouectâ esset ætate mortua, quæ verò occidente sole, decrepita; eò magis si etiam solstitiali die; sic si longissima ætas, cuius-vis hominis conferatur, cum æternitate, in multo minore breuitate,

Isidor.
Clarius
orat.
10. de
morte.

te, quàm illæ bestiolæ reperiemur.

Naziã.
In præ-
cept.
ad Vir-
gines.

—— *Quid enim, mihi dicito, longum*

Hac mortalis habet fatôq, obnoxia vita?

Aug. in
8. 38.

Tenes diem istum? si tenuisti, hesternum tenes & hodiernum: sed hesternum inquis, non teneo, quia iam non est, istum autem teneo in quo sum, & qui mecum est. Itane? de isto excidit tibi iam quantum à primâ luce transierit. Nónne iste dies à primâ horâ cœpit? Da mihi primam horam eius: Da mihi & secundam eius, quia & fortè ipsa transuolauit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc sumus: Certè ergo sunt isti dies, & est tertia dies; & si tertiam dabis non diem sed horam dabis. Veruntamen ne hoc quidem tibi concedo, si mecum utcumque ista transilisti. Da mihi vel horam tertiam; ipsam mihi da in quâ es. Si enim aliquid eius iam præterijt: & aliquid eius adhuc restat; nec quod præterijt aliquid mihi potes dare, quia iam non est; nec quod restat, quia nondum est. Quid mihi de horâ istâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? Cui committam hoc verbum, ut dicam, est. Cùm dicis ipsum est; certè vna syllaba est, & momentum vnum est, & tres litteras habes in ipso ictu. Ad secundam huius verbi litteram
non

non peruenis, nisi prima finita fuerit. Tertia non sonabit, nisi & cum ipsa secunda transferit. Quid mihi de hac vnâ syllabâ dabis, & tenes dies, qui vnâ syllabam non tenes? momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fluit. Isti ergo dies non sunt, antè abeunt penè quàm veniunt, & cum veniunt, stare non possunt. Iungunt se, sequuntur se, & non se tenent.

Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei. Iob 7.

[Hinc] sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt. Greg. lib. 8. mor. c. 20. n. Iob.

Per horarum [namque] momenta crescimus atq; decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoq; quod loquimur, dicimus & scribimus, de vitæ nostræ parte præteruolat. qui dudum infans, subitò puer; qui puer, repenti iuuenis; & vsque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & antè, se senem intelligit, quàm iuuenem non esse miretur. Hiero. li. 11. in ca. 40. Isaiæ.

[Denique] quicquid temporis viuitur, de spatio viuendi demitur, & quotidie fit minus, minusque quod restat; vt omninò nihil aliud sit tempus vitæ huius, quàm cursus ad Aug. li. 7. d. ciuitate Dei, cap. 10.

G 4 mortem,

mortem , in quo nemo vel paululùm stare, nec aliquando tardiùs ire permittitur , sed omnes vrgètur pari motu , nec diuerso impelluntur accessu : neque enim cui vita breuior fuit, celerius diem duxit, quàm ille cui longior . Vnde ex quo homo cœpit esse in hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud, diebus, horis , momentisq̃ue singulis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat iam tempus post mortem , quod cum vita detraheretur , erat in morte.

Greg. Benè itaque dicitur , *Dimitte me , vt plan-*
 lib. 17. *gam paululùm dolorem meum.* Quia nisi à rea-
 mor. *tu culpæ, quo nos ligauimus , misericorditer*
 cap. 45. *dimittemur, perfectè flere nō possumus, hoc*
quod in nobis ipsis, contra nosmetipsos do-
lemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor
plangitur, cùm tenebrosa illa inferni retribu-
tio, intento timore præuidetur.

Greg. Sed sicut moderata afflictio lacrymas ex-
 lib. 9. *primit , ita immoderata subducit ; quâ mœ-*
 mor. *ror ipse quasi sine mœrore fit , qui afflicti*
 cap. 44. *mentem deuorans, sensum doloris tollit ;*
 in cap. *10. Iob.*

Ibid. Sæpè namque peccator iniquitatis suæ
 vinculis ita constringitur , vt pondus qui-
 dem peccatorum toleret, sed tamen , quia
 tolerat,

tolerat, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, vt hunc in se mente liberâ, & conuersatione integrâ persequatur. *Flere ergo dolorem suum* non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem suum* non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desiderijs carnis grauatur. Huius doloris præsentia Prophetæ mentem cruciauerat, cùm dicebat, *dolor meus contra me est semper, quoniam iniquitatem meam ego pronuntiabo, & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad plangendum dolorem nos Dominus dimittit, cùm & mala nobis, quæ fecimus demonstrat, atque adhæc eadem flenda quæ cognoscimus, adiuuat.

Hoc solum ergo Domine, præsta, quod deprecor: Dimitte me, vt duobus mensibus circum- Iudic.
11.
eam montes, & plangam cum sodalibus meis.

Sexaginta dies plangere nobis demonstrat Chrys.
planctum præsentis vitæ, dicente Domino: hom.
de Ie-
phie.
Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Desertum ergo plangimus huius mundi (desertum enim dicitur res ybi non manetur)
quia

quia ergo hîc non permanetur, desertum dicitur . Plangendum est ergo in vitâ istâ caducâ, ruinis plenâ, casibus obuolutâ; vt cum plangimus , suscipiat Dominus immolationem animæ nostræ.

*Vtinam saperent et intelligerent ac novissima
prouiderent ! Deuteron . 32.*

XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent, ac
nouissima prouiderent!

Deut. 32.

P Rô pudor! vsque aded est homini mens cœca fu-
turi,

Vt nisi quæ videat, nulla pericla putet?

Scilicet hoc sapere est, tantum presentibus angi,

Nec procul aspectus consuluisse malis!

Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;

Cum sonuere tubæ, serius arma parat:

Nauita, quas captat, præagus prospicit auras,

Anchora veliuolum nec remoratur iter:

Quas veniente metet segetes æstate colonus,

Credidit excultis, antè, colonus agris.

Prouida quinetiam metuens formica senectæ,

Vectat in annonam paucula farra suam.

O quid agis, gens euentus ignara futuri?

Tempora, quæ venient postuma, nulla times?

Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,

Aut cessant triplices voluere pensa colus?

Falleris, ah! nulli datur has placasse sorores;

Vna licet parcat, de tribus, vna secat.

Fœdera fors pacto sancere perennia clauo,

Concordes stabili vitæq, morsq, fide?

Falleris, ah! nimium tibi pacta fauentia fingis;

Fœdera, mors numquam, vitæq, certa colent.

Antè

Antè, niuem fidis lambent incendia flammis
 Iuragq; fœdisfragis sanciet Auster aquis.
 Antè, dies nocti; pacem nox antè, diei
 Seruet, & infestis accubet agna lupis.
 Omnia letifero latè Mors subingat arcu,
 Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne, rapit.
 Nemo venenata vitavit arundinis ictum,
 Omnis ab hâc ceruix, cuspidè, vulnus habet.
 Hîc teneros Matrum necat inter brachia, natos;
 Aut cunas, tumulum, cade recente facit.
 Hîc pueros, alibi configit arundapuellas;
 Hîc iuuenes, illic funerat illa senes.
 Strataq; iam nullo discrimine, funera miscet
 Militis atque Ducis corpora mixta iacent,
 Nec micat auratâ tibi Crœse cadauer arenâ
 Pulcrior aut taus est, pulcra Rebecca, cinis.
 Aspice, quid cineres sit Cæsaris inter & Iri?
 Omnibus en color est vnus, & vnus odor.
 Quid iuuat his igitur tantùm confidere rebus,
 Vita velut nullo limite clausa foret?
 Stat sua cuique dies, depleto ferrea suso,
 Seriùs aut citiùs quemlibet vrna vocat.
 Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo
 Ibimus, emenso tempore quisque suo.
 Ac tum si vacuas animus simul iret in auras,
 Vt vapor in nebulas extenuandus abit!
 Morsq; foret nostræ quoque metâ nouissima vita,
 Mors simul amborum corporis atque animi!
 Quàm bona mors esset posituris morte dolores,
 Quos modò vita dedit, quosq; futura dabit.
Quilibet

Quilibet extremam latus properaret ad horam,
Et puto, viuendi vix superesset amor.
Sed dolor, heu! non est mors vltima linea rerum
Non necat hic animum qui cremat ossa rogos.
At postquam è terris anima exhalata recessit,
Iudicis extemplò sistitur ante pedes.
Ille sedet iustumq; & inexorabile Numen
Flammaq; sunt oculi flammaq; fulua caput.
Illa (tremens, metuensq; oculos attollere Cælo:)
Dura catenatâ vincula mente gerit.
Ille sinus animi, fibrasq; introspicit omnes,
Quodq; latet tacitum nocte fauente nefas.
Illa scelus, conuicta, suum pudibunda fatetur,
Nec videt, effugio, quem petat, esse locum.
Ille simul Iudex, testis simul, & simul actor,
Comperti statuit criminis esse ream,
Illa memor nullis hanc flecti questibus aulam,
Heu! frustra effusis se sepelit lacrymis.
O, quis tunc animæ sensus, quæ cura relicta,
Nullus vbi pro se, iure patronus agit!
Nempe vocat montes & inhospita culmina, cautes,
Antraq; queis trepidum condat operata caput.
O Anima! ô Iudex! ô non placabilis vrna!
Quis secum hæc meminit, nec citò dirigit?
Sed nondum hoc tanti clauduntur sine dolores;
Alterâ adhuc restant, vitaq;, morsq; super:
Vita perennanti quæ secula protrahet æuo,
Mors longa extremum non habitura diem.
Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
O quibus, ô quantis affluet illa bonis!

illa

Illa, suas pascit Divino nectare mentes;
 Hac, miscet liquidâ pocula plena pice.
 Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;
 Hac, gemit horrendis exululata sonis.
 Illa, agit eternas cœlo plaudente, choreas;
 Hac, salit ad colubros, seu Megara, tuos.
 Illa, nec aestivis, gelidis nec aduritur astris;
 Hac furit immitis igne gelug, vadi.
 Illa, per ætherios agit otia mollia campos;
 Hac, agit æterni triste laboris opus.
 Illa dolorum expers, mala nulla, nec aspera sentit;
 Hac, patitur dirum quidquid Auernus habet.
 O felix opibus, felix tot vita triumphis!
 O grauis, ô tantis mors metuenda malis!
 Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea iactu;
 Alea, non aliâ proicienda vice.
 Ah subeant vestri gemina sic pectora cura,
 Vt semel alterius fors obeunda cadet!

Vivam

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Deut. 32.

O GENS sine consilio & sine prudentiâ! *Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent!*

Bonau.
opusc.
de cō-
temptu
sæculi.

Saperent, damnatorum multitudinem; saluandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria; scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem & temporis amissionem.

Prouiderent, tria; scilicet mortis periculum, extremum iudicium & æternum supplicium.

Sed oculos non vis habere nisi in præsentia.

Aug. in
Ps. 48.

Peruerfa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia præuidere futura refugit, quæ præsentem lætitiā perturbant; dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deferit, quid aliud quàm clausis oculis ad ignem vadit, & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudentes sint*; quia etsi qua est præsentis temporis, ita est agenda lætitia, ut numquam amaritudo sequentis iudicij recedat à memoriâ; quatenus dum mens pauida extremæ ultionis timore transi-

D. Gre.
hom.
39. in
Euang.

transfigitur, quantum nunc præsens lætitia, tantum post, ira subsequens temperetur: si extrema mala nostra formidolosè & indefinenter aspicimus; iuxta hoc quod per quemdam sapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

Specu-
lo pec-
cat. c. 5.
Tom.
9. Aug.

Sed quæ sunt nouissima tua, quæ providere sollicitè debes? summa totius providentiæ est, utique illa terribilis hora, in quâ, misera anima tua, ex hoc corpusculo corruptibili timens est egressura, in illâ nimis metuenda extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladijs & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui consoletur te ex omnibus charis tuis, respicientibus etiam ad auxilium & adiutorium hominum; sed refugium tuum tantummodo est apud Deum. Reduc ergo fili mi, sedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam misera anima tua, de carcere carnis exeat, provideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc est quando ægrescit; ægrotando ægritudo crescit; peccator expauescit; cor contremescit; caput obstupescit; sensus evanescit; virtus exarescit; vultus pallescit; facies nigrescit; oculus tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit; lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcescit. Tunc carnis pulcritudo for-

do fœtor efficitur, & putredo tunc soluitur in cinerem, & vertitur in vermem.

Post hominem vermis, post vermem fœtor & horror:

Sic in non hominem vertitur omnis homo.

Age iam, cum ad illud vitimum Iudicium venerimus, ab eo Iudice iudicandi, qui nec falli occultatione criminum potest, nec ad impunitatem promerendam muneris alicuius oblatione corrumpi; cum cœperint omnium secreta reuelari, & non solum actus ac verba, sed etiam ipsæ cogitationes ostendi; quid faciemus sub tanti Iudicis maiestate? quid excusationis obtendere poterimus? quâ nos defensionis arte purgabimus? quæ nobis subuentura est pœnitentia, quam in hâc carne contēpsimus? quæ nos defensura sunt opera bona, quæ in hâc vitâ non fecimus? ad quos Apostolos, aut ad quos alios Sanctos confugituri sumus, quorum exempla simul ac verba despeximus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excusabit? sed excusationi eorum reclamabunt omnia sanctorum exempla, qui cum fragilitate carnis, in carne vincentes, quod fecerunt, vique fieri posse, docuerunt. Quid ergo respōsuri sunt, si eis Dominus dicat; si potuistis, quare non restitistis desiderijs peccatorum? si non potuistis, quare meum, contra peccata, non quæstistis auxilium? Nonne ad hæc obmutescentibus &

Prof-
per lib.
3. de vi-
tâ con-
tēplar.
cap. 12.

H

quid

quid excusationis referant non habentibus, dicit: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium, ubi vermis eorum nō morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his similia libenter audire vel legere, iugiter ante oculos mētis adducere; cogitare, quale malū sit; ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi; beatissimâ Sanctorum omnium societate priuari; fieri patriæ cœlestis extorrem; mori vitæ beatæ; morti viuere sempiternæ; in æternum ignem, cum diabolo & angelis eius expelli, ubi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium; non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat; exundantis incendij terribiles crepitus pati; barathri fumantis amarâ caligine oculos obcæcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edacissimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitijs omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

Cap. 7.
Speculi
pe. cat.
tom. 9.
Aug.

Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, misera peccatoris anima. Quâdo de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tartarea monstra velut leones rugientes vt rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorem miseriæ & tribulationis; tremor,

timor

timor angustiae & confusiois; dolor horrendae visionis; tremor tremendae mansionis; locus flentium, vbi stidor dentium, vbi morsus vermium, vbi clamor dolentium, vbi luctus gementium, vbi est vox clamantium peccatorum & dicentium; *Vae, vae nobis filijs Euae?* quid tunc proderit scientiae iactantia, saeculi pompa, mundi vanitas, terrenae dignitatis cupiditas?

Dic mihi, vbi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? ex eis remansit nisi cineres & vermes. Attende diligenter, quid sunt, quid fuerunt? homines fuerunt sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.

[Imò] mollius educata corpora grauius fœtent post mortem.

Aspera non Cyris, non Cræsis Parca pepercit,

Hisq; etiam, nuper sub quibus orbis erat.

Te quoque, Alexander, victor grassate per orbem,

Perdidit immodici copia sumpta meri.

Inter defunctos, quidnam est discriminis? Ossa

Et cineres Iri, Tantalidisq; pares.

Par Constantino famulus meus (hic ego tantum

Excipio tumultum) diues, inopsq; pares.

Atque hic ista quidem. Ast alio qua condit in auo,

Vltima lux prauis, quis memorare queat?

Herrida flamma, grauis caligo à luce remotis,

Vermis, qui memores criminis esse facit.

Bern.
lib. me-
dit. c. 2.

Petrus
Dam.
epist. ad
Blan-
cam
cap. 30.
Nazia.
de ex-
terni
homi-
nis vili-
tate.

*'Non natum esse, tibi melius, scelerate, fuisset,
 Aut natum, prorsus more perire fera,
 Quàm, mala tot passum in terris, sauosq; dolores;
 Post, grauiora iterum, tempus in omne pati.
 Atque vtinam matris me mors rapuisset in aluo!
 Nam tenebra nato, mox mihi fletus erat.*

Aug.
 solil.
 cap. 3.

Ergo, ô anima, siue vigiles, siue dormias,
 semper in auribus tuis illa horribilis tuba re-
 sonet: *Surgite mortui, Venite ad iudicium.* O ani-
 ma numquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite ma-
 ledicti in ignem æternum: Venite benedicti, percipite
 Regnum.* O quid potest lamentabilius & terri-
 bilius cogitari quàm *Ite?* & quid delectabi-
 lius exprimi, quàm *Venite?* duæ sunt voces,
 quarum nihil horribilius vnâ, & nihil iucun-
 dius alterâ poterit audiri.

*Defecit in dolore vita mea et anni mei in
gemitibus . Psal . 50 .*

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni
mei in gemitibus . *Psalm. 30.*

Hoc erat ergo meis dominans Natalibus astrū,
Vt mihi lux faustâ nulla rediret aue!
Quàm levis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Crastinus albus erit.
Nec tamen albus adhuc mihi crastinus ille reluxit;
Quin, qui praterijt proximus, ater erat.
Credideram alternos vite succedere casus,
Inq̃, vices latè cedere mœsta locum.
Vtq̃, serenato detergis nubila cœlo,
Cum reuehis clarum Cynthia pure diem;
Vtq̃, maris reparas fugitiuos, Cynthia, fluctus,
Cum tingis' refluxo littora sicca salo;
Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
At mea, quàm dispar, quantoq̃, seuerior illis,
Quas dat nupta viro, tristitia est lacrymis!
Coniuge defuncto, bis denis mensibus, vxor
Sola domi queritur, coniugis orba, necem.
Post decimum finitur lugubria ponere mensem,
Et peplum niueâ vertere triste togâ.
Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?
Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?
Nulla meis lex dat finemve, modúmve, querelis;
Nil nisi continuus fit mea vita dolor.

Et planctu & lacrymis gemituq₃ absumitur omnis,
 Ipsaq₃ pars minima est vita caduca, sui.
 Sæpè quidem rabidis sunt aquora turbida ventis,
 Sed brevis est, quoties magna procella furit.
 Quas rapiunt sylvis brumalia sidera frondes,
 Compensant viridi tempora verna comâ.
 Iuppiter obscuris cùm condidit æthera nimbis,
 Latior innubi mox redit ore dies.
 Iuncta catenatosnectunt mihi funera luctus,
 Dempta nec est vllo synthesis atra die.
 Mæstaq₃ nec festo cessauit tibia cornu;
 Pectus, ebur; pugni, plectra; querela, fides:
 Hâc cytharâ, soles; hoc transigo pectine, noctes;
 His fidibus, vitæ tempora fallo mea.
 O quoties victo suspiria pectore rupi.
 Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!
 O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis,
 Lunaq₃ quanta fuit, planctibus acta fuit!
 Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,
 Multaq₃, ne gemerem, credite, facta mihi.
 Libera latitiæ suæ, istis frena remitti,
 Illicò latitiæ libera frena dedi.
 Ast vbi singulium compescere risibus opto,
 Risibus, heu, gemitus obstrepuère meis!
 Sæpè, volens placidas somno traducere noctes,
 Perpetuò vigiles obruor imbre genas.
 Dumq₃ diæ nimium suspensos comprimo fletus,
 Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
 Flumina, vos testes; vos, nota cubili, sylvæ;
 Vosq₃ cauæ valles, conscia vosq₃ iuga;

Vos

Vostestes, quoties suspiria vincere tentans,
 Victa, reluctanti murmura corde dedi.
 Quin etiam auditis permota vlulatus Echo;
 Quæstibus audita est aggemuisse meis.
 Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
 Fleuimus inq; vices, planximus inq; vices.
 Vt Pandionæ sibi dant responsa sorores,
 Cum casum, thalami labe queruntur Irym.
 Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
 Et sedet indè suum flens Philomela nefas.
 Alteraq; alterius sequitur suspiria questu,
 Admissum lacrymans, vtraque crimen auis.
 Talis & Alcyone cum naufraga vela mariti
 Nequicquam scopulis littoribusq; canit.
 Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
 Comparis aeterno murmure fata gemens.
 Sic mihi fatidica nerunt quoque stamina Diua,
 Vt mihi Sol, nitido sidere, nullus eat.
 Vtq; adimant nullos, lamenta perennia luctus,
 Aut cesset, caussa deficiente, dolor.
 Sed fuit ut primæ, gemitus, vox prima loquela;
 Sit gemitus vita vox quoque summa mea.

*Defecit in dolore vita mea, & anni mei
in gemitibus. Psalm. 30.*

Hierō.
in Psal.
30.

Aug. li.
21. de
ciuit.
cap. 14.

QUAM D I V est hîc in præfenti vitâ, habet
gemitum & fletum vnusquisque homo.
Homo nō à risu orditur hanc lucem, quid
maiorum ingressus sit nesciens, prophetat
quodammodo: solùm, quando natus est, fe-
runt risisse Zoroastrem, nei ei boni aliquid
monstruosus ille risus portendit. Prorsus
quod scriptum est *grauē iugum super filios Adam
à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem
sepulturae in matrem omnium.*

Aug.
ser. 28.
de verb
Apost.

Vnde. interrogemus pueros qui nascun-
tur, quare à ploratu incipiant: nascitur & ita-
tim plorat, & post nescio quot dies ridet.
Quando plorabat nascens, Prophera suae ca-
lamitatis erat, lacrymae enim testes sunt mi-
seriae.

Nazîa.
carm.
de hu-
man.
natur.

*Hoc homini tantum firmum est expersq; senectæ,
Indè ex quo nascens fletibus ora rigat;
Per lacrymas testans, quas vita in lumine fundit,
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Est Regio (vt quondam Cretea) ignara ferarum;
Est alia, hybernæ nescia terra nivis:
At, vacua aduersis quod vita tempora rebus
Clauscrit, haud quisquam dicere iure potest.*

Au-
thor
speculi

In huius vitæ miseriam intraſti lugens, dies
tuos in dolore & ærumnâ pertransiſti; cum
luctu

luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quantum sit ingressus tuus flebilis, progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustra deciperis? peccat. Tom. 9. Aug. Eccl. 2.

Domini vox est ad suos dicentis, *Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro deuotione mœstitia. Chrys. ser. de martyribus imitandis.

Lætitia enim tantum nomen habent, cum omnia sint in tristitia. Chrys. ho. 54.

Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati. 2. Cor. 5.

An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione alienâ, & in Coloniam procul à patriâ positam amandati? Chrys. hom. in Psal. 115.

In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lacrynam. Hierc. 13.

Asseuerant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita vt si quando euenerit, eius masculum ab Aquilâ siue Aucepe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari aduentum, & in amoris eius expectatione pendere. Huius Turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox Turturis audita est in terra nostra.* O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ô gemitus cœlestem sponsum CHRISTVM ad semetipsum adducens!

Hugo
de S.
Victor.
serm.
de as-
sumpt.
Mar.
10m.2.

Vox turturis, amoris canit & dilectioni; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præsentis gaudium, vel absentis affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non nouit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis? quam significationem habet vox turturis? quid dicit? Vñ est quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit umquam. Numquam turtur vocem suam variat, numquam canticum suum mutat, semper idem canit qui semper idem diligit. O vox turturis quam dulcises! & quis dignus erit audire vocem turturis? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox eius, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt; qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

Bern.
serm.
59. in
Cant.

Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedem tantum in terrâ, & tantum terram acceperunt, minimè se cognouerunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. ita tamdiu non est vox turturis audita in terrâ nostrâ. Vbi ergo Regni Cælorum promissio facta est, tunc primum manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque iam Anima CHRISTI præsentiam suspiraret,

raret, Regni dilationem moleste ferret, desideratam patriam gemitibus & suspirijs à longè salutaret, nonne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcumque anima in terris ita fecisset? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita est in terrâ nostrâ. Quid ni moueat mihi crebras lacrymas & gemitus quotidianos CHRISTI absentia? Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboravi in gemitu meo, tu scis, sed beatus qui dicere potuit; Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. Non solum autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt aduentum eius, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse aiebat. numquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc lugebunt, ac si diceret; & tunc vox turturis audietur. Ita est, IESV bone, venerunt dies illi; nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc, reuelationem filiorum Dei expectans: non solum autem illa, sed & nos ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes Redemptionem corporis nostri. Neque vacui gemitus quibus è cælo tam misericorditer responderetur. Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam dicit Dominus. Fuit & in tempore Patrum, vox ista gementium: sed rara, & penes quemque suus gemitus. Vnde & dicebat quis:

quis: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi?*
At ubi palàm clamaturn est, *Qua sursum sunt*
querite, ubi CHRISTVS est in dexterâ Dei sedens
ad omnes iam cœpit pertinere gemitus ille tur-
tureus, & vna omnibus esse gemendi ratio.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

DESIDERIA

ANIMÆ SANCTÆ.

*Concupiuit anima mea desiderare iustificatio-
nes tuas. Psal. 118.*

XVI.

Concupiuit anima mea desiderare
iustificationes tuas. *Psal. 118.*

COelestem, dubitans, terrenumq; inter Amore,
Hæreo, quòd teneant carbasa nostra latus.
Indè vocor, reuecorq; aliò, modò vellor vtrimque;
Nutat vt ancipiti quassa carina salo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediuntq; suo sistere vota loco.
Sit satis, ah! tandem mala tot fastidia passa,
Et sinar ad portus spem rcuocare suos!
O Deus! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tua!
Non nego; quod lubeat, magna est, optare, voluptas;
Et modò posse volo dicere; nolo, modò!
Frena nihil patitur minùs, atque libido vouendi,
Nec se lege sinant libera vota premi.
Vt vagus exultim lorisq;, lupisq; solutus
Quoslibet in pastus currere gaudet equus:
Vt ruit, & latis lasciaua volutat in herbis
Corpora, deposito bucula fessa iugo:
Ast vbi mox reuocat consueta ad aratra colonus,
Excutit ille lupos, excutit illa iugum.
Scilicet expetitur libertas vna vouendi,
Qua satis est, quamuis vtilitate vacet.
Sic Phaëton, patria ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetis ignotos flectere rector equos.

Sic quoque non solitis dum niteris altiùs alis
 Icare, subiectis labere mersus aquis,
 Quàm variâ Superum lassas prece tundimus aures!
 Calitibus, puto nos sapè mouere iocum.
 Ille vouet nuptam, nuptæ vouet ille sepulcrum;
 Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
 Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;
 Hic fieri iuuenis supplicat, ille senex.
 Vix, puto, consentit centum de millibus vnus;
 Quin aliquis voto disidet ipse suo.
 Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
 Tam vaga quisque sibi vota, precesq₃ facit.
 Sic vbi iam grauidas stimulant fastidia Matres,
 Obscenam satiant fercla pudenda famem:
 Scilicet expetitur modò calx, modò creta palato;
 Et modò, quæ stomacho displicuère, placent:
 Quid desiderijs vltra tot inanibus vrer?
 Quid iaculor nullo vota q₃, spesq₃ scopo?
 Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,
 Sollicitaq₃ preces, vota q₃, spesq₃ procul.
 O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
 Aut solo caleat legis amore tua.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas! Psal. 118.

MIRVM est, quomodo concupiscatur ^{Aug. in Ps. 118.} desiderium; nec sit in nobis, cuius concupiscentia iam sit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, ut habeatur, quasi forinsecus inferatur? aut quomodo haberi eius concupiscentia, sine ipso potest, cum non sit & ipsum quid aliud, quam concupiscentia? Nam & desiderare procul dubio concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen est; nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit utique desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est; concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit. Desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei iustificationes absentes esse quomodo possunt? An &

I   quando

quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpè enim quid agendum sit, videmus; nec agimus, quia non delectat ut agamus, & concupimus ut delectet. Præuolat intellectus; & tardè sequitur, & aliquando non sequitur, humanus atque infirmus affectus. Ideò ergo desiderare concupiscebat, quæ bona esse cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

Aug in
Ps. 118.

Non dixit [autem] concupiui iudicia; sed, concupiui desiderare: sicut enim vitâ viuere, plus est, quàm viuere (viuere namque commune etiam huius est vitæ; vitâ autem viuere, Beatorum est) sic concupiscere ut desideremus iudicia Dei, plus est, quàm desiderare iudicia; concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderij iudiciorum suorum, sobrium auget affectum; cùm autem peccamus, non concupiscimus desiderare iudicia Dei. Vnde etiam Dominus non otiosè ait; *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*; non solùm desiderans, sed etiam geminato desiderio concupiscens remissionem tribuere peccatorum. Concupiscamus ergo & nos desiderare iudicia Dei.

Orig.

Nam sicut dicitur aliquis carnalis Amor,
quem

quem & Cupidinem appellauerunt Poëta, secundum quem qui amat, in carne seminat: ita est & quidam spiritualis Amor, secundum quem & ille interior homo amans in spiritu seminat.

prolog.
in Cāt.

[Iam] discerne petitionem cordis tui, à petitionibus carnis; discerne quantum potes. Verbi gratiâ: cæcus est, corpore; rogat ut illuminetur: Petitio hæc carnis. Infirmatur, rogat se saluum fieri; saluus fit moriturus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt talia. Petitio cordis quæ est? sicut petitio carnis est, velle sibi præparari oculos, utique ad videndam istam lucem (quæ talibus oculis videri potest) ita petitio cordis, ad illam lucem pertinet; *Beati mundi-cordes, quoniam ipsi Deum videbunt.*

Aug in
Ps. 36.

Sed homo, quasi pullum onagri se liberum natum putat; nam qui implere cuncta quæ desiderat per effrenatam libertatem querit, quid aliud, quàm pullo onagri esse similis concupiscit; ut disciplinæ hunc lora non teneant, sed audenter vagus per syluam desideriorum curret?

Greg.
cap. 15.
in c. 15.
Iob.

Mens quoque nostra rebus mutabilibus subdita, & à semetipsâ variatur. Nam quærens, quod non habet, anxia percipit;

Greg.
ca. 22.
in cap.
7 Iob.

cùmque habere cœperit , tædet hanc percipisse , quod quæsiuit . Amat sæpè quod despexerat , despicit quod amauerat . Diu quærir' , vt parùm quid de summis inueniat , sed ad consueta citiùs relabens , nec parùm in his quæ inuenerit , perseuerat .

Greg.
hom.
36. in
Euãg.

Nos enim , nati in huius peregrinationis ærumnâ , huc fastidiosi iam venimus ; nescimus quid desiderare debeamus .

Aug.
de o-
rando
Deo.
Epist.
121. ad
Probã
cap. 5.

Ac planè quid oremus , sicut oportet , nescimus . Alius vult coniugari ; alius coniugio viduatus deinceps continenter eligit viuere ; alius nullum concubitum nec in ipsis nuptijs experiri :

Aug.
Con-
fessio.
6. c. 6.

Et ego inhiabam honoribus , lucris , coniugio , & tu irridebas .

Aug. de
orando
Deo c.
12. epi.
121. ad
Probã.

Certè , qui dicit in oratione , verbi gratia : Domine multiplica diuitias meas ; aut , da mihi tantas , quantas illi vel illi dedisti ; aut honores meos auge ; aut fac me in hoc sæculo præpotentem atque clarentem , vel si quid huiusmodi est ; & hæc dicit , eorum habens concupiscentiam , non id attendens , vt ex his , secundùm Deum profit hominibus , puto eum non inuenire in oratione Dominicâ , quo possit hæc vota coaptare :

Quam

Quamobrem pudeat saltem perere, quæ non pudet cupere; aut si & hoc pudet, sed cupiditas vincit; quanto meliùs hoc petitur, vt etiam ab isto cupiditatis malo liberer, cui dicimus; *libera nos à malo.*

Vides [ergo] auiditate omne malum exortum, cum ipsum desiderium videlicet, non sustineat intra proprios terminos consistere? Quidquid enim terminos à Deo statos transgreditur, id absurdarum ac minimè legitimarum rerum appetens est. Quemadmodum enim fieri sæpè videmus, vt qui ciborum appetitionem amiserint, terram ac lapillos comedant, quiq; impotenti siti correpti fuerint, ij & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant;

Chrys.
in Epi.
ad Ro-
man. c.
1. hom.
4.

Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile dum suo ducitur arbitrio, & diuino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque illac, per innumera discurrit; & dum per diuersa requiem quærit, non inuenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat noua, destruit vetèra, destructa reædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat;

Bern.
cap. 9.
medit.

quia vult & non vult, & nunquam in eodem statu permánet.

Aug.
fol. 10.
cap. 12.

Sed allide Domine concupiscentiam meam dulcedine tuâ, quam abscondisti timentibus te, vt concupiscam te concupiscentijs sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum.

*Viam dirigantur via mea ad custodiendas
iustificationes tuas! Psal. 119.*

XVII.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas!
Psalm. 118.

QUò ferar? ambiguos aperit mihi semita calles;
 Semita non vno tramite secta vias.
 Illa tenet dextram, partem tenet illa sinistram,
 Hæc tumet in cliuos, vallibus illa cadit:
 Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
 Explicat illa vias, implicat illa dolos;
 Quoq; vel hæc tendat, vel quò se porrigat illa,
 Exitus implexo sine videre vetat.
 Non ita, quæ partes via se funderet in ambas,
 Herculis ambiguum fecit euntis iter,
 Nec totidem refluis Meander flectitur undis,
 Ipse suis quamvis obuius erret aquis.
 Nec labyrinthæi tanta est fallacia tecti,
 Curua licet varijs torqueat antra vijs.
 Heu, grauiora meos cohibent discrimina gressus!
 En geminâ dubiam parte pericla premunt.
 Non ego quæ metuam diuortia mille viarum;
 (Solut Dædaleâ, qui fuit æde labor)
 Sed præter varios curuis ambagibus orbes,
 Nox etiam cæcas celat opaca vias;
 Nullaque se presso monstrant vestigia signo,
 Quâ populus trito calle, notârit iter.
 Et licet explorem prætenfis obuia palmis,
 Et vitæ obstantes, tubera dura, petras.

Vix satis inceptos ausim producere cursus,
 Sed retinent timidum noxq₃ dolusq₃ gradum.
 Lassus vt ignota cū fors regione viator
 Opprimitur nebula precipitante diem:
 Nullaq₃ iam toto collucent sidera Cælo,
 Nec propè sunt vllæ, rustica tecta, casa;
 Nullaq₃ signato callem notat orbita sulco,
 Vlla nec humano semita trita pede;
 Nec scit, an in syluas, an eat ruiturus in vndas,
 Longiùs inceptam si paret ire viam,
 Tum loca clamoris latè omnia vocibus implet,
 Pastoris vocitans rure vagantiis opem.
 Vtq₃ vel è stabulis tacitisq₃ quis audiat antris,
 Ingeminat longos, terq₃ quaterq₃ sonos.
 Omnis at in surdas clamor volat irritus auras,
 Nullaq₃ Pastoris verba remissa sonant.
 O quis in his tendat mihi stamina fida periclis!
 Quis Deus, in tantâ, sit mihi nocte Pharus?
 Is acidas quondam per inhospita regna vagantes,
 Insolitas docuit clara columna vias;
 Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
 Paruaq₃ Bethlemie duxit in antra domus.
 Quin recreant trepidos, fratrum duo sidera, nautas
 Tu quoq₃ mi gemini Castoris ede facem.
 Gnosis aberrantem reuocauit Thesea filo,
 Et fuit Hero tibi nocte, Leandre, Pharus.
 Ecce ego sum Theseus, vice tu mihi sis Ariadnes,
 Herus agasq₃ vicem, quando Leander ero.
 Aspicias vt multi, vaga turba, per auia currant,
 Et suus huc, illuc, quemlibet error agat?

Hic

Hic cadit ignota praeceps Regione viarum ,
Ille vago cecum tramite versat iter :
Hic celerat cursus, hic passu deside lentat ;
Sapius ille suos fertq₃, refertq₃ gradus :
Hic diuersus abit; lateri latus ille propinquat ;
Hic Comitibus ductu fallitur, ille suo :
Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbes ;
Alter in obliquas voluitur vsque vias :
Hic ratus ad certam cursu se tendere metam ,
Decepto repetit limina prima pede :
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus ,
Quodq₃ tenere decet, vix tenet vllus iter.
O vtinam, recto tendat mea semita ductu ,
Nec dolus, infido tramite, fallat iter !
Qualis at excusso fugit irreuocabilis arcu ,
Dum volat ad certum missa sagitta locum ;
Talis in-offenso festinet limite cursus ,
Quâ tua nempe movent tendere iussa, viâ.
Esto igitur, mea lux, quoties iaculabere, neruus ;
Quemq₃ petis iaculis, sint tua iussa, scopus ;
Quaq₃ petiturus candentia signa sagittâ es ,
Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Vtinam dirigantur via meæ ad custodiendas iustificationes tuas!

Psal. 118.

Aug. l.
2. de O-
per. me
rit.

HIEREMIAS dicit : *Scio Domine, quia non est in homine via eius; nec viri est ut ambulet & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis cum quidam dixisset Deo : *tu mandasti mandata tua custodiri nimis*, continuo, non de se præsumpsit, sed optauit ut faceret. *Vtinam, inquit, dirigantur via meæ ad custodiendas iustificationes tuas!*

Ambr.
in Psal.
118. O-
don. 5.

Miles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à signis; sed itinerarium ab Imperatore accipit & custodit illud; præscripto incedit ordine, rectâque viâ conficit iter, ut inueniat commeatum, parata sibi subsidia. Hanc legem viandi esse præscriptam, Christo ducente, sanctis commeantibus, recognoscas velim. Profecti sunt enim & Patres nostri de terrâ Ægypti, per longa spatia terrarum, quorum statiuæ omnes, mansionesque descripta sunt. Aduertimus ergo quis has ordinauerit mansiones, quomodo ambulare oporteret filios Israel. Præibat enim illos, per diem, Deus in columnâ nubis; noctu,

noctu autē in columnā ignis, vt viam ostenderet ambulanti-
bus & tenebras dimoueret,
lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

Multæ enim sunt viæ & multa genera via-
rum; magnum profectò periculum viatori.
Quàm facilè in multarum occurſu, errabit
in viâ suâ, qui viarum discretione caruerit?
Scrutemur proinde vias nostras, etiam vias
dæmonum, vias quoque Beatorum spiri-
tuum, & vias Domini inuestigemus.

[Si enim] viam ingressus cūm veneris ad
compitum aliquod (& nescias quod iter in-
gredi debeas) stas & cogitas ipse tecum, v-
trum primam, aut secūdā, aut tertiam viam
eligas quam sequare, nec putas prius ado-
riendum iter quàm animo definiens; quanto
magis animo debes ac mente consistere qui
ad regnum cæleste tendis, & cogitare tecum,
quia non omnis via illò ducit, non omnis eò
dirigit ad Hierusalem illam quæ in cælo est.
Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent.
Hæ sunt viæ de quibus legisti: *Quia sunt viæ
quæ videntur viro rectæ esse, vltima autem eius aspi-
ciunt in profundum inferni.*

Viæ igitur filiorum Adam in necessitate
& cupiditate versantur. Ab vtraque siqui-
dem ducimur, & ab vtraque trahimur, nisi
quod videmur magis vrgeri necessitate, tra-
hi cupiditate. Et necessitas quidem speciali-
ter corpori tribuenda videtur, nec simplex
illa

Bern.

serm.

11. sup.

Qui ha-

bitat in

adiuto-

rio.

Ambr.

in Psal.

118.

octon.

8.

Bern.

serm. 11

super

Qui ha-

bitat.

illa est, *sed anfractus habens plurimos plurimaq;* dispendia; nam compēdia pauca admodum, si qua tamen. In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominū, non de necessitate, sed de *necessitatibus meis erue me*. Non modò ab hâc viâ necessitatis, sed ab eâ quoque quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surdâ aure monita Sapiētis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis auertere, & item: post concupiscentias tuas non eas*. Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent, nisi cùm demergunt in profundum.

Ibid.

Si inuenisti vias hominum, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit: *Contritio & infelicitas in vijs eorum*: vt sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caueamus; videamus, & fugiamus eas; siquidē via illorum, Præsumptio & Obstinatio. Quàm peruerso & euerso sunt corde filij hominum! quicumque sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias. Hæc enim tota aduersum nos spiritualium colluctatio nequitiarum est, vt nos seducant, vt nos inducant in vias suas, vt deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est eis. Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ, quas vnigenitus enarrauit dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descendentes super*

super filium hominis. Ascensio igitur & descensio viæ illorum. Ascensio propter se, descensio vel potiùs condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cùm aperuit labia Prophetæ vt diceret: *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas.* Ita ad singulos, ita ad omnes cõmuniter venit. in misericordiâ scilicet & veritate. *Ab his itineribus incuruati sunt colles mundi; superbi, Dæmones, Principes.*

Ille ordo est, alij præcedũt, alij sequuntur. Aug. in
Plal. Qui præcedunt exẽplum se præbent sequentibus; numquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTVM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicẽtem. *Imitatores estote sicut & ego CHRISTI.* Iusti attendendo eos qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequuntur? *Videbunt iusti & timebunt.* Videbunt & timebunt sequi vias malas, cùm vident quosque meliores, iam elegisse vias meliores; & dicunt in animo suo, quẽadmodum solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes in viâ, ipsi adhuc incerti viæ, & quasi fluctuantes quo eant, dicunt sibi: non frustra illi hæc eunt, quãdo illò eũt, quò nos ire volumus. Et quare cum magnâ fiduciâ hæc eunt, nisi quia illac ire perniciosum est. Videbunt ergo iusti & timebunt.

Angustam

Angustam viam videt illac; hac vident paucos, illac multos; sed si iustus es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi sunt; pauci autem per viam angustam.

Greg.
cap. 17.
lib. 7.
mor. in
cap. 6.
Iob.

Reproborum [siquidem] *semite* semper *inuoluta* sunt, ut prauis concupiscentijs dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo desiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos gressus* tendant. Recta enim aut non incipiunt, aut in ipso fracti itinere, adhuc minimè pertingunt, unde fit plerumque, ut ad morem suum, lassati redeant, seseque ab intentione animi in carnis voluptatibus sternant; sola quæ transeunt, cogitent; nulla quæ secum permaneant, curent.

Aug. in
Ps. 139.

Caput circuitus eorum? quid est circuitus ipsum? ut circumeant & non stent, in gyrum eant erroris, ubi iter est sine fine: qui enim in lōgum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it, nusquam finit. Ipse est labor impiorum, qui demonstratur in alio Psalmo euidentiùs: *in circuitu impij ambulat.*

Greg.
lib. 7.
mor. c.
14, in
cap. 6.
Iob.

Benè ergo de reprobis dicitur: *Inuoluta sunt semite gressuum eorum*, quia recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala replicatur, & quasi extra se tensi, ad semetipsos per circuitum redeunt, qui bona quidè cupiunt, sed à malis nequicquā recedunt.

Bonan.

Et quidam cadunt extra viam; ut ille qui
num-

numquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt à viâ; vnde hoc: *Melius est viam iustitiæ nō agnoscere, quā post agnitam retroire.* Quidam cadūt in viam, vnde dicitur; *iustus septies cadit in die.*

in Psal.
36.

Sed est multa differentia inter casum Iusti & iniusti: *Iustus* inquit, *cū ceciderit, nō prosternitur.* Iniustus, & qui spem non habet in Deo positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccauerit non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit.

Orig.
hom. 4.
in Psal.
36.

O *tortuosas vias!* vā animæ audaci, quæ speravit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram! Versa & reuerfa; in tergum & in latera & in ventrem, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in viâ tuâ, & consolaris & dicis; *Currite, ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.*

Aug.
confes.
6. c. 16.

Meliùs *dirigebantur à Domino gressus eorum,* quibus per noctem, ignis columna lucebat, per diem, nubis. Et tu merere factis, votisque deposce, vt *gressus tui à Domino dirigantur, ne moueantur pedes tui.* Cauendū est quoque ne rectam semitam derelinquas, & diuerticula *te viarum tortuosarum* decipiāt. Ideò dicit: *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Rectas faciamus animorū semitas ne labamur, ne effundantur gressus nostri sicut vxoris Loth, quæ post se respexit, & gressus tenere nō potuit, sed effusi sunt. Non effundantur sicut

Ambr.
in Psal.
36.

Ægypt.

Ægyptiorum, quorū gressum, maris fluctus effudit. Nōne de his pulcrè dixeris, effusi sunt gressus eorum, quos benè vixisse pœnituit?

Ambr.
in Psal.
38.

O qui dereliquisti semitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ô qui lætaminis in malis, & gaudetis in euerfione mala, quorum semitæ prauæ, & *flexuosi cursus eorum* sicut lubricus & flexuosus author ipsorū, cur odisse cœpistis viam rectam! Non vos direxit Dominus.

Aug.
soli 10.
cap. 4.

O Domine qui es lux, qui es via, veritas & vita, in quo non sunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux sine quâ tenebræ; via sine quâ error; veritas, sine quâ vanitas; vita sine quâ mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, ut videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem inuium: videam veritatem & vitem vanitatē: videam vitam, & vitem mortem. *Illuminare, inquā, illuminare huic cœcō, qui in tenebris & in vmbra mortis sedet, & dirige pedes eius in viam pacis!*

Nyffe.
orat. 4.
in Cāt.

[Fac] ut anima [mea] telum sit in manu potentis ad scopum supernum directum, [scio] esse eundem & sponsum nostrum & sagittarium; [fac] eandem item animam esse sponsam & telum, quâ ille tamquam telo utatur, dum eam bonum ad scopum dirigit.

*Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non
moueantur vestigia mea. Psal. 126.*

XVIII.

Perfice gressus meos in semitis tuis:
 vt non moucantur vestigia mea.
Psalm. 16.

ERgo caduca gradum toties mihi tibia faller,
 Sternet & in planâ pes vitiosus humo 2:
 Aspice, qui Caelis hominum vestigia spectas,
 Firmaq; fac presso stet mea planta solo.
 Instruit implumes pennata Ciconia pullos,
 Et docet aërias prapes inire vias.
 Exemplo volucrem sequitur modò filia Matrem,
 Tutaq; iam peragit, quod metuebat, iter.
 Prouocat expansis sobolem Iouis armiger alis,
 Et iubet insuetas sollicitare plagas.
 Mox prait, & pleno se iactat in aëra lapsu,
 Remigio soboles subsequiturq; patrem.
 Dum primùm ignotas tentat puer inscius vndas,
 Subere vel iunco mobile findit iter:
 Mox opis oblitus, flumen sine cortice tranat,
 Flumen inexperto sæpè sed ore bibit:
 Sapiùs at doctis vbi plauserit aquora palmis,
 Ducit in immenso brachia tuta salo.
 Aspice, qui Caelis hominum vestigia spectas,
 Aspice quâ nobis arte leuetur iter:
 Sustineor fragili puerilia membra curuli,
 Quæq; vehunt socias ipsa propello rotas.
 Nempe tripes baculi sic stipite nititur atas,
 Fertq; senex proprium, quo fuit vsus, equum.

Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
 De pedibus, moneo, nulla querela meis.
 Nec vitio planta; vitio neque crura laborant;
 Saxa per & salebras tibia nostra salit.
 Non ego pennipedi dubitem certare Camilla,
 Iffe per intactas qua pede, fertur, aquas.
 Quod queror, est animi vitium lacrymabile nostri,
 Qui, quibus incedat, languidus est pedibus.
 Heu iacet afflictis, affectibus omnibus ager!
 (Hi, quibus incescit, nempe suere pedes)
 Si quod iter, quamuis breue sit, virtutis eundum est,
 Mens mihi sit minima lassæ labore via;
 Crura forent fragilis veluti tua, Nile, papyrus,
 Quæq; ruit motâ cænna palustris aquâ.
 Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardor,
 Et pede fulmineo stringere cogit iter:
 Sed bene vix cœptum, currendi extinguitur ardor;
 Lampadis vt magno flammula parua Noto.
 Ne tamen ignauis videar segnescere plantis,
 Promoueo tardos pigra subinde gradus:
 Ast mea tunc, caueam quisquam vestigia seruet,
 Ne puter immodicis ebria facta scyphis.
 Scilicet in partes ita tibia claudicat ambas,
 Semipedis claudi pes vt hiulcat iter:
 Nunc volo, nunc nolo, nunc astuo, nunc languescæ,
 Nunc stupet vt rigido mens religata gelu!
 Impatiens igitur, cœpti sine fruge laboris,
 Sæpe via medio, lassæ retento gradum.
 Sed neque, quâ languens statione resistere tento,
 Instabilem valeo figere fixa pedem.

Auferoꝝ

Auferor aduerso velut incita puppis ab aestu,
Quam neque vis remi nec sua vela iuuant;
Dammâq; sunt iterum vano redimenda recurſu,
Irritus aeterno ſic redit orbe labor.
Nempe catenati, ſic publica corpora, ſerui
Circumeunt toties, pendula teſta mole;
It mola, perq; ſuos rapitur circūm vaga gyros,
Sed perit his, quicquid conficit illa via.
Heu quid agam! neque ſueta vehi neq; currere doctâ,
Nec pedibus minimas vtilis ire vias!
Magnum iter eſt Cœlo, magnis huc paſſibus itur;
Quid faciet lentis noſtra quadriga rotis?
Tu ſpatia ingenti perlaberis ardua ſaltu,
Vastaq; tergemini crura gigantis habes.
Eōum paſſu, Heſperiumq; amplectere mundum,
Sub femur vt Rhodius vela Coloffus agit:
Aſt teſtudineo reptat mibi tibia greſſu,
Aut chelis referor, Cancer adunce, tuis.
Quid poſitas igitur ſperem contingere metas,
Quæ metas reſugo perdita ſcētor equo?
O Deus, ambiguos trepidantis perfice greſſus,
Vincat & applauſis noſtra quadriga rotis!

*Perfice gressus meos in semitis tuis, ut
non moueantur vestigia mea.*

Psalin. 16.

Ps. 118. **I**N quo corrigit adolescentior viam suam?

Naziã.
de vit.
huma.

*Sapè etenim egregiã dum spe subnixus, in altum
Efferor, ac media virtutis septa volatu
Transilio, dirus resupinum montis ad ima
Precipitem fundit Satanas; mihiq₃ accidit illud,
Quod solet huic, qui littoreã dum incedit arenã,
Haud certa elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum, rursusq₃ in terga relabor,
Infelix magè, quàm prius; incedensq₃ labore
Perpetuo, trepidumq₃ fouens in corde pauorem
Vix gradior, citus at labens figo oscula terra.*

Ps. 24.

*Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas
tuas edoce me.*

Ps. 85.

Deduc me in viã tuã.

Ps. 142.

Fac mihi viam in quã ambulem.

Ambr.
de fugã
sæculi,
cap. 1.

*Nam quis inter tot passiones huius corpo-
ris, inter tantas illecebras huius sæculi, tutum
atque intemeratum seruare potest Vestigium?
Respexit oculus, & sensum mentis auertit;
audiuit auris, & intentionem inflexit; in-
halauit odor, & cogitationem impediuit; os
libauit, & crimen retulit; tactus contigit, &
ignem adoleuit.*

Orig.

[Quare] qui iter agit ad virtutem, multa
sunt

sunt quæ digredi habet & transire . Ergo & tu , qui ad CHRISTVM tendis (qui est Dei virtus) digredere luxuriam , scorta , adulterium ; digredere furta , falsa testimonia ; tum deinde digredere & auaritiam , & omnem pecuniæ cæterarumq̃ ; malarum rerum concupiscentiam ; digredere mendacium , digredere stultitiam sæculi .

hom. 4.
in Psal.
36.

Bonum crus fac pedi tuo , non enim naturæ est , sed voluntatis : leuem hanc reddamus , ne celeritati pedum reliquum pondus officiat . Doce pedes esse cautos ; pauimentum enim multis locis est lubricum ; ac si cadas , multa perdidisti : attamen & si cecideris , surge ; licet enim & hoc pacto vincere . Numquam lubricis rebus te committas , & non cades : super solidas ac stabiles curre .

Chrys.
in 3. c.
ad Phil.

In eo namque ostendimus quantâ ad Dominum cupiditate flagramus , si non solum ad eum per tranquilla & mollia , sed etiam per aspera & dura transimus . Hinc namque Propheta ait : *Qui perfecit pedes meos , quasi cerui .* Ceruus enim cum montium iuga conscendit , quæque aspicit aspera , quæque se obijciunt sentibus illigata , dato saltu transgreditur , & absque villo cursus sui obstaculo , in superioribus eleuatur ; ita etiam electorum mentes , quæque sibi in hoc mundo obfistere atque obuiare conspiciunt , contemplationis saltu transcendunt , & more ceruorum

Greg.
lib. 26.
mor. c.
10. in
cap. 35.
Iob.

rum, despectis terrenorum sentibus, in superna se euehunt.

Aug.
in Psal.
38.

Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorē hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus; quomodo dicit homo interior. *Non veniat mihi pes superbia?* si non scalis; quid sunt quas vidit Iacob? si non pennis; quis est qui dicit: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

Bern.
serm.
85 in
Cant.

Stat [anima] manu verbi leuata velut super duos pedes, deuotionem & agnitionem. Statinquam, sed sibi putet dictum, *quis se existimat stare, videat ne cadat*. Putasne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terra, *Confirma me*, inquit, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Eius ipsius illa vox fuit: *Impulsus, euersus sum vt caderem, & Dominus suscepit me*. Quæris, quis ille impulsor? non est vnus. Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris? quisque sui. Noli mirari, vsque ad eō homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, vt non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à

se à te proprias contineas manus : manus tua , consensus tuus . Cùm igitur tres sint stanti imminentes stratores ; horum , Diabolus liuore malitiæ ; Mundus , vento vanitatis ; Homo , semetipsum pondere suæ corruptionis impellit . Impellit Diabolus , sed non euertit , si quidem tuum tu illi negaueris assensum . Est & Mundus impulsor , quia in maligno positus est ; impellit omnes , sed solos euertit amicos suos . Ex quo satis claret , quàm sit Homo præcipuus impulsor sui , qui suo , sine alieno impulsu , cadere potest ; alieno , absque suo , cadere non potest . Sed innixum verbo & indutum virtute ex alto , nulla vis , nulla fraus , nulla iam illecebra poterit vel stantem deicere , vel subicere dominantem . Vis non timere impulsorem ? *non veniat tibi pes superbiæ* , & manus impellentis non moueat te . *ibi ceciderunt* , qui *operantur iniquitatem* , ibi Diabolus & Angeli corruerunt . Denique *in veritate non stetit* qui non innixus est verbo . & ideò fortassis sedere voluit , quia stare non valuit ; dicebat enim : *sedebo in monte testamenti* . Ceterùm Deo aliter iudicante nec stetit , nec sedit , sed cecidit , dicente Domino , *Videbam Sathan sicut fulgur de calo cadentem* : ergo qui stat , si non vult cadere , non fidat sibi , sed nitatur verbo . Cuius manu erigeris , ipsius necesse est virtute tenearis .

Aug.
tra&. de Cât.
nouo
cap. 7.

Via nostra , ambulantes quærit ; sed tria sunt hominum genera quæ odit : Remanentem , Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adiuuante vindicetur , & defendatur gressus noster. Iam verò cum ambulantes sumus, alius tardiùs ambulat , alius celeriùs , ambotamen ambulant ; excitandi sunt ergo Remanentes ; Retro-redeuntes reuocandi ; Errantes in viam ducendi ; Tardi exhortandi ; Celères imitandi. Qui non proficit , remansit in via ; qui fortè à meliore proposito declinat , ad id quod deterius reliquerat , reuersus est retrò ; qui fidem deserit , à viâ errauit . Cum tardis sit nobis & cum celerioribus ratio , cum ambulantibus tamen . Quis est qui non proficit ? qui se putauerit esse sapientem ; qui dixerit , Sufficit mihi , quod sum : qui non attenderit eum , qui dicit : *quæ retrò oblitus in ea quæ ante sunt extentus secundum intentionem , sequor ad palmam vocationis Dei in* C H R I S T O I E S V . Currentem se dixit , sequentem se dixit , non remansit , non retrospexit : absit vt errauerit , quia viam ipse docebat , qui & tenebat , & ostendebat.

Paulin.
epist.
ad Cz.
lant. in
fine in-

Beati sunt qui non de præteritâ sibi iustitiâ blandientes , secundum Apostolum , per dies singulos in virtute renouantur . Iustitia

stitia enim Iusti non proderitei, à quo die, ter epi.
Hier.
tom. 1.
iustus esse desierit. Sanctus ergo securus esse non debet, quamdiu in huius vitæ agone versatur, sed totum quo tenditur spatium, vitæ tuæ est, vt peragere possis iustitiam, nec de præteritâ iustitiâ confidens remissior efficiaris.

Quare semper tibi displiceat quod es, si Aug.
ser. 15.
de ver-
bis A-
postol.
vis peruenire ad id quod nondum es; nam vbi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris, sufficit; & peristi. semper adde, semper ambula, semper profice, noli in viâ remanere, noli retro redire, noli deuiare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia reuoluitur vnde iam abcesserat; deuiat, qui apostatat. Meliùs it claudus in viâ, quàm cursor præter viam.

Vt quid claudicatis in duas partes? dixit Elias Aug. li.
4. de
symbo.
ad Ca-
techu.
populo. Si Deus est, ire post illum; si mundus est, ire post illum; si Deus eligitur, seruiatur illi, secundum ipsius voluntatem; si mundus eligitur, vt quid fictum cor quasi Deo accommodatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde, teneri vis pergens, quid faceres si remaneres? quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris?

Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes Habac.
3.
meos quasi ceruarum.

Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ Aug.

solilo.
cap. 25. tamen non erat virtus ; & sic volui currere,
vbi magis stare credebam , ibi magis cecidi,
factusque sum magis retrò , & non antè , &
quod credebam consequi , magis elonga-
tum est à me.

Pl. ius. Cogitavi [ergo] *vias meas , & conuertere pedes
meos in testimonia tua.*

Aug.
ser. 15. Adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc am-
de ver. bulo, adhuc in viâ sum, adhuc me extendo,
Domi. nondum perueni.

*Confige timore tuo carnes meas, a iudicij
enim tuis timui. Psal. us.*

XIX.

Confige timore tuo carnes meas, à
iudiciis enim tuis timui. *Psal. 118.*

Littera prima rudi quondam inculcata iuuenta,
Fertur ab antiquis, Numinis esse Timor:
Certaq₃ non aliâ Sapiëntia discitur arte
Si quâ fides verbis, Nate Dauide, tuis.
Hoc quoque nostra fuit formata puertia ludo,
Docta₃ fidereas mens trepidare minas.
Semper at heu! tantis stupuit mens cœca tenebris,
Ut neque, quod toties audit, Alpha sciat.
Tristibus Orbili_j plectenda ignauia sceptris,
Post malè tot positos, nil didicisse, dies!
Et pueri ferulis segnes Elementa docentur,
Quæ leuis assequitur sedulitate labor;
Aspiciunt nigras Cadmi bis, tœrue, puellas,
Aspectas referunt, nomine quamque suo:
Et licet atrato sit par color omnibus ore,
Signa tamen faciem propria quamque notant.
Cur ego quod teneris Infantia combibit annis,
Discere non etiam tempore posse putem?
Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro,
Cur disci nequeat, arte iuuante, Timor?
Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;
Non timeo, iustos quæ incruere metus.
Flagitium, minimo timeo committere teste,
Non timeo facinus, teste patrare Deo.

Ne

Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,
 Nil metuens Anima certa pericla mea.
 Nempe fugit picta sic passer imagine larua,
 Illita cui visco virga timenda fuit.
 Sic tremit aspecta ceruus formidine penna,
 Nec tremit obstantes, agmina rauca, canes.
 Sic quoque, Marmarica trepidat leo terror arena,
 Et cadit in tensas, territus igne plagas.
 Heu! rotat humanas furor hic vertigine mentes,
 Fulmina despiciunt, murmur a parua timent;
 Subjicitur pedibus nigri metus omnis Auerni,
 Et lethum & quidquid tristius Orcus habet.
 Scilicet, abiecto leue fit scelus omne Timore,
 Sed grauis insequitur pœna Timore, scelus.
 Flagitiis demum incipiunt trepidare peractis,
 Ante scelus, nullus pectora terror habet.
 Tum pauor heu madidis mentem sudoribus angit,
 Et lesi ante oculos Numinis ara redit.
 Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,
 Propria tum vacuos terret imago thoros.
 Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,
 Creditur è syluis exiluisse leo.
 Nocte leuis quassâ si murmuret arbore ventus,
 Horrescunt rigide, fronde sonante, comæ.
 Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,
 Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
 Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu
 Et flammâ metuant dissiliente peti.
 Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet vmbra,
 Auguridq; notant omnia signa necem.

Quin

Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
 Ipsaq; se fontem mens furiata timet.
 En quantum miseris pœnâ, mens conscia donat?
 Ipse in sese animus verbera tortor agit.
 Heu quoties stygij, turbato in Casare, manes;
 Pharsali quoties emiculistis agri!
 Saue Patris vindex, furiis agitaris, Oreste,
 Vmbra trucidatâ viua Parentis erat.
 Mæste colubriferâ Pentheu laniaris Erynni,
 Vindicat hoc laesos verbere Diua Deos.
 Nulla reas animos agitat magè dira Tyrannis,
 Quàm testem assiduè pectore ferre suum.
 O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
 Ne peccem, furor hâc cuspide noster eget.
 Vtilis ante scelus Timor est qui frena gubernet,
 Qui timet, admissio crimine, serò timet.

Con-

*Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs
anim tuis timui. Psal. 118.*

B. fil.
hom.
in Psal.
33.

NISI timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta iaciat, impossibile fuerit sanctimoniam legitimè obseruari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clavis transfixa, ad actionem quamlibet immobilia ea retinent, sic ij quorum animam occupauit *Dei timor*, omnem prorsus importunam peccati & obstreperam occasionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem deficit facultas, cum per *Timorem* ab indecorâ omni & absurdâ actione reuocatur & impeditur.

Chrys.
hom.
53. in
Ioan.

Nam quemadmodum quercus altiùs demissis radicibus, nullius venti viribus sternitur, ita animam *Diuino timore confixam* nullus tentationum ventus euellet.

Ambr.
in Psal.
118 o-
cton.
15.

Sunt autem & carnes quædam animæ, sicut corpus est animæ. Carnes animæ, sunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & iudiciorum eius.*

Basil.
hom.
in Psal.
33.

Eiusmodi ergo timore eruditus, quasi freno quopiam abarce, & inhibe animam ad vitiosam concupiscentiam propendentem.

Bern.
sci. 29.

Prudenter sagittari & impugnari salubriter

ter

ter postulat Sanctus cùm dicit in oratione, in Cât.
Confige timore tuo carnes meas; optima *Timor* iste
sagitta, qui conficit & interficit carnis desi-
 deria, vt spiritus saluus sit.

Teneat ergo & terreat timor Iudicij, me- Bern.
lib. de
inre-
riore
domo,
cap. 36.
 tus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni,
 ignis vrens, vermis corrodens, sulphur fœ-
 tens, flamma tartarea & omnia mala.

In veritate enim didici, nihil æquè efficax Bern.
scr. 54.
in Cât.
 esse ad gratiam promerendam, retinendam,
 recuperandam; quàm si omni tempore, co-
 ram Deo, inueniaris non altum sapere, sed ti-
 mere. Beatus es si cor tuum triplici timore re-
 pteueris; vt timeas quidem pro acceptâ gra-
 tiâ, ampliùs pro amissâ, longè plus pro re-
 cuperatâ.

[Sed multi] *trepidauerunt timore, vbi non erat* Aug. in
Pl. 52.
timor. numquid enim timore est si quis per-
 dat diuitias? non est ibi timor, & ibi timetur.
 si quis autem perdat sapientiam, ibi verè ti-
 more est, & ibi non timetur. Stultitia, dicens
 in corde suo, non est Deus; timuisti perdere
 terram & perdidisti cœlum!

[Sed] ita se habet peccatum, vt priusquã Chrys.
hom.
20. in
Genes.
 fiat & ad opus perueniat, obtenebret & de-
 cipiatur mentem; postquam autem consum-
 matur, manifestè nobis suam absurditatem
 proferat & ostendat. Vnde breuis illa & ab-
 surda voluptas continuum menti dolorem
 inserit, conscientixque fiduciam aufert, con-
 fusione

fusione captam perfundens. Misericors enim Deus eiusmodi accusatorem nobis assistere voluit; vt numquam soli relinquamur, sed indefinenter ille congregiendi clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamsi omnium obliuisci queat, numquam tamen sic in solitudine versatur, quin habens acrem illum accusatorem, suspiciones timeat, umbras tremiscat, & eos qui conscij sunt, & qui non sunt; perpetuæque in animo eius potestas est, ac reciprocantes, & contrarij fluctus. Insuper neque somnus ei suavis, sed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet; neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab urgente anxietate possunt: sed quasi *Carnificem gestaret se lancinantem & flagellantem continuo*, ita post admissum facinus obambulat; nullo conscio, sustinens intolerabiles pœnas illas, & iudex sui ipsius factus & accusator.

Iob 15. *Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.*

Chryf. Explica mihi [improbi] conscientiam, & videbis intus grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempestatem turbationum videbis, velut in curiâ, mentem ad thronum conscientiaë conscendisse regalem, & tamquam Iudicem quempiam sedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem,
in

Chryf.
conc. 1.
de Lazaro, in
cap. 16.
Luc.

in equuleo suspendentem, lateraque conscientie radentem vngulis; pro commissis vehementer inclamantem, cum nemo sciat, nisi quod solus Deus hæc videre nouerit. Et enim qui committit adulterium, etiam si milites fuerit diues, etiam si nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intus se accusare. Et voluptas quidē temporaria est, dolor verò perpetuus; timor vndique ac tremor, suspicio & anxietas: angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, infcios; illam ipsam quā corrumpit, & virum quem affecit contumeliā. Obambulat, amarum accusatorem circumferens, conscientiam, cum sit suo ipsius iudicio damnatus, nec possit vel ad breue tempus respirare. Nam & in lecto, & in mensa, & in foro, & in domo & interdiu & noctu, & in ipsis frequenter somnijs, hæc iniquitatis simulacra videt, ipsiusque Cain vitam viuit, gemens ac tremens super terram, cum nemo sciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebriosi, & in summā quotquot in peccatis viuunt. Neque enim vllā ratione iudicium illud potest corrumpi muneribus.

Externi Iudices & pecunijs corrumpuntur, & assentationibus delinquantur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ re-

Chryf.
conc.
4. de
Lazar.

L

ctum

Etum illorum iudicium deprauant: At conscientiae tribunal, nulli hominum nouit cedere, sed quamuis dederis pecunias, quamuis mineris, quamuis aliud quidlibet feceris, iustam feret sententiam aduersus peccatorum cogitationes, adeò vt ipse quoque qui peccatum admisit seipsum condemnet etiamsi alius nullus accuset.

Chrys.
hom.
17. in
Gen.

Incorruptus iudex, conscientia, cum aduersus hominem exurgit, clarâ voce clamat & accusat & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.

Aug.
medit.
cap. 34.

Confige [ergo Domine] *timore tuo carnes meas*; lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Vtinam te sic timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum!*

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psal. 138.

X X.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm. 118.*

Peruigilant gemina celsò mihi vertice stella,
Quæis est perpetuis munus in excubijs.
 Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
Sed meritò, duplex vtraque nomen habet.
 Errat ab officio vaga sæpiùs vtraque iussò,
Vtraque docta suum fixa tenere locum.
 Motibus amba agiles, fixæ stationibus amba,
Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?
 Vos, oculi; vos, conspicua duo lumina frontis,
Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.
 Vos, quibus in celsâ statio data peruigil arce,
Excubat ut summâ lucida flamma Pharo.
 Aut qualis speculâ seruans spectator ab altâ,
Quæque propinqua, videt; quæque remota, videt.
 Non tamen, ut trepidis qui lucent nauibus ignes,
Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:
 Flâma regit nautas, dum flâmam teda ministrat,
Aut flammam retrahant quæ posuere manus;
 Vos (velut excussis rapidus ruit axis habenis,
Frenaq; qui rupit durior oris equus)
 Quò lubet, effusum differtis in auia cursum,
Iam nullâ Domini lora regente manu.
 O oculi! scopuli potiùs syrtesq; vocandi!
Heu quibus allisa tot periere rates!

David *Dina* peregrinas virgo visura puellas;
 Mater, depositâ virginitate, redit.
 Rex videt Vriaden nitido semel amne lauante;
 Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
 Pulcra Duci Assyrio dum comit Iuditha formam,
 Assyrium truncat Iuditha compta Ducem.
 Fortè senes niueam semel aspexêre Susannam,
 Ambo senes oculis interiêre suis.
 Non tot, in aquoreis lucens malè rupibus ignis;
 Decepta in scopulos lumine vela tulit. *Jupiter*
 Non tot, ad infames, dura *Acroceraunia*, cautes,
 Hyppotada laceras contudit ira rates.
 Non tot, inexpletis fera faucibus vnda Malea,
 Scyllag³ velifèras hausit auara trabes.
 Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,
 Quacum luminibus sanxerat ille suis?
 O oculi! ô quanto vostutius illa revulsit,
 Democriti, proprijs dextera magna cauis!
 Quàm benè, Christi adûm quoque nobile, Lucia, no-
 Extudit intrepidâ lumina bina manu! [men,
 O oculi! ô scopuli! crudelia, barbara, saxa!
 Saxa, quibus magna tot cecidêre Anima!
 Quàm malè commissio geritis pro munere curam;
 Ad mala quos toties sensimus esse Duces!
 Scilicet hâc vobis, capitis custodia lege,
 Præcipuaq³ arcis credita cura fuit:
 Ut rectos hominum vultus, sublimiaq³ ora *II* 329-30
 Digna Polo, brutâ deprimeretis humo.
 Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
 Hasq³ super terras, Oceanumq³ super?

Stella-

*Stellarumq₃ super, mundi q₃ volubilis orbes,
Denique quicquid habet, terra q₃, sol q₃ super?
Illius, ô oculi! spectacula pulcra theatri,
Materies, vestris lusibus apta foret.
Putre sed aternis cœnum præponitis Astris,
Omnis & in terras pronior iuit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,
Iam frenum indociles imperiumq₃ pati.
Obde, Deus, piceas oculis erronibus vmbas,
Aut vaga captiuis lumina claude genis!*

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psalm. 118.

Aug.
solilo.
cap. 4.

VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cælum & terram & væ caligantibus oculis, qui te videre non possunt! *væ auertentibus oculis vt non videant veritatem! væ non auertentibus vt videant vanitatem.*

Aug. in
Ps. 118.

Numquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati subiecta est.* An iste fortassis, hoc orat, vt non sit eius vita sub sole, vbi omnia vanitas?

Ambr.
in Psal.
118. O-
don. 5.

Qui in viâ est Dei, vanitates non aspicit: via perfecta **CHRISTVS** est: qui igitur in **CHRISTO** est, quomodo potest vanitates aspicere, cùm **CHRISTVS** in carne suâ omnes huius mundi crucifixerit vanitates? *Auertamus igitur oculos nostros à vanitatibus*, ne quod oculus viderit, animus concupiscat. Pantomimum aspicias, vanitas est: luctatores aspicias, vanitas est: equos currentes aspicias, vanitas est. Ante nos est **CHRISTVS**, ante nos brauium eius, ad hunc dirige oculos tuos, auerte à spectaculis, auerte ab omni sæculari pompâ; serua eos, vt erigas melioribus. Erige ad Cælum; vel nocte, stellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice.

aspice. Specta mare; terram circumspice, vt opere facta diuino omnis creatura te pascit. Quæ formarum gratia in ipsis bestiis? quantus decor in hominibus? quanta in auibus pulcritudo? hæc intueri, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam; intrauit mors per fenestram: si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam; intrauit mors per fenestras: si videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris vt extorqueas; intrauit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram, cum videris alienæ mulieris pulcritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ huius. In vanitate currit, qui sibi successibus videtur affluere sæcularibus, qui tamquam vmbra prætereunt. *Auerte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem;* Sed non satis est vt tu auertas, ne fortè velis & non possis; si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiua inferat voluptatum; pete vt Dominus auertat oculos tuos.

[Etenim] pulcras formas & varias, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneat hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui hæc fecit bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei,

L 4 quibus

Aug.
lib. 10
Con-
fessio.
cap. 34.

quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te inuisibiles oculos, vt tu euellas de laqueo pedes meos. Tu subinde euellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia varijs artibus & opificijs, in vestibus, calceamentis, vasis & huiusmodi fabricationibus, picturis etiam diuersisq̃ue figmentis, atque his vsum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foràs sequentes quod faciunt, intus relinquentes à quo facti sunt, & exterminantes quod facti sunt! At ego, Deus meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrifico laudem sanctificatori meo, quoniam pulchra, traiecta per animas, in manus artificiosas, ab illâ pulcritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque discernens, etiam istis pulcris gressum innecto, sed tu euellis Domine; euellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu euellis misericorditer, aliquando non sentientem; quia suspensius incideram, aliquando cum dolore, quia iam inhæseram.

Basil.
hom.
11. in
Hexæ
meron.

Vt Deum contemplere, factus es; non vt humi irrepat vita tua, non vt pecudum ritu, voluptate perfruaris; veriùs vt ad normam & institutum cœlestis vitæ, tuam ipsius componas;

nas: & hâc gratiâ non inſcitè dixit ſapiēs Ec-
cleſiaſtes, *ſapientis oculi in capite eius*. Cuiusnam
oculi non ſunt in capite? atqui hic, *in capite*,
hoc eſt, vt ea contemplentur quæ in ſublimi
ſunt; nam qui non ad bona quæ in ſublimi
ſunt, ſed quæ in terrâ reſpectat, iſ vtique de-
figit detrahîtue oculos in terram.

Peruerſa res eſt & fœdâ, luteum vas (quod Bern.
ſerm.
25. in
Cant.
eſt corpus dē terrâ) oculos habere ſurſum,
cœlos liberè ſuſpicere, cœlorumque lumi-
naribus oblectare aſpectum; ſpiritualementem ve-
rò cœleſtemque creaturam, ſuos è contrario,
oculos trahere in terram deorſum; & quæ
debut *nutriri in croceis*, hære luto tamquam
vnam de ſuib, *amplexariq, ſtercora*. Erubeſ-
ce anima mea diuinam in pecorinam com-
mutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce volutari in
cœno, quæ de cœlo es.

Qui fecit omnia, melior eſt omnibus, pul-
crior eſt omnibus; qui fortia, fortior eſt; qui
magna, maior eſt. Quicquid amaueris, ille ti-
bierit. Diſce amare in creaturâ Creatorem,
& in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab
illo factum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe
factus es. Ergo *beatus vir, cuius eſt nomen Domini
ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias mē-
daces*. Fortè nobis dicturus eſt, qui verſu iſto
percuſſus corrigi voluerit, & cœperit ambu-
lare anguſtam viam; ambulare non durabo,
ſi nihil ſpectabo; quid ergo facimus, fratres?

dimissuri vos sumus, sine spectaculo. Demus pto spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua,* hæc respiciat. Aurigam laudas regentē quatuor equos, & sine lapsu atque offensione currentes; forte alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignauiam, regat iniustitiam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi, & teneat habenas. Nunc specta histrionem (didicit enim homo magno studio in fune ambulare, & pendens, te suspendit) illum attende editorem maiorum spectaculorum: Didicit iste in fune ambulare; numquid fecit in mari ambulare? obliuiscere theatrum tuum; attende Petrum nostrum, non funambulū, sed ut ita dicam, mariambulū. Ambula & tu (non in illis aquis, ubi Petrus aliquid significans ambulauit, sed in alijs, quia hoc sæculum mare est) hîc ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum. hæc miracula Dei sunt, hæc cogitationes Dei sunt, quibus nemo est similis, ut spectator ille abducatur à curiositate, & quærat ista & meliora, fructuosiora, de quibus inuentis gaudebit.

Clem.
lib. 3.
in pæ-
dag.
cap. 11.

Porro autem oculis maximè parcendum est, quoniam melius est labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, excinde eum.*

Lasciui

Lasciui autem aspectus & versatilibus, ac tanquam conniuentibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cū pereos cupiditas prima ineat pugnae praeludia. Nam ante totum corpus, corrumpuntur oculi.

Pulcrè igitur Dauid, qui periculosos etiā ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in Dei nomine est, hinc enim non respicit in vanitates & insanias falsas. unde iterum ad ipsum conuersus ait: *Auerte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus est, quia nihil prodest; vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast. *quæ in hoc sæculo sunt.*

Quàm multos scio per visū esse deceptos, & in laqueum diaboli missos! Dina filia Iacob, egressa est vt videret mulieres Regionis, & adamauit eam Sichem atque rapuit, & virginitatē illius turpiter corruptit. Et sic miserapuellā, quia carne vidit quod videre non debuit, honestatem ac virginitatem perdidit. Dauid etiam stans quādam die in solario domus suæ, vidit mulierem & adamauit eam; pro cuius amore committit adulterium & homicidium; & sic deceptus factus est legis Dei reus. Fortissimus Sampson descendit in Regionem Philistinorū, & vidit ibi mulierē, atq; adamauit, & in gremio illius dormiuit.

(Vtinam

Ambr.
de fuga
sæculi
cap. I.

D. Ber-
nard.
de mo-
do be-
ne vi-
uen.
serm.
230

Paulin.
ep. 4.
ad Se-
uer.

(Vtinam tam prudens ad cauendam mulierem, quàm fortis ad strangulandum leonem!)

Bern.
de mo-
do be-
nè vi-
uendi,
scr. 23.

Illam verò crines capitis eius rasit, & tradidit eum in manibus inimicorum eius, qui statim oculos eius eruerunt. Moneo ergo ut facias pactum cum oculis tuis, ne incautè videas, quod videre non debes.

Clem.
lib. 3.
pædag-
cap. 11.

Videtur enim super omnia esse auersandus mulierum aspectus; non solum enim si tangantur, sed etiam si spectentur, potest peccari; quas maximè vitare oportet eos qui rectè & sincere constituuntur. *Oculi enim tui recta videant.* etsi enim fieri potest, ut qui viderit, se fortiter gerat, verumtamen cauendum est ne cadat; fieri enim potest, ut qui viderit, labatur, sed fieri non potest, ut qui non viderit, concupiscat.

*Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis,
ut non confundar ! Psal. no.*

XXI.

Fiat cormeum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar! *Psalm. 118.*

SI tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,
 Non nisi de facie cura, laborq₃ foret.
 Primaq₃ pro nitidis mihi pugna coloribus esset,
 Altera, deformes ore fugare notas.
 Nullaq₃ deficerent medicandis vultibus arma,
 Multa sed omnigenas pixis haberet aquas.
 Multaq₃ compositos celaret capsula colores,
 Quæq₃ nouant vetulam picta venena cutem.
 Lanaq₃ purpurei madefacta rubedine fuci,
 Cretaq₃ montanas vincere nata niues.
 Et nitri rubra spuma & pinguis poppaana,
 Quæq₃ cutis maculas, Halcyonæa, necant.
 Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puella,
 Ah nimium formæ gens studiosa tuæ!
 Tunc quoque corrigerem speculo censore lituras,
 Ore nec in toto paruula menda foret.
 Siq₃ supercilij pilus vnus abesset ab arcu,
 Vnicus ecce pilus, vociferarer, abest.
 Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
 Luminibus color hic, vociferarer, obest.
 Si nimis adductam conuolueret area frontem,
 Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?

Nempe

Nempe vel exiguo metum te laderenauo
 Vlla foret forma si tibi cura mea.
 Vnaq₃, qua tumidum faceret verrucula clium,
 Heu! foret offensa caussa putata tua.
 Atque ita de minimis audirer dicere mendis
 Displicet hac sponsa fortè litura meo.
 Nostro igitur reliquus si quis decor abforet ori,
 Eximicret vitium factus ab arte decor.
 Casariamq₃ alto struerent tabulata capillo,
 Staret. & in volucris plurima gemma comâ.
 Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi,
 Iret Erythraus colla per alba lapis.
 Tumq₃ ego sic faciem, rutilos ita compta capillos,
 Auderem ternas vincere quarta Deas.
 Sed memini; neque te facies, neque forma laceſcit,
 Spes capit hac cæcos inuidiosa procos;
 Qui, quid ament, inter phaleras tot, sæpè requirunt;
 Quas ubi sustuleris, pars quota Virgo sui est?
 Fallitur infido prope, turba leuiſſima, fūco;
 Præter & has phaleras, vix quod ametur, habet.
 Æquabat niueos par VVilgefortis olores
 Nota nimis forma nomine virgo suæ.
 Fiat vt Androgynos setosis hispida malis;
 Barba, rogat, teneras, vestiât hirta genas.
 Lucia sydereis, ceu fax, lucebat ocellis,
 Cunctorumq₃ oculis, lucia, Sydus erat.
 Ne malè luceret, mea lux, extinguere, dixit;
 Fodit & impactâ lumen vtrumque manu.
 Laſerat egregio multos Euphemia vultu,
 Fecerat & roseis vulnera multa labris;

Vt fieret mutilo, fædoq; inamabilis ore,
Abscidit ense duas, bina labella, rosas.
Maxima de facie verus praconia rumor
Deq; tuis dederat Andragesina genis :
Non poteras veram falsi convincere famam,
Quod poteras, facta est per tua vota, brevis.
Sponse, peregrina non carperis igne figura,
Nec bene crispatâ falleris arte coma:
Cor tibi labe carens, tibi cor sine crimine, cordi est;
Obstet & vt facies, cor tibi, sponse, placet.
O vtinam mihi cor vacet omni aspergine naui,
Quod neque pacta tua legis omissa notent!
Tum, secuta tui mihi mens gestiret amoris,
Nec mea decyceret conscius ora pudor.

Fiat

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, ut non confundar.
 Psalm. 118.

Bern.
 serm.
 25. in
 Cant.

MERITO omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuque superfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentia præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei est, & renouatur de die in diem.

Ambr.
 lib. 1.
 de vir.

Hæc, hæc profectò pulcritudo est, cui nihil deest, quæ sola meretur audire à Domino
Tota es formosa proxima, & reprehensio non est in te;

Clem.
 lib. 3.
 pædag.
 cap. 2.

Pulcritudo enim optima, primum est pulcritudo Animæ. Est autem absurdum, eos qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinē, (tamquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

Ibid.

Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornandus.

Ibid.

Non intelligunt [enim] miseræ, se propriâ perdere pulcritudinem, dum externam inducunt. Antiphanes Comicus in Malthaca irridet.

*Venit ipsa, transit, accedit, non transit,
 Venit, adest, abstergitur, accedit.*

Smigmate

*Smigmate, saponéue purgatur,
 Pectitur, eijcit, teritur, lauatur,
 Se contemplatur, componitur, vnguentis perfun-
 ditur,
 Ornatur, vngitur, & si quid non habeat, eneca-
 tur.*

*Ter enim, non semel digna sunt, quæ pereant,
 Quæ Crocodylorum excrementis vtuntur,
 Et spumâ lacertarum vnguntur,
 Et supercilia fuligine illinunt
 Et cerussâ.*

Porro autem alias quoque arguit Comicus,
 nempe Alexis, eius enim verba afferam.

*Est aliqua parua; suber, insuitur in soleis:
 Longa est aliqua; tenuè gestat diabathron:
 Caput in humerum demittens ingreditur;
 Hoc ei detrahit de longitudine;
 Depressiores alicui sunt coxæ & femora;
 Eis aliquid assuit, ———
 Mollem ac prominentem habet ventrem;
 (Vt comicorum nutrices) appositis nonnullis, eum
 erigit:*

*Depressus est venter, veluti contis efficit vt ante-
 rius procedat:*

*Supercilia habet flaua; ea aliquâ depingit ful-
 gine:*

*Contigit alicui vt sit nigra; tollit nigrorẽ cerussa:
 Est aliqua nimis alba, interitur farina:*

*Habet aliquam corporis partem candidam, eam
 nudat, ostendit;*

*Bellos habet dentes; rideat, necesse est;
Et quamvis non sit lata, toto tamen die ridet,
In labris tenuem habens myrthi tabellam,
Ut velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.*

Clem.
lib. 3.
pædag.
cap. 11.

Resideat quidem in vultu pudor & viraginem aspectu præ se ferat, procul autem absit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarumque officinarum.

Clem.
lib. 3.
pædag.
cap. 1.

Atque cum caro quidem serua sit, quemadmodum testatur Paulus, quomodo quispiam iure ancillam, lenonis instar, exornauerit? Ipsum autem Dominum fuisse aspectu deformem testatur spiritus per Isaiam; & *vidimus ipsum, nec habebat speciem, nec pulcritudinē.* Quis est autem Domino præstantior? sed non carnis pulcritudinem (quæ visione apprehenditur) sed veram animæ & corporis ostendit pulcritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

Hierō.
ad De-
metr.
de virg.
seruan.
cap. 5.

Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi diligebas; polire faciem purpurisso, & cerussâ ora depingere; ornare crinem & alienis capillis turritum verticem struere. Ut taceam de inaurium pretijs, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium; smaragdorum virore, cerauniorum flammis, hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & insaniunt studia matronarum.

Hier. 4.

Ablue à malitiâ cor tuum.

Gillb,

Quam enim mihi dabis animam, quam
audeas

audeas ex toto pulcram definire?

ser. 29.

Nemo mundus à forde.

in Cât.

Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam

Iob 25.

Hier. 2.

Borith, maculata es iniquitate tuâ.

Da mihi, Domine, cor quod te timeat,
mentem quæ te diligat, aures quæ te audiant,
oculos qui te videant!

Aug.
medit.
ca. 40.

Cor enim hominis quadam velut inde-
centium cogitationum colluie maculatur.
Noli extraordinarijs cogitationibus aduersa
naturæ contaminare penetralia. manus la-
uas, quasi possis crimina eluere, cum men-
tem tuam vel nudis cogitationibus inquina-
tam lauare nō possis. Didicisti cor esse mun-
dandum; discere quemadmodum mundes.
Mundat hunc fontem iustificatio legitima,
hoc est, confessio peccatorum. Munda ergo
aquam tuam, illam aquam de quâ dictum
est, *aqua alta, consilium in corde viri*. quæ sint iu-
stificationes, audisti dicentem: *Dic iniquitates
tuas vt iustificeris*: Ergo qui iniquitates suas di-
xit, iustificatur, qui autem iustificatur, non
confunditur, quia pudorem peccatorum
maturâ confessione præuenit.

Ambr.
in Psal.
118.
Octon.
11.

Nescis ergo, Anima mea, quàm fœda priùs
fuiſti, quàm deformis & squallida, discissa
& dissipata, omni horrore, & enormitate
plena! Priùs stude formam tuam excolere,
faciem ornare, habitum componere, macu-
las tergere, munditiam reparare, mores cor-

Hugo
de S.
Victor,
in Ar-
rha A-
nimæ.

M 2

rigere,

rigere, disciplinam seruare, & omnibus tantumdem in melius commutatis, digno sponso dignam sponsam reddere. Numquid audisti, quid Rex Assuerus fecit? *Factum est Regis præceptum, ut de omni Regno suo congregarentur puella speciosa virgines, & adducerentur ad Ciuitatem Susan, & traderentur in domum fœminarum, ibiq; acciperent mundum muliebrem, & cetera ad vsum necessaria. Sicq; omnibus abundanter secundum Regiam ambitionem suppletis, excolerentur & ornerentur. Per sex menses, oleo mirthyno vngerentur, per alios sex quibusdam pigmentis vterentur, & sic composita & ornata de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum transfirent, ut quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuisset, illa pro Vasthi in solio Regini sederet. Cõsideremus ergo si fortè exemplum hoc, præsentis (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, summi Regis filius, venit in hunc mundum, desponsare sibi vxorem electam, vxorem vnicam, vxorẽ nuptijs Regalibus dignam. Missi sunt Ministri Regis. Apostoli videlicet, per totum mundum congregare animas ad sanctam Ecclesiam, in quã domus est & mansio mulierum regiarũ, id est, sanctarum Animarum. Ibi sacramenta CHRISTI, quasi quædam vnguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatũ animarũ preparata, accipiunt. Vide ergo vbi posita es, & intelliges quid facere debeas. Posuit enim te spõsus in triclinio, vbi mulieres ornantur:*

varia

varia pigmenta, & diuerſas ſpecies dedit, ci-
 boſque Regios de menſâ ſuâ, tibi miniſtrari
 præcepit; quidquid ad ſanitatē, quidquid
 ad reſectionē, quidquid ad reparandam
 ſpeciem, quidquid ad augendum decorem
 valere poteſt, tribuit. Primò fons Baptiſmi
 eſt hic poſitus, & lauacrum regenerationis, in
 quo ſordes præteritorum criminum abluiſ.
 Deinde chriſma & oleum, in cuius vnctione,
 Spiritu ſancto liniriſ. Poſt hæc, delibuta & vn-
 ctione lætitiæ perfuſa, ad menſam veniſ, &
 percipiſ ibi alimentum corporiſ & ſanguiniſ
 CHRISTI, quo interiùſ ſaginata, atque reſe-
 cta, noxiā illam præteritorum ieiuniorum
 maciem depelliſ. Deinde veſtimenta bono-
 rum operum induiſ, & fructu eleëmofyna-
 rum, cum ieiunijs & Orationibꝯ, cum ſa-
 criſ vigilijs, alijsque operibꝯ pietatiſ, quaſi
 quodam vario ornatu decorariſ. Ad vltimum
 ſequuntur aromata virtutum, quarum odor
 ſuaue ſpirans, omnem illum antiquarum
 ſordium fœtorem fugat. Datur etiam tibi
ſpeculum, ſancta ſcriptura, vt vbi videas faciē
tuam, ne quid minùſ, aut aliter quā de-
 cet, habeat compoſitio ornatus tui.

O quā multa ſunt in me, de quibꝯ co-
 ram oculiſ eiꝯ erubeſco, & pro quibꝯ iam
 magiſ illi diſplicere timeo, quā pro ijs, quæ
 laudanda in me ſunt (ſi qua ſunt) placere,
 poſſe in me cōfido! O vtinam ad modicum

ab oculis eius possem abscondi, donec maculas omnes istas detergerem, & sic demum ante conspectum eius, sine maculâ, immaculata apparerem! Nam quomodo in hâc deformitate placere illi poterò, quæ & mihi quoque in illâ vehementer displiceo? ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite, discedite & ne præsumatis amplius oculos dilecti mei offendere.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, com-
moremur in villis. Cantic. 7*

XXII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

Cant. 7.

IAm satis urbanas, mea lux, habitauimus ades;
 Quin semel in virides exspatiamur agros?
 Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
 Porta^q, ferratis non caret vlla seris:
 Est tamen in patulus, quid nescio, tutius hortis
 Quod nusquam in clausæ mœnibus vrbis habes.
 Magnificis turgent urbana palatia tectis,
 Multus & hic celsâ cuspide surgit apex.
 Nescio quid melius tamen illa mapalia spirent,
 Rustica quæ tenui stramine canna tegit.
 Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul urbibus
 Tam procul agrestium, distet ab vrbe, quies? [agri,
 Fabula cantatur vatum notissima lusu,
 Ad benè fallendâs fabula ficta vias:
 Et facit ad rerum modò quas tractauimus, vsum;
 Si lubet, auditu decipiemus iter.
 Rusticus urbanum tecto mus paupere murem,
 Fertur & appositis detinuisse cibis.
 Musq; epulas muris ridens urbanus, agrestis,
 Hæc tua si mensa est, sat mihi ruris, ait.
 Mox vice conuersâ, mus Rusticus iuit in urbem,
 Urbico in hospitium mure vocante suum:
 Magna^q, cùm tanto minor esset mensa paratu
 Vt sonuere fores mensa relictâ fuit;

*Aesop's
Country
mouse*

Et propè deprenso conuiuâ expalluit hospes,
 Turbatig³ suum vix reperêre cauum.
 Rusticus ast animo sensim cum voce recepto,
 Corripuit celerem Musculus vrbe fugam:
 Et procul è cliuis oculos ad mœnia torquens,
 Quàm meus his præstat mœnibus, inquit, ager!
 Iam satis vrbanas, mea lux, habitauimus ades,
 Rure quies habitat, regnat in vrbe Timor.
 Si memores (subeat tibi pars lautissima vulgi)
 Quisq³ suburbanum rus propè ciuis habet;
 Cumq³ suam assidue commendet quilibet urbem,
 Re tamen, ipsa magis rura; placere docent.
 Quin, quorum imperijs vrbesq³, arcesq³ reguntur,
 Anxia securo pectora rure leuant.
 Et magis hîc puri libertas aurea Cœli,
 Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.
 Nec quæ centeno sinuat se porticus arcu,
 Lenit, vt ambiguos paruula villa, metus.
 Iam satis vrbanas, mea lux, habitauimus ades,
 Quin semel in villis degimus, aut in agris?
 Est mihi fontanis circumdata villula riuis,
 Villula, quâ nusquam cultior vlla viret.
 Seu cœli ingenio, seu fertilis indole terra,
 Aptaq³ vicini commoditate loci.
 Huc mea lux, paucis tantum si veneris horis,
 Oblitus patriæ protinus vrbis eris.
 Tumq³ ego, ceu tacitâ turtur meditatus in vmbra,
 Libera, colloquijs, Sponse, vacabo tuis.
 Et procul à populis procul vrbibus atque tumultu
 Optatâ toties, sola, quiete fruâr.

Audiet

Audiet hic nullus quamutua verba loquemur,
Nostraq; qui turbet otia nullus erit.
Quiq; notet nostros, nemo metuendus, amores,
Tetricus hic nullum ius sibi Censor habet.
Tunc mihi tu promes secretis intima fibris
Quaq; iuuent animum verba cupita meum.
Tunc ego, sim quantâ, dicam tibi, saucia flammâ;
Quaq; licet simules, dicta placere, scio.
O semel optati micet hac mihi sideris aura;
Quàm fortunato lux erit illa die!
Iam satis urbanas, mea lux, habitauimus ades.
Nostra sit exiguo tempore, villa domus.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum,
commoremur in villis. Cant. 7.*

Hier. 2.

Quis dabit me in solitudine diuersorium viatorum?

D. Tho

Aquin.

hoc lo-

co.

Bern.

de in-

ter do-

mo ca.

66.

Mallem [enim] in solitudine habitare, per quam nullus vel rarus transit.

Vtinam nullus hominum esset mecum exterius, vt familiarius loqui possem cū Deo interiùs! ipse enim & secretum quærit, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia; vt in secreto cordis mei, Deum habitorem habere possim. Afuescam ergo sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, vt possim audire *quid loquatur in me Dominus Deus meus*. Ecce adsum pijsime Deus, tecum sum, intus sum. Quādiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intrā audire non potui. Nunc autem reuersus ad me, ingressus sum ad te, vt possim te audire, & tibi loqui.

Pf. 54.

Greg.

lib. 4.

mor. c.

35. in

Iob.

Hier. c-

pist. ad

Rustic.

Bern.

homil.

Simile

Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.

Fugiens se elongat, qui à turbâ desiderio- rum temporalium in altam Dei contemplationem se subleuat.

Oppidum, carcer; solitudo, paradysus est.

O solitudo beatà! ô Ereme, mors vitio- rum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mi- rantur,

rantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradysum introierunt: ô beata vita solitaria & contemplatiua! quid vltiâ de te loquar? ipse Dei filius Saluator & Magister noster, exemplum dedit nobis, fugiens in desertum & mansit in solitudine; vbi sunt Rosæ charitatis, quæ semper flammescunt, quæ semper in sancto odore viuunt. ô solitudo negotiorum cœlestium apotheca! in te transitoria & terrena mutantur in cœlestia & æterna. Denique in te, lacrymæ mutantur in risum, & gaudium pariunt sempiternum.

*est Regnum
cœlorum
homini
negot.*

Pia anima [Deo] se totam exhibere nitens in studio contemplationis. *Veni*, inquit, *in agrum, commemoremur in villis*: congruentissimè contemplationis studium, *agri* exprimit vocabulo; quia & illud in solitudine, longeque ab hominum conuersatione exerceri solet; & nouimus *agrum* eas dici terras, quæ sunt in solitudine, longeque à conuentibus humanis; Ac, sicut ager si excolatur, ingentem profert fructuum vbertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, si rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiam, vt per illas, in vita aliamur spiritali. Vnde bene & in libro Genesis dicitur de S. Isaac: *Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata iam die*. Nec minùs congruè particulares meditationes, villarum nomine designat;

*Mich.
Gisler.
in c. 7.
Cant.*

designat; quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclaræ in agro sunt habitationes, ad id potissimum extructæ, ut in illas tunc se conferant homines, eum à mundanis negotijs respirare voluerint; cum ex infirmitate aliquâ conualescere, aut quoquo pacto se recreare voluerint, & cum fructus ex agro colligere, atque seruare curauerint: ita & meditationes pariter, præclara sunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro contemplationis sibi extructa, in quibus illa, fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine conualescat, summisque fruatur delicijs, ac demum eximios virtutum colligat, seruetque fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto suo, *egredi se*, inquit, velle in *agrum* contemplationis & *commorari in villis* meditationum, cum voluptatem nullam percipiat ex hominum conuersatione. Quin imò quamuis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamuis prosperè sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hiscè quippiam percipiat voluptatis, nec vnquam verè se arbitratur lætam, nisi cum sibi egredi liceat in hunc contemplationis agrum. Quâ in re, videtur se habere instar avis illius, quæ tametsi in caueâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum quæ

quæ voluptati illi esse possent; lætam tamen numquam se reputat, quoad vsque permisum ipsi fuerit, à caueâ ipsâ egredi, liberè volare, & commorari in foraminibus petræ. Iure autem cum Deo egredi vult, quem vnum habet dilectum; quia nec homines ardentè quempiam amantes, villarum quippiam percipiunt gustus, nisi amicum illum comitem habeant, ideoque ipsum inuitant. Et experienciâ comprobamus, etiam summos Reges ac Principes, ad quos difficillimus aditus esse solet, cum in palatio Regioque in throno resident, in villis commorantes, etiam cum infimis rusticis libentissimè conuersari, & hoc, illud est, quod anima intendit, cum illum in dictum inuitat agrum & villas, vt familiariter cum eo agat, vti cū vnico dilecto. Neque verò admodicū tēporis huic indulgere vult studio contemplationis, & familiariter agere cum Deo, sed delectatione maximâ, diutiùs in eo optat persistere; id namque ijs indicat verbis; *commoremur, seu pernoctemus, aut requiescamus in villis.*

Quamdiu [enim] animus permixtus est turbis & in multitudine fluctuantium voluntatur, nec vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decreuisti, esto sola; hominum consortia fuge, tumultuosas mortalium conuersationes deuota,

Laur.
Iustine
in lig.
vit.
tract.
de o.
rat. c. 3.

uita, vt illi soli te solam serues, quem ex omnibus elegisti.

Bern.
homil.
40. in
Cant.

O sancta Anima, sola esto, vt soli omnium serues te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere præsentiā, præsentibus cæteris? secede ergo, sed mēte, non corpore, sed intentione, sed deuotione, sed spiritu: de cætero, sola indicitur tibi mentis & spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentiā, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderant. alioquin nec si solus corpore es, solus es.

Spiritu?

Hierō.
epist. 1.
ad Heliod.

O desertum CHRISTI floribus vernans! ô solitudo in quā illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi ciuitas magni Regis extruitur! ô Eremita, familiaris Deo gaudens! quid agis? quamdiu te rectorum vmbra premunt? quamdiu fumosarum urbium carcer includit? Crede mihi nescio, quid plus lucis aspicio; libet sarcinā corporis abiectā, ad purum ætheris euolare fulgorem.

Trahe me, post te curremus in odorem vn-
guentorum tuorum Cant. 1.

XXIII.

Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.

Cant. 1.

Aspicis vt iaceant strati sine viribus artus,
 Nec sim qualis eram, sola sed vmbra mei³
 Vix traho pertesa fastidia tetrica vita
 Ipsaq³ sunt oneri languida membra sibi.
 Lassa iacet capitis nimio sub pondere ceruix,
 Sarcina suntq³ manus, sarcina suntq³ pedes.
 Asidueq³ nouam querunt iactata quietem,
 Nec scio quo tandem fessa locare situ.
 Surgere nunc meditor, nunc lassa recumbere strato;
 Nunc nixum cubito sustinuisse caput.
 Nunc lubet inuerso, nunc ore cubare supino,
 Nunc aliud lateri substituisse latius.
 Cumq³ tori cunctis petagraui languida partes,
 Quilibet ex aequo displicet vsque locus.
 Heu! quid agā, gravis ipsa mihi, languēsq³, iacēsq³,
 Teq³ volens cursu, non tamen apta, sequi?
 An fugis & medijs morientem deseris agris,
 Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
 AEger ita in Libycis, à milite, miles arenis
 Deseritur, subita cūm data signa fugae;
 In triujs genitrix ita proijcit impia natum,
 Quem lactare pudor, pauperiesve vetat.

Tendo

Tende manum, nostriq₃ pius miserere doloris;
 Tende manum refugo vel pede siste gradum.
 Troïca Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,
 Decrepitos p^{er}bes extulit igne patres:
 Trans mare defessam fert nata Cyconia matrem,
 Sustinet hinnulei Cerua natantis onus.
 Tu solam ignotis, fugitiue, relinquis in aruis,
 Nec sinis hoc humeris ponderis esse tuis?
 Quamquam ego, vel fieri tibi sarcina tãta recusem;
 Si modò vel leuiter traxeris, ipsa sequar
 Et sequar & curram, rapiarq₃ simillima vento,
 Languida funesto quæ modò strata solo.
 Nec quibus inuitam cogas, opus ense, vel armis;
 Sponte nec iniecto, libera, fune sequar.
 Traxit ad impulsa querulos testudinis ictus,
 Cum syluis Geticas Thrax Cytharista feras:
 Traxit, & attonita syluaq₃, feraq₃ stupebant;
 Sic fide, sic filo, se potuisse trahi.
 Non ego Bystoniæ mouear testudine Vatis,
 Nec trahar Aonia voce sonante lyra.
 Quemq₃ sui rapiunt sensus, sua quemq₃ voluptas,
 Se finit hic oculis, auribus ille capi.
 Non ego luminibus, non auribus otia venor;
 Noster Achamenij languor odoris eget.
 Lux mea, rorilegis halat tibi spica capillis,
 Manat odorata Palladis imbre caput.
 Vda Palestino fragrant tibi tempora nardo
 Myrrhaq₃ de madidis stillat odora labris.
 Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
 Verbaq₃ quot loqueris tot iacis ore rosas.

Albaq₃

Albaq³ Panchæo ceruix tibi sudat oliuo,
 Assyrioq³ humeros rore perungit Onix.
 Et manus Ambrosiis pluit vtraq³ roscida guttis,
 Et digiti Libyæ germinâ mæsis olent.
 Denique quicquid olent conchis vnguenta Sabæis,
 Balsama quicquid olent, hoc meus halât Amor.
 Nontamen Assyrijs quæ sudant balsama ramis;
 Nataq³ odorifero thura Sabæa solo:
 Fragrat Orontæis hîc spicæ sùauior herbis
 Guttaq³ Panchæis nobilior lacrymis.
 Nempe tuò quâlis, Basilissâ pudita, cubili,
 Qualis odor thalamo, Cecili casta, tuo;
 Aut qualis, cùm Dorothea pennatus Ephebus
 Attulit hybernâs germina verna rosas;
 Aut Nasârenigena qualis cum Virginis adem
 Sparsit Iessæi floris anhelus odor;
 Denique Diuorum qualis cùm gemmea stillant
 Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
 O semel has liceat mihi ducere naribus auras!
 Quæ modò languebam, sana repenti sequar.
 Multaq³ currentem sociarum turba subibit,
 Vt glomerat socios vncta columba gregei.

Trahe me post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. I.

Aug.
man.
cap. 20.
Bern.
ser. 21.
in Cât.

AN I M A amans fertur votis, trahitur desiderijs.

Fessa sum, deficio; noli me deferere, *sed trahe me post te*, ne incipiam vagari post amatores alios, nec currâ quasi in incertum, *Trahe me post te*, quia satiùs mihi est vt me trahas, vt scilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securâ derelinquas. *Trahe me* quodammodo inuitam, vt facias voluntariam: trahe torpentem, vt reddas currentem. Erit quando non indigebò tractore, quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus.

Ibid.
initio.

Quid? sponsâne ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? quasi verò inuita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eum scilicet qui per se ire non valet) trahi ad balneum, seu ad prandiû non piget; etsi reum pigeat trahi ad iudicium vel ad pœnam. Denique trahi vult quæ & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per se ipsam dilectû, prout vellet, valeret, vt quid verò non valet? An infirmâ fateamur & sponsam? si qua ex adolescentulis infirmam se diceret

ēcret & peteret trahi, nequaquā miraremur: At verò de spōsa, quæ trahere & alios (vtpote fortis & perfecta) posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quod & ipsa trahi tamquā infirma vel debilis necesse habeat? de quaſiam animā iam confidimus, quod valida sit & sana, si illam infirmam dici conſerimus, quæ pro ſui ſingulari perfectione & excellentiori virtute, ſponſa Domini nominatur? Quātenus perfectionis anima, quamdiu quidem gemit ſub corpore mortis huius, & huius ſæculi nequam retinetur incluſa carcere, vinſta neceſſitatibus, torſue ſcleribus, libentiùs, ſegniùsque aſſurgat necesse eſt ad contemplanda ſublimia; nec omninò liberū habet, ſequi ſponſum quocumq; ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis *infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius*. hinc ſupplex illa precario. *Educ de carcere animam meam*. Dicat proinde, dicat cum gemitu etiā ſponſa. *Trahe me poſt te, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem*.

Propterea opus habeo trahi, quoniam re-
frigit pauliſper in nobis ignis amoris tui, Bern.
ſer. 21.
in Cāt.
nec valemus à facie frigoris huius currere
modò ſicut heri & nudiuſtertius. Currēmus
autem poſtea, cū reddideris lætitiā ſalu-
taris tui, cū redierit melior temperies gra-
tiæ; cū Sol Iuſtitię iterum incaluerit & per-

trāſierit tentationis nubes, quę nunc operire ad horam cernitur, atque ad leuē flatum aurę blandioris solito, cōperint vnguenta liqueſcere & aromata fluere & dare odorem ſuum. *Tunc curremus;* in odore illo curremus, ſpirantibus, inquā vnguentis curremus, quoniam abſcedet torpor qui nunc eſt, & reuertetur deuotio, & iam non erit opus nobis ut trahamur, quippe odore excitatis, ut ſpontē curramus. Nunc verò interim *trahē me poſt te,* non curram ego ſola, etſi ſolam me trahi petierim, current & adoleſcentulę mecum. Curremus pariter, curremus ſimul; ego odore vnguentorum tuorum, illę meo excitatę exemplo, atque hortatu, ac per hoc, omnes *in odore vnguentorum tuorum curremus.*

Curremus, curremus, ſed *in odore vnguentorum tuorum,* non in noſtrorum fiduciā meritorem, nec in magnitudine virium noſtrarum. Currere nos confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam etſi quādo curremus ac voluntarię fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei.* Reuertatur miſeratio, & curremus. Tu quidem in virtute tuā, *tamquam Gigas* & potens curriſ; nos, niſi vnguenta tua ſpirauerint, non curremus. Tu quem Pater *unxit oleo latitię prę conſortibus tuiſ,* curriſ in ipſā vnctione; nos illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

Abſolū
Abb.

Odor ſuper omnia neceſſarius utpote in-
firmis

firmis purgatiuus, proficientibus conforta-
 tiuus, perfectis verò sanatiuus, nonne vides a-
 grum huius mundi hoc odore plenum; cùm
 videas alios iustitiâ fortes, alios charitate fer-
 uentes, alios promptos ad obediendum &
 humilitatis obsequiũ, hos lacrymis irriguos,
 & ad eleēmosynas profusos? de odore autē,
 scriptum est: *Trahe me post te in odorem vnguen-
 torum tuorum, & alibi: Ecce odor filij mei, sicut odor
 agri pleni cui benedixit Dominus.*

serm. 1.
 de ann.
 B. Virg.
 qui est
 20.

Nec currimus æqualiter omnes in odore
 omnium vnguentorum, sed videas alios ve-
 hemētiũs studijs flagrare sapientiæ; alios ma-
 gis ad pœnitentiam, sp̃e indulgētiæ animari,
 alios ampliũs ad virtutũ exercitium, vitæ &
 cōuersationis eius prouocari exemplo; alios
 ad pietatem, passionis memoriã magis accē-
 di. Currebant in odore sapiētię qui missi fue-
 rant à Phariseis, cùm reuersi dicerent; *Num-
 quam sic loquutus est homo.* Currebat in hoc ipso
 odore S. Nicodemus qui venit ad I E S V M no-
 ãte, in splendore multo sapiētiæ. In odore iu-
 stitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimissa
 sunt peccata multa, quoniam dilexit multũ.* Cu-
 currit & Publicanus, qui cùm propitiationē
 peccatis suis humiliter imploraret *descēdit iu-
 stificatus*, testāte ipsã iustitiã. Cucurrit Petrus,
 qui lapsus *fleuit amare*. Cucurrit Dauid, qui
 reatum agnoscens & confitens, audire me-
 ruit: *Et Dominus transtulit à te peccatũ tuum.* Por-

Bern.
 ser. 22.
 in Cāt.

ro in sanctificationis odore Paulus currere se testatur, cum CHRISTI esse se imitatore[m] gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Iam qui in odore cucurrerunt passionis, omnes Martyres accipe, En quatuor vnguenta assignata habetis, Primum sapiētiæ, secundum iustitiæ, tertium sanctificationis, quartum Redemptionis.

Aug.
medit.
cap. 35.

Fac me, dulcissime Domine, amare te, & desiderio tui deponere pondus omniū carnalium desideriorum & terrenarum concupiscētiarum grauissimam sarcinam, quæ impugnat & aggrauant miseram animā meam, *ut post te, expeditē in odore vnguentorum tuorum currens*, usque ad tuā pulcritudinis visionem efficaciter satiandus, quantocyus te quoque duce, merear peruenire.

Aug.
medit.
cap. 35.

Descendat, Domine, descendat, precor? descēdat in cor meum odor tui suauissimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

Aug.
medit.
cap. 37.

Trahe me, sursum ad te, ut curram post te in odorem vnguentorum tuorum; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currētem.

Gib.
in Cāt.
hom.
19.

Tenax enim funiculus amor: amor affectuosè trahit, cui est id ipsum alloqui quod est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentiū.

*Quis mihi det te fratrem meum, sugentem vbera
matris meæ, vt inueniam te foris et deosculer
te et iam me nemo despiciat! Cantic. 8. 24.*

XXIV.

Quis mihi det te fratrem meum su-
gentem vbera matris meæ, vt in-
veniam te foris, & deosculer te, &
iam nemo mē despiciat !

Cant. 8.

Q Vis cumulet patrias tanto mihi stēmate ceras,
Vt frater proavis annumerēre meis!
Non tamen hoc facio pro stirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi sanguinis ambitio est.
Stirpe licet nostrâ sanguis tibi vilior esset,
Optarem fratrem te tamen esse meum.
Non pubente quidem vernantem flore iuuenta,
Prima cui roseas vestiāt vmbra genas:
Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.
Quiq̃, ego quis suxi, paruo trahat ore papillas,
Insideatq̃, illos, quos ego sapē, sinus.
Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris maior, non ego te cupiam.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sacris,
Vt videam cunas, pusio parue, tuas?
Et nisi fallor, habent pueri quid amabile mores,
Quoq̃, carent iuuenes, virq̃, senexq̃, carent.
Vtq̃, suam quævis laudem sibi vindicet ætas,
Ille tamen pueros scilicet ornat amor.

An dubitas, alias puerili pufio vultu,
 Ipse Deum domitor, paruulus esset, Amor?
 Non nisi quod reliquis, magis hac sit amabilis atas,
 Nullaq, sit tantum qua, quod ametur, habet.
 Hac quoque, cur voueam puerum Te caussa coegit,
 Crediderim, puero quod mage posse frui.
 Quin igitur nostris, mea vita, renascere sacris
 Vt videam cunas parue puelle, tuas?
 Tum mea, ceu nato, quoties daret vbera Mater
 Parue, Tui toties copia prompta foret.
 Prompta foret noctuq, diuq, domiq, forisq,
 Et sine sollicito copia multa metu.
 Quin igitur nostris, mea vita renascere sacris,
 Osculer vt cunas parue puelle tuas.
 Casta, soror paruo qua porrigit oscula fratri,
 Oscula derisor carpere nemo potest.
 Et licet illa frequens spectauerit oscula testis,
 Illa tamen testis carpere nemo potest.
 Et licet inceptas stiterint hac oscula voces,
 Semper habent iustas oscula casta moras.
 O bona, qua nostris faueant ita Numina votis,
 Teq, velint fratrem sic semel esse meum!
 Nascere parue puer, fraterq, admitte vocari,
 Omnia te Mundi vota, precesq, petunt.
 Quid præ latitiâ, facerem tibi, paruule frater?
 Ah! præ latitiâ, quid tibi non facerem?
 O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
 Peruigil, ad cunas, nocte stetisse tuas!
 Quot tibi seruitijs, licet importuna, studerem,
 Lam minas, obrufis, officiosa bonis.

Nempe

Nempe dato quoties depelleret vberè mater,
 Depulsum geminis exciperem manibus;
 Aut quoties tepidâ gestare iuberet in vmbra,
 Gestarêre vlnis sarcina grata meis.
 Aut quoties blando dare languida lumina somno,
 Somniferis caneret vox tibi nostra modis.
 Ipsaq₃, cùm digitos cunis adhiberet agendis,
 Illicet hoc à me prariperetur opus.
 Mox vbi te nostra concrederet anxìa cura,
 Discedensq₃, mihi diceret; esto vigil:
 Excubys, soli propè Te mihi, parue, relictis,
 Quàm facerem votis libera frena meis!
 Continuo, tacitè, velo de fronte reducto,
 Explerem aspectu lumina nostra tuo.
 Inq₃, tuo, fixis hærens obtutibus, ore,
 Vterer oblatis commoditate loci:
 Et citò subijcerem capiti, colloq₃, sinistram,
 Apprimeretq₃, meo Te mea dextra sinu.
 Et tibi, vix tactis furarer basia labris,
 Basia sic somno non nocitura tuo.
 Quin igitur nostris, mea vita renascere sacris,
 Vt semel optatas suauier ore genas?
 Mox vbi lactanti sensim tibi cresceret atas,
 Primaq₃, discenti verba docenda forent;
 Discenti cuperem fieri tibi, parue, Magistra,
 Blasq₃, truncatis verba praire sonis:
 Cumq₃, geri alterius nolles modò grandior, vlnis,
 Ausus arundineo currere solus equo,
 Instruerem stabili vestigia figere gressu,
 Membraq₃, constanti firma locare pede.

Tumq³, molesto aliquod si offenderet obijce saxum,
 Tutus in extensas exciperè manus.
 Quin tua sapè velim falli vestigia lapsu,
 Lapsus ut amplexu sustineare meo.
 Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
 Suaviolo pretium solueris omne tuo.

Quis

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inueniam te foris, & deosculer te, & iam nemo me despiciat! Cant. 8.

QVÆ amatrix vnquam optauit, ut is quem diligit, paruulus efficiatur eius frater, & in infantem versus sugat ubera matris?

S. Tho.
in c. 8.
Cant.

Ergo antiquorum vox est ista iustorum, qui Dominum saluatorem, quem in diuinitate Patri & Spiritui sancto consubstantialem credebant, ac debitis venerabantur obsequijs in hominis quoque habitu & hominibus consubstantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*; sed ut foris quoque posset inueniri, *verbum caro factum est, & habitauit in nobis*; viderunt namque Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, sed intus, id est, in contemplatione mentis spiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, sed in imagine, sed in Angelicæ formæ substantiæ; at ipsam eius naturam, nequaquam videre valebant. Denique legifer ipse, qui audire meruit; *ostendam omne bonum*; rursus audiuit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit*

videbit faciem homo, & viuet : felices ; qui inter se conferre meruerunt : Inuenimus Messiam, qui dicitur C H R I S T Y S. Hoc est namque osculum , id est amantissimum illud oris illius donum , ac mutuæ commercium allocutionis.

Mi-h.
G. flet.
cap. 8.
Canr.
expof.
a.

[Sed &] ingens in his suum , pia anima , exprimit desiderium ; quo eâ ratione per amorem , Deo vniri peroptat , vt nedum in secreto contemplationis , verum etiam foris & coram proximis , in vitâ ætina eidem inhærere sibi liceat , ita vt omnibus ædificationi sit , nec quorumcumque mundanorum hominum vereatur contemptum ; æquè enim est ac si dicat : O vtinam , tanto mihi astringeris amoris vinculo , Deus meus , quanto adstringuntur frater atque soror ! ô vtinam tam tenerè te diligerem , quàm tenerè à sorore diligitur frater paruulus , fugens vbera matris suæ ! ita vt etiam palàm & coram fratribus , dum proximorum indulgeo vtilitati , deosculer te , osculo charitatis ; ita vt non pudeat ante omnes , te confiteri , tibi que obsequi , oratione ac bonis operibus. Quis mihi det vtiam nedum te timeam vt Deum zelotem , Dominum exercituum , ignem comburentem , & quicquid tale nominari voluisti , quo mihi tui incuterer pauorem ;
sed

sed vt etiam diligam tamquam fratrem meum, & talem fratrem, qui ob infantiam nihil incutiens metus, vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

Tu qui modò es in sinu Patris, quis det, vt homo efficiaris & particeps ac consors naturæ nostræ existens, frater meus appelleris? vt hominem factum in aperto videam, & de-
osculer te, id est, apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

Cùm magnus & excelsus esses, bonorum meorum non indigebas; vtinam detur mihi vt propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo sustentaris; sic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum, me tibi exhibituram. Priùs te inuenire nequibam, vnde & querebar; deploransque cum Prophetâ, dicebam; *Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?* At nunc audiens Angelum ad pastores dicentem: *Invenietis infantem positum in praesepe*: confido sanè, me quoque inuenturam te foris; extra incomprehensibilem maiestatem illam, quâ intra te ipsum ab æterno latebas; quærebam te iam in hoc mundo, & in creaturis: *In testulo*, namque mentis meæ, *quasiui te,*
quem

S. Tho.
in c. 8.
Cant.

Gisler.
in c. 8.
Cant.
expof.

quem diligit anima mea: quasiui, & non inueni, surrexi, & circuiui ciuitatem præsentis mundi: per rivos & plateas creaturarum, quasiui te, & non inueni. At modò te inter creaturas, paruulum fratrem meum, ex vberibus Virginis Matris tuæ, simul ac meæ, pendentem inueniens, haud continere me poterò, quin tota in tuâ prorumpam oscula, quin tota tibi per dilectionem vniar; & iam me nemo despiciat, quod adorem, quem nesciam; quod osculer, quem non videam; quod illi offeram preces, qui nostra non curet; quòdve illi obsequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deosculans profectò te, in primo conceptionis instanti, vnxit te Deus tuus oleo latitiæ præ confortibus tuis; osculis meis; ita te meum adorabo fratrem, vt ijsdem te quoque meum profitear Regem dilectissimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem vinctum, osculo adorasse, lego in lib. Reg. Tibique vt Regi morem geram in omnibus, id quod & ijsdem contestabor osculis meis, quæ tuo imprimam ori, sicut antiquo illi Ioseph, per Ægyptiaci populi osculi signum, totius Ægypti obedientiam promissam lego à Pharaone,; cùm ei dixit: & ad os tuum cunctus populus deosculabitur.

Bona.
solilo.
cap. I.

Ignorauì, quòd tam suauis, ô bone IESU, esset tuus amplexus, tam honestus attractus
tuus,

tuus, tam deliciosus conuietus tuus! Cùm enim te amauero, munda sum, cùm tetigero casta sum, cùm accepero, virgo sum. Tuus, ô dulcissimè IESV, amplexus non maculat, sed mundat; tuus attactus, non inquinat, sed sanctificat. O IESV fons vniuersæ dulcedinis & suauitatis, ignosce mihi, quod tam serò credidi quantum habet deliciositatis, quantum honestatis, quantum iucunditatis, quando *laua* tuæ æternæ sapientiæ & cognitionis, est *sub capite meo*, id est ratione, & *dextera* tuæ Diuinę clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id est voluntatē. Heu me miseram! quid vmquam tam dulce, tam suaue, tam deliciosum & salutiferum potest experiri, quàm inter brachia tanti Sponsi quiescere, inter oscula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem senserat anima deuota, quando optabat dicens: *Osculetur me osculo oris sui*. Numquid has delicias anima deuota erat experta, quando orabat ardens, & iam penè deficiens præ dilecti sui concupiscentiâ, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te solum foris, & deosculer te?* quis enarrare sufficeret, nisi qui mente gustasset, quantum habet hoc verbum dulcedinis & deuotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur deuotâ mente? sed
ô Domine Deus, si hæc tam dulcia sunt
cogi-

cogitanti , quàm dulcia esse possunt degustanti ? si tam suauia sunt legenti , quàm consolatoria erunt per affectum sentienti ?

*In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit
anima mea, quaesivi illum et non inveni. Cantic. 5.*

XXV.

In lectulo meo per noctes quæsiui
quem diligit anima mea; quæsiui
illum, & non inueni. *Cant. 3.*

Casta canunt nostræ suspiria, rotaq₃ Musa,
Nullaq₃ de thalamis vox, Hymenæe tuis.
Ut sua corporibus, sic mentibus est quoque flamma,
Et propè deterior corpora flamma coquit.
Intus, in accensis qui mentibus aestuat ignis,
Delicias liquidi solus amoris habet.
O quanto his, Anima, facibus melioribus ardent!
Oscula quam certâ dantq₃ feruntq₃ fide!
Quàm placidis castâs complexibus itur in vlnas,
Quàm sanctæ sociant mutua vincla manus!
Et suus hic etiam torus est gemalis amoris,
Quæq₃ maritali fœdera nexa face;
Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tædæ,
Nec, nisi quem cupiat Vesta subire torum.
Sed neque cypnæis hic turgēt culcita plumis,
Fartaq₃ Amyclæo vellere fulcra tument.
Quo duo tam casti thalamo sociantur amantes
Lectus olorinas non habet ille niues.
Lectulus auspicijs tantorum stratus amorum
Mens est lætitiæ pace quieta sua.
Lectule, pax animæ; cœlestis lectule tædæ;
Pronube sidereis lectule castæ toris!

Tu Sponsi atque Anima thalamus secretus amanti,
 Solus es ô tantas dignus habere faces!
 Hoc ego consuevi, meditans, traducere noctes,
 Cum requiem pulso cura sopore negat.
 Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
 Est solitus vigili secubuisse toro.
 Et mihi tunc imas vrit fax Dia medullas,
 Inq, vicem flammis vritur ille meis.
 Tunc desiderijs querimur sine voce loquentes,
 Mutaq, plus verbis lacryma vocis habet.
 At noua quæ subiti sit, nescio, caussa recessus;
 Subueor, vitio sit data caussa meo.
 Nam mihi iam spatium plus visus abesse diurno,
 Et secus atque solet nocte fuisse foris.
 Hæcine signa forent mutati forsân amoris?
 Aut illum melior lectulus alter habet?
 Hei mihi quam miseris ea nox fuit acta querelis,
 Quæ sine te, viduâ nox fuit acta domo!
 Iam propè constiterat medio vaga Cynthia cœlo,
 Altaq, sopierat lumina lassæ quies;
 Cum mihi visa tori pulsâ vox dicere spondâ;
 Surge, parat thalamo sponsus abire tuus.
 Suscitor, & piceos oculis detergeo somnos,
 Impositum cubito sustineoq, caput:
 Et desolatas implens vlulatibus ades
 Sollicitâ, dormis lux mea? voce rogo.
 Hei mihi! responsum nullum dedit ille roganti,
 Fugerat è thalamis transfuga nempe meus.
 Protinus accenso reperi vestigia lychno
 Quæ cuperem numquam visa fuisse mihi.

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, sponsus?
Perfide, dic meus heu! lectule, sponsus ubi est?
Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
Ut tua te viduâ luxit Alexi, domo.
Quos ego tunc animo sensi effervere tumultus,
Cygneus fuerat Pax cui fida torus!
Qua mentem subito insane vertere procella,
Insolitam dubijs pandere lina Notis!
Quàm sterili iacuit damnatum pectus arenâ,
Dia cui athereis vena scatebat aquis!
Iam grauidos labor est oculos attollere cælo,
Orâq; diuinâ soluere laude, labor.
Iam neq; sacra valent pristina certamina vires;
Quæ modò lusus erant prælia, facta dolor.
Scilicet optatâ dum felix vterer aurâ,
Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
Tunc, ut inexpertis Tiro temerarius armis,
- (Omnia qui linguâ prælia victor agit)
Optabam rabidis caput obiectare Tyrannis,
Aut animam pulcrâ fundere posse nece.
Tunc & Apollonia mihi credita flamma, rosetum;
Tunc rota Costiada Virginis, esse trochus:
Visaq; sunt Agatha gemini, duo vulnera, torques,
Blandaq; Blandina, Taure, putatus ovis:
Denique barbarici laniena infanda macelli,
Totaq; carnificum visa theatra, iocus.
Nempe erat in calidis tam feruida flâma medullis,
Aurea cum placidus Pax mihi lectus erat.
At simul ac sponso calor hic abeunte recessit;
Frigidior Scythico mens mihi facta gelu est.

*Sic noua , quas Zephyris spirantibus educat aestas,
 Decoquit immeritas vna pruina rosas.
 Lampada sic tenui Pallas quam nutrit oliuo,
 Extinguit tremuli bucca soluta Noti.
 Ah malè , te placido quasiui sponse cubili;
 Qui Crucis in thalamo reperiendus eras!
 Pax mihi lectus erat , Tibi Crux erat aspera le-
 Hoc te debueram, querere. sponse, toro. [Etus,
 Lux mea, iam quota Te quarendo perdit a nox est!
 Sed quasiui, vbi non repperiendus eras.*

*In lectulo meo per noctes quæsiui quem
diligat anima mea; quæsiui illum, &
non inueni. Cant. 3.*

NON est reuersus sponsus ad vocem Bern.
ser. 75.
in Cât. & votum reuocantis. Quare? vt desiderium crescat, vt probeatur affectus, vt exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio. superest vt quæratur si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino *omnis qui querit, inuenit*. & primo quidem quærat illum in lectulo, sed minimè inuenit; neque vnius noctis quæsitio hæc & frustratio, cùm dicat ista: quia *quæsiui per noctes*.

Legimus Psalmo 76. Piam quandam animam exquisisse Deum nocte, exquisisse verò manibus ac vocibus; illiusque inquisitionem haudquaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *in die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum & non sum deceptus*: at verò in hac sententiâ (*in lectulo meo per noctes quæsiui*) Anima pia Deum ipso noctu quæsisse se ass erit, idque frequenter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse.

Bern.
ser. 75.
in Cāt.

Quid est quod non inuenitur quæsitus, cum requiratur tam studiosè & impigrè; ipse autem dicat: *quærite & inuenietis: & qui quærit, inuenit.* quomodo ergo implebuntur scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur quærens, vna est ex his quibus ipse ait: *quæretis me & non inuenietis.*

Gisler.
in c. 3.
Cant.
expos.
3.

Ob istiusmodi diuersitatem non modicum primo aspectu offensus est animus, multoquæ magis offendebar; quia rationi magis consonum mihi videretur, vt Deus ab illâ citiùs inueniri se sineret, illiusquæ vocibus potiùs intenderet, quæ maiori erga ipsum flagraret caritate; qualem absque dubio sponsam censebam.

Verùm attentius vtriusque animæ perpendens verba; percepi statim rationem diuersitatis prædictæ. Intellexi quid causse fuerit, cur Anima loquens in Psalmo, Deum repererit; sponsa autem neutiquam eundem inuenierit; quia nimirum ista, & si manibus Deum quæsiuit, & vocibus; in lectulo tamen & lectulo suo singulari quietem agens & manibus palpanseum quæsiuit, qui ibi haud quaquam esset. Illa autem de tribulationibus ad eum clamauit, qui ait: *de quacumque tribulatione clamauerint ad me, exaudiam eos.* Sicquæ facili negotio, non solum inuenit

inuenit, sed & apprehendit eum, qui dixit, cum ipso sum in tribulatione; in die tribulationis, inquit Deum exquisiui manibus meis nocte contra eum, & non sum decepta.

Attendite [ergo] tres esse causas, quæ ^{Bern. ser. 75. in Gât.} interim occurrunt, & quærentes frustrari solent, cum aut videlicet, *Non in tempore quæ-
runt, aut non sicut oportet, aut non ubi oportet.* Si enim omne tempus aptum est ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Querite dum inueniri potest*: erit absque dubio cum inueniri non poterit. & hæc vna causa quæ impedire potest, ne inueniatur sponsus à quærentibus se, cum non quærent in tempore opportuno. At non ea causa impedit sponsam, nempe inuocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem cum tepidè aut negligenter seu perfunctoriè quærit; nam corde ardenti & omninò infatigabiliter, quærit planè ut decet. Restat ut de tertiâ videamus, ne videlicet, ubi non decet quærat. *In lectulo meo quasiui per noctes quæ diligit anima mea.* An fortè non in lectulo, quærendus erat, sed in lecto: quippe cui orbis angustus est? sed non horreo lectulum, qui noui paruulum. An non lectulus, tumulus? an non lectulus, præsepium? an non lectulus, vterus Virginis? neque enim magni Patris vterus, lectulus est, sed lectus magnus, de quo ad fili-
um;

lium: *Ex utero*, inquit, *ante luciferum genui te.* Quamquam nec lectus quidem forsitan dignè censendus sit uterus ille, qui Regentis potiùs quàm iacentis est locus. Meritò proinde sponsa; ponens lectulum, dicit; *Suum.* [Sed] quid in tuo quærebas, qui se iam in sua receperat? non videras filium hominis ascendentem ubi erat priùs? Iam cælum tumulto commutavit, & tu illum, in tuo adhuc lectulo quæris? *Surrexit, non est hic.* Quid quæris, in lecto, fortem? in lectulo, magnum? in stabulo, clarificatum? Introiuit in potentias Domini, *decorem induit & fortitudinem*, & ecce sedet super Cherubim, qui sub lapide iacuit. Ex hoc, iam non iacet, sed sedet, & tu tamquam iacenti subsidia paras; siue ut absolutior veritas sit, aut sedet iudicans, aut stat adiuvans. Ex tunc ergo & deinceps frustrà in lectulo quæsitus est spòsus: pulchrè verò sponsa, non quem diligo ego, sed *quem diligit anima mea*, inquit, quod verè, & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio, quâ aliquid spiritualiter diligit. Nam cùm secundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus est. Et benè *per noctes se quæsisse* eum ait, nam non absurdè dici potest, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt nocte quærunt. Quis enim quærît quod palàm habet? Nox est itaque
donec

donec quæritur sponsus, quoniam si dies esset de medio fieret, & minimè quæreretur. sed dicet aliquis : quod non sit tam stulta tamque cæca sponsa, vt quærat lumen in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum . Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat , & non potius quæsisse? Non ait, *Quæro*, sed *quæsiui*, *per noctes quem diligit anima mea* . Et est sensus, quia cùm esset paruula, sapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatem vbi non erat, errans & non inueniens, iuxta illud in psalmo, *erravi sicut ovis quæ perijt*.

Quod si quis contendat sponsam ipsam hîc ea referre, quæ sibi tunc temporis euenire, cùm toto corde viribusque omnibus, ardentissimo amore Deum dilectum suum prosequeretur; Dicendum ; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *quâ anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & Isaias, *lectuli & cubilis* nomine insigniuit, cùm de iusto loquens dixit: *Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione suâ*.

Giffert.
in c. 3.
Cant.
expof.
30

Dilectum [enim] *in lectulo quærimus*, quando in præsentis vitæ aliquantulâ requie redemptoris nostri desiderio suspiramus. *Per noctem quærimus*; quia et si iam in illo mens vigilat, ta-

Greg.
hom.
19. in
Ezech.
& 25. in
Euan.

O s men

men adhuc oculus caligat.

Giff. in
c 3. Cāt
Exp. 3.

Sed ingens ilico hîc insurgit difficultas, quâ ratione anima sancta in eiusmodi lectulo Deum quæsisse se asserat, & non inuenisse? cùm alibi fateatur, in eo ipso lectulo, se vnâ cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *in pace in idipsum dormiam & requiescam.* Cumque exploratum omnibus sit: *in pace factum esse locum ipsius Dei.* Si ergo in pace commoratur Deus: si in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo sponfa, ibi se cum inuenisse negat, vbi iam præsens is adest? Ad hæc breuiter respondendum: adesse quidem Deum, & vt proprio requiescere loco, in interiore pace. verumtamen, admirabili prouidentia, elongari nonnumquam, vel abscondi ab ipsâ animâ, cum quâ lectulum habet communem, sinens eam esse aridam, & quodammodo dulci destitutam complexu.

Bern.
serm.
32. in
Cant.

Sunt [enim] qui in studijs spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias Domini corde arente & tædente, longos dies, longas conqueruntur & noctes. loquentes cum S. Iob. *Si dormiero; dicam: quando consurgam? & rursum expectabo vesperam.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitauit anima mea præ tadio, confirma me in verbis tuis.*

Porrò

Porro id ob triplicem[accidit]rationem: G'fl. in
cap. 3.
Cant.
Exp. 3.
Primò vt hâc suâ tantillâ elongatione , ad
maio rem perfectionem eam prouehat . Se-
cundò vt iucundior postea sit eius reditus
vel eius inuentio. Denique quemadmodum
cliorda, quo magis ab arcu recedit, eo ma-
iore impetu ad ipsum accedit, maioremque
exhibet vim sagittæ, quæ per arcum iacitur,
ita quo magis Deus videtur se ab animâ a-
mouere, eo ardentiori beneuolentiâ, in ean-
dem sese postea insinuat. At, si ob allatas ra-
tiones ab illâ se abscondit, cur non inueniri
se sinit ab eâ , quæ tanto studio ibi ipsum
quæsiuit, vbi quæri is velit? *Quæsiui illum*, in-
quit, & *non inueni*; vt videlicet, eius perseue-
rantia periculum faceret, vt quæ experire-
tur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab in-
ternæ pacis lectulo surgeret.

Abscondit se [ergo] sponsus cùm quæri- Greg.
lib. 4.
mor.
cap. 4.
tur, vt non inuentus ardentius quærat; &
differtur quærens sponsa ne inueniat, vt tar-
ditate suâ capacior reddita , multiplicius
quandoque inueniat, quod quærebat.

[Sed] Domine, si non es hîc, vbi te quæ- Ansel.
in pro-
tolog.
cap. 1.
ram absentem? si vbique es, cur non vi-
deo te præsentem? sed certè habitas lucem
inaccessibilem. Et vbi est lux inaccessibleis,
aut quomodo accedam ad lucem inaccessi-
bilem? aut quis me ducet, aut inducet in il-
lam

lam vt videam te in illâ? accedere ad te desiderat seruus tuus, & inaccessibilis est habitatio tua. Inuenire te cupit, & nescit locum tuum. Obsecro Domine, doce me quærere te, & ostende te quærenti; quia nec quærere te possum nisi tu doceas, nec inuenire nisi te ostendas: quæram te desiderando, desiderem quærendo, inueniam amando, amem inueniendo.

*Surgam et circuibo ciuitatem; per vicos et pla-
teas quæram quem diligit anima mea: quæsiui
illum et non inueni. Cantic. 3. 26.*

XXVI.

Surgam, & circuibo ciuitatem; per
vicos & plateas quæram quem
diliget anima mea: quæsiui illum,
& non inueni. *Cant. 3.*

TAndem, serò licet, meus est mihi cognitus error:
Si bene quassissem, sponse, repertus eras.
Credideram placido somnos te carpere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam? cæpta pergam dare membra quieti,
Et sine te somnus lumina nostra teget?
Ah, sine te, nequeam solito dare membra sopori,
Aut ullâ, sine te, sponse, quiete frui.
Non si somniferis inuitet lympa susurris,
Lympa cauernoso precipitata iugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multaq;, qua syluis garrula cantat auis.
Aut Heliconiadum, Parnassia turba, Dearum,
Aut pater aurata Delius ipse lyra.
Nec tua discutiant mihi, Somne, papæuera curas,
Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.
Noxia nec vigilem quæ sopijt herba Draconem,
Fistula quæq; oculos condidit, Arge, tuos.
Vix vbi composui luctantia lumina somno,
Rumpitur indomito cæpta dolore quies.
Et nullam accipiunt oculiq;, aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur vna, decem!
Fingit,

Fingit & assidue de te, mihi somnia Morpheus,
 Nec fugis ex oculis flebilis umbra meis.
 Cur toties igitur somni mihi nocte petuntur,
 Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
 Eripiar stratis, mediamq; vagata per urbem,
 Quò sors aut ratio me volet ire, ferar.
 Et circumspiciens, nùm fortè quis angulus abdat,
 Queram quem propria diligo plus animâ.
 Queram porticibus, queram stabulisq; , casisq;
 Perg; semel tritas ibo, redibo, vias.
 Nec malè perspecta fallet specus vlla latebra,
 Nec quem transiero, circulus vllus erit:
 Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
 Mersâ nare legens, lustra, rubosq; subit:
 Aut qualis siculas Opserrabunda per vrbes,
 Aspicit an flores perditâ Nata legat;
 Rurâq; piniferis vestigans auia tedis
 Persephonen stygijs optat adire vadis.
 Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis
 (Cum flebat Domini marmor inane sui)
 Saxa peralta rudesq; ruit furiata per agros
 Qua dolor ancipitem qua rapiebat amor.
 Omnibus vna locis aderat, comes omnibus vna,
 Vna super Domini funere multa rogans.
 Attica sic viduo volucris gemit anxia nido,
 Luctisonisq; nemus personat omne modis:
 Et circum, supràq; volans, nunc ardua summo
 Vertice, nunc imâ pendula fronde sedet;
 Et raptam sobolem, raptoris & aucupis artes
 Heu! consanguineo nunciat orba gregi.

Haud

*Haud aliter cunctis lustravi compita vicis;
Non tamen est vllopræda reperta loco.
Infames vici, loca detestanda plateæ,
Decepto toties compita trita pede!
Amissum in thalamis, foris hic reperire putabam,
Sed malè quasitus, perditus vsque later.*

Surgam,

*Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos
& plateas quaram quem diligit a-
nima mea: quæsiui illum, & non in-
ueni. Cant. 3.*

Orig.
homil.
1°
diuer.

EFFVNDITE lacrymas oculi mei, plo-
rate, & nolite deficere. Ambulate pe-
des mei, discurrete, & nolite quiescere. Heu!
heu! quò abiit gaudium meum? vbi latet a-
mor meus? vbi est dulcedo mea? cur dereli-
quisti me, salus mea? O dolores! ô angustie!
Intolerabiles angustia sunt mihi vndique,
& quid eligam, ignoro. Quò me verram? ad
quem ibo? à quo consilium petam? quem
percunctabor? quis mei miserebitur? quis me
consolabitur? quis indicabit mihi quem
diligit anima mea? Reuertere, dilecte mi! re-
uertere, dilecte votorum meorum! ô ama-
bilis! ô desiderabilis! redde mihi lætitiā sa-
lutaris præsentia tuæ.

Orig.
ibid.

Heu me! vbi eum quaram, vbi eum inue-
niam? surgam certè, & circuibo omnia loca
quæ potero; nondabo somnum oculis meis,
non dabo requiem pedibus meis, donec in-
ueniam illum, quem diligit anima mea.

Bern.
ser. 7.
in Cāt.

Sedens in lectulo, quæsiui, cùm adhuc in-
firma & inualida forem, & omnino minùs
idonea,

idonea sequi sponsum quocumque ierit; **se-**
qui ad ardua & excelsa sublimitatis illius.
 Incidi in multos, qui cognoscentes deside-
 rium meum, dicebant mihi: *Ecce hic est CHRIS-*
TVS, ecce illic est, & neque hîc, neque illic e-
 rat; & dixi, *Surgam, & circuibo ciuitatem per vi-*
cos & plateas, quæram quem diligit anima mea.
 Intuere vel nunc quia iacet, quæ dicit *surgam.*

Adhuc ut paruula sapit; per vicos & pla- Bern.
ser. 76.
in Cât.
 teas quærendum putauit, fruendi auida, sed
 ignara mysterij. Iterum ergo frustrata repetit
 dicens: *Quæsiui eum, & non inueni.* Non est, ut
 ista suspicata est, in plateis, aut vicis; nisi for-
 tè in illis, de quibus dicitur: *Platea tua, Hie-*
rusalem, sterneretur auro mundo, & per omnes vi-
cos tuos alleluja cantabitur.

Anima [enim] quæ amat, ascendit fre- Aug.
manu.
cap. 24
 quenter, & currit familiariter per plateas
 cœlestis Hierusalem, visitando Patriarchas
 & Prophetas, salutando Apostolos, admi-
 rando exercitus Martyrum, & Confessorum,
 chorosque Virginum speculando.

Ibi, ibi illum, qui quæret, inueniet, & vi- Bern.
ser. 76.
in Cât.
 debit gloriam eius, non gloriam quasi vnus
 ceterorum, sed planè gloriam, quasi vnige-
 niti à patre. ô sponsa! putas, po-
 tes sequi eum illuc? aut te ingerere audes, vel
 vales huic tam sancto arcano, tamq; arcano
 sanctuario, ut filium in patre, & patrem in-
 tuearis

tuearis in filio? non utique; ubi est ille, tu non potes venire modò; venies autem postea. Age tamen; sequere, quære, nec te inaccessibleis claritas, vel sublimitas à quærendo deterreat, ab inveniendò desperare faciat. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Propè est, inquit, verbũ in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inuenisti, nam credere, inuenisse est. Norunt fideles, habitare CHRISTVM, per fidem, in cordibũ suis. Quid propius est? Quære ergo secuta, quære deuota, bonus est Dominus animæ quærenti se. Quære votis, sequere actibus, fide inueni; quid non inuenit fides? attingit inaccessiblea, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit nouissima; ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

Bein.
ser. 75.
in Cât.

Quid hoc desiderij est & ardoris, ut surgens de nocte publicum non erubescat? percurrat ciuitatem? percunctetur palàm & passim de dilecto, atque à vestigandis semitis eius nullâ valeat ratione auerti? nullâ præpediri difficultate, non tempestiue retineri amore quietis, non sponsæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est usque adhuc à desiderio suo.

Quære;

Quare? quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio, tædiorum nutrix, suspicionum fomes, impatientiæ fax, nouerca amoris, mater desperationis? si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto, quod piè, vtiliterque interim fuerit dissimulatum, donec in solâ adhuc vocatione, seu reuocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponlis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut litteralis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

Nolo te sponsum quærere per plateas, Hierō. epi. 22. ad Eustoch. nolo te circumire angulos ciuitatis, dicas, licet: *surgam & circuibō ciuitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea;* & interrogēs; *Num quem dilexit anima mea, vidistis?* nemo tibi respondere dignabitur: sponsus in plateis non potest inueniri. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam. zelotypus est IESVS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines stultæ, tu intrinsecus esto cum sponso.

Non in foro, non in plateis CHRISTVS Ambr. lib. 3. de virg. reperitur. non est CHRISTVS circumforaneus; CHRISTVS enim pax; in foro, lites: CHRISTVS iustitia est; in foro iniquitas: CHRISTVS operator est; in foro inane

ne otium: CHRISTVS charitas est, in foro obrectatio: CHRISTVS fides est, in foro fraus atque perfidia. fugiamus ergo forum, fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in ciuitate, in foro, & in plateis, & quæram quem diligit anima mea; quæsiui eum, & non inueni eum.* Nequaquam igitur ibi quæramus CHRISTVM, vbi inuenire non possumus.

Zorn.
ser. 84.
in Cât.

Non pedum passibus, sed desiderijs quæritur Deus; & vbique non extundit desiderium sanctum, felix inuentio, sed extendit. Numquid consummatio gaudij, desiderij consumptio est? oleum magis est illi, nam ipsum, flamma. Sic est; adimplebitur lætitia, sed desiderij non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animet ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace?

Guilb.
Abb.
ser. 45.
in Cât.

Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsentij; ibi, vota anhelata laborant; hîc exhausta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam vicissitudine, aut liquescit in ipso, aut quærens, anhelat ad ipsum! *quæsiui, & non inueni.*

Aug.
foliolo.
cap. 31.

Ego erraui, sicut ouis quæ perierat, quærens te exterius, quies interius; & multum laboraui quærens te extra me, & tu habitas

in

in me, si tamen ego desiderem te. *Circuivicos & plateas ciuitatis* huius mundi, quærens te, & *non inueni*, quia malè quære-
bam foris, quod erat intus. Misi nuncios
meos, omnes sensus exteriores, vt quære-
rem te; & *non inueni*, quia malè quære-
bam. Video enim, lux mea, Deus, qui illuminasti
me, quia malè te per illos quære-
bam, quia tu es intus, & tamen ipsi, vbi intraueris, nesciuerant. Serò te amaui pulchritudo tam
antiqua & tam noua, serò te amaui, & tu
intus eras, & ego foris, & ibi te quære-
bam, & in ista formosa quæ fecisti, ego de-
formis irruebam. Mecum eras, & tecum non
eram. Ea me tenebant longè à te, quæ
esse non poterant, nisi in te. *Circuibam* e-
nim omnia, quærens te, & propter omnia
derelinquens me. Interrogauì terram, si es-
set Deus meus, & dixit mihi, quod non; &
omnia quæ in ea sunt, hoc idem confessa
sunt. Interrogauì mare & abyssos & rep-
tibia quæ in eis sunt, & responderunt, non
sumus Deus tuus: quære super nos eum.
Interrogauì stabilem aërem, & inquit vni-
uersus aër, cum omnibus incolis suis: fal-
litur Anaximenes, non sum ego Deus tuus.
Interrogauì Cælum, Solem, lunam & stel-
las; neque nos sumus Deus tuus, inquit.
Interrogauì deinde mundi molem, Dic
mihi, si es Deus meus, an non? & res-

pondit voce forti, Non sum, inquit; ego,
sed per ipsum sum ego; quem quæris in me,
ipse fecit me; suprà me quære eum qui regit
me, qui fecit me,

*Num, quem diligit anima mea, vidistis? Paullulan-
cum pertransiissem eos, inueni quem diligit ani-
ma mea: tenui eum, nec dimittam. Cantic. 3. 27.*

XXVII.

Num quem diligit anima mea vidi-
stis ?

Paullulùm cùm pertransissem eos,
inueni quem diligit anima mea;
tenui illum, & non dimittam.

Cant. 3.

Restat adhuc totâ locus vllus omissus in vrbe?

Aut regio nostro non peragrata pede?
Flammiferis cuncta facibus luxere plateæ,

Nullaq₃ vel minima compita spreta via.

Hei mihi! quos vicos, quæ non loca tristis obiui?

Vrbs etiam in tantâ defuit vrbe mihi.

Sed quid in hos frustrâ iuuat incubuisse labores,

Si sponsum semper quero, nec inuenio?

Ergo domum lacrymans, vestigia retrò ferebam,

Quig₃ rogaretur, nemo viator erat.

Cùm propior portis à mœnibus aufero gressum,

Et vigil ad portas occupat ecce cohors.

Ac prior, hîc, dixi, quem diligo fortè latebit;

Et subitò, vigiles, reppererintne? rogo.

Illi, cum tacito conuertere lumina risu,

Verbaq₃ dentatis reddere salsa iocis.

Et quidam; quisnam ille tuus quem diligis ignis,

Absq₃ suo nosci nomine posse putas?

Parcite, respondi, tam rusticus est mihi candor,

Scire omnes rebar; quis meus esset amor. 20

Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Orestis,
 Néve tuum, Thysbe, Pirame, néve tuum:
 Vosq₃ etiam, quamuis, quem diligo, scire negetis,
 Scire, nec ignotum posse latere, puto.
 Obsecro, dic igitur Custodia pervigil vrbis,
 Num meus hac vobis tendere visus amor?
 Ille meus, propriâ quem plus ego diligo vitâ,
 Qui quoque me vitâ plus amat ipse suâ.
 Dicite, quando abiit? quantillo tempore mansit?
 Quâq₃ præhensurum se simulavit iter?
 Hac iit aut illac? dextrâ vel fortè sinistrâ?
 Solus erat? socijs an comitatus erat?
 Excubie falsis iterum risere cachinnis;
 At mihi salsa meas obruit vnda genas.
 Transferam: sponsi neque spes super vlla videndi,
 Mensq₃ erat in damni mersa dolore sui:
 En subito, dum cuncta animo tristissima voluo,
 Nullâque, quam tante, vota minora spei;
 Ille meus, totâ toties quæsitus in vrbe,
 Iam non quæsitus constitit ante oculos.
 Exilijs, mystoq₃ meruperterrita, gaudens
 Vix potui proprijs credere luminibus.
 Et, Tene aspicio, mea lux, mea vita? volentem
 Dicere, vox haren: faucibus impediit.
 Qualis vbi viso coniux inopina marito,
 (Quem tælit hostili rumor obisse manu)
 Obstupet, ac visâ veluti percellitur umbrâ,
 Optantemq₃ loqui, pallida facta, fugit.
 Nec nisi iam noto reducis fidentior ore,
 Audet in amplexus coniugis ire sui:

Tumq₃

Tumq₃ veretur adhuc, ne se malè credula fallat,
 Inq₃ fidem leuior decipiatur amor:
 Sic ego, dum trepido redière in pectore vires,
 Teg₃ iterum ante oculos, sponse, rcuiso meos;
 Subdubitans, speransq₃, timensq₃, & amore fatiscès,
 Tùne es, quem video, clamo, vel vmbra tui?
 Ah sponse! ah non es! non es, quem diligo, non es!
 Imò es; quid dubito? numquid es? haud dubito.
 O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
 Nil vltra dubito, lux mea, te video.
 Agnoscenq₃ tui vocem præsents & ora,
 Inuolo in amplexus, sponse reperte, tuos.
 Iamq₃ ego te teneo, neque per vaga compita queram,
 Nocturno Vigilum prada futura gregi.
 O mea si geninis mutentur brachia vinculis, 65 780-1
 Atque manus manicis, compedibusq₃ pedes!
 Quàm te complicitis, mea lux amplecterer vlnis!
 Arctius amplexu, vitis & vlme, tuo.
 Arctius anguipedum manibus, pedibusq₃ hederarum, 70
 Quèis obit annosas herba marita demos.
 Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,
 Sæpè nec errantes per tua colla manus:
 Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,
 Nec nisi pensari tempore posse putes.
 Ah citò tam longi quereris compendia damni!
 Vix ego iam cæpi, tu satur, ecce, fugis.
 Non ita discedes, non tam citò liber abibis;
 Nec nisi pugnando viceris, effugies.

*Num quem diligit anima mea vidistis?
Paullulum cum pertransissem eos, inueni
quem diligit anima mea. Tenui eum,
nec dimittam. Cant. 3.*

Bern.
ser. 79.
in Cât.

O AMOR præceps, vehemens, flagrans,
impetuosus! qui præter te, aliud cogitare
non finis, fastidis cætera, contemnis omnia,
præter te, te contentus: confundis ordines,
dissimulas vsum, modum ignoras. Totum
quod opportunitatis, quod rationis, quod
pudoris, quod cõsilij, iudiciive videtur, triũ-
phas in temetipso, & redigis in captiuitatem.
En omne quod cogitat ista & loquitur, te so-
nat, te redolet, & aliud nihil. ita tibi, ipsius
& cor vendicasti & linguam. Ait: *Num quem
diligit anima mea vidistis?* quasi verò hi sciant,
quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua
de ipso sciscitaris? & non habet nomẽ: Quæ-
nam verò tu, & ille quis?

Nyffe.
orat. 12
in Cât.

Quo pacto inueniri posset, quod nullæ res
nobis cognitæ ostendere possunt? non for-
ma, non color, non circumscriptio, non qua-
litas, non locus, non figura, non coniectura,
non adsimilatio, non proportio; sed quod
semper extra omnem perceptionis viam po-
situm, comprehensionem peruestigantium
planè fugit. Propterea, inquit, *quasiui eum*, per
animæ facultates eas quæ inueniendi vi præ-
ditæ

ditæ sunt; per ratiocinationes & cogitationes: at extra hæc omnia positus erat, accessum mentis propiorem effugiens. Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de quâ possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

[Sed] sicut Coniux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & vbique speculans, in mari & in terrâ; etsi viderit nauem venientem, ibi suum putat esse virum; & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi vbi eū dimiseritis, in quâ regione, aut in quâ ciuitate? quid dicentem, aut quid facientem, aut quando venientem? in hunc modū, omnis sancta [anima] constricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, vbi pascit, vbi cubat, quem diligit anima mea?*

Chrys.
homil.
de virtute.

Iam obras videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderij intentionem suauiter illum peruestigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum, & iterū de eius, (totiēs expertus) bonitate præsumis, nunc quasi vltius non sustineas, spiritali quodā litigio vel luctamine euincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? nūc oculi fletu graues, cū intimis singultibus eriguntur

Bern.
homil.
infra 8.
Epiph.

tur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia; nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes similes sunt, nec alicuius linguæ sensus vel idioma seruatur; quando vox aliquando respondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille I E S U tali certamine superari.

S. Gre-
gor. in
psal.
penit.

Superest itaque ut ad eum recurrat, in quo solo vera est consolatio, & per istius vitæ noctes, in lectulo cordis DEVM querat, Quem si primò non inuenit, magis ad quærendum animetur, surgat ad amorem cœlestium; ciuitatem circumbeat exultatione vniuersæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui custodiunt Ecclesiam, nudetur pallio sæcularis ornatus, & charitatis sagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo desistat, quàm mœrentium consolatorem inueniat. Inuentum autem summoperè teneat, donec redemptus ope adiutricis gratiæ, à conscientis eripiatur tribulatione.

Orig.
hom. I.
in Can.

Est enim quidam spiritalis amplexus, atque utinam contingat, ut meam sponsam altior sponsi amplexus includat, ut ego quoque possim dicere, quod in eodem libro scriptum est, *sinistra eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

Quid

Quid hoc tenacius glutino, quod nec a- ^{Bern.}
 quis eluitur, nec ventis dissolvitur, nec scin- ^{ser. 79.}
 ditur gladijs: Denique *aqua multa non poterunt* ^{in Cāt.}
extinguere charitatem. Tenui eum nec dimittam. Et
 sanctus Patriarcha: *Non te,* inquit, *dimittam,*
nisi benedixeris mihi: Ista non vult eum dimit-
 tere: & fortè magis quàm Patriarcha id non
 vult; quia nec pro benedictione quidem;
 siquidem ille, benedictione acceptâ, dimisit
 eum: hæc autem non sic, Nolo, inquit, bene-
 dictionem tuam, sed te. *Quid enim mihi est in*
cælo, & à te quid volui super terram? non di-
 mittam te, nec si benedixeris mihi. *Tenui nec*
dimittam. Nec minùs forsitan ille teneri vult,
 eum perhibeat dicens: *Delicia mea esse cum fi-*
liis hominum. Quodque pollicens ait: *Ecce ego*
vobiscum sum, vsque ad consummationem sæculi:
 quid hâc copulâ fortius, quæ vna, duorum
 tam vehementi voluntate fundata est? sed
 nihilo minùs, illa vicissim tenetur ab eo quẽ
 tenet; cui alibi dicit: *Tenuisti manum dexteram*
meam. Quæ tenetur & tenet, quomodo iam
 cadere potest? tenet fidei firmitate, tenet de-
 uotionis affectu. At nequaquam diu tene-
 ret, si non teneretur. Tenetur autem poten-
 tiâ & misericordiâ Domini. *Tenui eum, nec di-*
mittam.

Inueniam [& ego] Te desiderium cordis ^{Aug.}
 mei, teneam Te, amor animæ meæ, ample- ^{solilo.}
 ctar Te sponse cœlestis, exultatio mea sum- ^{cap. 2.}
 ma

ma, intus & extra, possideam Te beatitudo sempiterna, possideam Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa anime mee!

Aug.
medit.
cap. 37.

Ecce quod concupiui iam video, quod speraui iam teneo, quod desiderauim iam habeo; illi namque in cœlis iunctus sum, quem in terris positus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsuin laudo, benedico, atque adoro.

Beda
in c. 3.
Cant.
Orig.
hom.
10. in
diuers.

Tantò instantiùs inuentum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inueni.

O piissime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quàm felices qui sperant in te! Verum certè est, & indubitanter verum, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquam derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter inuenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te, sed plus est consecuta per te, quàm expectarat à te.

Aug.
solilo.
cap. 31.

Gratias Tibi, lux mea, quoniam illuminasti me, & inueni Te, & me, vbi inueni me, vbi cognoui me, ibi inueni Te, ibi cognoui Te; vbi autem cognoui Te, ibi illuminasti me.

*Mihi autem, adhærere Deo bonum est; ponere
in Domino Deo spem meam. Psal. 72.* 28.

XXVIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum
est, ponere in Domino Deo spem
meam *Psalm. 72.*

Quam mea, per varios, vita est exercita casus!
Vt pila, percussu pulsa, repulsa manus.
Munera belligeri primum placuere Gradiui,
Armaq³, spe laudis, sanguinolenta tuli.
Arma dabant animos, & erat spes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis.
Sæpè vigil tetricas traduxi cantibus horas,
Et custos specula radia longa tuli.
Nec semel admonitu fraus hostica prodita nostro est,
Cum signum toties, ore, vel ære dedi.
Addidici septis fossam producere castris,
Et sude præfixas impedisse vias.
Quin etiam subita faciem componere pugna,
Et trepidis animos addere, voce, globis.
Denique non tenuit belli quis certius artes,
Militis auxilio seu Ducis esset opus.
Ah, quoties Libycas pressit pes lassus arenas,
Et cecidit madidis sudor in ora comis!
Collaq³, magnanimus tinxit fumantia puluis;
Nec tamen vnda, sitim quæ recrearet, erat.
Ah quoties gelidos fluuiorum innauimus alueos,
A Ere grauant humeros, ære grauant caput!
Oraq³, prensatos retinebant mordicus enses.
Nando per obstantes cum veheremur aquas.
Bellantem

Bellantem tenuit iam tot me Marspiter annis,
 Principioq₃ pedes, sine merebar eques:
 Quoque tegor, decimâ fuit ictus arundine thorax,
 Laesaq₃ sunt totidem cassis & umbo locis.
 Lethifero cecidit sonipes mihi tertius ictu,
 Crista quater, galea cuspide, rapta fuit.
 Quin animam praeceps in aperta pericula misi,
 Dum nimis hostili dextera cade calet.
 Nulla tamen nostro tunc sunt data vulneca tergo,
 Omne sed aduerso pectore vulnus erat.
 Nempe gradum tenui, contra ferramq₃ faceq₃,
 Telaq₃, praecipiti grandine plura tuli.
 Perq₃ meo factos gladio spatiabar acervos,
 Imposito subigens corpora strata pede.
 Quis putet, hoc tantis caput insuperabile bellis,
 Non etiam bellis, vota tulisse suis?
 Heu mihi! post partas proprio tot sanguine lauros;
 Post tot ad infernos funera missa lacus;
 Post toties meritis gladio victore coronas,
 Post tot fixa tuo signa, Gradiue, tholo:
 Vna tot egregios deleuit culpa triumphos,
 Nec fuit vlla super nominis umbra mei:
 Et grauis in poenam me diruit ere Tribunus,
 Iussit & incincto turpiter ire sago.
 Gloria quin odiis popularibus obruta vertit,
 Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
 O vtinam potius pro te, Deus, arma tulissem!
 Non ita cassa suis laudibus arma forent.
 Te super, intrepidâ melius spe, vota locantur,
 Ut fundat trepidas anchora fida rates.

Ergo.

Ergo suum Odrysio positum suspendimus enseni,
Æraq₃ sunt curua iussa valere tuba.
Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisere taberna,
Vnâq₃ Mercurio cura litasse fuit.
Tum piper & lanas lydo reparauimus auro,
Veximus & grauidâ grana, meruinq₃ trabe.
Nostraq₃ Barbaricos tetigerunt lintea portus,
Et sinus inuictâ vix sine merce fuit.
Scilicet, è minimâ magnum re cogere quæstum,
Maximus hâc studiÿ parte triumphus erat.
Creuerat aggestis iam densa pecunia nummis,
Nec domus immensas arcta tenebat opes.
Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
Sed perijt, patriis proxima classis aquis.
Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
Credita periurus debitor esse negat.
Ergo velut liquidis sal crescit & interit vndis,
Vt creuistis opes, sic perÿstis opes.
O quanto placidos tranquillius exigit annos,
Qui neque lucra cupit, qui neque bella mouet!
Diues Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
Nulla mihi vestrâ merce redempta quies.
Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis,
Marte negante decus, Mercurioq₃ fidem?
Regis in ignotam subrepsi nobilis aulam;
Magnaq₃ mox Regis fama relata mei est.
Et vocor, & videor, placidoq₃ arrideor ore;
Dumq₃ loquor, pronâ Principis aure fruor.
Nescio quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare,
Non fuit hoc meriti, sed magè sortis opus.

Seu fuerit virtus, seu sors, seu Regius error,
 Maximus exiguo tempore creuit amor.
 Sapè diem nocti coniunximus, inq₃ loquendo,
 Non fuerat visus precipitasse dies.
 Sapè domi tacitas lusu traduximus horas,
 Vnaq₃ sapè foris mensa duobus erat.
 Non ita Seianum Latia fauor extulit Aula;
 Clitus Alexandro non ita carus erat.
 Commodus haud tantum potuit tribuisse Cleandro,
 Aut Constantini plus amor Ablauio.
 Iamq₃ suâ fateor, fauor hic, nouitate placebat,
 (Vt propè non solita res nouitate placent)
 Aulaq₃ felicem, felicem turba vocabat,
 Quod mihi tanta Ducis gratiâ parta foret.
 Vah! nimis infidis subnixa potentia sceptris,
 Quæ minimo sortis turbine versa ruit!
 Ecce, minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,
 Nec tamen est vitio gratia laesa meo.
 Hei mihi! cœptus amor, subitam se vertit in iram, 897-8
 Hostis & è patrio cogor abire solo.
 Et veteres auxi casu, noua fabula, fastos;
 Fabula sic elegis tristè canenda meis.
 Arcadij Eutropius; Stilico rediuiuus Honori,
 Et Constantini Caesaris Ablauius;
 Clitus Alexandri; Tibêrius & Seianus,
 Rursus in historia parte fuère meæ.
 O Deus! ô quantò tranquillius exigit æuum,
 Qui locat in sceptris vota q₃ spesq₃ tuis!

Mihi

*Mihi autem adharere Deo bonum est:
ponere in Domino Deo spem meam.*
Psalm. 72.

COR humanum in desiderio æternitatis Aug. manu. cap. 25.
non fixum, numquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius de alio in aliud transit, quærens requiem, ubi non est. In his autem caducis & transitorijs, in quibus eius affectus captiui tenentur, veram requiem inuenire non valet, quoniam tantæ est dignitatis, ut nullum bonum præter summum bonum, ei sufficere possit.

[Et ego] aliud & aliud sequebar, & à nullo Aug. solilo. cap. 13.
implebar: dum non in me inueniebam te, incómutabile & singulare, indiuisum, vnum bonum, quod consequutus, non egeo; quod consequutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum.

[Sed nunc] nihil mihi tam dulce quàm Aug. medit. cap. 37.
cum Domino meo esse. *Mihi autem adharere Deo bonum est.* Da mihi, Domine, donec his fragilibus assisto membris, *tibi adharere*, sicut scriptum est, *qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo.*

Eligant alij militiam, alij aduocationem, Aug. in Ps. 72.
alij diuersas variasque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturam, *mihi autem adharere Deo bonum est.* Deo adhære nihil est me-

lius, quādo eum videbimus facie ad faciē:
 modò ergo quid? quia adhuc peregrinus lo-
 quor. *Adharere Deo bonum est*; sed modò in pe-
 regrinatione, quia nondum venit res: *ponere*
in Deo spem meam. Quamdiu ergo nòdum ad-
 hæstisti, ibi pone spem. Fluctuas? præmitte ad
 terram hanc anchoram. Nondum hæres per
 præsentia? inhære per spem: & quid hîc ages,
 ponens in Deo spem tuam? quod erit nego-
 tium tuum, nisi vt laudes, quem diligis? Ecce
 si amares Aurigam, non raperes cæteros vt
 tecum amarent? amator Aurigæ quacumque
 transit, loquitur de illo, vt cum illo eum a-
 ment & cæteri.

Basil.
 in Psal.
 61.

Diuitia si affluant, nolite cor apponere. Fluxa est
 diuitiarum natura, suos possessores, ocys
 torrente prærapido, prætercurrit; alios alio
 modo, apta mutare Dominos. Hodie huius
 est ager, cras erit alterius, & pàullò post ad a-
 lium perueniet. Respice parumper ad ciuita-
 tis domos; quot nomina ex eo tempore, quo
 fuerunt ædificatæ, sortitæ sunt, aliter ab alijs
 atque alijs appellatæ possessoribus? Et aurum
 è manibus habentis se, fluens semper ad a-
 lium transfertur; & ab illo, ad alium; magis e-
 nim aquam manu circumplexam retinere
 continenter possis, quàm diuitias conserua-
 re tibi ipsi.

Iusto-

Iustorum iudicio (quælibet bona adfuerint) cum sanctis desiderijs æstuant, bona minimè videntur. vnde David Propheta, qui Regni diuitijs, multisque obsequijs fulciebatur, quamuis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, vni tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *mihi autem adharere Deo bonum est.*

Greg.
hoinil.
4 in E-
uang.

Sit ergo Dominus Deus spes tua, non aliquid aliud à Domino Deo tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Namque multi de Deo sperant pecuniam; multi de Deo sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipsum Deum, sed tu ipsum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior est ille qui fecit cælum & terram. *Beatus vir cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.*

Aug. in
Ps. 39.

Sicut autem nemo potest duobus Dominis seruire, ita nemo potest in duobus Dominis sperare. Nemo potest in incerto diuinarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in Deo. Nemo potest sperare in viribus equi, & in Deo. Nemo potest sperare in sæculo, & in Deo. Nisi enim in solo Deo speraueris, & videat Deus spem tuam, in sæculum æternum esse conuerfam,

Orig. in
Psal. 36.
hom. 5.

uersam, & quia aliam nullam omninò spem geris, nisi in ipso, qui viuificat mortuos, & vocat, quæ non sunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus est enim ipse *qui saluos facit sperantes in se.*

Basil.
in reg.
fufius
disput.
quæst.
72.

Huic qui in homine spem ponit, magnoperè est metuendum, ne in execrationem istam incidat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachij sui, & defecit à Domino anima eius.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine*, illud præcipiunt; nequaquam in altero spem poni debere. cùm autem, *& fulcit carnem brachij sui*; in se, sui habendam fiduciam verant.

Bern.
serm.
9. super
Beat.
qui ha-
bit.

Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid oprandum. Tu es Domine, spes mea. hæc vna mihi omnium promissionum causa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum; sustinere se iacet pondus diei & æstus; ieiunare bis in sabatho dicat, postremò non esse sicut cæteri hominum gloriatur; *mihi autem adharere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.* Sperent in alijs alij; fortè hic in scientiâ litterarum; hic in astutiâ sæculi; ille in nobilitate; ille in dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate confidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & vt stercora*
arbitror

arbitror: quoniam tu es Domine spes mea. Speret, qui vult, *in incerto diuitiarum*; ego verò; ne ipsa quidem, nisi abs te victui necessaria spero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda sperabo. Si insurgant aduersum me prælia, si sæuiat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro aduersus spiritum concupiscat; in te ego sperabo. Quid cunctamur abijcere omninò spes miseras, vanas, inutiles, seductorias, & huic vni, tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei; totâ deuotione animi, toto feruore spiritus, inhærere? si quid illi impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres.

Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem: quam sicut ancoram habeamus animæ tutam ac firmam. Heb. 6.

Iam spem quasi ancoram [præmissimus] ne in isto mari turbati, naufragemur. Quemadmodum enim de nauî quæ in ancoris est, rectè dicimus quod iam in terrâ sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terrâ quodammodo educta est contra ventos, & contra tempestates; sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata, facit nos non abripi in saxa. Aug. in Psal. 64.

Ambr.
in orat.

Adhareat, quæso, Domine, anima mea post te,
& suscipiat me dextera tua; sustollat me su-
per altitudinem terræ, & cibet me illâ cæle-
sti hæreditate, cui suspirat peregrinatio mea
die ac nocte.

Sub umbra illius quem desideraueram, sedi.
Cantic. 2.

XXIX.

Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedî. *Cant. 2.*

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
 Et bona iam cœptæ pars erat acta via.
Vtq;, solet lassus metam spectare viator,
 Credebam spatij pauca deesse meis.
Vt cœpi reliquos metiri prouida passus,
 Maius erat medio, quod superabat, iter.
 Hei mihi! tum refuga ceciderunt corpore vires,
 Totq;, nimis durus, millia visa labor.
 Ergo oculos cœlo miserâ cum voce tetendi,
 Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
 Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus vmbra?
 Solis ab infesto verberor igne caput.
 Aspice, sub plantis quàm serueat arida tellus,
 Siccaq; semustos vrat arena pedes.
 O nemora! ô rigua, frondosa cacumina, sylua!
 O latebra! ô fontes! arboreaq; domus!
 O vtinam, virides pandat mihi populus alas,
 Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
 Audjît ille meas solitus lenire querelas,
 Cuius erat toties vmbra petitâ mihi.
 Et scio, quò properas, scio, quas, ait, arripis oras,
 Et scio, quam toties Numina, poscis opem:
 Cœlestis Solymæ longinquam tendis in urbem,
 Quamq; agis in terris, huc tibi, vita, via est.

Iamq³ grauat longi te tanta molestia cursus,
 Et cuperes Mali fronde virente tegi.
 Ecce tuus venio sperata laboribus umbra,
 Quamq³ voues, placido tegmine, Malus ero.
 Aspicias harentes funestâ ex arbore palmas,
 Quosq³ sedit geminos cuspis acuta pedes?
 Aspicias innumero laniatum vulnere corpus?
 Aspicias? heu vix est corporis umbra mei.
 Hac tibi quasitam fessa dabit umbra quietem,
 Portus & in duris, hac tibi malus, erit.
 Dixerat, & vires subitò rediére iacenti,
 Tanta loquente Deo, visq³ vigorq³ fuit.
 Tunc ego suspiciens, in sponsum lumina fixi:
 Hei mihi, suspensus de Cruce sponsum erat!
 Et qualis, sponse, inquam, hac est, quâ tristis imago?
 Haccine erit capiti Malus aprica meo?
 Hac ego sanguineâ languens residebo sub umbrâ?
 Tu, crucis infamem perpetiére necem?
 O mala Malus! & infelix, qua te manus vmquam
 Fixit humo! manus hac, cede cruenta fuit.
 Attamen hac latos malus iacit ardua ramos,
 Utq³ cubem, placidos umbra dat apta toros;
 Umbra dat apta toros, sed non tamen apta sopori:
 Ah! magis hæ lacrymas, Malus & umbra petunt.
 O bona Malus! & ô felix, qua te manus vmquam
 Fixit humo! manus hac viuere digna fuit.
 Iam video, cui te similem, mi sponse, vocabo;
 Sapè mihi umbrifera munere functe domus.
 Qualis onusta rubris latè sua brachia pomis
 Spargit, & apta sui munera Malus habet;
 Exsuperatq³

Exsuperatq₃ suas, numerosâ fruge sorores,
 Vna nemus lassis, hospitibusq₃ penus:
 Talis es aestiuis mihi, sponse, caloribus vmbra;
 Lymphaq₃ dum sitio, dum fameoq₃, cibus.
 O quoties ego te! quoties, mi sponse, vocaui,
 Vt semel illa meum conderet vmbra caput!
 Hic ego, si liceat, dixi, gemebunda sedebo;
 Vt sedet amisso mœsta columba viro.
 Et modò purpurei concreto sanguine crines,
 Et modò materies, labra, doloris erunt.
 Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula
 ceruix,
 Rubraq₃ concreti sanguinis imbre coma.
 O quoties latus hoc, lacrymansq₃, gemenq₃ videbo!
 Ne videam, lacrymis impediarq₃ meis!
 Multa tamen dabit hoc vnū mihi vulnera, vulnus,
 Saucia dum geminos labar ad vsque pedes.
 Tuncq₃ iterum amplexu lignum lacrymabile strin-
 gens,
 Subscribam hæc plantis verba suprema tuis:
 En duo qui caussam præbent sibi mortis, Amantes;
 Hanc Dolor haurit aquis, hunc Amor igne cre-
 mat.

*Sub umbrâ illius, quem desideraueram,
sedi. Cant. 2.*

Orig.
hom. 3.
in Cât.

AMORIS enim vulnere perculsa
arborum solatia sylvarumque secta-
tur.

Orig.
ibid.

Sicut [namque] arbor meli inter reliqua
ligna sylvæ, sic est sponsus inter reliquos fi-
lios, habens fructum, qui non solum sapore
omnes, sed & odore præcellat; & duos ani-
mæ sensus: id est gustum & odoratum refi-
ciat: diuersis namque copijs mensam suam
nobis præparat sapientia, in quâ non solum
panem vitæ apponit, sed immolat carnes ver-
bi; & non solum miscet in cratere suo vi-
num, sed & mela adhibet odorata & dulcia,
quæ non tantum in ore & labijs suauitatem
reddant, sed & interioribus tradita faucibus
dulcedinem seruent.

Nyss. in
orat. 4.
in Cât.

Is enim qui in syluâ naturæ nostræ, ob
suam erga genus humanum beneuolentiam
germinauit, eo ipso quod carnis ac sanguinis
particeps factus est, quasi malum quoddam
existit. Nam in hoc fructu videre est quid-
dam, quod cum utroque, nimirum, carne ac
sanguine, similitudinem aliquam habeat:
etenim ratione coloris subalbi; carni quod
pro-

proprium est imitatur, rubedinis specie, cognatio quasi quædam cum sanguinis natura indicatur.

Meritò ergo eius desiderauerat umbram, de quo & refrigerium esset & refectionē pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarū ligna etsi umbram solatij habent, sed nō vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis; vnus est enim vitæ auctor, vnus mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui dicit spōsæ suæ: *Salus tua ego sum*. Propterea ergo CHRISTI potissimū desiderauerat umbram; quòd solus sit, qui non solū ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum. *Sub umbrâ eius quem desideraueram sedi*. umbra eius, caro eius.

Quis enim posset sustinere Solem iustitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radiis eius? assumpsit ergo Sol iustitiæ hominem mediatorem, & ita ex coniūctione solis & humani corporis facta est umbra.

CHRISTVS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonū odorem mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati grauem deterlit fœtorem & vnguentum potus vitalis effudit. *Tamquam malum*, inquit, *in lignis syluæ, ita consobrinus meus in medio filiorum*.

rum. In vmbra eius concupiui & sedi. Bona vmbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, & fructus eius dulcis in faucibus meis. Qui fructus eius dulcis, nisi prædicatio Dominicæ passionis?

Ambr.
in psal.
118. O.
Gen. 3.

Nathanaël *sub arbore fici* videtur; Dauid, *in vmbra alarum Domini* IESV sperare se dicit; Zacchæus *in arbore sicomori* ascēdit, vt CHRISTVM videret. Nobis quoque expandit manus suas IESVS, vt totum mundum obūbraret. quomodo non sumus in *vmbra*, qui Crucis eius protegimur velamento? quomodo non sumus in *vmbra*, quos crucifixus à malignitate sæculi, & corporis ardore defendit.

Idem
ibid.
O. 4.

Hæc vmbra Dauid protegi se postulabat, ne *cum per diem Sol vreret vel luna per noctem. Hanc vmbra* spiritualis ministrat gratia, torrida sæculi huius, & mundi æstiuæ fugientibus. In *hæc ergo requiescamus vmbra*, peccatorum nostrorum æstibus fatigati; si quos adussit libido, hos Domini Crux refrigeret, in quâ se reclinauit, vt nostra delicta susci-peret.

Honor.
apud
Delt. in
c. 2. Cāt

Vmbra fit ex corpore & luce, & est itinerantium refrigerium ab æstu, & protectio à tēpestate. Arbor vitæ, scilicet *malus*, est *sancta Crux*:

Crux: fructus eius, *Christus*; *umbra*, tutela vel refrigerium humani generis, quod graui onere peccatorum per æstum concupiscentiæ premebatur.

Vmbra Christi [siquidem] omnem tentationum feruorem temperat, & dum aura suæ inspirationis suauiter mentem tangit, quicquid noxij caloris sustinebat, expellit, & quâ iam forsitan nimius vitiorum æstus marcidam fecerat, vmbra sancti Spiritus, protegens recreat, vt dum in eius inspiratione sedens pausat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robustiùs currat.

Per *vmbra*m ex supernâ protectione, refrigerium cordis exprimitur. Sicut sponsa in Canticis Cant. aduentum sponsi præstolata prænunciat, dicens: *Sub vmbra illius quem desideraueram sedi*, ac si dicat: ab æstu carnalium desideriorum, sub aduentus illius protectione requieui.

Nónne meritò sub arboris huius vmbra sedit genus humanum, quod per esum ligni scientiæ boni & mali paradysum amiserat? graue onus peccatorum in æstu vitiorum portabat, quod deorsum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideò ad arborem vitæ IESVM CHRISTVM festinabat,

Tu

Greg.
in c. 2.
Cant.

Greg.
lib. 33.
mor. c.
3. in c.
40. Job

Honor.
apud
Delt.
cap. 24

Bernar.
ser. 48.
in Cât.

Iu ergo, vide, vt viuas in vmbra eius, vt quandoque & regnes in lumine eius. Non enim tantum vmbra habet, habet & lucem.

Origen
hom. 3.
in Cât.

Apostolus dicit: legem, vmbra habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam vmbra & exemplar pronunciat esse coelestium. Nos autem alieni sumus ab vmbra eorum quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia, sed quamuis non simus sub vmbra illâ, sumus tamē sub vmbra meliore; in vmbra enim CHRISTI viuimus inter gentes.

ibid

Et meritò sponsa sub meli vmbra sedere concupiscit, sine dubio, vt vitæ, quæ est in eius vmbra, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in præsenti vitâ est, vmbra habere necessariam, propter illum, credo, ardorem Solis, qui cum exortus fuerit, continuò semen, quod non altâ radice demersum est, arescit & deperit.

Bern. 2.
ser. 58.
in Cât.

Sed fortasse felicius aliquid ista experiam se gloriatur in eo quod se in vmbra dicit non (vt Propheta) viuere, sed sedisse: sedere enim quiescere est. Plus autem est quiescere in vmbra quàm viuere, sicut viue-

te plus est quàm tantummodò esse in eâ. Igitur quod est commune multorum, Propheta assumens sibi ; *in vmbra eius viuimus*, inquit : sponsa verò , habens prærogatiuam , etiam quod sub eâ singulariter *sederit* gloriatur . vbi itaque nos cum labore viuimus , qui conscij peccatorum sub timore seruimus , ibi hæc deuota & amans suauiter requiescit . Denique timor pœnam habet , amor suauitatem , vnde ait ; *Et fructus eius dulcis gutturi meo* ; gustum contemplationis significans , quem obtinuerat per amorem suauiter subleuata . Ast istud , *in vmbra*, quia , *per speculum & in enigmate*, erit cùm *declinauerint vmbra* crescente lumine , imò penitus disparuerint , & subintrabit sicut perspicua ita & perpetua visio , eritque non modò suauitas gutturi , sed & satietas ventri , sine fastidio tamen : *sub vmbra eius quem desideraueram sedi , & fructus eius dulcis gutturi meo*.

In te ergo , dulcissime Domine I E S V , quiescat mens nostra , & à te , nec ad modicum separetur . Stultissimum quidem est , etiam nobilissimo & iucundissimo loco exire . Quomodo audemus , nisi dulcissimum sponsum inspicere , ne subtrahatur à nobis ? quid , quæso , nos mouet , aliud intueri ? quomodo omnia non desipiunt & despiciuntur ?

Bonau.
2. part.
stimul.
cap. 8.

R

Con-

my mind

Aug.
med t.
cap. 37.

Confugiat, Domine, mens mea, *sub um-*
brâ alarum tuarum; ab æstibus cogitationum
 huius sæculi; vt in tui refrigerij tempera-
 mento absconsa, lætabundâ cantet, & dic-
 cat: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.*

*Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra
aliena ? Psal. 136 .*

XXX.

Quomodo cantabimus canticum
Domini in terrâ alienâ? *Psal.* 136.

Quid toties cantus iterare iubetis amici,
Seu lubeat digitis, seu inuuet ore loqui?
Cantus letitiam postunt, animiq; quietem,
Turbida cum mens est, os, digitiq; dolent.
Quin magè cantandū, cū mens iacet agra, monetis;
Tuncq; opus esse lyrâ; tuncq; opus esse chely.
Nempe suo nimium ne mersa dolore laborer,
Aut intenta suis; sit nimis ipsa malis:
Quid quod opem certa promittitis vsque medela;
Vestra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc caussam cur lassus nauita canter,
Sollicitat celeri cum freta lenta manu.
Quiq; gregem virides pascendum ducit in agros,
Non, nisi ne nimium sit mora longa, canit.
Et canit ut fallat fastidia longa viator,
Miles & ut canter, noxq; laborq; facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta; atque viator,
Quodq; facit pastor, damno rebellis opus.
Adde quod & Domina iam dudum assueta querelis,
Ad solitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixq; retentanti iam carmina prisca subibant,
Musica quin etiam res mihi visa noua est.
Utq; timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea letitiam lingua modosq; timet.

Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
 Aut solitam digitis sollicitare chelym;
 Aut docto querulas impellere pectine chordas,
 Aut mollem articulis increpuisse lyram;
 Aut leue ceratis modulari carmen auenis.
 Aut voci liquidas associare fides,
 Heu! toties lacrymæ sunt, me tentante, profusæ,
 Et lacrymis, digiti, voxq; retenta fuit:
 Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
 Et querulâ digitos attenuasse lyrâ;
 Nequicquam aduersis sensi me tendere Musis,
 Vlla nec est nostrâ barbitos icta manu.
 Interea longâ iam desuetudine pigrâ,
 Artem dedidicist voxq; manusq; suam.
 Nec si nunc studium grauitatis inane retentem,
 Mollescant studio ferrea fata meo.
 Eſto, ſciam leuibustamen addere carmina neruis,
 Aptaq; mutandis ſit mihi lingua ſonis;
 Et vincam Aônias digitis aut gutture Diuas,
 Et mea ſit melior, Marſia, Canna tuâ;
 Panaq; multiforem cogam ſubmittere buxum,
 Et ſuperem Threſſa ſtamina docta lyræ:
 Queſtibus, an cantu videor debere teneri,
 Maxima cui flendi copia ſemper adeſt?
 Ah! bene, ne cantē, mihi per mala plurima cautū eſt;
 Vertut & in morem, iam mihi pene dolor.
 Nec locus, vt cantem, patitur, neque tēpora proſunt;
 Vtq; locus ſinat aut tēpora, mæror obeſt.
 Quid? vultis patriâ procul à tellure iacentem,
 Externo patrios orbe ſonare modos?

Parcite,

*Parcite, fortuna nimis exulis ista repugnant:
Non est conueniens cantibus ille locus.
Exul ego & patrio tam longè disita Cælo,
Impellam patriæ dulcia fila lyra?
Parcite tam miserum fortuna vulnus habenti;
Cantandi, externo nulla libido solo est.
Tristia flebilibus manant mihi lumina riuus,
Et videor festam posse ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cytharâ videor posse, vel ore loqui?
Heu! nimis insistant præsentia pectora fato,
Et numquam cæcilij sensus acerbus abest.
Si quisquam his iubeat Amphiona viuere terris,
Aönio numquam pectine tangat ebur.
Respectu Euridicen propero cùm perdidit Orpheus,
Ilicet artifices obriguere manus;
Et manibus cecidit leue cum testudine plectrum,
Fractaq; sunt casu garrula fila suo.
Quid mihi, non vnâ fatorum clade sepulta
Præcipitis, toties vngue ciere fides?
Dum circumspiciens, vbi sim, te Patria specto;
Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!
Cùm semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar,
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.*

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ? Psalm. 136.

Aug.
medit.
cap. 35.

VT IN A M possem talia dicere, qualia hymnidici Angelorû chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderê! ô quàm deuotissimè illa cœlestis melodix cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem!

Aug.
medit.
cap. 33.

O beatæ nimirum illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare possunt te sanctè & purissimè, cum nimîa dulcedine & ineffabili exultatione! Indè laudant vnde gaudent, quia semper vident vnde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis pressi & procul à vultu tuo in hâc peregrinatione positi, atque per mundanas varietates distêti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per speciem. Illi verò Angelici spiritus per speciem & non per fidem.

Chrys.
in Psal.
41.

Nostra certè natura vsque adeò delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet necessitudinem & conuenientiam, vt vel infantes ab vberibus pendentes, si fleant & afflictiêtur, eâ ratione sopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos gestant in vlnis, sæpè adeuntes & redeuntes, & quædam puerilia ijs carmina decantantes, supercilia eorum ita sopiunt: quocirca sæpè quoque viatores meridic

vidie agentes iugalia animalia hoc faciunt canētes, itineris molestiam illis canticis consolantes, nec solū viatores, sed etiam agricolæ, vuas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quoicumq; aliud opus facientes, sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

Iam verò mulieres quoque texentes & confusa stamina rallo discernētes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concorditer, vnā quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo suscipitur, cantu consolari volentes; vtpote quod anima, si carmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit facilius toleratura.

Ambr.
e. i. ar.
rat. in
Psa. 36.

[Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captiuitatis, quod in suâ patriâ canere consueuerant. Hæc terra captiuitatis est, alia terra libertatis est; ista peccati, illa quietis æternæ; valle stris ista, illa cœlestis.

Ambr.
e. i. ar.
rat. in
Psa. 36.

[Imò] si caro menti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena est terra*. quæ non domatur exercitio cultoris, & ideo non potest fructus charitatis, patientiam pacis afferre. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Ambr.
lib. 2.
de poenit. ca.
11.

Qui cantat, vacuus est, & diuersarum co-

Ambr.

in Psal.
118. O
cton. 7. gitationum curas releuat, culpas relegat, se-
questrat auaritiam, & non solum corporis
voce, sed etiam mentis suauitate se mulcet.

Nazid.
de hu-
mana
natur. *Nam cum mens querulo semel est obsessa dolore,
Ad lata occlusas tunc habet illa fores:*

Ambr.
in Psal.
118. O
cto. 22. In regione vmbrae mortis sumus; abscondi-
ta est vita nostra, non libera. Erit enim libera
in regione viuorum. Ibi ergo viuit anima no-
stra, vbi nihil mortale, nihil infirmum amicta
sit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Domi-
num, vbi deposito infirmitatis corpore, cón-
formis esse cœperit gloriæ corporis CHRI-
STI, nam dum in peccato sumus, plenè lau-
dare quid possumus. In vmbra sumus hîc
positi, in vmbra viuimus, in vmbra lauda-
mus: perfectè in vmbra laudare non possu-
mus. Denique *in terrâ alienâ* sumus: *quo-
modo cantabimus canticum Domini in terrâ a-
lienâ?*

ibid.
supe-
rius. Eructabat hymnum anima pia, cui dice-
bat Dei verbum: *insinua mihi vocem tuam, quia
vox tua suauis est.* eructabat hymnum cui di-
cebat: *Fauum distillant labia tua ô sponsa, mel &
lac sub linguâ tuâ;* sed non potest quis ante
eructare hymnum, nisi didicerit iustitias
Dei, & didicerit ab ipso Domino Deo suo.
ideò specialiter hoc Dauid petit, vt eum do-
ceat Deus, quomodo cantare potest in me-

tu positus & in timore pœnarum? quomodo cantare potest grauium sibi conficius delictorum; nisi prius fiat veniæ securus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captiuetur in lege peccati; in quâ defleat atque deploret suæ captiuitatis ærumnas?

O pax illa, quam videbimus apud Deum! Aug.
in psal.
136.
ô illa sancta æqualitas Angelorum! ô illa visio & spectaculum pulcrum! ecce in Babylo niâ pulcra sunt quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud est solatium captiuorum, aliud gaudium liberorum.

Facile potest demonstrari captiuos nos Ibid.
esse: Non enim respiramus iam in auras illius libertatis; non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum suggestionibus illicitarum voluptatum. Vix respiramus, vel in oratione; captiuos nos esse intelligimus.

Illi autem qui captiuos duxerunt nos, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba canticorum*: Quid respondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur; non Ibid.

R 5 noſti

nosti capere nisi quod fulget ad tempus;
æterna meditari ignoras, non capis quod in-
terrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domi-
ni in terrâ alienâ?*

LIBER

LIBER TERTIVS.

S V S P I R I A

ANIMÆ AMANTIS.

*Adiuro vos, filiae Hierusalem, si inueneritis
dilectum meum, ut nunciatis ei, quia amore
languedo. Cantic. 5.*

XXXI.

Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si in-
ueneritis dilectum meum, vt nun-
cietis ei: quia amore langueo.

Cant. 5.

Coelestes anima, Solyma cœlestis alumna,
Quæ teritis niueo carala templa pede;
Vos ego, vos numquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis sortè repertus amor)
Dicite, quodd cœcâ, sic eius langueo flammâ,
Languet vt Assyrio flosculus vstus agro.
Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,
Delituit proprijs mistus arundinibus:
Et summâ trifidi præfixus cuspidè teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fudit.
Ab quibus, ah quantis tum pectus amoribus arsit!
Non furit Aetnæo sauior igne rogos.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluraq, languentem non potuisse loqui.
Siroget; an lento mihi febris inastuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis propior sim visa periclo?
Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantum reddere verba mei.

Silubeat nostros tamen illi noscere vultus,
 Nec graue sit vobis dicere, qualis eram:
 Hâc, precor, aut simili, tum me depingite formâ,
 Quâ sciat & morbi quæ sit origo mei.
 Dicite, quod iaceam tenebris exsanguis obortis,
 Succiduo in nudum corpore lapsa solum.
 Sintq₃ hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
 Inq₃ sinu iaceat languida facta manus:
 Nec rosa picta genis, neque viua corallia labris,
 Venâq₃ vix, quamuis pollice tacta, micet:
 Iamq₃ diu nullo constet me viuere signo,
 Quàm quod anhelanti pectore sæpè gemam.
 Quodq₃ mihi certam non possim fingere causam,
 Cur tories nullo lasa dolore querar:
 Non possim, nisi fors gemitu se prodere cogat
 Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
 Iam video, hac nostri fuit vnica causa doloris,
 Et quid amans esset nescij, amansq₃ fui.
 Hoc fuit, hoc tories me suspirare coëgit,
 Per gremium iniussa cum flueretis aqua.
 Hoc fuit, vt, quamuis toties aliena loquenti;
 Illius assidue nomen in ore foret.
 Ergo meis, oro, Dilectô hac dicite, verbis;
 Quod cremor immodicis illius ægra rogis:
 Dicite, quod tanto sic torreo illius igne,
 Vt rosa cœlesti torrida facta cane,
 Dicite, quod longâ sic eius languero flammâ,
 Vt languent sicca lilia cana comâ.
 Dicite quodq₃ mei causa vnica sit languoris,
 (Qui simul est mortis causa futurus) Amor:

Adinro

*Adiuro vos, filia Hierusalem, si inue-
neritis Dilectum meum, ut nuncie-
tis ei: quia amore langueo.*

Cant. 5.

PROBAVIT dilectionem suam nobis Nysse.
ora. 13.
in Cāt.
præclarus ille procius animarum nostra-
rum CHRISTVS, quâ adductus etiam tum,
cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis
mortuus est. Idcirco sponsa vicissim, amore
incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, de-
monstrat latens in se dilectionis telum, imò
in pectore,

Sagittarius autem eiacularus hoc telum, Nysse.
of. t. 4.
in Cāt.
est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem,
sacris è litteris didicimus, qui quidem, telum
electum, Deum illum vnigenam, ad eos mit-
tit, qui seruantur; spiritu vitæ, triplicem cus-
pidis aciem inungens, ut eum in quem im-
missa fuerit, vnà cum telo, & ipso sagittario,
in vnum colligat. Itaque videt iam anima
per diuinos gradus in sublime deducta dul-
cedinem dilectionis, tamquam telum in se-
se quo vulnerata est. O præclarum vulnus!
ô dulcem plagam, per quam vita ad interio-
ra penetrat, quasi quoddam ostium & ia-
nuam sibi aperiens ipsa diuisione!

Quàm

Orig.
h. m. 2.
in Cât.

Quàm pulcrum est , quàm decorum ,
vulnus à charitate accipere ? Alius iacu-
lum carnei amoris accepit , alius terreno
cupidine vulneratus est ; tu nuda mem-
bra tua & præbe te iaculo formoso , si-
quidem Deus sagittarius est . Audi scri-
pturam de hoc eodem iaculo ; imò vt am-
plius admireris , audi ipsum iaculum quid
loquatur : *Posuit me in sagittam electam & in
pharetrâ suâ seruauit , & dixit mihi : magnum
est tibi hoc vocari puerum meum .* Intellige sa-
gittam , quid dicat , & quomodo à Deo sit
electa . Quàm beatum est , hoc iaculo vul-
nerari !

Hierō.
ep it.
140. ad
Princi-
piam.

Nec mirum si sponsus habeat plures sa-
gittas , de quibus in 119. Psalmo dicitur :
Sagitta potentis acuta . His sagittis & Cleo-
phas , in itinere , cum altero vulneratus a-
iebat : *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis ?*
& in alio loco legimus : *sicut sagitta in ma-
nu potentis , ita filij excussorum .* His sagittis
totus mundus vulneratus & captus est .
Paulus sagitta fuit Domini , qui postquam
ab Hierosolymis vsque ad Illyricum mis-
sus arcu Domini , huc illucque volitauit ; ad
Hispanias ire festinans , vt velox sagitta , sub
pedibus Domini sui , Orientem Occiden-
temque prosternat .

Quid

Quid ergo dicam? quid faciam? quo vadam? Vbi eum quæram vel quando inueniam? quem rogabo? quis nuntiabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

Aug.
medit.
ca. 40.

O vita, cui omnia viuunt, vita quæ das mihi vitam; vita quæ est mea vita! per quam vivo, sine quâ morior; vita per quam resuscitor, sine quâ peréo; vita per quam gaudeo, sine quâ tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, semper memorialis, vbi quæso es? vbi te inueniam; vt in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia sine te morior.

Aug.
soliſo.
cap. 16.

Anxia vota, suis nesciunt esse contenta meritis; ideò alienæ precis mendicant suffragia; *Adiuro vos*, inquit, *filia Hierusalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nostis ex parte, quanta sit amatorij virtus languoris, quàm sit fortis, vt mors dilectio.

Guilb.
Abb.
ser. 46.
in Cât.

Sed quorsum sic adiurat? Nónne Dilectus cuncta nouerat, & in his amorem sponsæ amantis? si Petrus dixit, *Tu scis*, *quia amo te*, quanto magis, ô dilecta, tam

Ruper.
in Cât.

S

prudens,

prudens , tam fidelis , per temetipsam absque internuntijs dicere poteras Dilecto , & frequenter sine dubio dixisti; dilecte nullum tibi absconditum est cor , nullius occultus amor , *tu scis , quia amore tui langueo* . Quorsum igitur , tendit hæc adiuratio ? Nónne vt percussa , percutiat ? vt vulnerata , vulneret ?

Guil.
apud
Delrio
Cāt. 5.

Nunciate ei , non quasi ignoranti (nihil enim ei incognitum est) sed quia gaudet , quæ nouit de dilecta etiam ex alijs intelligere.

Guilb.
Abbas
ser. 64.
in Cāt.

Narrate & annunciate , & exaudiet vocem vestram , vt refoueat vota mea , *Annunciate , quia amore langueo* . Non languet amor , sed languet amans ; vbi viget amor , ibi viget languor , si absit , quod amatur ; languet animus dum æstuantis voti nimietate conficitur ; liquefactus se fugit animus amoris violentiam ferre non valens . Sic enim in consumptâ materiâ & iam deficiente , languidiora redduntur ignis incendia . Et *Deus noster ignis consumens est* . ô potens & præpotens passio charitatis ! si non temperatur , non toleratur . Iure potens , quæ animum , quem possederit , sui ipsius efficit impotem.

Annunciate

Annunciate, quia amore langueo, præ magno faciei eius videndæ desiderio; vitæ tantum diutius patior, & vix præsentis exilij moras sustineo.

Ruper.
in Câr.

Singultus de imis prodeuntes præcordijs, crebri gemitus, nonne sunt quædam eructationes spiritus & concepræ gratiæ? nonne talibus indicijs se probat languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cum hæc producit indicia.

Guilb.
Abbas
ser. 46.
in Câr.

Langueo in amore mei, præ amore sponsi cœlestis. Amor eius languidum & remissum in me facit amorem mei-ipsius. Meo amori mortua, vivo ego; iam non ego, sed vivit in me sponsus. Me namque amo, non amore mei, sed amore sponsi qui me amat. Non amo me, in me, sed me in ipso, & ipsum in me.

Guilb.
apud
Delsio
in c. 5.
Cant.

Eia dulcissime IESU, transfige saluberrimo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, ut verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat; *cupiat dissolui, & esse tecum*. Te solum semper esuriant panem vitæ, qui de Cœlo descendisti.

Bonau.
solilo.
cap. 1.

cendisti , Te sitiat fontem vitæ , fontem
æterni luminis, torrentem veræ voluptatis.
Te semper ambiat, te quærat, teque inue-
niat, in te dulciter requiescat.

*Fulcite me floribus, Stipate me malis, quia
amore languo. Concic. a.*

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate mem-
bris; quia amore langueo. *Cant. 2.*

O Amor! ô quantis populas mihi viscera flammis!
O Amor! ô animi blande Tyranne mei!

O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?

Parce, vel in vapidos dissoluior cineres.

Parce Amor, ô toties repetitis parce sagittis!

arrows

In noua, pars animi, vulnera, nulla vacat.

Parce Amor, & nocua procul abijce tela pharetra,

Proxima quam iacies figet arundo necem.

Ah perij! neque nota mihi suspiria duco,

Quæ sonat, ignoto vox ab amore sonat.

Scilicet arcanos penitus grassatus in artus,

Iam mea, victor ouans, regna subegit Amor.

Me miseram! tantos nemo miserabitur ignes?

Nemo vel è terris, nemo vel è superis?

Tuque meus (tanti causa vnica qui tormenties)

Tu meus, hac sicco lumine cernis Amor?

Vos saltem AEtherij Cælo properate coloni,

Vos, quibus à simili mens calet icta face:

Ferte rosas, date mala & odora Chloridis herbas,

Quicquid & Alcinoüs, Floræque quicquid habet.

*apple
Alcinoüs*

Ferte rosas, date mala ardentibus obuia flammis,

Mitior in malis est amor, inq; rosis.

Ferte rosas manibus, calathis effundite mala,

Forserit hinc nostris certa medela malis.

Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?

Est dolus in malis, est dolus inq; rosis:

Forſan Amor falſi tegitur velamine mali,

Aut ſua ſpiniferis occulit arma roſis.

Periuro ſimplex malo deluſa Cydippe eſt,

Et Venus armata cuspide leſa roſa.

Nolo tuas Cytheræ roſas, tua mala, Cydippe,

Necſcia perſidia mala roſasq; volo.

Quales Dorothea ſuperis tulit ales ab hortis,

Quasq; ſuas ſtupuit viuere bruma roſas.

Aut qualem Elyſij ramum Loduina roſeri

Penna tibi volucris vexit amata Ducis.

Has mihi poſco roſas, hæc mala, hæc lilia poſco,

Necſcia perſidia lilia, mala, roſas.

His mihi vernantem viridi ſuper aggere lectum,

Pictaq; puniceis ſternite fulcra crocis.

Fiſcinaq; è lento fiat puluinus hibiſco,

Fiſcina quam viridi farciat herba toro.

Iungite vimineis collecta liguſtra quaſillis,

Et pluat in laxos lutea Caltha ſinus:

Iunceaq; egregijs onerate caniſtra Hyacinthis,

Miſceat & calyces Bellis amœna ſuos:

Spicaq; Narciffuſq; & apex ſtellatus Amelli

Pulcraq; ceruleis cum Cyanis Anemon,

Et Nymphaea marina, immortalesq; Amaranthi,

Iridis & Viola multicoloris opes,

Iunctaq; Smilacibus Paonia regia paruis,

Cunctaq; quæ Paſto diuite ſerta virent.

Addite decerptas Arabo de cortice frondes,

Et Myrthum & Daphnin Cecropiumq; Thymū.

Serpil-

Serpillumq̃, Chamamelumq̃, Aloëq̃, Zibethumq̃
Et Nardum & Tymbram, Rosmarin & Casiam,
Cinnamaq̃ & Staeten & olentis germen Amomi,
Et Citicum tota sternite messe solum.
Sternite, & hoc anima quidquid super expirādum
Roscidulis finite, elangueat in folijs. [est,
Tunc ego sic moriens componam leniter artus,
Vt Rosa deciduas vngue resecta comas.
Aut moritura graues inclinant Lilia culmos
Quęq̃ halant animas gramina messas suas.

*Fulcite me floribus, stipate me malis; quia
amore languedo. Cant. 2.*

Bern.
ser. 51.
in Cāt.

CREVIT amor, quia incentiua amoris
plura solito, processerunt. [sed] post
ista omnia, sponso (more suo) secedente;
illa, languere amore se perhibet, id est, præ
amore. Quò enim gratiorem fuerat ex-
perta præsentiam, eo postmodum absen-
tiam molestiorem sensit. Subtractio nem-
pe rei quam amas, augmentatio desiderij
est, & quod ardentius desideras, eo cares
ægrius. Rogat proinde ista interim odora-
mentis florum ac fructuum confoueri, quo
vsque denuò reuertatur, quem molestissimè
sustinet remorantem.

Giffen.
in c. 2.
Cant.
expo. 1.

[Nempe] quod amentibus sæpè eue-
nire solet puellis, ut præ amore ad illius
quem depereunt absentiam, & corporis
languorem & animi patiantur deliquium,
hoc sponsæ frequentius in Cantico Cant.
euenisse comperimus. Nam in huiusce-
modi deliquio constituta prima illa pro-
tulit verba: *Osculetur me osculo oris sui*, hanc
ægritudinem sese opprimentem, sponso, ut
nuncient, socias supplicibus exorat ver-
bis; cum defatigata iam esset in illo quæ-
rendo,

rendo, dicens: *Adiuro vos filia Hierusalem, si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo*; quin imò & hoc ipso amore, eadem in somnum dicitur incidisse, ita vt sponsus eam miseratus, in ea ipsa proruperit verba. *Adiuro vos, ne suscitetur.* At nullibi sanè clariùs describitur istiusmodi eius deliquium, quàm in præsentis sententiâ, in quâ ipsamet ægritudinem suam, simul cum illius causâ exprimens, illa exposcit remedia, quæ præsentaneis exhiberi solent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non sit ad mortem, sed ad vitam, vt glorificetur Deus per eam. Cùm ardor, febrilisve ista, non sit ab igne consumente, sed ab igne potiùs perficiente. Porro quod aduertitur in ægritudinibus corporalibus, vt languens (cùm sibi integrum non sit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum sibi curet viridi fronde conuestiendum, ac varijs & odoratis floribus, pomisve exornandum, quibus visum & defessum mœstumve soletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentissimo laborans Diuini amoris languore, cùm humanos

Idem
ibid.
expos.
3.

gustus nequeat percipere, diuina verba audire exoptat, & toto laborat studio, vt actiones, operaque sibi recenseantur CHRISTI dilecti sui, & istiusmodi florum ac pomorum suauissimo odore ac pulcritudine, vires sibi, ad seruiendum Deo, & spiritus suppeditandos confidit.

Delrio
in c. 2.
Cant.

Fulcite me floribus, ô columnas admirabiles! ô noua fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutantem? quid ni sustineant, nixam lacerti fortissimorum athletarum & gigantum, quorum robur inexpugnabile fuit? quidni sunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione sunt æternæ, celsitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara vsque penetrârunt.

Ibid.

Stipate me malis. Non vult super fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum, non stipulam; quia hæc ignis absument; sed poma suauissima.

Nyffe.
orat. 4.
in Cât.

Quodnam enim spectaculum elegantius excogitare quis possit, malorum compositione? cum ordine continuo fructus, hîc bellè collocatus atque in loco confertim positus varietatem quamdam aspectui exhibet; rubedine, cum colore subalbo, permistâ.
Sponsa

Sponsa [verò] quia amore languet; fulciri se floribus, & stipari malis appetit; quia, dum se æternitatis desiderio afficit; dum, qualiter illuc perueniat, totâ anxietate perquirat (eò quòd perfectionem, dum in carne viuit, omninò non inuenit) fatigata in desiderio suo requiescit; & in hoc solum gaudet, si circa se respicit, vel quibus ipsa proficiat, vel in quorum perfectione consolationem, de languore suo, recipere possit.

Greg.
in c. 2.
Cant.

Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè vt opinor id tibi videbitur, si aduertas quomodo instar floris necessario præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præueniri. Alioqui sine fide, impossibile est placere Deo. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide, opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est; sicut inutiliter quoque flos apparet, vbi non sequitur fructus. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo.* Cùm præsto est quod amatur, viget amor; languet cùm abest: quod non est aliud, quàm tœdium quoddam impatientis desiderij, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum totus in expectatione, quam tamlibet festinationem, reputat tarditatem.

Bern.
ser. 51.
in Cā.

ditatem. Et ideo ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odorem, in quibus moram facientem sponso, interim requiescat.

Coronet/
Garden

*Dilectus meus mhi et ego illi qui pascitur inter
lilia; donec aspiret dies et inclinentur umbræ. Cant. 2*
33.

XXXIII.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui
pascitur inter lilia, donec aspiret
dies & inclinentur umbrę. *Cant. 2.*

FELICES anima, populus genialis Amantũm,
Quas amor irruptã neçtit vtrimq̃, fide!
Non ego prævestrã, fortunam optauero Regum,
Nam puto Cœlicolũm vos ego sorte frui.
Sed neque iam Siculi mirer noua vota Tyranni,
Optantis, Pythia tertius esse Comes.
Ecquis enim socijs medius neget esse duobus,
Quos sibi tam sancto fœdere iunxit Amor?
Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
Reddit & alternas mutua flamma vices!
Hâc ego me toties optaui lege beatam,
Ad sua cùm trepidam signa vocaret Amor.
O quoties dixi, si quando cogar amare,
Non nisi qui pariter me redamârit, amem!
Audj̃t optantem volucrum Deus ales Amorum,
Et quid, ait, dubitas? vt redameris, ama.
Vicino extimui præsentis Numine Diui,
Attonuitq̃ meum vox inopina caput.
Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide castris,
Auspiciisq̃ iubes ara merere tuis?
Olim sæpè quidem, mihi narrauêre sodales
Gaudia quanta suis leno propinet Amor.

Sapiens

- Sapius at contra monuit me sedula nutrix;
 Cum ferrer gerula sarcina parua sinu.
 Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
 Qua cecinit castis ingeminanda choris:*
- „ Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur
 in Hyblâ,
- „ Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
- „ Littorè quot conchæ, tot sunt in amore do-
 lores,
- „ Res est solliciti plena timoris Amor.
*Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
 Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.
 Fida vel alternis si sint rata fœdera tedis;
 Tum grauis, vt constent fœdera, cura subit.
 Curre per historias; quotus, heu! securus amauit?
 Hunc breuis, hunc fictus ludificauit Amor.
 Quâ Paris Oenone sine viuere posse negabat,
 Oenonen potuit deseruisse Paris.
 Dilecti Hypsiphile non mansit Iâsonis vxor,
 Non mansit reducis, sicut euntis erat.
 Thesea crudelem quoties Ariadna vocauit;
 Nauigio numerum quæsta deesse suum?
 Quin etiam leuibus monstras, Puer improbe, pennis,
 Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.
 Ite igitur, leuibusq; animas modò credite flammis
 Cum sua non aliter sceptrâ Cupido gerat.*
- „ Et leuis est multoq; suis ventosior alis,
- „ Gaudiaque ambiguâ datque negatq; fide.
*Hic pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
 Teq; leuem celeri falsus es esse fugâ.*

Tunc ego, Cyprigena detectâ fraude, triumphans,
Instabilem iussi lata valere Deum.
Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera iungam,
Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
Donec ab aëreis labentur montibus umbræ,
Et reducem fugient umbræq, noxq, diem.
O liquida ambrosia! ô Divini nectaris haustus!
O amor! ô quanti pocula mellis habes!
Quid totis Te, Dius amor, sit amare medullis,
Expertus nisi sit, dicere nemo potest:
Quid verò sit amare, iterumq, abs te redamari,
Sit licet expertus, dicere nemo potest;
Omnibus hisq, etiam supereminet illa voluptas,
Fidus hic aeternum quod sibi constet amor.
O Amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
Aut melli geminum si quid Hymettus habet!
O amor! ô quoties, ô qua mihi gaudia misces,
Dū, quod amans redamer, dū, quod amere, subit!
Dumq, iterum aeterni recolo fore fœderis ignes,
O Amor! ô quantis gestio latitiis!
Non habet hic miseros Amor, ut levis ille, timores:
Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
Pascitur in riguis, ubi candent, lilia, campis,
Et sua Virgineos ducit in arua greges.
Scilicet athereum decet hic flos purus Amorem,
Et venè tam castas pascit hic hortus oves.

Dilectus

*Dilectus meus mihi , & ego illi , qui
pascitur inter lilia; donec aspiret dies
& inclinentur umbra. Cant. 2.*

Bern.
ser. 67.
in Cât.

QUID est hoc quod dicit, *Ille mihi & ego illi?* Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter fauorabiliterque discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, tuque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud? si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, euidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundum Prophetam, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & ideò non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo facientem, nec tacere omninò quiuit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neque enim ut exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantia cordis, os locutum est; sed non pro abundantia. Habent suas voces affectus, per quas se etiam cum nolunt, prædunt. Timor, metriculosas; dolor gemebundas; amor iucundas.

das. Eiusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præsertim Diuinus, cum se intra cohibere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nulum sui sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omninò vllas; solis adhuc contentus suspirijs. Indè est quod sponsa sancto amore flagrans, idque incredibili modo, sanè pro captandâ quantulacumque euaporatione ardoris què patitur, non considerat, quid, qualiter eloquatur, sed quicquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid indè? Ructus est. Quid tu in ructu? quæras orationum iuncturas, sollemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non est dubium; duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo, vnius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares est consensio seu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi & ego illi*, principium *Dilecto* tribuens; in consequentibus, *ego*, inquit, *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi*: cōsummationem æquè illi concedens. Nunc iam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi*. Si enim hoc recipitur, vt subaudiamus, intendit,

T

& sicut

& sicut Propheta ait: *Expectans expectavi Dominum & intendit mihi*: ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogatiuæ.

Bern.
serm.
sequēt.

Audite gaudium meum quod sensi; & vestrum est, audite gaudētes sponsa locuta est, & dixit, sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic, Deus noster est; & illa, si audeo dicere, nos sumus; gaudeamus. Nos sumus in quos intēdit Deus. Quanta tamen disparilitas! quid terrigenæ & filij hominum coram illo? quid sibi vult ergo ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum amat. Quàm admirabile est quod illius intentionem ista quasi sibi propriam vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi*. Nec eo contenta tamen pergit ampliùs gloriari; respōdere se illi, quasi ex æquo more ingerere, rependere vicem. Sequitur enim, *& ego illi*, insolens verbum, *& ego illi*; nec minus insolens: *dilectus meus mihi*, nisi quod viroque insolentius, vtrumque simul. O quid audet cor purum & conscientia bona, & fides non ficta. *Mihi*, inquit, *intendit*. Itāne huic intenta est illa maiestas, cui gubernatio pariter & administratio vniuersitat's incumbit & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia, imò otia amoris & desiderij huius? Ita planè. Prouidentiam
cæteris

cæteris creaturis non negamus; curam sponsa vendicat sibi. [Sed &] propterea vtrumque ponit dicens. *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata; Ille mihi gratiam ex gratiâ; ego illi gratiam pro gratiâ; Ille meæ liberationi; ego illius honori; ille salutis meæ, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam vna sum columba eius; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

Anima [enim] ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligere nihilominus vehementer non ambigit, ac de suâ singulari intentione, sollicitudine, curâ, operâ, diligentia, studioque, quo incessanter & ardentem invigilat, quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis eius; *in quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis*, ergo nec dubitat se amari, quæ amat. Ita est. Amor Dei amorem animæ parit.

Et vnde tibi, ô humana anima, vnde tibi hoc? vnde tam inæstimabilis gloria, ut eius sponsam merearis esse, *in quem desiderant Angeli prospicere*? vnde tibi hoc, ut ipse sit sponsus tuus, *cuius pulcritudinem Sol & Luna mirantur*? ad

Bern.
serm.
Domini
nicæ I.
post o-
ctau.
Epiph.

cuius nutum vniuersa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? vt sis socia mensæ, socia Regni; & socia thalami vt introducat te Rex in cubiculum suum, vide quibus brachijs vicariæ charitatis redamandus, & amplectendus sit, qui tantite æstimauit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce, consuetudines noxias obliuiscere, Quid enim putas? Nónne stat Angelus Domini, qui secet te mediam, si fortè (quod auertat ipse) alterum admiseris amatorem?

Author
Scalz
para-
dyfi c.
9. tom.
9. Aug.

Zelotypus est sponsus iste si fortè alium amatorem acceperis, si alijs placere studueris, statim discedet à te; & alijs adhærebit adolescentulis.

Bern.
1er. 70.
in Cât.

Quis huic iam imputet præsumptioni vel insolentiæ, si se dicat inijisse societatem cum illo qui pascitur inter lilia; etiam si inter sydera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio quid magnum videri possit, cum eiusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Non ignorat [sponsa] vñum esse, & qui pascitur, & qui pascit; inter lilia commorantem, & regnantem inter sidera: Nam qui in altissimis est Dominus, in imis est Dilectus; super sidera regnans, & inter lilia amans.

Amabat

Amabat & super sidera , quia nusquam & numquam potuit non amare , quia amor est : sed donec ad lilia descendit , & pasci inter lilia compertus est , nec amatus est , nec factus dilectus ; quia non potuit antè diligi quàm agnosci . ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum sponsum ! quærenda in spiritu hæc refectio inter lilia ; nam corporea cogitare , ridiculum est . Quin ipsa lilia spiritualia à nobis demonstranda erunt . Quæ ergo sunt illa lilia è quibus species decoris eius ? *Procede* , inquit , & regna ; propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam . Bonum lilium veritas , candore conspicuum , odore præcipuum . Est & mansuetudo . Quod autem iustitia lilium sit , recordamini de scriptura ; quia *iustus germinabit sicut lilium* . sunt multa apud sponsum , & alia lilia præter hæc : quis illa enumeret ? nempè quot virtutes , tot lilia . Et fortasse propterea ipse se lilium appellavit , quòd totus versetur in lilijs ; & omnia quæ ipsius sunt , lilia sint : conceptio , ortus , conuersatio , eloquium , miracula , sacramenta , passio , mors , resurrectio , ascensio . Quid horum non candidum , & non suauissimè redolens ?

Nimirum hic est præclarus ille pastor, Nyffe.

T 3

qui

orat. 4.
in Cāt.

qui non fœnum gregi , pabuli loco præbet , sed puris lilijs oues alit , non ampliùs fœno fœnum nutritens . Est enim fœnum brutorum naturæ proprium , ac peculiare alimentum ; homo autem , cùm rationis sit particeps , verâ ratione pascitur . Quod si eiusmodi fœno saturaretur , & ipse in fœnum commutaretur . Est enim præscriptum , *omnis caro fœnum est* ; quamdiu scilicet caro existit ; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus , non amplius victu gramineo pascetur , sed spiritus ei pro nutrimento erit , id quod puritas & fragrantia lilij obscuriusculè denotat . Quin etiam ipse , lilium fragrans ac purum erit , in naturam ipsius alimentum commutatus , atque hoc sibi vult ; *Dies per radios diffusa* siue *perflans* , quemadmodum Diuina vox loquitur , cùm diffusionem , per spiritum radiorum factam , *perspirationem* appellat , per quam umbræ huius vitæ remouentur , in quas studiosè defixis oculis respiciunt , qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt , qui umbram ac vanitatem sic intuentur , quasi reuera quiddam subsistens , quod autem verè existit , quasi non existeret , negligunt . At qui lilijs vescuntur , hoc est , quorum animus ex puro ac fragranti ali-

alimento pinguescit , omni fraudulentâ ,
amorisque consimili rerum specie (quæ res
hâc in vitâ caræ ducuntur) reiectâ ad veram
ipsarum rerum substantiam respiciunt , effe-
cti lucis ac diei filij.

Tu ergo qui hæc audis , vel legis ; cu-
ra habere lilia penes te , si vis habere
hunc habitatorem liliorum habitantem in
te . Opus tuum , studium tuum , deside-
rium tuum lilia esse protestentur , mora-
lis quidam rerum ipsarum candor atque
odor . Habent & mores colores suos , ha-
bent & odores . De colore, Conscientia
consultetur ; de odore, fama: sponsus ita-
que & cùm sit virtus ; in virtutibus com-
placet sibi ; & cùm sit lilium , libenter in-
ter lilia commoratur ; & cùm sit candor,
delectatur candidis.

Bern.
ser. 71.
in Cât.

O anima mea , insign' tî Dei imagine, Aug.
dilige illum , à quo tantùm dilecta es! In- manu.
rende illi , qui intendit tibi ! Quære quæ- cap. 24
rentem te , ama amatorem tui , à quo ama-
ris ; cuius amore præuenta es , qui est caus-
sa amoris tui . Esto sollicita cum sollicito,
cum vacante vacans , cum mundo munda,
cum sancto sancta . Elige illum amicum
præ omnibus amicis tuis , qui cùm omnia

subtracta fuerint , solus tibi fidem serua-
bit: in die sepulturæ tuæ, cùm omnes ami-
ci tui recedent à te , ille te non derelin-
quet, sed tuebitur à *rugientibus preparatis ad*
escam.

Ego dilecto meo, et ad me conuersio eius. Cantic. 7.

XXXIV.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio
eius. *Cant. 7.*

Mœsta cupressiferi nemoris spatiabar in vmbra,
Tristitiam lacrymis compositura meis:
Iamq³ sinum tepidis submerserat imbris vnda,
Concideramq³ meis pænè subacta malis.
Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mœstitiæ quondam certa medela chelys.
Obruta tristitiâ; frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni?
Nullus & in nostro carmine viuet amor?
Ah precor! ab nostris ita torpeat hostibus atas,
Et tolerant tanti segnia damna probri!
Non ego pro vera numerauero tempore vita,
Ducere si vacuos cogar amore dies.
Vnicus est homini, viuendi fructus, amare;
Solus amans, vixi; dicere iure potest.
Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,
Et subit aërias, ardua flamma, vias;
Nos ita fax animi, violento cogit amore,
Abripimurq³ leues, impete quisque suo.
Me quoque sollicitans, vt amē, meus impetus vrget,
Visq³ adhibet tacitas, nescio quanta, faces.
Quo meus ergo suos Amor eiaculabitur ignes?
(Primitia nostri namque caloris erunt)

An ferar humana furiata Cupidine teda,

Cupid's darts

Cognata Angelicis, stirpsq³, sororq³ chorus?

Aut mea mortales venient in colla lacerti,

Quæ sum immortalis sponsa creata Deo?

Ah, super hæc hiemes, nostri rapiuntur amores,

*Our loves
rapt away*

Terra parem thalamis non habet ista meis.

Nec quæ Penelopen adamavit turba procorum,

Nec quibus impediunt regia sceptra manum.

Nymphæ puellarum pulcerrima Romulearum

Agnes, Ansonio sponsa petita proco;

*Agnes'
speech*

Absit, ait, iuuenis mea ne tibi fœdera speres,

Iam mea cœlestis fœdera sponsus habet.

III.

Sic nostra atherios ambit quoque fax Hymenæos,

192

Indepetendus erit qui mihi sponsus erit.

Hunc ego, non alium, solum hunc ego diligo sp̄sum,

Nemo potest vno tempore amare duos:

Illius ante oculos mihi semper oberrat imago,

Ante oculos, quamuis longius absit, adest.

Et loquor absenti momentis omnibus, absens,

Absentisq³ sonos illius aure bibo.

Sic ubi magnetis vim ferrea linea sensit,

Semper ad agnati vertitur alta poli.

Viq³ hinc Sydonis petitur Cynosura carinis,

Servat & hinc Helicen cymba pelasga suam;

Sic lasi sequeris studiosa pedissequa Phœbi

Dilectam Clytie; flos modò facta, facem:

Bisq³, die quovis, verso iubar ore salutans,

Manè precaris Aue; serò precare Vale.

Obuia fraternos ita spectas Cynthia vultus

Et reparat vultus ignibus ille tuos.

Sponse,

*Sponse, meus Sol es, tua sumq, ego Cynthia; vultus
Aduersis oculis figere cogit amor.*

Tu mihi, sponse, Helyce, Cynosuraq, duplicis Arcti,

Tu volucres oculos ad tua signa rapis;

Quid mirum, alterno si respondemus amori?

Magnetem sequitur linea tacta suum.

Ego

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius.
Cant. 7.

Orig.
in pro-
logo
Cant.

IMpossibile est, vt non semper humana natura aliquid amet. omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; seu rectè & vtiliter, cùm amat quæ oportet.

Bern.
medit.
cap. 9.

Cor meum per multa dispergitur, & huc, illucque quærit vbi requiescere possit, & nihil inuenit, quod ei sufficiat donec ad ipsum redeat.

Aug.
medit.
cap. 35.

Duo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non se simul in vno capiunt pectore. Et ideo si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincerè casteque permanens in sæculum sæculi, amor qui semper ardes & nunquam extingueris, dulcis CHRISTE bone IESU, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, suauitate & dulcedine tuâ, ita vt nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

Naz.
de lau-
dib.
Virgin.

*Nam Christo & mundo quisquis partitur amorem,
Huius amor planè leuis est & frigidus; at qui*

Totam

Totam animi flammam penitus defixit in vno,
 Ille procul dubio, constans & certus amator.
 Quin etiam latomi sollertes, quique fabrilē
 In lignis artem exercent; cū linea recta
 Queritur, exactāq; operā captatur amussim,
 Ex oculis vnum claudunt, & lumine toto
 In socium fuso, visus acieq; coacta,
 Recta sequente tenent duro vestigia ferro.
 Sic collectus amor, propius coniungit amanti
 Pectora casta Deo; cupientem qui cupit, atque
 Cernentem cernit, sitq; obuius aduenienti,
 Quem quo plus quisquam cupit, hoc magis cernit
 eundem,
 Quoq; magis cernit, tanto magis expetit illum
 Cernere: Sicque bonus semper conuoluitur
 orbis.

Carissima illa est, vna vni, non adhærens Bern.
ser. 68.
in Cât.
 alteri sponso, non cedens alteri sponsæ.
 Quid ista non audeat apud tam ambitiosum
 amatorem?

Paueant quæ non amant. Ego verò a- Bern.
ser. 69.
in Cât.
 mans, amari me, dubitare non possum, non
 plus, quàm amare: nec possum vereri vul-
 tum cuius sensi affectum.

Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilaue- Bern.
ser. 69.
in Cât.
 rint ad me, inuenient me. Vides quomodo
 non solum de amore suo certum te reddat
 si quidem tu ames illum; sed etiam de solli-
 citudine suâ quam pro te gerit, si te senserit
 esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille.

Consurge,

Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, accelera quantum vis, etiam ipsas anticipare vigilias; inuenies eum, non præuenies. Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus: & magis amat & antè.

Giss. in
cap. 7.
Cant.
expo. 3.

Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, vt quacumque ex parte inspiciantur, semper videantur habere oculos ad intuentes conuersos. Huiuscemodi sanè imagines, ex parte suâ, semper ad quoscumque conuersæ sunt qui in illo reperiuntur cubiculo, vbi ipsæ fuerint: quod si quis minimè percipiat ab illis se respici, id haud ab eis, sed ab ipso prouenit potius, qui suam auertit faciem: ideoque vt primùm is ad illas sese conuerterit, eas pariter ad se animaduertet conuersas: Quid simile & in re nostrâ fieri censendum est.

Greg.
Papa in
Cant.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio illius. Ac si diceret: quoniam fide ac dilectione, soli CHRISTO adhæreo, solum sequor, solum videre concupisco; respectiōis eius suauitatem, visitationis benignitatem, conuersationis dulcedinem gaudenter experior.

Hugo
de S.
viat.
ser. de
Assum.

Ille quippe singularis amor est, qui soli non adiungit alterum, & æternus, qui nec primo secundum.

Magna

Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, vnde iugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo potest creatura, & si non ex æquo, respondere auctori, vel de simili mutuam rependere vicem. Verbi gratia: si mihi irascatur Deus: num ego illi similiter redirascar? non utique. Ita si me arguat, non redarguetur à me. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eum. Si dominatur, me oportet seruire: si imperat, me oportet parere. Nunc iam videas de Amore, quàm aliter sit; nam cum amat Deus, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, nisi vt ametur; sciens ipso amore beatos qui se amauerint.

Reuera hæc est vera cordis requies, cum totum in amorem Dei, per desiderium figuratur, nec quicquàm aliud appetit, sed in eo quod tenet felici quâdam dulcedine delectatur, delectando iucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, indè aliquantulum abstractum fuerit, summâ cum festinatione illuc redire festinat (exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, vt alter alterum vix patiatur abesse: si sponsa sponso, tanto conglutinetur
mentis

Bern.
ser. 83.
in Cât.

Aug.
manu.
cap. 29.

Aug.
medit.
cap. 25

mentis ardore, vt præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari sui absentiam non sine magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo studio, quo feruore anima, quam desponsasti fide & miserationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcerrimum sponsum?

*Anima mea liquefacta est, vt dilectus
locutus est. Cantic. 5.*

XXXV.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. *Cant. 5.*

TE semel ut cursim tantum, mea vita, viderem,
 Quot iuga, quot sylva, quot loca visa mihi!
 Ut semel audirem tantum, mea vita, loquentem,
 Ah! quot inaccessis rura petita viis!
 Horrida, torrida, spinea, scrupea, denia lustra,
 Saxaq³, montanis vix adeunda feris.
 Nec tamen, ecce, tui data spes fuit vlla videndi,
 Vixq³, vel alloqui spes fuit vlla tui.
 O quoties dixi! quæ te, mea vita, latebra,
 Quæ cauda, quæ terra, quæ nigra lustra tegunt?
 Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
 Respondit lacrymis sylva nec vlla meis.
 Fors semel ignotos, me duxerat error in agros,
 Solus vbi ante oculos campus, & error erant.
 Metior hic oculis Cœlos, clamoribus agros,
 Sed neque vox Cœlis, nec data vox ab agris.
 Inde decerranti vallis se monstrat opaca;
 Vociferor, nullus fit mihi valle sonus.
 Ecce cauâ densum, procul haud à valle, viretum
 Adiacet, æstivo textilis umbra gregi:
 Hic erit, hic forsân, dixi, mea vita, latebit;
 Hec dolor! ut vidi, nulla latebra fuit.

V

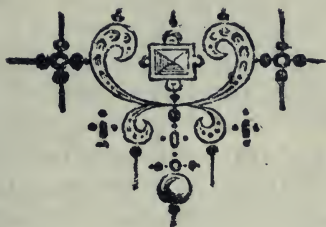
Ergo

Ergo amens tandem lacrymansq; ad littora curro,
 Littora, que reflux alluit aquor aquis.
 Hic Pharos ingenti se tollit in ardua cliuo,
 Vnde suum ratibus nauita captat iter.
 Scando Pharon, totoq; oculos circumfero ponto,
 Et quantà possum littora voce voco.
 Littora, littora, vos cautes, vosq; aquoris vnda,
 An latet equoreis lux mea, mersa vadis?
 Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
 Cùm citò littoribus vox geminata redit.
 Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
 Et nimium pronà luserit aure fidem:
 Tristibus ergo iterum caua littora pulso querelis;
 Littoribusq; iterum vox repetita redit.
 Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
 Et mihi voce Tuâ, reddita vita fuit,
 Ibam semianimis, subitò ad tua verba reuixi,
 Nepenitus morerer, vox satis vna fuit.
 Scilicet ora loquens, quoties cœlestia soluis,
 Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
 Igniuoma non quale nucis, tectudine clausum
 Efflabas Syria fraudibus, Eune, Dea;
 Quale sed in comites Emaïntica rura petentes
 Sparsisti stygiis Dux rediuiue plagis;
 Trigida cùm subitis arserunt pectora flammis
 Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
 Hinc mihi succensis caluit quoque flamma medullis,
 Ictaq; cœlesti vocis ab igne fui:
 Et licet Occano, gelidis licet vndique saxis,
 Vndique caruleis obsita cingar aquis;

Intus

*Intus agunt flamma, sic liquor ab ignibus intus,
Liquitur vt lento pinea teda foco.
O vtinam, mea vita, animam liquamur in vnā;
Vnāq; vita duos iungat Amorq; duos!*

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

Aug.
solilo.
cap. 34.

QVid est hoc quod sentio? quis est ignis qui calefacit cor meum? quæ est lux quæ irradiat cor meum? ô ignis qui semper ardes & numquam exstingueris, accède me! O lux, quæ semper lucet & numquam obfuscaris; illumina me! O utinam arderem ex te, ignis sancte! quàm dulciter ardes, quàm secreta lucet, quàm desideranter aduris.

Guilb
Abbas
lex. 44.
in Cânt.

• *Sicut cera fluit à facie ignis, sic anima succensa est à facie eius; Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* quàm dulcis hora, quãdo anima, huic igneo torrenti, liquefacta miscetur! quàm subtilis est in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis! Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo ealens & liquens. Cognata sunt sibi inuicem liquidum & calidum; in his duobus, contemplationis usus consistit. Quod liquidum est, calorem citius concipit; & cõceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc alijs nominibus, est succensum & sincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer! inflamat cor, commutat renes, in nihilum (in conspectu suo respectu Dei sui) animum redigit; à seipso lique-

cero

cere & deficere facit, vt iam anima non sit recum.

Ausculata & recole, quid locutus Mariæ ^{ibi 1.} Magdalenæ, quid mulieri in adulterio de- ^{suprà.} prehensæ, quid Samaritanæ, Chananæ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis sermones & clementiæ, cuius non mollescat affectus viscera liquefiant! Ad tam vehementes flatus Austrinos, etiam de durissimo pectore, quantumlibet annosa poterat glacies dissolui. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & simili affectu liquefcere, quoties misericordiæ tuæ opera & verba perfecta recensceo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.*

Dum [enim] CHRISTVS se per spiritum suum animæ desideranti infundit, omnem duritiam cordis mox dissoluit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, vt vix capere possit hoc quod se capere intra se exultat; & intus miretur quid fuerit & quid factam subitò seipsam videat. Quem liquorem dum sentit, perfectiùs apprehendere concupiscit, & aliquando dum hoc ipsum cogitat, hoc quod modò sentiebat, iam non sentit.

Quia nimirum mens dum occultæ locutionis aspiratione tangitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso quo absorbetur desiderio, liquatur. ^{Greg. in cap. 39. in cap. 3. Iob.}

Sed res corporeæ cum per calorem extrin- ^{Guill. Abbas} secus

apud
Delrio
cap. 5.
Cant.

secus liquefiunt, in semetipsas resoluuntur; animæ verò, cum per calorem intimum liquefiunt, non in semetipsas resoluuntur, sed in resoluentem. Resoluuntur à semetipsis, sed non in semetipsas; resoluuntur igne Dei, ab amore sui, in amorē sponsi cœlestis. Hoc Paulus insinuans, *qui adhaeret*, inquit, *Domino, vnus spiritus est*. Et suam animam hoc modo liquefactam indicans, *Viuo*, inquit, *ego, non iam ego, viuit autem in me* CHRISTVS.

Giff. in
cap. 5.
Cant.
expos.
3.

Quid verò congruentius est quàm amorì tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum est, redditur fluens? cum exploratum sit eos esse præcipuos amoris effectus, vt amantem impellat ad amatum, eundemque cum illo vniet; quæ certè vnio tunc fit pulcrius, cum amor ipse sit mutuus, atque adeò & ambos amantes ad alterutrū fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum IESVM CHRISTVM dixisse, in Psalmo 21. *Factum est cor meum tamquam cera liquef-cens*. vnde si liquefacta anima fluat ad IESVM, qui & liquefactus vt cera, fluit ad ipsam animam, quid exinde consequitur nisi perfecta vnio?

Bonau.
stimuli
amo-
ris, p. r.
scilicet 1. c. 8.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est; ô mira & inæstimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mētem eleuat ad patriam & Deum & animam vel hominem simul conglutinat ad gloriā; Deum
facit

facit hominem & hominē facit Deum; temporalem facit æternum, immortalem occidit, mortālē facit immortalem, & inum excelsum constituit, inimicum facit amicum, seruum facit filiū, & abominabile facit gloriosum, frigida facit ignea, obscura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta est*. O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego vilissimus & nequissimus seruus tuus Domine Deus meus, qui etiam non sum dignus aliqua creatura tua vocari, nec esse, quomodo sum tibi târo vinculo charitatis colligatus, vt ad verbum tuū, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris, qui intima mentis in Deum infundis! Nam adamantina erat anima mea; & eius intima nimium solidata. Nunc amore liquefit, nunc extra se exit & in Deum tota se diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, absorbetur à Deo & obliuiscitur sui. O amor! quid tibi tribuam, qui me fecisti diuinum? *Viuo ego, iam non ego, viuit autem in me* CHRISTVS. Inenarrabilis est virtus tua, O amor, qui lutum in Deum transfiguras! Quid ergo te potentius, quid dulcius, quid iucundius, quid & nobilius, obsecro? O desiderabilis amor, qui summis delicijs replecgentes! sed si liquefacta es, ad verbum eius, ô anima mea, quomodo sustines amplexus eius? Quomodo non es assumpta ad oscula

eius? si liquefacta es ad affatum eius, quomodo non es absorpta, cum intras per vulnera & per venas, ad cor eius? sed ô mira dulcedo, & mira iucunditas, ut quod non meremur nominare, possimus mastigare! Non mereor esse ancilla, & facta sum in delicijs carissima: Quis sufficit tanti amoris, etiam scintillam minimam intueri! Non ergo mirum, si ad verbum tuum, *liquefcit cor meum*; immò de cetero, totus accendar, & totaliter *liquefciam*, ut in te totaliter sim effusus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta transeant vlllo modo. Immò mirum videtur, quomodo non sumus sic intenti ad te, quod ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulcissime Domine IESV, quiescat mens nostra, & à te nec ad modicum separetur!

*Quid enim mihi est in cælo, et à te quid volui
super terram ? Psal. 72.*

XXXVI.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te
quid volui super terram? *Psal.* 72.

Quid cœlo, mea lux, terrâve, marîve requirant?
Nec cœlum, sine te, terra, nec vnda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaq, gaudia Cœlû,
Terraq, quas fundat, vndaq, condât opes.
Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcûque vel æther,
Vel tellus gremio, vel tegit vnda salo.
O Cœlum! ô tellus! ô cœrula marmora ponti!
O tria deliciis regna superba suis!
Delicias cumulus vestras licet aggerat vnus,
Non sint delicia, si meus absit amor.
Sapè tulit, fateor, vaga per dinortia mentem
Hinc Thetis, hinc Tellus, arduus indè Polus.
Sed totum iniectis, mundum si metiar vlnis,
Non tamen hac vlnis par erit vlna meis.
Mens aliquando fuit gravidam recludere terram,
Æraq, diuitibus vellere fulua cauis,
Aurumq, argentumq, nitentis germina vena,
Quæq, metallifero nutrit arena sinu.
Ferro igitur magnæ Matris suffodimus aluum
Totaq, Telluris gaza coacta fuit:
Quid iuvat? aggestas licet aurum impleuerit arcas,
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub æquoreos rapuit me cura penates,
Quâ subit Eöas Indus adustus aquas.

Quidquid & aurifluis gemmarum nascitur vndis
 Carpere sub liquido gurgite feruor erat.
 Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
 Rideret patulis purpura si qua labris.
 Et sparsas rutilis baccas conquirere ripis,
 Dives Hydaspæi quâ nitet vnda vadi. 372
 Hei mihi! tam vario lectis ex aquore gemmis,
 Littoribus totidem fluminis atque maris,
 Tot cyanostot chrysolitos tot iaspidas inter,
 Nulla mea potuit gemma sat esse siti.
 Quid facerem, votis, terrâq₃, mariq₃, negatis?
 Sidereos, dixi, vota subire lares.
 Visa igitur superi circumvaga machina mundi, 379
 Templaq₃, luciferis fulgida lampadibus.
 Obsupui stabili currentes ordine flammæ,
 Astraq₃, perpetuos ducere nexa choros:
 Inter at indigenas tot Olympi pensilis ignes,
 Flammæ capax animæ non fuit vlla mea.
 Nempe ita cùm totum requieuit in Hercule Cælum,
 Non illi requies sidera, pondus erant.
 Ab! piget è terris Cæli conuexa tueri, 386 ff
 Iam super alta feror nubila, terra vale.
 Iam cuncta ex oculis, turresq₃, vrbesq₃ recedunt,
 Iam coit in minimam pendula terra pilam:
 Iam luna, solisq₃, Iouisq₃ superuehor orbes,
 Et septena premens sidera, calco pede:
 Iamq₃ pauimentum stellarum illustre pyropis,
 Sub pede despicitur, quod modò culmen erat:
 Altaq₃ iam cingunt flammantis mœnia mundi,
 Et propior cæli regia tota patet.

Quin

Quin properant volucres, pennata examina, ciues,

Et sociant variis verba fidesq₃ modis.

Saltantesq₃ obeunt pedibus plaudentibus orbem,

Lataq₃ ceu festo personat Aula die.

O cœlum! ô cœlum! ô gemmantia lumina stelle!

O, nisi fidereis, atria digna choris! VI 401-2

O volucres animæ, rutili respublica Regni!

O chelys Angelicis associanda modis!

O ubi sum? prope facta sui immemor, exciderat mœs,

Sed redit ut sponsum sensit abesse suum.

Astra valete, valete Poli, Volucresq₃ valete;

Nil mihi vobiscum est, si meus absit amor. III. 407-8

Iam video, mihi quid terrâq₃, poloq₃ petendum,

Si meus absit amor, Terra, Polusq₃ vale.

Degeneres lacrymas, iuuenis Pellæ, dedisti, 411 - Alexander -

Altera quod necdum subdita regna forent:

Quid mihi, millenos si Marte subegero mundos? 413-14

Mille mihi mundi nec satis esse queant.

Ah, minus est animo, quidquid sola disita terrarū,

Astriferâq₃ obeunt mœnia vasta plage!

Quod neque terra capit, neque regna liquetia ponti,

Non hominumq₃ lares, non auiumq₃ domus,

Quod neque siderei claudunt amplexibus orbes,

Id voto spes est, resq₃ petita meo.

Haftenus, heu fateor, vacuas dum prendimus auras,

Semper ab amplexu mens malè lusa suo est! mens

Tu mihi Terra, Deus, mihi tu Mare, tu mihi Cœlū,

Denique cuncta mihi es: Te sine, cuncta nihil. Soul 423-4

Quid

*Quid enim mihi est in cælo, & à te quid
volui super terram? Psalm. 72.*

Hugo
de S.
Victore
in ar-
chi A-
nimæ.

Dic mihi, quæso, anima mea, quid est quod super omnia diligis? ego scio quod vita tua dilectio est, & scio quod sine dilectione esse non potes. Aspice mundum & omnia quæ in eo sunt, multas ibi species pulcras & illecebrosas inuenies, quæ humanos affectus alliciunt, & secundum varias ventionum delectationes ad fruendum se, desideria accendunt. Habet aurum, habent lapides preciosi fulgorem suum; habet decor carnis speciem, picta tapetia & vestes fucatæ colorem. Dic ergo, obsecro, mihi; quid de his omnibus vnicum tibi feceris, quod singulariter amplecti, quo semper perfrui velis? Certus enim sum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut si iam postposuisti vniuersa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

Aug. in
Ps. 145.

Quid tibi placet in sæculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare? quocumque corporeis sensibus te conuerteris, occurrit tibi cælum, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum est; quicquid amas in Cælo corporeum est. Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diuersitate verberata, portas plagas, faucia, diuisa per amores

res multos, vbique inquieta, nusquam secura. Colligere ad te ipsam; quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratia, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terrâ cogita; quid melius in Cœlo, sole, lunâ, sideribus? Totum cogita; omnia ista simul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; vndique pulcritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non occuperis in eo quod factum, & discedas ab eo qui fecit; hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

Anima humana quæ ad Deum appetendum facta est, quicquid infra Deum appetit, minus est, id eò que iure ei non sufficit, quod Deus non est. Sed caue, anima mea, ne non sponsa, sed adultera dicaris, si munera dantis plusquam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras in vestigijs suis, si nutus suos, pro eo amas, & non aduertis purgatæ mentis intelligentiâ, quid innuat lux illa beatissima, cuius nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si fortè *ignoras te, ô pulcerrima mulierum, egredere, & abi post vestigia gregum*, id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigium Creatoris tui; tu verò speculû sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior compararis.

Et

Bona.
solilo.
cap. 1.

Ei pascere hœdos tuos, iuxta tabernacula pastoris, id est, conuerte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ, & conciuvis eris in gloriâ.

Bonau.
cap. 1.
soulô.

Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non aduersti quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo vnâ guttam tuæ inæstimabilis pulcritudinis communicasti. Quis enim ornavit cœlum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulcritudinis modica scintilla? dulcedo etiâ Creaturarum decepit gustum meum, & non aduersti, quod melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, in dî tuam commodasti. Decipit etiâ odor creaturæ olfactû meum, & ignoravi quod odor tuus, ô bone Iesv, redolet super omnia aromata. Decepit etiâ sonus falsus siue fallax creaturarum, auditum meum, & nesciui nec sensi quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

Bern.
medit.
cap. 9.

Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, vt saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest.

Aug.

Sed hoc scio Domine Deus meus, quia vbicum-

vbicumque sum sine te, malè est mihi præter te; non solùm extra me, sed etiã in me; quia omnis copia, quæ non est Deus meus, mihi estegetas. *Satiabor tunc cùm apparuerit gloria tua.*

sol. 10.
cap. 13.

Anima [enim] quam creasti, ita facta est capax maiestatis tuæ, quòd à te solo & à nullo alio possit impleri; quando autem te habet plenum est desiderium eius, & iam nihil aliud quod desideretur exterius, restat. Dum autem aliquid exterius desiderat, manifestum est, quòd te non habet interius; quo habito, nihil est quod ultra desideret; cùm enim sis summum, & omne bonum, non habet quod desideret amplius, sed possidet te omne bonum.

Aug.
solilo.
cap. 30.

*Bruma, calens æstas, ver, Autumnusq; vicißim,
Spectra duo vitæ, nox simul atque dies;
Cælum, æquor, tellusq; nouũ nihil est mihi prorsus,
Non quæ sunt motu prædita, quæq; carent.
Nil moror hæc, alium mihi da, Rex optime, mundũ,
Propter quem hic prompto tot mala corde fero.
Cætera quæ terris voluuntur, nil moror ipse
Amplius, humanis relinquere cuncta libet.*

Nazã.
carm.
de ex-
terni
homi-
nis vili-
tate.

Ad quodcumque me conuertero, vilescit mihi adeptum, quamuis acciderit desideratum. quando satiabitur desiderium meum in bonis? non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum

Aug in
Ps. 102.

tuum quære, ô anima. Est enim bonum aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ. Interest, quid cuique rei imperfectæ necessarium sit, ut perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus nisi vnus Deus*; summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest, cui summum bonum, bonum est? sunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona sunt: Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia socius es pecori? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium [ad eum] qui *satiat in bonis desiderium tuum.*

Chryl.
honi. 5.
in epi.
ad Roman.
man.

Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi est in Cælo?* & illud: *A te quid volui in terrâ?* ac si dixisset nullius prorsus alterius rei, nec cœlestis, nec terrestris, sed tuo vnus desiderio teneor.

Hoc est; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæsiui aliud, nisi ut te partem haberem; nullas sæculi huius diuitias & voluptatum illecebras concupiui. Nullus ego qui à te assumptus sum, nec superest in cœlestibus quod ampliùs quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTVM habeo; omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia ipse mer-

merces est vniuersorum.

Nihil[enim] aliud desiderat anima, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum, vt tam ex affectu cordis, atque sententia clamet illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus, cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam priuato sui ipsius amore desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed tota pergit in Deum, vnicumque ei ac perfectum desiderium est, vt introducat eam Rex in cubiculum suum, vt ipsi adhæreat, ipso fruatur.

Bern.
de di-
uers.af.
fectio-
nib.a-
nimæ.

Vidit[nempe] quid ibi seruaretur, & cogitans & æstans in cogitatione cuiusdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; non dixit; Illud aut illud mihi est in Cælo, sed, *quid mihi est in Cælo?* quid est illud, quod habeo in Cælo? quantum est? quale est? & cum non transit, quod habeo in Cælo, *à te quid volui super terram?* seruas tu mihi in cælo diuitias immortales, te ipsum; & ego volui à te in terrâ, quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum, & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fæminæ turpes, multi

Aug.in
psal.72.

viri turpes? Hæc pro magno desideravi
Deo meo super terram, cum seruet se mihi
in Cælo Deus meus.

Aug.
medit.
cap. 40.

Defecit gaudium cordis mei, versus est in
luctum risus meus; *defecit caro mea & cor
meum Deus cordis mei & pars mea Deus in ater-
num.* Renuit consolari anima mea, nisi de te,
dulcedo mea. *Quidenim mihi est in Cælo, & à
te quid volui super terram?* Te volo, te spero, te
quæro; *tibi dixit cor meum: Quæsiui vultum
tuum, vultum tuum Domine requiram, ne auertas
faciem tuam à me.*

Ambr.
in ora-
tionib.

Scis igitur, occultorum cognitor Deus,
quia non solum terrâ & omnibus quæ in eâ
sunt, sed ipso Cælo, & omnibus quæ in eo
sunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabi-
lior es; diligo enim te supra Cælum &
terram, & cætera omnia, quæ in eis sunt.

Aug.
solilo.
cap. 20.

Quidquid enim Cæli ambitu contine-
tur, inferius ab anima humana est, quæ fa-
cta est ut summum bonum superius posside-
ret, cuius possessione beata fieret.

*Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est ;
habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit
anima mea ! Psal. 139.*

XXXVII.

Heu mihi quia incolatus meus pro-
longatus est! habitavi cum habi-
tantibus Cedar, multum incola
fuit Anima mea. *Psal.* 119.

AN peragit solitis Phæbi rota cursibus annum;
Sidereumq; suo tempore finit iter?
Credideram fractis currum consistere loris,
Tempora tam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, detretos iam dudum explevimus annos;
Nec tamen è vitâ cedere Parca iubet!
Cur mea tam longo ducuntur stamina filo?
Debueras, Lachesis, deproperasse colum.
Ecquid in his adeò delectet vivere terris?
Quidve quod inuitet, tristis hic orbis habet? 432
Qualibet, ah! simili mihi mors minus aspera vitæ
est,
Si genus hoc mortis vitæ vocanda fuit.
Nempe gradu stabili nihil hic immobile constat;
Cuncta sed assiduâ mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phæbao splendidus auro, 443-4
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cælo, sole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit;
Nunc claudit gelidos, flante Aquilone, sinus.

- Nunc canet niuibus, nunc spargitur alba pruina,
 Nunc tepidi foliis veris amicta vires.
 Mollia iam liquidas pandunt freta nauibus vnda;
 Iam tenet inclusas vnda gelata rates.
 Nunc agitant tumido venti fera pralia Ponto,
 Nunc stagnat placida carula Tethys aquis.
 Humidus effusis nunc liquitur imbribus ether,
 Nunc aqueâ nitidus stat sine nube Polus.
 Nunc fragor horrifono Cælū quatit omne tumultu,
 Nunc silet, & superas pax tenet alta plagas.
 Denique (quæ reliquos superant incommoda casus).
 Mœsta ferè in mediis vita trahenda feris.
 Quæq; domus hominum, magè sunt spelea ferarum,
 Quicq; homines, hominum nil nisi nomen habent.
 475 Scilicet insidia, fraudesq;, doliq; triumphant,
 Nec, nisi quod rigido, ius datur ense, viget.
 476 Exulat hinc pietas, terrisq; Astræa recessit,
 Fasq; relegendum sub pedibusq; iacet.
 Adde loci faciem; locus est inamabilis, & quo
 Libera vix risu soluere corda queas.
 477 Martius, heu! sæuis ardet furor vndique bellis!
 Nec numerat plures altera terra neces.
 Hostibus in medijs, inter gladiosq;, facesq;,
 478 Hæc geris arma manu, quæ seris arua manu.
 479 Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
 Sortis & assiduis ictibus esse scopus?
 481 Hei mihi, decretos, iam dudum expleuimus annos!
 Tempora cur fieri sunt ita lenta mei?
 Tempora cum numero (numero quæ sæpius exul)
 Iure graues damnat nostra querela moras.

Nec scio qua cæcas hebetent obliuia mentes,
 Omnia quæis longi sunt sua vota, dies:
 Crediderim misera nescire pericula vitæ,
 Nec quàm sit grauis hic conditione locus.
 Nam bona fiderei si nossent maxima mundi,
 Arceri patriâ se quererentur humo.
 Sed procul absentes cælestia gaudia fallunt,
 Raraq; de Cælo nuncia rumor habet.
 Hei mihi, quàm procul his distas, mea patria, terris!
 Quàm procul à Cæli finibus exul agor?
 Exulibus quondam tellus fuit vltima, Tybur;
 Me profugam fatis vltimus orbis habet.
 Et nondum infastas colui satis incola sedes,
 Squallentes tenebris, tristitiâq; domos?
 Sexta Ceres cassis quoties procumbit aristis, *Jubree*
 Seruus ab Habreo pilea sumit hero:
 Cur ego non etiam seruili emancipor agro?
 Et rudis immunem verberare virga facit?
 Cur patriæ fines, portusq; relinquere cogor,
 Nec sinor atherios exul adire lares?
 Deserit externas peregrina Cyconia sedes,
 Inq; suas reuolat, per mare vecta, domos.
 Nuncia veris auis, nidos quoque mutat hirundo,
 Cùm redit ad notos Bistonis ales agros.
 Vrbe relegatus, patrijs Antistius oris,
 Redditus, exilij sine fauente, fuit.
 Hei mihi, cognatis cur exul abarceor astris?
 Nec sinor illa meo tangere regna pede?
 Lux mea, rumpe moras, satis his habitauimus oris,
 Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitauicum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea.
Psal. 119.

Aug.
medit.
cap. 21.

TÆDET enim me, Domine, valde vitæ huius, & istius ærūnosæ peregrinationis!

Aug.
ser. 42.
de ver-
bis Do-
mini.

Tota quippe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

Aug.
medit.
cap. 21.

Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miserijs & erroribus, quæ non est vita dicenda sed mors; in quâ momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diuersis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis; licet his alijsque sit respersa amaritudinibus, proh dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quàm multos suis falsis promissionibus decipit.

Orig.
hom. 1.
in psal.
38.

Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc vitimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis ignorant, sed ne auspicia quidem veri luminis vlla senserunt, nec sciunt Angelicam vitam sperandam esse animæ, cum ex vanitate huius vitæ euaserint.

Quid

Quid amiffa cœleſti patriâ, repulſus homo delectatur exilio?

Greꝝ.
lib 1 r.
mor. in
cap. 14.
Iob.
Ambr.
de bo-
no
mortis.
cap. 2.

Vitium [hoc eſt] noſtræ infirmitatis, qui voluptate corporis, & delectatione, vitæ iſtius capimur, & curſum hunc conſummare trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm voluptatis eſt. At non ſancti ac ſapientes viri, qui longævitatē vitæ huius ingemiſcebant, diſſolui & cum CHRISTO eſſe pulcrius æſtimantes; denique diem generationis ſuæ execrabantur. ſicut ille qui ait, *pereat dies illa in quâ natus ſum*. Quid enim eſt, quo hæc vitâ delectet? plena ærumnarum & ſollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ moleſtiæ, & multæ lacrymæ eorum qui afflicti ſunt moleſtijs; *Et non eſt*, inquit, *qui eos conſoletur*, & ideo laudat Eccleſ. *de ſanctos magis quàm viuentes*.

Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, vita quæ quanto magis creſcit, tantò magis decreſcit; quanto magis procedit, tanto magis ad mortem accedit. Vita fallax & ymbra-rica, plena laqueis mortis; nūc gaudeo, nunc ſtatim triſtor, nunc vigeo, iam infirmor, nunc viuo, ſtatim morior, nunc felix appareo ſemper miſer, nunc rideo, nunc fleo; ſicque omnia mutabilitati ſubiacent, ut nihil vna hora in vno ſtatu permaneat.

Aug.
ſolilo.
cap. 2.

Nec terra intrepida eſt, quatitur ſed turbine venti,

Inq̃ vicem cedunt tempor a prompta ſibi.

Naziā.
catm.
de hū-
mana
nat.

Nox tegit atra diem, tempestas æthera fuscet,
 Astrorum obscurat sol radiansq; decus.
 Sol tegitur nebulis, rediituaq; luna resurgit,
 Dimidiâ Cælum parte latetq; sui.

Carm.
 de ex-
 te i
 homi-
 nis vili-
 tate.

Chryf.
 in Psal.
 119.

Quæ vita hæc? tumulū à tumulo peto rursus, & ignia
 Post tumulum rursus me tumulabit edax.

Idq; ipsum est, quod viuo, velut rapidissimus amnis,
 Qui sursum exoriens semper ad ima fluit.

Est enim præsens vita Incolatus & quid di-
 co incolatus, cum res sit vel incolatu inferior,
 vnde CHRISTVS etiâ, ipsam vocauit viam,
 dicens: angusta est porta, & arcta est via quæ ducit
 ad vitam.

Greg.
 lib. 23.
 mor c.
 24. n c.
 33. lob.

Via quippe est vita præsens, quâ ad patriâ
 tendimus; & idcirco hîc occulto iudicio, fre-
 quenti perturbatione conterimur, ne viam
 pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli
 viatores, cum amœna fortasse in itinere pra-
 ta conspiciunt, pergendi moras innectere, &
 à cœpti itineris rectitudine declinare; eorū-
 que gressus tardat pulcritudo itineris dum
 delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus
 Dominus, huius mundi iter asperum facit, ne
 dum quisque vitæ præsentis requie, quasi à-
 mœnitate viæ pascitur, magis eum diu perge-
 re, quàm citiùs peruenire delectet; ne dum
 oblectatur in viâ, obliuiscatur, quod deside-
 rabat in patriâ.

Chryf.
 in psal.
 119.

Sed hæc est doctrina optima atque adeò
 prima, scire nos esse inquilinos in vitâ præsentî.

Qui

Qui rerum quæ hîc sunt est hospes, erit rerû supernarum ciuis. Qui eorum quæ hîc sunt, est hospes; non lubêrer versabitur in præsens-
tibus. Non domus, non pecuniâ, non alimē-
ti, nec alterius eiusmodi curam gerit, sed
quemadmodum qui in aliena versantur, ni-
hil non agunt & procurant vt patriæ suæ re-
stituantur, & quotidie vrgent & festinant, vt
eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui a-
more futurorum tenetur, nec rebus præsen-
tibus aduersis animum demittet, nec secun-
dis efferet, sed vtrasque prætercurret tam-
quam qui viam ingreditur. Quocirca iube-
mur etiam dicere in Oratione: *Adueniat Reg-
num tuum*, vt illius diei desiderium & cupidi-
tatem animo nostro versantes & ipsum præ
oculis habentes, ne videamus quidem præ-
sentia. Si enim Iudæi Hierosolymam deside-
rantes, etiam postquam liberati sunt, deslent
præterita; quæ nã dabitur nobis venia, quæ
nã relinquetur defensio, si non supernæ Hie-
rusalem teneamur vehementi desiderio? Vi-
de ergo quomodo hi quoque lamentantur,
quod cum illis versentur: *Habitaui dicentes,
cum tabernaculis Cedar, multum incola fuit Anima
mea*; Hîc enim non solum deslent quod in a-
liena habitent, sed etiam cum Barbaris ver-
sentur. Neque enim hæc visa est eò tantum
laboriosa, quod plurimam habet vanitatem
& curas importunas, sed quod etiam multus

Nyffe.

X 5

fit

sit malorum prouentus. Nihil est autem grauius & molestius, quàm quæ est cum huiusmodi hominibus congressio. Est Barbarorū, cum ijs in quos imperium obrinuerunt, instar ferarum agere; ut qui tugurijs & tentorijs utantur, & ad immanitatem ferarum sint redacti: sed his multo sunt efferatiores, raptores, auari & qui impudicè, ac libidinosè & in delicijs vitam transigunt. *Multum incola fuit anima mea*; non multum propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum ijs qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abiecti animi, qui etsi per multos annos vixerint eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alienius? quid verò crassius ijs, qui cœlo proposito, & ijs bonis quæ sunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audiuit*, ore hiantes umbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum transire, in perpetuis fluctibus, tempestatibus & naufragijs volutari?

Aug.
ser. 49.
ad fratres in
Exemo.

O vita quæ tantos decipis, de proprijs tantos seduxisti, tantos excœcasti! Quæ dum surgis, nihil es: dum videris umbra es, dum exaltas fumus es. Dulcis es stultis, amara sapientibus; qui te amat, non te cognoscit; qui te contemnunt, ipsi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam te ostendis. Alijs ostendis

te

se longam, vt perdas in finē, vt faciant quod volunt; alijs breuem, vtdū pœnitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nesciēs quâ horâ vel die Dominus domus dicat: vade foras, quia non est tua domus in quâ es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

Errâui, fateor, *sicut ovis perdita, & incolatus meus prolongatus est*, atque procul proiectus sum à facie Dei mei, in hanc exilij cœcitatē, vbi expulsus à Paradyfi gaudijs, deploro quotidie mecum super miseras captiuitatis meæ, lugubre carmen, ingentesque lamentationes, dum recordor tui, mater Hierusalem, dum stant pedes mei in atrijs tuis sancta & decora Sion!

Ambr.
in ora-
tionib.

Heu quassa nostra CHRISTE mi, vis concidit!
Heu quas procellas excitat corpus mihi!
Heu quàm incolatus se meus longè extulit!
Omninò rerum sum satur presentium,
Census, inopia, gaudi, molestia,
Fama, dedecoris, hostium & chari gregis.

Naziã.
ad
Chri-
stum.
Alibi
optans
finem
vitæ.

Infelices quorum vita est in exilio, vīta in periculo, finis in dubio, nesciens finē nostrū quia omnia in futurum reseruantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te, portum maris. O patria nostra! patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & ni-

Aug.
solilo.
cap. 35.

& nitimur cum lacrymis, si quomodo ad te perueniamus.

Aug.
medit.
cap. 18.

Sed quia dum sumus in corpore peregrinamur à te Domine, non habemus hic ciuitatem manentē, sed futuram inquirimus; noster autem municipatus in cœlis est. Idcirco duce gratia tuâ, ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, gemēs inenarrabiles gemitus, in loco peregrinationis meæ, vbi cantabiles mihi sunt factæ iustificationes tuæ. Et recordans Hierusalem, extendo in eā, sensum cordis; Hierusalē patriam meā, Hierusalem matrem meam, teque super eam regnatore, illustratore, patre, tutorem, patronum, rectorem, pastore, castas & fortes delicias, solidū gaudiū & omnia bona, ineffabilia simul omnia, quia vnū summū & verū bonū.

Aug.
solilo.
cap. 35.

O gaudiū super gaudiū, vincēs omne gaudium, extra quod non est gaudium! Quando intrabo in te, vt videā Deum meum, qui habitat in te? Ibo illuc, & videbo visionē hanc grandem. Quid est, quod me detinet? Heu me, quia incolatus meus prolongatus est! Heu me, quamdiu dicetur mihi; vbi est Deus tuus? Quamdiu dicetur mihi; expecta, reexpecta? & nūc, quæ est expectatio mea, nōne Domine Deus meus? Saluatorem expectamus Dominū nostrū IESVM CHRISTVM, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratū corpori claritatis suæ. Expectamus Dominū quādo reuertatur à nuptijs, vt inducat nos ad suas nuptias.

XXXVIII.

*Infelix ego homo! Quis me liberabit de
corpore mortis huius? Ad Rom. 7.*

XXXVIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis huius? *Ad*
Roman. 7. 24

Infelix! vbi nunc bona tot, qua perdit a plango,
Sed frustra, planctu non reuocanda meos?
Tot bona! quid repetis dolor? ah! meminisse nocetbit:
Amissa cruciant dum memorantur opes.

Vtilius veteris fortuna nescius esses,
Cum mala sors fato deteriore premit.

Passum hominum satira est, decepti noxa parentis,
Stultitia solus scilicet ille reus.

Adam, Adam simplex; Adam, Adam vxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eua probris.

Non ego sic: sed, si gemitus finit edere vocem,
Pars, fateor; mundi in crimine, magna fui.

Te quoque, cui primos studium damnare parentes,
Peccati memorem conuenit esse tui.

Cum vita & mortis non felix alea iacta est, 521
Collusor proavi dilapidantis eras.

Credite posteritas, Adam vos estis & Eua,
Et vestra pomum corripuere manus.

Hinc nudi, gens pelliceâ dignissima zonâ, 527
Et pudor & dolor, & Numinis ira sumus.

Non querar accepta tot publica vulnera cladis,
Materies elegis sum satis apta meis.

Ordior

Ordior à cunis; hic mecum lacryma nata est;
 Hic docuit vita syllaba prima, queri.
 Mensiserat Maius, mensis gratissimus orbi;
 Sed, mea si reputem fata, December erat.
 Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,
 In cineres isset muta querela meos.
 Cum tandem post luctum vteri, horribilesq; vlulatus,
 Progenies ceruæ parturientis eram.
 O Mater, scio, tunc Mater, noua facta Rebecka es,
 Tunc serus subijt virginitatis amor.
 Dirigit nutrix, pallens pater ora retorfit,
 Et cuna in laeuum procubuere latus.
 Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus vna;
 Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
 548 Atra dies, Aegyptiacâ dignissima nocte;
 Quâ, de me, licuit dicere; Natus homo est.
 Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit;
 Nec stata qui Cœli tempora, Ianus agit.
 Illa dies, abeat graias orsura Kalendas,
 Nullus eam cupiat mensis, habere suam.
 Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
 Et gelidum densâ grandine tunsâ caput.
 Tum tonitru & fulmen funesto aduerberet igne;
 Et sibi sic hostem nouerit esse Deum.
 Sentio iam, quod fatidici plorastis amici:
 Mentitur vita, clepsidra nulla mea,
 Tanti erat hæc soboles, lacrymis assueuimus indè,
 Indè, oculos raro deseruere meos.
 Nam postquâ posita est prætecta, nuceq; trochusq;
 Et bulla ad patrios victima facta lares;

Tunc

Tunc ego, quæ melius nescirem, discere corpi:
 Primus erat, sortem plangere posse, dolor.
 Et vix posse datum est, sæpè oblectata fuit mens,
 Natura impatiens sub pede colla premi.
 Surgere sæpè adnixæ, suog, irrumpere Cælo,
 Nec poterat pigra tollere corpus humo.
 Tum vibrans oculos, oculos tristi imbre natantes,
 Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)
 Et rursum ah! ah! (sed per luctifonos singultus
 Ipse sibi obfistens non finit ire dolor)
 Sicputo Rex fremuit, dum crescere cornua sensit
 Qui bos ex homine est, de boue factus homo.
 O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis,
 Qui me mortali corpore soluat, erit?
 O quis erit? nostris qui cænet in auribus, istud
 Quod voueo toties, ilicet, ô quis erit?
 Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
 Pocula Thessalico misceat ille fauo.
 Nec liquidoplumbæ, nec auaro terreor vnco,
 Mors misera quâuis condicione placet:
 Aeratos gemitu doceam mugire iuuenços,
 Supposito quamuis excrucienda rogo.
 Aut etiam iubeat (quamquam pudor ista vouere)
 Inter Vlyseos exululare lupos.
 O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis
 Qui me mortali corpore soluat, erit?
 Parce Deus, ne crudelem vox impia iactet,
 In furias quando præcipitata ruit.
 Hic propè barbaries poterit clementia dici,
 Ad pœnas veniat si stupefacta meas.

Corpora

*Corpora corporibus coniunxit mortua viuis
Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
Me, viuum cruciat (magis hoc ferale) cadauer;
Nec, qua disidium finiat hora, venit.
O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis
Qui me mortali corpore soluit, erit?*

Infelix

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? Ad Rom. 7. 24

Quomodo vivit anima operta mortis inuolucro?

Ambr.
ser. 22.
in psal.
118.
Naziā.
ora. 16.

Corpori quonammodo coniunctus sim, haud equidem scio; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum cæno voluter; quod & cum pulcrâ valetudine est, bello me la- cessit; & cum bello premitur, mœrore me af- ficit: quod & vt cōseruum amo, & vt inimi- cum odi atque auersor; quod & vt vinculū fugio & vt cohæres vereor: si debilitare illud & conficere studeo, iam non habeo quo so- cio & opitulatore ad res præclarissimas vtar; sin contrâ, vt cum socio & adiutore mitiùs a- gam, nulla iam ratio occurrit quâ rebellan- tis impetum fugiam, atque à Deo non exci- dam, compedibus degrauatus, vel in terram detrahentibus vel in eâ desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram coniunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo perti- melco. Antequam bellum gesserim, in gratiâ redeo; antequam pace fruar, ab eo dissideo.

Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?

Naziā.
carm.
ad
Chri-
stum.
Aug. in
ps. 102.

Cur vitæ misera, cur cænosq; barathro?

Ecce corpus quod corrumpitur, aggrauat ani- mam. Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur,

Y pondera

pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? quanta à sublimi intētionē detorquent? quanta interpellāt? quæ turba phantasmatum? qui populi suggestionū? [Iam] quis non ægrotat in hac vitā? quis non longum languorem trahit? Nasci hīc in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentia nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectioes omnium indigentiarum. Fames, nōne te occideret, nisi medicamentum apponeres? Sitis, nōne te perimeret, nisi eam tu bibendo non penitus extingueres, sed differres? reditura est enim sitis paullulū temperata. Temperamus ergo istis fomentis ærumnam ægritudinis nostræ. Stando lassatus eras, sedēdo reficeris: ipsum sedere medicina est lassitudinis. In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, vbi fatigationi succurritur, alia fatigatio inchoatur.

Greg.
c. 22. in
cap. 7.
Iob.

Quod meliūs ostendimus; si priūs carnis & pōst, pondera mentis exprimamus. vt enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suā quādam ægritudine constringitur. Ipsa hæc corporis nostri, quæ salus vocatur, ægritudo est. Nam otio tabescit, opere deficit: inediā deficiens, cibo reficitur

medicines

reficitur vt subsistat; refectione lassens, abstinentiâ releuatur, vt vigeat; aquâ perfunditur, ne arescat; linteis tergitur, ne ipsa nimis perfusione liquefiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat; quiete refouetur, ne laboris exercitatione succumbar; fatigatur vigilijs, somno reparatur; oppressa somno, vigilijs excutitur, ne suâ peius quiete lassetur; vestibus tegitur, ne frigoris aduersitate penetretur; quæsito calore deficiens, aurarum flatu refouetur; cumque indè molestias inuenit, vnde vitare molestias quæsiuit, malè sauciata (vt ita dixerim) de ipso suo medicamine languescit. Remotis ergo febribus, cessantibusque doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est, cui curandi necessitas numquam deest. Quot enim solatia ad viuendi vsum quærimus, quasi tot, ægritudini nostræ medicamentis obuiamus. Sed ipsum quoque medicamentum, in vulnus vertitur, quia exquisito remedio paulò diutiùs inhærentes, ex eo grauiùs deficiamus, quod prouidè ad refectionem paramus. Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris securo gaudio exclusâ, modò spe decipitur, modò pauore vexatur, modò dolore deiicitur, modò falsâ hilaritate releuatur, transitoria pertinaciter diligit, eorumque amissione incessanter atteritur, quia & incessanter, cursu rapiente, permuratur

Habes, ô anima mea, inimicum domesticum, BONUM.

cap. 1.
solilo.

cum, hostem amicum, aduersarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiae crudelior existens inimicus, his omnibus & alijs infinitis bonis te priuauit! Hic hostis, (saluâ tuâ reuerentiâ) est caro infelix & miserâ, multû tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cum pauisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cum honorasti, hostem crudelissimum contra te armasti. Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quendam qui plures annos tecum vixit, ad mensam tecum sedit, cibû de manu tuâ sumpsit, & in sinu tuo dormiuit, cum voluit, tecum colloquium habuit. Hic iure hæreditario seruus tuus est, sed quia delicatè nimis enutristi eum, & virgæ pepercisti, leuauit calcaneum super caput tuum, & te in seruitutem redegit. O anima miserabilis & misera, quis te liberabit de vinculo improprij huius! Recordare, ô anima, primordia tua; attende quod es insignita Dei imagine. Quid tibi cû carne, vnde ista pateris? si diligenter cõditiones eius aduertis, numquâ vilius sterquiliniû vidisti; si eius miseras enumerare velis, quâ onusta sit peccatis, pruriēs cõcupiscentijs, occupata passionibus, polluta illusionibus, cõfusione plena, ignominiâ repleta, quid de eâ habes aliud quâ cogitationes fœdas & immundas?

Naziâ.
carin.
aduers.
carne,

*Exitiosa caro, Belia tenebrosa procella,
Exitiosa caro, quâ fluit omne scelus!*

Cænum,

Cænum, massa grauis plumbi, limosa catena,

Bellua pugnaci prodita materiâ.

Pestifer æstus, heraq, tua vinclum atque sepulcrum

Forma, quæ superâ venit ab arce mihi.

Non sine causâ dictum est; *hominem plas-* Bern.
matum, non de terrâ quâlibet, sed *de limo*. Vi- ser. de
de enim quàm limosum sit corpus, quod ipsi tripl.
quoque spirituitam fortiter, & pænè indisso- gen.
lubiliter inhæret, vt vix cum multâ affli- cogita.
ctiōne possit aliquando separari.

Eia age mens; nam te nunc alloquar, atque ea dicam

Quæ fore narratu non aliena puto.

Ecquid es, ô mea mens? & quis tibi contigit ortus?

Atque cadauer olens quis tibi fortè dedit?

Quis solidis vitæ astrinxit grauibusq, catenis,

Pendentem assidue lumina fixa solo?

Vniuersa vanitas omnis homo viuens, quî autē Orig.
de hâc vitâ accipiat *ista sententia*; audi Ec- hom. 1.
clesiasten protestantē & dicentē; *laudaui om-* in psal.
nes qui mortui sunt super omnes qui viuunt, quicūque 38.
ipsi viuunt vsque modò, & bonus super istos duos qui
nondū natus est. Laudat ergo mortuos plusquā
viuos; quia illi hoc saltē *lucri habēt*, quòd de
vinculis huius corporis liberati sunt, nec vl-
tra carne ac pellibus induti sunt, nec ossibus
ac neruis inserti sūt, nec vltra subiaccēt neces-
sitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit
vivere in carne (etiā si Moyses sit quis, vel
quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Nō
enim à corruptione resoluitur, quæ mortali

Naziā.
car. de
muma
nat.

corpore, terrenoque circumdatur. vide ergo, quoniam *vniversa vanitas est omnis homo viuens*; contēnamus istā vitā, & festinemus ad sanctam vitā & beatā ac verā & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate disculsā.

Aug.
lib. 13.
de Ciui.
cap. 10.

Ex quo enim quisque in isto corpore morturo esse cœperit, nunquam in eo non agitur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas, toto tempore vitæ huius, si tamen vita dicenda est, vt veniatur in mortem.

Ambr.
lib. de
bon.
mortis
cap. 2.

Pereat dies in quā natus sum, aiebat Iob: Quid enim est quod hæc vita delectet, plena ærumnarum & sollicitudinum, in quā innumeræ calumniæ & multæ molestiæ & multæ lacrymæ eorum qui affliguntur molestijs, & non est, inquit, *qui eos consoletur*. Et ideò laudat Ecclesiastes defunctos magis quàm viuētes, & *optimus*, inquit, *supra hos duos, qui nondū natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliorem longæuo viro asseruit, quem ab ortu eiecit mater sua, quia non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulauit sæculi. Quid enim boni est homini in hac vitā?

Aug. in
Ps. 102.

Cognouit se Paulus in miseriā, in gemitu, in rixā, in contentione; ipse secum sibi non concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem supernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?*

*Coarctor autem e' duobus; desiderium habens disjuncti
et esse cum Christo. Ad Philip. 1.*

XXXIX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum CHRISTO. *Ad Philip. I.* 23 [4]

Quid faciam gemini flammata, cupidine voti?
Anteferam terras? anteferamne Polum?

Tutius abrupto corpus dissolvere nodo,

Tristia quàm capto vincula ferre pede.

Iamq; mei toties mihi ianua pulsa sepulcri,

Dura sed ad nullas ianua mota preces.

Pergite nere bona restantia stamina Diue,

Nec Lætho clausas esse iubete fores.

Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu;

Vtq; ferè à membris distrahar ipsa meis.

Distrahar vt mediam tibi me coniungere possim,

Vnaq; sit saltem pars tibi nexa mei.

Non finis, & rides nil proficientia vota,

Quodq; negas toties, vis tamen vsque peti.

En peto quod renuis, geminasq; exporrigo palmas,

Et tibi, quas nequeo neçtere, tendo manus.

Sæpe mihi de te, mendacia dulcia fingo,

Vincula ceu positâ compede fracta forent:

Et dico; meus hic, prendiq; & prendere certat,

Meq; sed vt video, dissimulanter amat.

Tam bona credulitas erat haud indigna fauore,

Debueratq; meos expedisse pedes.

Si tamen implicitam pedicis, cupis vsque teneri,

Hic ego conatu deficiente cadam.

Ast redit, & velut allabens sese ingerit vltro,
 Spemq₃ iterum nutu sollicitante facit.
 Surgam supremumq₃ amplexibus obuia curram,
 Coliaq₃ furtiuâ fraude, negata petam.
 Quàm propè, quàm propè sum! vestis pars vltima ta-
 lam puto, vicinâ prendere posse manu. [cta est,
 O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
 Decipit amplexus, mobilis aura meos!
 Et licet aut digitis tribus aut vix quattuor absis,
 Semotus medio crederis orbe mihi:
 Nempe pater Pelopis sic poma fugacia captat,
 Poma datam toties fallere docta fidem.
 Dum modò prona arbor patulo super incubat ori,
 Osq₃ iterum, fructu decipiente, fugit.
 Ludicra res Amor est, fallig₃ & fallere gaudet,
 Sed fraus supplicio non caret illa suo.
 Decepti, quo tormento crucientur amantes
 Exemplo poterit discere quisque meo:
 Quique alium ludit (sed rarum est ista sateri)
 Ipse suo patitur vulnera facta dolo.
 Nescieram, mea lux, istis te fraudibus vti,
 Sed nimis expertam iam sua pœna docet.
 Vt canis indomitâ iactans ceruice catenas,
 A populo solui praterente rogat;
 (Ni faciat, querulis vlulans latratibus auras,
 In sua conuerso vincula dente furit)
 Sic queror & supplex toties ad vota recurro,
 Vt praestes, quam me poscere cernis, opem.
 At postquam implacido vertisti lumina vultu,
 Nec placuit pedibus demere vincla meis.

 54
 Clamavi

Clamavi; ô truculentum & inexorabile pondus!

Quin etiam dicta est sæpe catena nocens.

Hanc trahat Autolycus, trahat hæc furiatus Orestes,

Aut qui tardipedes vertit in antra boues.

Sentiat hanc Scyticâ damnatus rupe Prometheus;

Aut Scinis, aut scelerum quis feritate prior.

Scilicet à nimio venit hac dementia luctu,

Error & hic, sese quo tueatur, habet.

Compeditibus facile est sauoq; ignoscere ferro,

Durior at vinclis qui ligat illa, suis.

O ubi littoreâ vinclam qui rupe puellam

Bellerophon volucris rettulit ales equo?

En ego barbaricæ constringor mole catena

Servus ut à rigido transfuga vinctus hero.

Et quoties patrias assurgere nitor in auras,

Deprimor hospitij pondere vinclæ mei.

Nempe ita dat pueris captus ludibria passer

Dum fugit & reuocant fila reducta fugam.

Et licet è dominis cœnæve, bibatve labellis,

Maulet in sylvas liber abire suas.

Sic quamuis nitidâ pasta bene corte palumbes,

Anteferant cauea rusq;, nemusq; sua.

77 O mea si lacrymis mollescere vincula possent!

Dudum essent lacrymis mollia facta meis.

Lux, mea, tende manus; contra tibi tendo catenas

Has nisi qui vinxit soluere nemo potest.

677-82

Magdalen

80

Y 5

Coarctor

77 O if my bonds can be softened by tears!
78 Just now they have been made soft by my tears

once
a short time
ago,
just now

*Coarctor è duobus , desiderium habens
dissolui, & esse cum CHRISTO.
Ad Philip. 1. 23*

Aug.
medit.
cap. 37.

QUID faciam miser ego, grauedine
compedis mortalitatis meæ constrictus?
quid faciam?

Naziã.
car. de
anima
calam.

Quenam hæc lex? cur me constringunt vincula car-
nis?

Aug. in
Pl. 78.

Spiritus & socium tam graue corpus habet?

*Compedes sunt infirmitas & corruptibilitas
corporis , quæ aggrauant animam; ab his
compedibus concupiscebat dissolui Apostolus
& esse cum CHRISTO.*

Aug.
manu.
cap. 8.

*Vtinam remissâ peccatorum mole, me [quo-
que] vltimum seruorum CHRISTI, iuberet
Diuina pietas, hanc carnis sarcinam depone-
re, vt in suæ Ciuitatis gaudia æterna repau-
sandus transirem!*

Naziã.
carm.
de ani-
mæ ca-
lamit.

*Corporeâ nec mole grauis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi massa profunda petat.*

Naziã.
in lu-
ctu.

*Me miserum, caro quem remoratur perfida; cœli
Ad Dominum, cursu dum properante feror!*

Naziã.
præcep.
ad Vir-
gines.

———— *Echenaïdis instar*
Quæ velut iniectâ properantem compede puppim
Detinet. ———

Ab

Ab grauibus me solue, Pater supreme, catenis,

Inq, Beatorum me trahe sancte choros!

Soluimur enim hoc nexu animæ, & corporis, cum recedimus: vnde & Dauid ait, *dirupisti vincula mea*. Mors igitur solutio est animæ & corporis. Denique & in Apostolo docuimus lectum; *dissolui & cum CHRISTO esse multo melius*. Solutio autem ista, quid aliud agit, nisi vt corpus resoluatur & quiescat; anima autem conuertatur in requiem suam, & sit libera, quæ si pia est cum CHRISTO futura sit? Quid igitur in hac vitâ aliud iusti agunt, nisi vt exuant se huius corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & se ab his molestijs separare contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammæ libidinum?

Iustos enim quamuis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis* eos in hâc vitâ positos, suæ molestia corruptionis ligat: scriptum quippe est: *Corpus quod corrumpitur aggrauat animâ*. Eo itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ pondere grauantur, & *astrikti molestiâ vincti sunt*, quia in illâ adhuc libertate vitæ incorruptibilis non exurgunt. An non *duro molestia vinculo* ligantur, quorum nimirum mens, sine labore, in ignoratiâ soluitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta est igitur, libens iacet, ab infimis vix leuatur, & tamen eleuata

Naziâ.
in lu-
ctu.

Ambr.
de bo-
no
mortis,
cap. 3.

Greg.
lib. 4.
moral.
cap. 40.

elevata protinus labitur semetipsam laboriosè vincendo, superna conspiciat sed reueberata. An non duro molestiæ vinculo ligatur, quos cum accensus spiritus ad linum pacis intimæ pleno desiderio pertrahat, feruente certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* sustinent, quæ grauis exterius necessitas astringit; esurire quippe sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solui nequeunt, nisi cum in illam immortalitatis gloriam, nostra mortalitas permutatur.

Idem
cap. sequenti.

Sed cum corruptibili carne exuimur, quasi ab his, quibus nunc astringimur, molestiæ *vinculis* relaxamur. Præsentari namque iam Deo cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Iure ergo *vincti* dicimur. quia adhuc *incessum nostri desiderij, ad Deum liberum non habemus*. vnde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, *vinctus* clamat: *Cupio dissolui, & esse cum CHRISTO*; dissolui enim non quæreret, nisi se procul dubio *vinctum* videret. Hæc autem *vincula*, quia certissimè rumpenda in resurrectione conspexerat, iam quasi rupta gaudebat Propheta cum diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

Ambr.
lib. de
bono

[Sic] Simeon se dimitti postulabat à Domino, quasi à *vinculis quibusdam ad libertatem*

tem festinaret. Sunt enim velut vincula quædam ^{mort. cap. 2.} corporis huius, & quod grauius est vincula tē-
tationum, quæ nos alligant & ad iniuriam captiui-
tatis astringunt quâdam lege peccati. Quid
igitur tanto perire istam vitam desideramus in
quâ, quanto diutiùs quis fuerit, tanto maiore
oneratur sarcinâ peccatorum? vnde Iacob di-
xit: dies annorum vitæ meæ, centum triginta, mini-
mi & mali; non quia dies mali, sed quia nobis
accessu dierum, malitiæ incrementa accu-
mulantur.

Nullus enim dies sine nostro peccato præ-
terit: vnde egregiè Apostolus ait: mihi viuere
CHRISTVS est, & mori lucrum; aliud ad neces-
sitatem vitæ referens, aliud ad mortis utilita-
tem. Et addidit. Dissolui enim & esse cum CHRI-
STO multo melius; permanere autem in carne ma-
gis necessarium propter vos.

Sed sicut auceps auium aut visco aut reti in ^{Chrys. ser. de poenit.} grano aliquo captum, tenet passerem, & manu
suâ subtilissimo funiculo ligatum retinet, & quasi
dimittens laxum de manu suâ; dat ei liberam
volandi potestatem; at ille auidus ad volan-
dum, elapsusq; se putans, alacer altiora ap-
petit; sed iste summum funiculum tenens, re-
stringit eum cum volauerit, & ad se trahit ab-
spe volandi & viuendi deceptum; ita & dia-
bolus versutus venator & per spiritum præ-
sumptionis, laqueo suo deceptum implicat
hominem. Qui semel hæserit, vult quidem
ab

ab eo euelli, sed vinculum velox venator tenens, reuocat captum semel in laqueo & reuolutum premit.

In
Armenia
Idem
hom. il.
ss. ad
pop.
Antio.

Quousque [ergo] hîcerimus *affixi*? adhæsimus terræ tamquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terrâ nobis Deus contulit, vt ipsum & in cœlum reuehamus, non vt animam per ipsum *ad terram detrahamus*. Terrenum est, sed si velimus efficitur cœleste? trahe te ipsum ad illum, qui te sursum tollit. *pondere quodam vetustatis grauaris.*

Nazîâ.
ad animam.

*Erige te mea mens, capiant te obliuia mundi,
Nec trahat in vitium te male-blanda caro.*

Bonau.
cap. i.
solilo.

Eia dulcissime I E S V, transfige saluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, vt verè ardeat, langueat & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat, *cupiat dissolui & esse tecum*. Te solum semper esuriant, panem vitæ cœlestis, qui de cœlo descendisti! te siciat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te semper ambiat, te quærat, teque inueniat, in te dulciter requiescat!

XXXX.

Educ de custodia animam meam, ad confi-
tendum nomini tuo ! Psal. 121.

XXXX.

Educ de custodiâ animam meam,
ad confitendum nomini tuo.

Psal. 141.

Libera quæ potui spatioſo ludere Cælo,
Cernis, vt anguſto carcere claſa premar?
Heu dolor! vt miſeras me lux effudit in auras,
Ipsa loco cauea membra fuere mea.
Pes compes, manicaq; manus, neruiq; catenæ,
Oſſaq; cancellis nexa cataſta ſuis.
Quo mihi cognati natiua repagula clauſtri,
Damner vt hoſpitiÿ compede vineta mei?
Siccine, more Chelys, breuibus tegar abdita conchis,
Angelicos inter vix minor vna choros?
O quoties quaſita fuga fuit anſa pudenda!
In votis quoties reſtis & vnda fuit!
Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Fauſtaq; combibito Porcia dicta foco eſt.
Viſa nec Aſſyria triſtis mihi ſica puella,
Heu nimis in geminas prodiga ſica neces!
Sed negat hæc animis Numen ſolatia captis.
Nec ſinit hæc vinctos fata præire viâ.
Ergo Syracofiis mælim iacuiſſe cauernis,
Aut Danaës rigidâ delituiſſe ſerâ:
Nec verear curui Cretæa volumina ſepti,
Vnde citam rapuit Dædalis ala fugam.

→ Marwell

Shameful

Altaq;

Altaq, Romulei neque sistent mœnia valli,
 Sorte Remi trepidem transiluisse sudas:
 Mille Semirameos vel claudant ostia muros,
 Flagitium clausas sit violasse seras.
 Vt fuerit, mediâ saltem Babylone vagarer,
 Liberaq, hâc quamuis cingerer vrbe, forem.
 Donec at hac captam retinent ergastula mentem,
 Mens nequit agnati templa subire poli.
 Quin sueta imperiis iacet hic captiua voluntas,
 Nec bona qua vellet, vincula velle sinunt.
 Euge semel nostre, mea lux, succede cataste,
 Non sinet amplexus explicuisse locus.
 Si tamen insidia vel ahena repagula terrent,
 Fac pateat demptâ ianua laxa serâ.
 Captiuum gemitu fertur reuocasse Magistrum,
 Oblitus cauea psittacus ipse sua.
 Eia graues refera, noue Iane patulcie, vectes,
 Non erit hac dextra gratia prima tua.
 Angelico, memini, patefactas impete portas,
 Claustraq, suffractis dissiluisse seris,
 Cum stupuit lapsas manibus, pedibusq, catenas,
 Vixq, Petrus patulas credidit esse fores.
 Nullus obit nostris obses radimonia vinclis?
 Liberat Herculeâ Thesea nullus ope?
 O vbi nunc Minyis fidiſſima turba maritis,
 Vincula pro captis ausa subire viris!
 Aut qui VVandalicis obses ergastula neruis,
 Ipse sui capitis iussit abire lytro?
 Lux mea, pande fores, inamœnaq, claustra resolue,
 Et sine fidereas atheris ire vias.

AUT

Aut spectanda tuo vis ducar præda triumpho,
 Ut Scytecus cauea pompa Tyrannus erat?
 En manus, en digiti rimis hiscentibus extant;
 Cur ego non digitos tota manumq₃ sequor?
 Quâ caput, hæc reliqua subrepat cauda colubra;
 Cur mihi serpentis lubrica pellis abest?
 Cortis obit toties volucris captiua fenestras,
 Et notat an tacita rima sit vlla fugæ;
 Nexaq₃ sollicitansfurtiuo vimina rostro,
 Natiuas nemorum tentat adire domos.
 O Catharis, niueiq₃ polo comes agminis Agnes!
 O casta Vrsulidum, Sophiadumq₃ cohors!
 Vos ego, dimidium vestri modò nobile testor
 (Dimidium vester quod sibi iunxit amor)
 Pandite ferratos, ergastula barbara, postes,
 Inferar vt vestris dimidiata choris.
 Dimidium felix, vinculis socialibus exfors,
 Cui licet in plenas iam caluisse faces!
 Lux mea, tam durum residet tibi pectore ferrum;
 Ut neque captiua commoueare prece?
 Non ego, sed nostra Tu maxima causa querela es;
 Spectat enim laudes ista querela tuas;
 Non benè conueniunt rigidis tua carmina clathris;
 Quis queat in caueâ cantibus esse locus?
 Libera quæ vernis cantat auis Attica syluis,
 Capta filet, solitos nec ciet ore modos.
 Eia age, pande fores inamœnaq₃ claustra resolve,
 Et sine fidereas atheris ire vias.
 Aut tua si cupidam præconia dicere temnis;
 Inuidus in laudes efficiere tuas.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psal. 141.

Aug. in
ps. 145.

LAVDO quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. quare? quia quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Quare sic laudas Dominum? non perfecte, non stabiliter? Interroga scripturam; quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrena cogitatio sensum multa cogitantem. Tolle mihi corpus quod aggrauat animam & laudo Dominum. Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem sensum multa cogitantem, ut à multis in vnum confluam, & laudo Dominum. Quamdiu autem ita sum, non possum; prægrauor.

Chryf.
in c. 4.
Matth.
ho. 14.

Nihil enim *præsens vita* differre videtur à carcere, sed sicut cum triste illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus carenis, ita etiam nunc, si (extra omnia nos phantasmata collocantes) vnus cuiusque ingrediamur vitam, eiusque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

Amb.
lib. de
bono
mortis
cap. 2.

In exitu ipso videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim soluat se vinculis carnis, & ore emissa, euolet tamquam carcereo corporis huius exuta gurgustio.

Carcere

Carcere homo circumdatur, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur, & tamen carnis suæ corruptione præpeditur, quâ bene exui Psalmista deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Greg.
cap. 17.
in c. 7.
Iob.

Sancti autem viri, quia scriptum est, *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam*, intentione iam quidem ultra semetipsos eminent, sed tamen adhuc infirmitatis suæ incertis motibus subditi, corruptionis suæ se *carcere clausos* dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?* ac si aperte diceret; mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumque auctor malignus spiritus) quia effrænari ad solam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ suæ carcere constringuntur; Ego autem quia iam æternitatis tuæ *libertatem desidero*, cur adhuc meæ *carcere corruptionis premor?*

Videmus in hoc sæculo *insertos nexibus carcerum reos*, in specie pompæ miserabilis duci, & nonnumquam patiuntur insones, ut tolerabilius sit mori, quàm talia subire supplicia. Optant utique audiri bene sibi conscij. Optant etiam hi qui grauibus flagitijs vrgentur, pœnam, mortis celeritate transigere, ut aliquanta compendia pœnarum lucrarentur. Spes est etiam de iudicis misericordia. Ipso exilio *claustra carceris* duriora sunt.

Ambr.
in psal.
113.

Quemadmodum [igitur] eorum qui in Basil.

hom.
in Mar-
tyr lu-
lutam.

carceres conijciuntur; hi quidem in afflictio-
ne carceraliū vinculorum detinentur, in-
troclusi diuturniore temporis morâ; illi verò
ab eâ calamitate submouentur, sic & animæ.
Etenim hæc distinentur in præsentī vitâ diu-
tiùs; aliæ minùs, prò cuiusque merito, digni-
tatēve, iuxta Dīuinæ sapientiæ profundita-
tem, sic vt mens nulla hominum, ea possit at-
tingere, quæ de vnoquoque nostrum ipse
Creator præuidit. Non audis dicentem Da-
uid: *Educ de carcere animam meam*? Non audisti
vt sancti eius exsoluta anima est? quid rursus
Simeon, Dominum nostrum pio vlnarum
astringens complexu, cuiusmodi vocem e-
misit? nōne hanc? *Nunc dimittis seruum tuum
Domine*. Ei enim qui ad supernum & cœle-
ste domicilium festinus cōtendit, supplicio
omni, *omni carcere* grauior est hæc inhabitatio
corporis.

Ansel.
in pro-
solog.
cap.1.

O misera fors hominis cū hoc per-
didit ad quod factus est! ô durus & dirus
casus ille! heu quid perdidit & quid in-
uenit! quid abscessit, & quid remansit?
perdidit beatitudinem ad quam factus est;
inuenit miseriam, propter quam factus
non est. Abscessit sine quo infelix est, &
remansit quod per se, non nisi miserum est.
Ærumnosi! vnde sumus expulsi? quo sumus
impulsi? vnde præcipitati? quo obruti? A pa-
triâ, in exilium; à visione Dei in cœcitatem
nostram;

nostram; à iucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis . Misera mutatio ! de quanto bono, in quantum malum ! graue damnum, grauis dolor, graue totum ! sed heu me miserum vnum de alijs miseris filijs Euæ elongatis à Deo ! quid incœpi ? quid effeci ? quò tendebam ? quò deueni ?

Dissolue me, oro, à vinculis, quibus constrictus te- Hugo
neor, vt relinquens ista omnia, tibi festinem, de S.
tibi soli inhæream, soli intendam. Vi& li.
4. de a.
nima,
cap. 4.
Naziâ.
c. 11.
d. ex-
ter. ho-
minis
vilitate

Hinc me, CHRISTE potens, educ iam, queso malisq;

Queis crucior medicam protinus asser opem.

Vnum homini est certumq; bonum, fixumq;, beata

Vita; animus cuius languet amore meus.

Felix anima, qua terreno resoluta corpore libera cælum petit ! secura est & tranquilla, non timet hostem neque mortem, habet enim semper præsentem, cernitque indefinenter pulcerrimum Dominum, cui seruiuit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & gloriosa peruenit.

Tu [ergo] Domine expectatio Israël, desiderium ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaueris; surge, propera & veni, vt educas nos de isto carcere, ad confitendum nomini tuo.

Veni Domine, & noli tardare, veni Domine IESV, veni & visita nos in pace; veni & educ

Educ vinctos de carcere, vt letemur coram te, corde perfecto; veni saluator noster; veni desideratus cunctis gentibus, ostende faciem tuam & salui erimus; veni lux mea, redemptor meus, educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini sancto tuo! O verè felices, qui è carcere ad palatium peruenerunt!

Quomodo desiderat cervus ad fontes aquarum; ita defilatur anima mea ad te Deus. Psal. 42.

XXXI.

Quemadmodum desiderat ceruus
ad fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te Deus. *Psal.* 41.

S Circum cupis, mea lux, quibus intus amoribus vrar?
Quantaq; flamma tui pectora nostra coquat?

Nec satis extulero sitientis imagine prati,

Aut *viola*, nimio quæ iacet vsta die.

Nec satis æstifera depinxero fulmine stelle,

Cum *canis* ardenti fidere torret humum.

Ah! quàm puluereæ Libyes patiuntur arena,

Æstuat hæc, nostro sicciore ore, sitis.

Siccior Icario quàm dum canis inminet astro,

Aut *viola* tosto flos cadit vstus agro.

Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?

Hart Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.

Nempe venenifero pastus serpente medullas,

Cervus agit totis hausta venena fibris;

Aut humeros tincti traiectus arundine teli,

Vritur occultâ viscera tacta face.

Ille furit, pectusq; citatus anhelitus vrget,

Cecaq; per sylvas saucius antra petit.

Antra petit fugiens salientibus humida rivis,

Vt sua fontano guttura rore lauet.

Hic fontis scatebris sitibunda refrigerat ora,

Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.

Dog-store

Libyan sands

pant, gasp,
breathe out

778

Haud aliter scelerum mihi mens temerata veneno,
Tela venenatâ combibit vincta manu.

787 Et modò combibitum populatur pectora virus, 787

Ardet & in tacito noxia flamma sinu.

poisono,
veneno
787-94 Nempe graues, animi sunt toxica vindicis, ira,

Et tua qua iaculas tela, venena, Venus.

Quaę grauant nimio spumantia pocula Baccho,

Pocula que diro gramine pota necant.

Aspicias vt tumido turgescunt pectora fastu?

Pectoribus fastus virus inane tumet.

Quo sitiens igitur peterem de flumine lympham,

Cùm mea tam varium viscera vtrius edit?

Ah! nisi te, nullo sitis hac placatur ab haustu,

Tu potes hanc solus, fonte domare sitim.

Scis etenim, mea lux, quàm te, meus ardor anhelet,

Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.

Ceruus odori-sequi fugitiuus ab ore Molossi,

In laqueos nullo sepe sequente ruit:

Tum densam aspiciens venantùm, hinc, inde coronâ,

Tela super, saltu corpora fertur agens.

Exoritur clamorq; canum, strepituq; sequentùm,

Ille fugit, tergo cornua celsa locans,

Ambiguusq; pauet ne sit comprehensus, & ipsa

Qua iam praterijt tela, canesq; timet.

Respectansq; metu, per saxa, per auia currit,

Igneus atque illi spiritus ore micat.

Gutturaq; ardenti flagrant arentia linguâ,

Quâque sitim releuet, querit anhelus aquam.

Tum fontis mediis venas rimatus arenis,

Fontano rabidam mergit in amne sitim;

Et

Et bibit & potis largè se proluit vndis;
 Haerit & exhausto robur opemq; lacu.
 Sic ego tartareis cingor, mea vita, sagittis,
 Aegraq; flammata torrear ora siti.
 Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
 Et multâ ancipitem trudit vterque cane.
 Sublimes levis hinc suspendit Gloria casses,
 Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
 Indè cohors magnis sociorum hortatibus instat,
 Et docet exemplo crimina quisque suo.
 Hei mihi quot circum venabula stricta minantur!
 Ceu fera, cum cincto clausa tenetur agro.
 Mille vias repetens, infràq; supràq; pererro,
 Si qua me apateant hospita lustra fuga.
 Tum mihi per siccas siti æstuat ignea venas,
 Et sensim vapidus decoquit igne fibras.
 Fontis inops igitur ad flumina quaq; recurro,
 Flamma sed hac nullo flumine victa fugit.
 Sic cadit obscænos miles defessus in haustus,
 Sit licet infami turbida lympa luto.
 Sperabam effosis æstum comescere riuis,
 Aestus at infusæ gurgite creuit aqua.
 Qualis in amne leuem sectatur faucibus vndam
 Tantalus, & fallit, quam dedit vnda, fidem.
 Mobilibusq; inhiat, deluso gutture, lymphis,
 Semper aqua locuples, semper egenus aqua.
 Scilicet, haud tali calor hic extinguitur vnda,
 Aut domat hanc fluuij turbida lympa sitim.
 Cœlestes animus sitit insatiabilis vndas,
 Cereus vt irrigui fontis anhelat aquas.

*Ite igitur nigro torpentia flumina cæno,
Non bibit è vili gurgite nostra sitis.
Ite graues stygiis serpentibus , ite lacuna,
Noxia Tartareis flumina pasta vadis:
Ite, sicut superi dias mens fluminis vndas,
Cereus ut irrigui fontis anhelat aquas.*

Quem-

Quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Psal. 41.

HIc est mos amantium, amorem non celare, sed enunciare vicinis, & dicere, se amare. Chryf. hom. in Psal. 41. Ardens enim res est natura dilectionis, nec potest anima sustinere ut eam silentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non potest in animo inducere ut taceat, sed aliquando quidem dicit: *quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum; aliquando autem; Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

Quis est qui sic cantat? si volumus, nos Aug. in Pl. 41. sumus; Et quid quæris extrâ, quisnam sit, cum in tuâ potestate sit, esse quod quæris? Eia fratres, simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligendi curramus. Desideremus velut *Cervus fontem*. desideremus illum fontem, de quo scriptura dicit: *Quoniam apud te est fons vitæ.* Ipse enim fons & lumen est, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen est; meritò & intellectus est; quia & satiat animam avidam sciendi. Curre ad fontes, desidera aquarum fontes. Apud Deum est fons vitæ, & insiccabilis fons; in illius luce, lumē inobscurabile.

Lumen

Lumen hoc desidera; quemadmodum fontem, quoddam lumen, quale non norunt oculi tui; cui lumini videndo, oculus interior præparatur; cui fonti hauriendo sitis interior inardescit.

Cyri-
lib. 5.
in Ios.
cap. 10.

Salutaris nimirum aqua, quæ noxiam huius mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus extinguit, sordes omnes peccatorum eluit, animæ nostræ terram cælesti imbre irrorat atque fecundat; & ad solum Deum anhelò spiritu mentem humanam sitientem reddit. Hæc aqua largiter potatus fuit Propheta, cum totus ad Deum suspirans dixit: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus!*

Aug.
in psal.
41.

Curre ad fontem, desidera fontem, sed noli utcumque, noli ut quaecumque animal currere, ut *Cervus* curre. Quid est? ut *Cervus*? Non sit tarditas in currendo; impigrè curre, impigrè desidera fontem. Inuenimus enim insigne velocitatis in Ceruo, sed fortè non hoc scriptura solum nos in Ceruo considerare voluit, sed & aliud audi; Quid aliud est in *ceruo*? serpentes necat, & post serpentium internecionem, maiori siti inardescit; peremptis serpentibus ad fontes acrius currit. Serpentes, vitia tua sunt; consume serpentes iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem veritatis. Avaritia fortè in te tenebrosum aliquid sibilat, & sibilat aduersus verbum Dei, sibilat

sibilat aduersus præceptum Dei. Et quia tibi dicitur contemne aliquid, ne facias iniquitatem, si mauis facere iniquitatem quam aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à serpente, quàm perimere serpentem. Cùm ergo faueas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, auaritiæ tuæ, serpenti tuo, quando in te inuenio tale desiderium, quo curras ad fontem aquarum ? quando concupiscis fontem sapientiæ, cùm adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quicquid contrarium est veritati, & cùm te videris tamquàm vacare à cupiditatibus peruersis, noli remanere, quasi non sit quod desideres. Quæris fortè vnde delecteris; Desidera vnde delecteris: *Desidera ad fontes aquarum*, habet Deus vnde te reficiat, & impleat venientem ad se, & sitiētem post interemptionem serpentium, tamquam velocem Ceruum. Est aliud quod animaduertas in Ceruo. Dicuntur Cerui, vel quando in agmine suo ambulant, vel quando natando, alias terrarum partes petunt, onera capitum suorum super se inuicem ponere; ita vt vnus præcedat & sequantur qui supra eum capita ponant; & supra illos alij consequentes, & deinde alij, donec agmen finiatur. Ille autem vnus, qui pondus capitis in primatu portabat, fatigatus redit ad posteriora, vt alius ei succedat qui portet quod ille portabat, atque fatigationem

tionem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ita vicissim portando quod graue est, & viam peragunt & inuicem se nō deserunt. Nōne quosdā Ceruos alloquitur Apostolus dicens: *Inuicē onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi?* Talis ergo Ceruus, in fide constitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur cōtrarios Ceruos, non solū obīcuratos intelligentiā, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non ostendenti; *vbi est Deus tuus?* quid ergo iste Ceruus fecerit contra hęc verba, audiamus; vt ipsi, si possimus, faciamus. Primò, expresse sitim suam. *Quemadmodum,* inquit, *Ceruus, desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quid si Ceruus ad fontes aquarum, lauandi causā desiderat? vtrū ergo bibendi, an lauandi causa, nescimus? audi quod sequitur & noli quære. *Sitiuit anima mea ad Deum viuum.* Quid sitiuit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc est, quod sitio, venire & apparere; sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satior in aduentu. Sed quoniam sicut *Ceruus desidero ad fontes aquarum,* & est apud eum *fontis vita.* Quid agam vt inueniam Deum meum? Considerabo terram; & facta est terra: Est magna pulcritudo terrarum, sed habet artificem:

ficem: Magna miracula sunt seminum, atque gignentium, sed habent ista omnia Creatorem: Ostendo magnitudinem circumfusi maris; stupeo, miror; artificem quaero. Cælum suspicio & pulcritudinem siderum; admiror splendorem solis, exercitio diei sufficientem; lunam nocturnas tenebras consolantem. Mira sunt hæc, laudanda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc; neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc. Nondum ibi stat sitis mea. Hæc miror, hæc laudo, sed eum, qui fecit hæc, sitio.

Anima [enim] quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, sed frequenter suspirat, dicens: *Sicut Cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea, ad te Deus meus.* Aug.
manu.
cap. 20.

O fons vitæ, vena aquarum viventium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ desertâ, inuiâ & inaquosâ, ut videam virtutem tuam & gloriam tuam, & satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, satia me. Sitio Domine, sitio te Deum viuum. Aug.
solilo.
cap. 35.

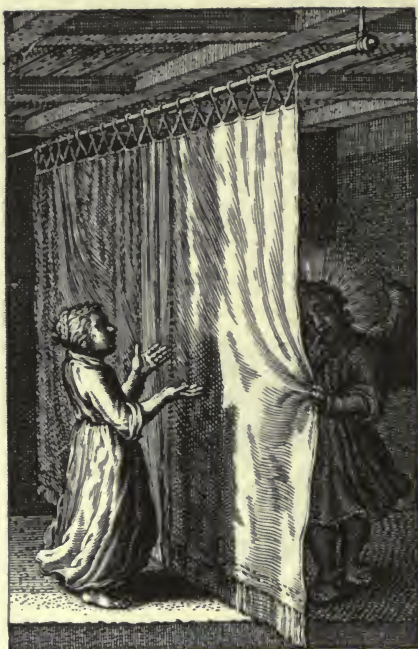
Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In aliâ vitâ, cum surrexerit caro, satiabitur; modò ex corruptione fragilitatis si non manducemus, deficimus & esurimus; si non bibamus, deficimus, & sitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dormimus; Aug.
in psal.
62.

mus; si diu stemus, fatigamur, ideò sedemus;
& si diu sedeamus, fatigamur, & ideò sur-
gimus. In istis omnibus multiplicibus defe-
ctionibus nostris, sitimus illam incorru-
ptionem; & sic caro nostra, *multipliciter sitit*
Deo. In ista Idumæa, in isto deserto, quàm
multipliciter laborat, tam multipliciter sitit;
quàm multipliciter fatigatur, tam multipli-
citer sitit illam infatigabilem incorruptio-
nem, in terrâ desertâ, sine viâ, & sine aquâ,
talis enim est mundus iste.

*Quando veniam et apparebo ante faciem
Dei ? Psal. 41.*

42.

XXXXII.

Quando veniam & apparebo ante
faciem Dei? *Pfal.* 41.

AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti,
Nulla secuta tamen, seria verba fides!

Euge breui venies, toties dixisse recordor;

Adde fidem verbis, dic semel, Euge veni.

Heu mihi, quàm longa sunt expectantibus hora!

Plùs aui spatio creditur vna dies.

Iam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,

Spemq̃ facis toties, spem tamen vsque negas.

Quid miseram spatij tam lentis ferreus vris?

Et toties, paruo hìc tempore, dicis, eris.

Iam lacerant falsis me publica compita sannis,

Et tuus ille Deus, dic, vbi? quisque rogat.

Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?

Quando adstabo, oculis obuia facta tuis?

Aspicias vt iaceam miserando squallida luctu!

Quâ careo, facies hæc mihi damna facit.

O facies animi crudele mei, tormentum!

Vnica qua præsens esse medela potes.

O quando, facies toto spectabilis orbe,

Quando tuo dabitur lumine posse frui?

Scilicet vt grauis est terris, absentia Phœbi,

Squallet & obscurus, sole latente, dies:

Nec color est hortis, nec amœnis gratia syluis,

Iamq̃ silent homines, iamq̃ filetis aues:

A a

Mox

Mox ubi purpureo roscum caput extulit ore,
 Lata micat radijs, luce nitente, dies;
 Et suus est hortus color, & sua gratia sylvis,
 Iamq₃ sonant homines, iamq₃ sonatis aues:
 Sic ego, te viso, moriens, mea vita, resurgo;
 Vnaq₃, non viso protinus emorior.
 Sapè iubes, alio me pascere lumina vultu,
 Multaq₃ conspectu corpora pulcra refers.
 Aspice prata, inquis, formosos aspice flores;
 Picta mei multum prata coloris habent.
 Aspice caruleo palantes atbere stellas;
 Ha quoque de nostro lumine, lumen habent.
 Aspice & humanis praestantia corpora formis;
 Est meus humano multus in ore decor.
 Siccine, Lux, nostris sperasti illudere votis?
 Falsaq₃ supposito vendere frustra vitro?
 Non ego mentita satiabor imagine formae,
 Ah, mea fax facies est, mea vita, tula!
 Illa, ô digna Deo facies! grauis ille suavi
 Mixtus in ore timor, parq₃ timoris, amor.
 Nam quota pars tanti sedet vllâ in fronte decoris,
 Lux mea, quanta tuâ fronte, genisq₃ sedet?
 Ah, neque si faciem coëat decor omnis in vnam,
 Tanta sit vllius gratia, quanta tua!
 Lux mea, splendidior quanto supereminet astris
 Lucifer, & quanto Cynthia Lucifero;
 Ipsaq₃ quanto iterum superatur Cynthia Phæbo,
 Tanto formosis omnibus ore praeis.
 De tribus id melius narrabit testibus vnus,
 Qui tibi tum comites vertice Thabor erant:

Cum

Cùm testata Deum facies tibi flammea luxit,
 Cinxit & auratas fax radiata comas:
 Nempe aliquis tanta captus dulcedine lucis,
 Et nimio forma saucius igne tuæ;
 Immemor & patriæ, oblitusq; suiq;, suorumq;
 Optabat stabiles figere monte lares.
 Nec tamen angustum, qualis, quantusq; videri
 Cœlitibus solitus, viderat ille Deum.
 Viderat aërios absistere vultibus ignes,
 Ut solet attenso candida mica foco.
 Videras ardenti rutilantem vertice flammam,
 Quale læcesitum Sole refulget ebur.
 Viderat, ut placidis Lucina videris in undis,
 Cùm tuus in nitidis fluctuat ardor aquis;
 Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
 Vnda percussicùm tremit igne poli.
 Quid dicturus erat, totâ si luce coruscas
 Vidisset, circum tempora bina faces?
 Quid si oculos? quid si faciem sine nube micantem?
 Quodq; polo facies lumen utroque iacit?
 Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dicrum,
 Numinis ambrosio cùm sinar ore frui!
 Sape quidem vestros specto sub imagine vultus,
 Cùm vultus obeunt spica, merumq; tuos:
 Magna, equidem fateor, tamē imperfecta voluptas,
 Pro facie, faciem nube tegente frui:
 At mihi mens alio stimolata cupidine flagrat,
 Ardet & innubes lata videre genas.
 Quando erit ergo dies, cùm te, sine nube, videbo?
 Impedient faciem vela nec vlla tuam?

*Solaq³, qua fueras animo libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipiere meis?
Illa dies, fausto si quando affulserit astro,
Iuro, erit his oculis carior illa dies.*

Quando

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Psal. 41.

SI inuenis meliùs quàm videre faciem Dei, Aug. in Psal. 43. illuc te præpara. Væ tali amoris tuo, si vel suspicaris aliquid pulcrius, quàm est ille, à quo est omne pulcrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

Qui fecit omnia melior est omnibus; qui Aug. in Psal. 39. pulcra fecit, pulcrior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui magna, maior est. Quicquid amaueris, ille tibi erit: disce amare in creatura Creatorem, & in factura factorem, ne teneat te, quod ab illo factum est, & amittas eum à quo & ipse factus es.

Dulcissime, amantissime, benignissime, Aug. medit. cap. 37. carissime, pretiosissime, desideratissime, amabilissime, pulcerrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam?* quando satiabor de pulcritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroso, vt confitear nomini tuo?

Dic nunc totum cor meum, dic nunc Ansel. in prolog. cap. 1. Deo; *Quero vultum tuum, vultum tuum Domine requiro.* Eia nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, vbi & quomodo te quærat, vbi & quomodo te inueniat. Quibus signis, quâ facie, te quæram? numquam

te vidi, Domine Deus meus; non noui faciem tuam, quid faciet altissime Domine, quid iste tuus longinquus exul? quid faciet seruus tuus anxius amore tui, & longè proiectus à facie tuâ? anhelat videre te, & nimis abest illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me fecisti & refecisti, & omnia mea bona, tu mihi contulisti, & nondum noui te. Denique *ad te videndum* factus sum, & nondum feci propter quod factus sum.

Aug.
solilo.
cap. 36.

Hæc est plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei sui*, videre eum qui fecit Cælum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui saluauit eum, & qui glorificauit eum. *Exquisiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in qua solâ, consistit tota gloria sempiterna beatorum.

Aug.
solilo.
cap. 35.

O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam? putâsne, videbo diem illam, diem, inquam iucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, ut exulemus & lætemur in eâ?* O dies præclara & pulcra, nesciens vespere, non habens occasum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & confessionis; in quâ audiam, *intra in gaudium Domini tui!* Intra in gaudium sempiternum, in domum Domini Dei tui, ubi sunt

sunt magna & inscrutabilia & mirabilia, quorum non est numerus. Intra in gaudium sine tristitiâ, quod continet æternam lætitiâ; vbi erit omne bonum, & non erit aliquod malum; vbi erit quicquid voles, & non erit, quicquid noles; vbi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, semperque memorialis; vbi non erit hostis impugnans, nec vlla illecebra, sed summa & certa securitas, secunda tranquillitas, & tranquilla iucunditas, iucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, beata visio, quæ est gaudium Domini Dei tui.

Hanc verò, dulcedinem, vt gustavit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamavit ^{Aug. folio. cap. 22.} quasi ebrius, dicens; *Domine bonum est nos hic esse, faciamus nobis hic tria tabernacula.* hic moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te*, sufficit, inquit, tantâ dulcedine satiari: vnâ enim stillam dulcedinis ille gustavit, & omnem aliam fastidiuit dulcedinem. Quid putas dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Diuinitatis tuæ gustasset, quam abscondisti timentibus te?

Vide quoque ardentem hominem [Davidem] vide inflammatum, sciens enim se cùm hinc recesserit, eum esse *visurum*, ne ex- ^{Chrys. homil. in Psal. 41.}

pectat quidem dilationem; moram enim non patitur; & si esset quidem priuatus aliquis, humilisque & abiectus, & viuens in paupertate, magnum quiddam esset, vel sic, vitam præsentem contempnere; sed non esset adeò magnum vt nunc est, vt-pote Rex est, & tantis fruitur delicijs, tantæque est gloriæ particeps, & est innumerabiles victorias consecutus, multa-que bella vicit, & est omni ex parte clarus, insignis & illustris; hæc qui omnia irrideat, diuitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aspiret & inhiet, hoc est magni cuiusdam & excelsi animi; hoc est animæ, quæ tenetur studio sapientiæ, & cœlesti amore verè capta est.

Aug. in
Ps. 38.

Moyſes sic desiderauit & concupiuit videre ipsam speciem Dei, & loquenti secum Deo dixit: *Si inueni gratiam ante te; ostende mihi temetipsum, adimplebis me letitiâ cum vultu tuo.*

Aug.
solilo.
cap. 23.

Et ego paruulus, inter paruulos familiæ tuæ, Deus pater, & virtus mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, vt qui nunc tibi confiteor ad tempus, ex tunc confitear tibi in æternum? Beatus ero si fuero admissus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat, vt ad hoc venire permittas me!

Sed

Sed *quando veniam?* en quod citius est Deo, tardum est desiderio. *quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* ex illo desiderio est & hoc, quod clamatur alibi: *vnā petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in Domino Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc? vt contempler delectationem Domini, *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor, dum curro, dum in viâ sum, antequam veniam, antequam appaream, fuerunt mihi *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, cū dicitur mihi *per singulos dies; vbi est Deus tuus.*

Eia, iam Domine! eia, appare mihi & consolatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & cōsecutus ero desiderium meum, reuela gloriam tuam, & erit perfectū gaudium meum, *sitiuit in te anima mea, quā multipliciter tibi caro meæ! sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum; quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Quando venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudium meum, quod desidero! ô si satiabor, cū apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab vbertate domus tuæ, ad quam suspiro! ô si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine, interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce sponsus tuus.

Qstende te mihi, consolator meus, *videam* Aug.

solito. *te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium
cap. 1. spiritus mei; *videam te* lætitia cordis mei. Di-
ligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, dele-
ctatio mea, solatium meum dulce, Domi-
ne Deus meus, vita meæ, & gloria tota ani-
mæ meæ!

*Quis dabit mihi pennas sicut columba, et
volabo et requiescam? Psal. 54. 43.*

XXXXIII.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?

Psal. 54.

M Agne opifex rerum, generis mortalis origo,
 Corpora nostra tuâ sunt fabricata manu,
 Si tamen aduersis liceat contendere verbis,
 Quos habeant nauos corpora nostra, querar.
 In tria ius homini vastissima regna dedisti;
 In maria, in terras, ætheriâsq; domus:
 Tanta sed vt iustis tria regna gubernet habenis,
 Non quantum hac possit machina, robur habet.
 Parce, parùm timide temeraria verba loquenti,
 Plus operi vitij, quàm reputetur, inest.
 Momeus abesse homini, fertur, doluisse fenestram,
 Cætera tam nitida membra probasse domus:
 Sed fueritne foris, fueritne foraminis vsus,
 Lis erit arbitrio, Mome, secunda tuo.
 Officit humana, me iudice, turpius adi,
 Nulla quod obsequium squamma vel ala ferat.
 Non quod opus squammis vt terra regatur & alis;
 Imperium terræ squamma nec ala iuuat.
 Sed simul æthereas homo cùm moderetur habenas,
 Et simul æquorea cæcula sceptra plage;
 Quâ nisi sint pinna, tumidas reget arte procellas?
 Quâ nisi sint penne, nubila lege premet?
 Vt volet, æriâ volucris petit ardua, pennâ;
 Piscis vt æquor aret, squammea pinna iuuat.

Sed

Sed neque pinna vices homini, neque pēna ministrat.

Et simul hic flāctus & simul Astra reget?

Nec pelago piscis, neque nubibus imperat ales,

Cur opus his, pennā, remigioq; fuit?

Scilicet, ingenij minus, orbis & artis haberet,

Ni streperet pennis stridula musca suis.

Nec stabili geminus penderet cardine mundus,

Bina nisi querulas ala moueret, apes.

Quid, quod & in triplici, volucrum vilissime, regno,

Principis instar, iter Merge natator, agas:

Et modo gramineā pedes expatieris in herbā;

Mox auis, alta petas; mox freta nauta, secas,

Quin potius triplicis cēsit tibi regia mundi,

Per tria qui pennis hospita regna volas?

Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,

Cur homini, triplici non licet ire viā?

Carulus equorci Nereus pater ipse profundi,

Non nisi squammigeris, currere fertur equis:

Iuppiter, aërium qui flectere fingitur orbem,

Ætheris, ipse vehens alite; carpit iter.

Nec leuitas hominem celeri fert plumea pennā,

Nec liquidas pinnā remige findit aquas.

Et flectet genninum iustis sine viribus, orbem,

Æthere factus auis, factus in amne ratis?

Vt tamen vndifraga careat moderamine pinna,

(Plurima cum pinnis corpora cassa natent)

At sine prapetibus nulli patet ardua pennis,

Quæ patet aligero Regia sola gregi:

O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,

Altaq; siderea visere regna plaga!

Aspice

Aspice, quos inter iaceat mea patria mores,
Indignus patria nomen habere locus.
Aspice, nec quod amem volucres, mirabere pennas,
Me grauior, quàm qua Persea, caussa mouet.
Pegaseis vtinam rapiar super athera plantis,
Aut moueat volucres Perseos ala pedes!
Aut agiles humeris aptes mihi Dadale, ceras,
Icarijs quamvis fabula labar aquis!
Aut lapsas agitem pennato pectore plumas,
Quas vulsit vario picta columba sinu!
Astra columbinis meditabor protinus alis,
Et ferar ante tuam, Iuppiter, ales auens.
O stulta volucres, gens nata palustribus vluis,
Sueta cauernosos turba natare lacus!
Non ego, si vestras mihi Dadalus applicet alas,
Littora vel scopulos imaꝑ, saxa legam.
Non ego, fluminea volitem leuis accola ripa,
Aut mea percussas penna flagellet aquas:
Non mea torpentes circumvolet ala paludes;
Vt propior segnes radit hirundo lacus.
Non mea, ceu mœstis Ceyx dum plangitur vndis,
Humida vicino se lauet ala freto.
Persequar atherium sublimior ales Olympum,
Altaꝑ, mox solitis nisibus astra petam.
O quondam felix hominum, modò turba volucrum,
Quos amor, in celeres iraꝑ, vertit aues!
Cur mea nō capiūt volucres quoque brachia plumas,
Induit aut motas hispida penna manus?
Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
Aligeròꝑ, secant nubila celsa pede!

*Si mihi, Nise, tuo plumescant brachia fato,
 Cruraq; Scyllais vestiar hirta comis;
 Si leuis Aönio fierem certamine pica,
 Aut, Cytheræa, tuâ verterer ales auc;
 O meâ si tangant aliquod suspiria Numen,
 Muter vt in pennas casta columba, tuas!
 Scilicet aduectâ, ceu Chæonis ales, oliuâ
 Repperijt nota tecta Noëa ratis;
 Protinus aligeris raperer super æthera velis,
 Nostra nec has iterum viseret ala plagas.*

Quis

Quis mihi dabit pennas sicut columba, & volabo & requiescam? Psalm. 54.

IN ARDESCIT & suspirat omnis peregrinus, in sæculo. Patria bona, patria cœlestis, patria contemplationis, Angelorum patria! vbi nullus moritur, quo nullus hostis admittitur. Patria vbi habes sempiternum Deum amicum, vbi nullum timeas inimicum.

Aug.
ser. 149.
de tēp.

Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & requiescam? Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo esse, præbe, mihi, rogo, pennas, quibus indutus, ad te volitem sursum.

Aug.
medit.
cap. 37.

Quas pennas, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, si recipiam, possum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Iam volemus spe & desiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc sit spes nostra, hæc sit consolatio nostra. Recipiamus pennas per charitatem, quas amisimus per cupiditatem; cupiditas enim *viscum* facta est *pennarum nostrarum*; elisit nos de libertate aëris nostri, id est, aurarum illarum liberarum spiritus Dei. Inde elisi perdidimus pennas, & fuimus quodammodo captiuati in *ancupis potestate*, In istâ vitâ, inter tanta scandala,

Aug. in
Ps. 138.

dala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum suggestionum malarum : quid facio?

Ambr.
de fuga
sæculi.
cap. 5.

Omne tēpus in sollicitudine, omnis vita in molestijs *in medio*, inquit, *laqueorum ambulat*, & alius, *in viâ quâ ambulat*, extentos sibi, sed absconditos laqueos querebatur, ne deprehensus caderet; volebat fugere sicut passer, sed adhuc laqueus contritus non erat. Perijt, inquit, *fuga à me*. Grauatās habebat pennās per illam tenebro-
sam aquam in nubibus aëris, & fortasse euolare non poterat. Denique illas pennas querebat accipere, vt euolaret & requiesceret sicut scriptum est: *quis mihi dabit pennas sicut columba, & volabo & requiescam?*

Ambr.
lib. 4.
in c. 4.
Luc,

Etenim quasi clavis quibusdam suffigitur anima, corporis voluptatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, vnde descendit, sine Dei fauore *renolare*. Actuum enim suorum laqueis vineta & deliciarum sæcularium illecebris obnoxia iam tenetur.

Ambr.
ser. 70.

Volare non potest nisi quod purum leue atque subtile est, cuius nec sinceritas intemperantiā retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole grauatur. Grauari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delictorum; vnde puto etiam in ipsis auibus idèo velocius *columbam* pænè præ omnibus volitare,

volitare, quòd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. David cum puritate mentis volare concupisceret, non alterius animantis nisi *columba optauit alas*; dicens, *quis dabit mihi pennas sicut columbae, & volabo & requiescam!* Intelligebat enim quòd altiora facilius penetrantur simplicitate mentis, quàm leuitate pennarum.

Conceperat amorem verbi Dei, & cupiebat ad ipsum *volatu celeri peruenire* dicēs: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbae, & volabo & requiescam?* *volabo* sensibus, *volabo* intellectibus spiritualibus, & *requiescam*, cum apprehendero sapientiæ & scientiæ eius thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terram, consortes efficiuntur similitudinis mortis eius; ita & hi qui virtutem Spiritus Sancti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis eius replentur (quia ipse *in specie columbae* apparuit) etiam ipsi *columbae* fiant, vt de terrenis & corporeis locis *euolent ad cœlestia*, *pennis Sancti Spiritus eleuati*.

Bene factum est *vt pennas acciperetis sicut columbae, & volaretis ad requiescendum*. Nam in terrâ non erat requies, sed labor & dolor & afflictio spiritus. Quid ergo timendum est sic volanti? nisi fortè cadauer, vel simile aliquid videat in terrâ, cuius desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis, & præparatis

Orig.
hom.
4. in
Cant.

Bern.
serm.
super
Beati
qui ha-
bilant.

laqueis capiatur, & sint nouissima hominis illius
peiora prioribus?

Aug. in
Pl. 76.

Etenim tamdiu transilire debemus, quicquid nos impedit, quicquid irretit; quicquid visco quodam, illigat, & onere aggrauat *volatum nostrum* donec perueniamus ad id quod sufficit, vltra quod nihil est, infra quod sunt omnia, ex quo sunt omnia.

Aug.
medit.
cap. 37.

Da, quaeso, toto desiderio & omni studio, tendere quo te ascēdisse credimus, vt in praesenti quidem miseriā solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper & auiditate; vt ibi sit cor meum, vbi tu es thesaurus meus desiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Assumat Domine, assumat, rogo, spiritus meus *pennas & volitet & non deficiat*, volet & perueniat vsque ad decorem domus tuæ, & *locum habitationis gloriae tuae*.

Ibid.

Tene cor meum manu tuā, quia sine te ad altiora non rapitur, illic festino, vbi summa pax regnat & iugis tranquillitas rutilat. Tene & rege spiritum meum, & assume illum secundum voluntatem tuam, vt te duce, ascendat ad illam regionem vbertatis, vbi pascis Israel in æternum pabulo veritatis.

*Quam dilecta tabernacula tua, Dñe virtutum! Con-
cupiscit et deficit anima mea in atria Domini. Psal. 83.
44.*

XXXIII.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. *Psal. 83.*

O Qui sidereas ducis fortissime turmas,
 Cui cingunt decies millia mille latus!
 Quàm tua Regifico radiant Pratoria luxu!
 Mens stupet, & tanta languet amore domus.
 Mœnia Tanario defendunt marmore muros,
 Limina sunt Parius portaq₃ celsa lapis.
 Vestibulo rutilant adamantum lumine valvæ,
 Amplaq₃ magnificus culmina splendor habet.
 Fulgurat excelsis fuluum laquearibus auram,
 Et camera auratâ cedrina fulta trabe.
 Tectum augustū, ingens, gemmisq₃ auroq₃ superbū,
 Scilicet apta Deo, Cœlicolisq₃ domus.
 Stratus humi calcatur onyx, vitreiq₃ plateas
 Stellarum fundant, marmora fulua, globi.
 Iam sua temperies placido mitissima Cœlo est;
 Ut solet à vernis aura tepere flabris.
 Nec glacialis hieus tremulo pede pulsat Olympum,
 Icta nec hibernâ grandine tecta sonant.
 Nec pallent viso moritura sole pruinae,
 Nec stant marmoreo flumina vincta gelu;

Nec coquit astitui Cererem iuba saua leonis,
 Solstitij medius nec furit igne dies.
 Nec viridis folijs sanguis feruore recedit,
 Nec tostus nimio sole fatiscit ager.
 Perpetuum ver astra colunt, frigusq₃, caloremq₃,
 Inter, Cœlicola tempora veris agunt.
 O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes,
 Quàm tua præ terris inuidiosa domus!
 Quin absunt gelidi brumæ intractabilis imbres,
 Quig₃ rigat madidos imbrifer hædus agros;
 Aeoliag₃ silént anima tranquilla per alta,
 Quassag₃ nec venti murmure spica tremitt.
 Stat placidus positus Aquilonum flatibus æther,
 Seruat & æternus longa serena tenor.
 Sed neque flammantes liquido lauat æquore currus,
 Nec subit occiduas Sol fugitiuus aquas.
 Nec premit astra dies, neque Sol fugat æthere stellas,
 Nec premitur lassus nocte fugante dies.
 Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
 Nigraq₃ subducto somnia sole vocat.
 Exulat æthereis longè nox horrida terris,
 Regnat & æterno lumine clara dies:
 Clara dies, æterna dies, septemplace Phœbi,
 Fulmineam nostri lampada, luce premens.
 O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes,
 Quàm tua præ terris inuidiosa domus!
 Sollicita procul hinc, posuère cubilia cura,
 Et metus & tristi luridus ore dolor,
 Et caput attrato luctus velatus amictu,
 Lessus & impexus nania mœsta comis.

Et

Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,
 Et lis & rabidi iurgia rauca fori,
 Rixæq₃, inuidiaq₃, cruentaq₃ sanguine bella.
 Monstraq₃, quæ secum plurima, bella trahunt.
 Pauperies febrisq₃, famesq₃, sitisq₃, luesq₃
 Quæq₃ sequi solita Martia castrâ neces.
 Hic clausæ Bello portæ, & sine militis armis
 Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.
 Non galeæ non scuta micant, non clausica clangunt,
 Mirescunt positis aurea sæcla tubis.
 Tabificiq₃ absunt, examina pallida, morbi,
 Quæque cohors Letho præuia sternit iter.
 Quin etiam Letho interdictum mœnibus vrbis,
 Nec quidquam in Superûm corpora iuris habet.
 Letitiæ data cura domus, quæ sedula fletum
 Elysij longè sinibus arcet agri.
 Instruit æternis conuiuia Regia mensis,
 Quas recreant festis gaudia sancta iocis.
 Non quia Cœlicolæ dapibus ieiunia soluant,
 Aut vllus Superûm proluat ora liquor.
 Absq₃ epulis, hic omnis amor compressus edendi,
 Omnis & absque meri munere pulsa sitis.
 Non istis temerant Superi conuiuia mensis,
 Aut Regio similes suggerit illa dapes.
 Elysium sine carne epulas Bacchoq₃ ministrat
 Cœlicolumq₃ venit nullus in ora cibis.
 Cœlestes onerant, incognita fercula lances,
 Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
 Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,
 Dius, & æterno nectare potus alit;

*Sicq̃ super strato aternũ discumbitur ostro,
Gaudet & auratis gens epulata toris.
Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hymnos,
Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.
O qui fidereas habitas Rex maxime sedes,
Quot tua delicijs affluit illa domus!
Iam flagrat & studio nimis inflammata videndi,
Mens desiderio deficit agra suo.*

Quàm

*Quàm dilecta tabernacula tua Domine
virtutum! concupiscit & deficit ani-
ma mea in atria Domini. Psal. 83.*

MATER Hierusalem, Ciuitas sancta Dei, Aug.
medit.
cap. 23. charissima sponsa CHRISTI, te amat cor
meum, pulcritudinē tuam amat cor meum,
pulcritudinem tuam nimium desiderat mēs
mea. O quàm decora, quàm gloriosa, quàm
generosa tu es! Tota pulcra es, & macula non
est in te. Fœlix anima mea, semperque fœlix
in sæcula, si intueri meruero gloriā tuam,
beatitudinem tuam, pulcritudinem tuam,
portas & muros, & plateas tuas, & mansio-
nes tuas multas; nobilissimos ciues tuos, &
fortissimum Regem tuum in decore suo.
Muri namque tui ex lapidibus pretiosis; por-
tæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex
auro purissimo, in quibus iucundum alleluya
sine intermissione concinitur; mansiones
tuæ multæ, quadris lapidibus fundatæ, sa-
phyris cōstructæ, laterculis coopertæ aureis,
in quas nullus ingreditur, nisi mundus, nul-
lus habitat inquinatus. Speciosa facta es &
suavis in delicijs tuis, mater Hierusalem; ni-
hil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc
miserâ vitâ cernimus. Non sunt in te tene-
brę, aut nox, aut quælibet diuersitas tempo-
rum,

rum, sed Deus de Deo, lux de luce, Sol Iustitiæ semper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus, lucidum & pulcerrimum est lumen tuum; Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, huius pulcerrimi Regis indeficiens contemplatio: Ipse Rex Regum in medio tui, & pueri eius in circuitu eius.

Ibi Hymnidici Angelorum chori. Ibi societas supernorum Ciuium. Ibi dulcis solenitas omnium, ab hac tristi peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum prouidus chorus. Ibi duodenus Apostolorum numerus. Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confessorum sacer conuentus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi sanctæ mulieres, quæ voluptates sæculi, & sexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos suos sanctis moribus transcendunt. Ibi oues & agni, qui iam huius voluptatis laqueos euaserunt. Exultant omnes in proprijs mansionibus, dispar est gloria singulorum, sed communis est lætitia omnium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia Deus est ibi omnia in omnibus; quem sine fine vident, & semper videndo in eius amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei sine fine, sine defectione, & sine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, si post resolutionem huius corpusculi, audire meruero illa
cantica

cantica cœlestis melodiæ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni, ab illis supernæ patriæ ciuibus, beatorumque spirituum agminibus! Fortunatus ego, nimiumque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo & Duci meo!

O tu vita, quam præparauit Deus ijs, qui diligunt eum! vita vitalis, vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulcra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitię, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine varietate & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis plenissima; vbi non est aduersarius impugnans, vbi nulla peccati illecebra, vbi est amor perfectus, & timor nullus, vbi dies æternus & vnus omniũ spiritus, vbi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo, mens sine defectu satiatur. Libet me tuæ intendere claritati, delectant me bona tua auido corde. Quanto plus valeo mecum cōsiderare, tãto plus amore tui langueo, tui vehemēti desiderio tuique dulci memoriã admodum delector. Libet itaque, libet in te oculos cordis attollere, statum mētis erigere, affectum animi conseruare. Libet sanè de te loqui, de te audire, de te scribere, de te conferre; de tuã beatitudine & gloriã quotidie legere & lecta sæpius corde reuoluere, vt vel sic possim ab huius mortalis perituræque vi-

Aug.
medit.
cap. 22.

ta ar-

te ardoribus, periculis & sudoribus sub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio transire & transiens, sinu tuo fessum caput dormiturus vel paululum reclinare. O tu vita felicissima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tempora succedunt per ævum, ubi continuus sine nocte dies nescit habere tempus, ubi victor miles, illis hymnidicis Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine cessatione canticum de canticis Sion.

Hugo
de S.
Victore
lib. de
anima
cap. 4.

Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi sine fine decantantur! Ionant enim semper melliflua hymnorum organa, suauissima Angelorum melodia, cantica canticorum mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à supernis ciuibus in perpetuum decantantur.

Aug.
manu.
cap. 24.

O anima, suspira ardentem, desidera vehementer, vt possis venire ad illam supernam Ciuitatem, de quâ tam *gloriosa dicta sunt*, in quâ *sicut latantium omnium habitatio est!*

Aug. li.
22. de
Ciuit.
Dei,
cap. 30.

Quanta erit illa felicitas, vt nullum erit malum, nullum latebit bonum! vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam sancto Cantico, vbi lego: *Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in secula seculorum laudabunt te.* omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per vsus necessitatis varios distributa, quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed
plena

plena, certa, secunda, sempiterna felicitas, proficiet in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quisquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi est, ubi nihil aduersi nec à seipso, nec ab alio quisquam patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, ei que seipsum, quo maius nihil possit esse, promisit. Quid enim est aliud quod per Prophetam dixit: *Ero illorū Deus, & ipsi erunt mihi plebs*; nisi ego ero ynde satientur, ego ero quæcumque ab hominibus honesta desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria & honor & pax & omnia bona? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *ut sit Deus omnia in omnibus ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. ibi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi peruenire ad Regnum cuius nullus est finis?

O Anima, quid dicere valeo, cū futurum gaudium aspicio? Iam pænè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, subtus & supra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus.

Bona.
folilo.
cap. 4.

O Ani-

Bonau.
foli'o.
cap. 4.

O Anima, qualis tibi erit dies illa, cū ad hanc felicem choream fueris assumpta, & cū omne tormentum tibi (si piè vixeris, si patienter sustinueris) conuertetur in æternum iubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum, labijs exultationis, dicens: *Misericordias Domini in æternum cantabo.*

Ambr.
in ora-
tionib.

O domus Dei æterna, post CHRISTI dilectionem, tū esto lætitia mea & cōsolatio; dulcis memoria tui beati nominis, sit releuatio mœroris, tædiorumque meorum; Tædet enim me valde vitæ huius & istius crumnosæ peregrinationis.

Ambr.
in ora-
tionib.

O domus Dei luminosa & speciosa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & possessoris tui. Tibi suspiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad societatem tuæ beatitudinis peruenire desideret anima mea.

Aug.
medit.
cap. 37.

Quando transibo in illam admirabilem & pulcerrimam domum tuam, vbi personat vox lætitæ & exultationis in tabernaculis Iustorum? *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegisti & assumpsisti in illam Cœlestem hæreditatem. Ecce sancti tui, Domine, florent antequam sicut lilium; replentur enim ab vbertate domus tuæ. Et torrente voluptatis tuæ potas

petas eos, quoniam tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulcra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.

O verè beati! ô terque quaterque beati, ^{Aug. solilo. cap. 35.} qui iam omnium malorum exuti, securi de suâ immarcescibili gloriâ ad te, Regnum decoris, peruenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium sæculorum! vbi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, in quo sanctorum animæ requiescunt, & *latitia sempiterna super capita eorum; gaudium & exultationem obtinebunt* & fugiet dolor & gemitus. *O quàm gloriosum est Regnum, in quo tecum, Domine, regnant omnes Sancti.*

Ibi est lux sine defectu; gaudium sine ^{Greg. in Ps. 7. pœnitent.} gemitu; desiderium sine pœnâ; amor sine tristitiâ; satietas sine fastidio; sospitas sine vitio; vita sine morte; sanus sine languore. Ibi sancti & humiles corde, ibi spiritus & animæ iustorum, ibi cuncti cœlestis Patriæ ciues, & Beatorum spirituum ordines, Regem in decore suo videntes, & in gloriâ virtutis eius exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, vna omnium lætitia, vna iucunditas.

Bone IESV, verbum Patris, splendor paternæ

ternæ gloriæ, in quem desiderant Angeli
prospicere, doce me facere voluntatem
tuam, vt à spiritu tuo bono deductus, ad bea-
tam illam perueniam Ciuitatem, vbi est dies
æternus, & vnus omnium spiritus; vbi est cer-
ta securitas & segura æternitas, & æterna
tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix
suauitas, & suauis iucunditas; vbi tu Deus
cum Patre & Spiritu Sancto viuis & regnas
per infinita sæculorum sæcula, Amen.

*Fuge dilecto mi, et assimulare caprea, hinnuloq;
ceruorum super montes aromatum. Cant. 8.*

XXXXV.

Fuge dilecte mi, & assimilare caprea
hinnuloq; ceruorum super mon-
tes aromatum. *Cant. 8.*

OCyus aspectu, mea Lux, te proripe nostro;
Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
Quàm, mea Lux, mallem dicere posse, mane.
Non etenim tua me presentia tempore lassat,
Ah sine te, nostri, quàm mihi triste loqui!
Sed prohibent nimis incendia dulcia flammis,
Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, condesacem.
Hæc mihi Tu, fateor, si iussa aliquando dedisses,
Exanimis misero lapsa dolore forem.
Parce, iubet sauis Amor ignibus, haud ego mando,
Stare velim totos in mea vota dies:
Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,
Si potes, inuitas aure repelle preces.
Ergo mane, mea lux, monitis neque flectere nostri,
Nec, precor, audieris qua modo iussa dedi.
Trans mare precipites raptant verba irrita Cauri,
Non mea, sed stolidi verba fuere metus.
At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
AEstuo nec tantas mens capit ista faces.
Ergo fuge & celeres pedibus prauerte capellas,
Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
Sed fuge respiciens, tamquam discedere nolles,
Vt qui spectari, dum fugit, antè cupit.

Di ui

Dius in Ephremi cùm pectore serueret ignis;
 Non ego par flamma, quin fugis, inquit, Amor?
 Ille triumphato clarus Xauerius Indo,
 Saucius ætheriâ pectora sapè face;
 Cælestis quoties ardebat arundinis ictu,
 Ah satis est, satis est! dicere succus erat.
 Cùm flagrat iuuenis scæptri laus magna Poloni,
 Corda rigat gelidis Stancislaiis aquis:
 Quid mea pectoribus compono pectora tantis?
 Non ego par flamma, lux mea, carpe fugam.
 Carpe fugam, pedibusq; leues præuerte capellas,
 Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
 En iuga vicino cælos tangentia cliuo,
 Thuris vbi madido cortice gutta tumet;
 Cedrus vbi, Laurusq; & copia plurima Myrrha,
 Mixtaq; puniceis Cinnama lata crocis.
 Huc fuge pennigeris super alta cacumina plantis,
 Seu tua, Mons Amana, Libane siue tua?
 Alta super iuuenum fastigia Seraphicorum,
 Cherubicosq; apices, Astraq; summa super.
 Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
 Pectora quos imis vallibus ista timent.
 Vnapotest flammare meas scintilla medullas,
 Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
 Carpe fugam, pedibusq; leues præuerte capellas,
 Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.
 Sic tamen, vt fugiens oculis huc sapè recurras,
 Longius aspectu néue vagère meo.
 Qualis at oppositum spectat soror aurea Phœbum,
 Cùm plus de radijs, quo magè distat, habet.

Parce

Parce, suas vires, mea lux, vitiumq₃ fatenti,
Nec tecum possum vivere, nec sine te.
Ardeo, si properas; rigeo, si fugeris; hei mi,
Et procul, & præsens, igne geluq₃ nocet!
Quid facies, mea lux, sine te non esse volenti?
Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedesq₃ celer prauerte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
Et referet laudes fistula facta tuas.
Post, ubi vox longo modulamine fessa silebit,
Ore silente nouum dextra capeffet opus.
Arboribusq₃ meos folijsq₃ insculpet amores,
Amborumq₃ vno cortice nomen erit.
Scriptaq₃ prateriens ne noscat signa viator,
Littera confusum nomen vtrumq₃ teget.
Post opus hoc, reliquæ si quæ super hora diei,
Illa mihi in somnos hora quietis erit.
Sic tamen vt vestri sit mixtus imagine somnus,
Et mihi stes clausos peruigil ante oculos.
Dum loquor, en tacitis gliscunt incendia flammis,
Ocyus ingratam lux mea carpe fugam,
Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
Vtq₃ breui redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge dilecte mi, & assimulare caprea, hinc nuloq, ceruorum, super montes aromaticum. Cant. 8.

Guil.
Abbas
apud
Delrio
in cap.
8. Cât.

SPONSUS plerumque præproperè & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei, *Fuge*. quippe tempus manendi sponso & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei: *Mane nobiscum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge dilecte mi*. Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te nisi benedixeris mihi, nisi auxeris incrementa frugum iustitiæ meæ, ut suo tempore dimittam te.*

Beda
in cap.
3. Cât.

[Sed] quis eum quem diligit, à suâ fugare præsentia velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, sed eius potius voluntate feruendo.

Author
Scalæ
Paradyfi,
tom. 9.
Aug.
cap. 5.

Sicut enim in quibusdam carnalibus officiis adeò vincitur carnalis concupiscentia quod omnem usum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis; ita meritò in hac supernâ contemplatione, ita cōsummuntur & absorbentur carnales motus ab animâ, ut in nullo caro spiritui contradicat.

Idem
cap. 6.

Numquid huius consolationis & lætitiæ testes sunt & nuncij, *suspiria* & *lacrymæ*? Si ita est, noua est antiphrasis ista & significatio inusitata; sed quid huius secreti colloquia proferimus in publicum?

Dimittite

Dimitte me, iam enim ascendit Aurora: datâ ergo benedictione, mortificato neruo femoris & mutato nomine de Iacob in Israël, paulisper secedit sponsus, diu desideratus, citò elapsus.

Idem
cap. 7.

Sed ne timeas, ô spōsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur in bonum, & de accessu & recessu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo consolationis extollat te. Hanc gratiam cum vult & quando vult sponsus attribuit, non iure hæreditario possidetur. Vulgare prouerbium est, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis assiduus, contemnatur, & absens magis desideretur, desideratus auidius quæritur, diu quæsitus tādē gratiùs inueniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, artham pro pretij summâ, venit spōsus & recedit vicissim, nunc consolationem afferens, nunc vniuersum statum nostrum in infirmitate commutans, paulisper nos permittit gustare, quàm suavis est; & antequam plenè sentiamus, se subtrahit, & ita quasi alis expāsis supra nos volitans prouocat nos ad volandum.

Idem
cap. 8.

Meritò proinde quærenti illum anima re-
pondetur. *Altissimū posuisti refugium tuum:* Ne-

Bern.
ser. 9.
super

Beati
qui ha-
bit.

que enim sic Deum sitiens anima , aut cum Petro, ei in terreno monte. Facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, cum tangere vult in terrâ, sed planè clamat: *Fuge dilecte mi, assimulare caprea , hinnuloq₃ ceruorum.*

Ambr.
de bu-
no
mortis
cap. 5.

Hortatur, enim, vt fugiat, sponsus , quia iam sequi potest etiam ipsa terrena fugientē. Dicit autem, *vt similis sit damula*, quæ euadit de retibus. Vult enim & ipsa fugere & euolare supra mundum.

Beda
in cap.
3. Cât.

Assimulare caprea , hinnuloq₃ ceruorum super montes aromatum; multùm optando ac sup-
plicando prosequitur, sciens hanc sibi maxi-
mam in præsentî vitâ esse fœlicitatē; vt quia
continua visione non valet, saltem crebrâ e-
ius visitatione cōsoletur, quæ nimirum fœli-
citas illis solùm conceditur , qui contemptu
terrestrium & gaudiorum appetitu cœlestiū,
appellari spiritualium merentur montes aro-
matum . assimilatur enim *caprea hinnuloq₃ ceruorum* apparentibus *super montes aromatum*,
cùm rursus, vt opportunum ipse iudicaue-
rit, collatâ ibi luce sui præsidij, siue obsidentia
tentationū pericula tollit, seu consueta quæ
subtraxisse videbatur , virtutum dona resti-
tuit: constat enim de nostrâ paruitate, quia
nequaquam vno atq; indissimili modo sem-
per orationum dulcedini insistere, lacrymas
(vel pro reatus nostrî conscientîâ, vel pro de-
siderio patriæ cœlestis) fundere valemus ;

ita vt

ita vt nonnumquam multum conati, his
vti bonis nequeamus. Ac rursus aliquando,
etiam minùs ipsi studentes, horum copiâ po-
tiamur. Quod, vnde agitur, nisi nunc fugit
dilectus; nunc mentem nostram reuisit.

Quis verò mihi huius mutabilitatis refe-
ret Sacramenta? quis mihi explicet ire & re-
dire *Verbi*? numquid leuitate vtitur sponsus?
sensu animæ, non motu verbi, ista fieri sen-
tiamus. Cùm sentit gratiam, agnoscit præ-
sentiam; cùm non, absentiam queritur, &
rursus præsentiam quærit. sed fortè ideò se
subtrahit sponsus, quo auidius reuocaretur,
teneretur fortiùs: Nam & aliquando simula-
bat se longiùs ire; non quia hoc volebat, sed
magis volebat audire: *Mane nobiscum quoniam
aduesperascit*. Nunc verò constat in animâ fie-
ri huiusmodi vicissitudines euntis & redeun-
tis *verbi*, sicut ait: *Vado & venio ad vos*. Item, *mo-
dicum & non videbitis me*. O modicum & mo-
dicum! ô modicum longum! Pie Domine,
modicum dicis, quòd non videmus te?
saluum sit verbum Domini mei, longum est;
& multum valdè nimis.

Sed *fuge dilecte mi*, quia non possum adhuc
sociari tibi in thalamo sicut vis.

O vocem dignam auditu dilecti! vocem
de corde fideli & mente humili! hoc enim
est, quod anima quæuis fidelis & sapiens di-
cere consuevit: Domine non sum digna vt

Bern.
serm.
75. in
Cant.

Ansel.
in c. 8.
Cant.

Rup.
in c. 8.
Cant.

intres sub tectum meum; non sum digna, ut in me ostendas frequens aliquod præsentis vel visitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam, *dilecte mi*, & saltus huiusmodi similes saltibus *caprea* aut *hinnuli ceruorum* effice, non super me, sed super montes aromatum, super præcellsa merita sanctorum, atque perfectorum.

Aug. Aliquando intromittis me in affectum
10. con- multum inusitatum introrsus, ac nescio
fess. quam dulcedinem; quæ si perficiatur in me,
cap. 40. nescio quid erit, quod vita ista non erit; sed recido in hæc, ærumnosis ponderibus & re-forbeor solitis; & teneor, & multum fleo, sed multum teneor.

Aug. Domine consolator meus; in hac vitâ re-
solilo. nuit consolari anima mea, ut digna habeatur
cap. 22. consolationibus æternis.

S. Eu. Recede à me, Domine, parumper; quoniam va-
in vitâ sis huius infirmitas ferre non potest.
suâ.

SYLLABVS

LIBRI PRIMI

GEMITVS

ANIMÆ POENITENTIS.

I.

Anima mea desiderauit te in nocte. Isaïæ 26.

II.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea
à te non sunt abscondita. Psalm. 68.

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sa-
na me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
Psalm. 6.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum, &
dimitte vniuersa delicta mea. Psalm. 24.

V.

Memento queso quod sicut lutum feceris me, & in
puluerem reduces me. Iob 10.

VI.

Peccaui: quid faciam tibi, ô custos hominum! qua-
re posuisti me contrarium tibi? Iob 7.

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimi-
cum tuum? Iob 13.

Cc 4

VIII.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hiere. 9.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, praoccupauerunt mei laquei mortis. Psalm. 17.

X.

Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Ps. 142.

XI.

Non me demergat tempestas aquae, neque absorbeat me profundum. Psalm. 68.

XII.

Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Iob 14.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum. Iob 11.

XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Deut. 32.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psal. 30.

SYLLABVS

LIBRI SECVNDI

DESIDERIA

ANIMÆ SANCTÆ.

XVI.

Concupiuit anima mea desiderare iustificatio-
nes tuas. Psal. 118.

XVII.

*Vtinam dirigantur via mea ad custodiendas iu-
stificationes tuas.* Psal. 118.

XVIII.

*Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non mo-
ueantur vestigia mea.* Psal. 116.

XIX.

*Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim
tuis timui.* Psal. 118.

XX.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem.
Psal. 118.

XXI.

*Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus
tuis, vt non confundar.* Psal. 118.

XXII.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commo-
remur in villis.* Cant. 7.

Cc 5

XXIII.

XXIII.

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum meorum. Cant. 1.

XXIV.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meae, ut inueniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat. Cant. 8.

XXV.

In lectulo meo, per noctes, quasiui, 'quem diligit anima mea; quasiui illum, & non inueni. Cant. 3.

XXVI.

Surgam & circuibo ciuitatem; per rivos & plateas, queram quem diligit anima mea; quasiui illum, & non inueni. Cant. 3.

XXVII.

Num quem diligit anima mea, vidistis? paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

XXVIII.

Mihi autem adhaerere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam. Psal. 72.

XXIX.

Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi. Cant. 2.

XXX.

Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra aliena? Psal. 136.

SYL;

S Y L L A B V S

LIBRI TERTII

S V S P I R I A

ANIMÆ AMANTIS,

XXXI.

A Diuro vos, filia Ierusalem si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore languo. Cant. 5.

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo. Cant. 2.

XXXIII.

Dilectus meus mihi & egrediens, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies & inclinentur vmbra.
Cant. 2.

XXXIV.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius. Cant. 7.

XXXV.

Anima mea liquefacta est; vt dilectus locutus est.
Cant. 5.

XXXVI.

Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram? Psal. 72.

XXXVII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est;
habita-

*habitavi cum habitantibus Cedar, multum incolae
fuit anima mea! Psal. 119.*

XXXVIII.

*Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore
mortis huius? Rom. 7.*

XXXIX.

*Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui &
esse cum CHRISTO. Philip. 1.*

XXXX.

*Educ de custodiâ animam meam, ad confiten-
dum nomini tuo! Psal. 141.*

XXXXI.

*Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes a-
quarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus.
Psal. 41.*

XXXXII.

*Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
Psal. 41.*

XXXXIII.

*Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo,
& requiescam? Psal. 54.*

XXXXIV.

*Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtu-
tum; concupiscit & deficit anima mea, in atria Do-
mini! Psal. 83.*

XXXXV.

*Fuge dilecte mi, & assimulare caprea, hinnuloq;
ceruorum, super montes aromatum. Cant. 8.*

F I N I S.

FLORENTIVS

DE MONTMORENCY,

Præpositus Prouincialis Societatis
IESV per Flandro-Belgicam.

C*Um Pia Desideria à P. Hermanno
Hugone Societatis IESV Sacerdote
conscripta, quatuor designati eiusdem So-
cietatis Patres legerint probarintq̃, pote-
state ab Admod. Reuerend. Patre nostro
Mutio Vitellesco ad hoc mihi factâ, ut
typis excudantur, permitto. In quorum
fidem has litteras manu meâ subscriptas,
officij mei sigillo muniui. Bruxella, 28.
Aprilis Anno 1624.*

Florentius de Montmorency:

APPROBATIO CENSORIS.

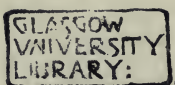
HÆc Pia Desideria, Gemitus & Suspiria
animæ Christianæ, Elegijs, Emble-
matis, & SS. Patrum scriptis illustrata à R. P.
Hermannò Hugonè Societatis I E S V
Presbytero, pererudita sunt & solida,
atque perlucidam semitam continent; quâ
æterna Veritas, & vera charitas, & chara
æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris
& in umbrâ mortis sedent ad dirigendos pe-
des suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI.
Idus Nouembris, M. DC. XXIII.

*Henricus Smeyers S. Theologia Licentiatus
Scholasticus Bruxellensis Librorum Cen-
sor.*

ANTVERPIÆ
APVD
HENRICVM ÆRTSIVM
M. DC. XXIV.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BV	Hugo, Herman
4515	Pia desideria
H85	
1624a	

